

การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษา
การประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรวง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา

ธันวาคม 2558

การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษา
การประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรวง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา

ธันวาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษา
การประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรวง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา

ธันวาคม 2558

วัชร พานิชย์วิจิตร. (2558). การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต

กรมศิลปากร : กรณีศึกษาการประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน

จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง. ปรินญาณพนธ์ ศป.ม.(มานุษยดุริยางควิทยา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุม ดร.วีระ พันธุ์เชื้อ , รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์.

การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษา การประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าวิจัย คือ 1.เพื่อศึกษาบทเพลงประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร 2.เพื่อศึกษาเทคนิคในการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้วยกระบวนการทางมานุษยวิทยาได้ผลสรุปดังนี้

บทละครที่ใช้แสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ แต่เดิมเป็นบทละครที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงพระนิพนธ์ขึ้น โดยมีหม่อมหลวงถ้วนศรี วรวรรณเป็นผู้ประพันธ์ทำนองเพลงลำเนียงลาวเพิ่มเติม นอกเหนือจากเพลงลำเนียงลาวที่เป็นทำนองเก่าและเพลงหน้าพาทย์ เพื่อใช้บรรเลงในบทละครที่ทรงพระนิพนธ์ขึ้น และในครั้งนี้เป็นบทละครที่ปรับปรุงโดยนายเสรี หวังในธรรม ซึ่งบทเพลงในบทการแสดงครั้งนี้มีทั้งสิ้น 44 เพลง เป็นเพลงหน้าพาทย์ 15 เพลง ทำหน้าที่ในการบอกเรื่องราวตามความหมายของเพลงและเรื่องในละคร ได้แก่ เพลงโอดลาว เพลงสาธุการเพลงเสมอลาว-รำลาว เพลงเชิด เพลงรำ เพลงเชิดฉิ่ง เพลงกรวาร์ว เพลงเร็ว-ลา เพลงตระนอน เพลงเกร็ดลำเนียงลาว 26 เพลง ทำหน้าที่บอกเรื่องราวและแสดงอารมณ์ในการแสดงให้เด่นชัดยิ่งขึ้น และเพลงเกร็ดลำเนียงภาษาอื่น 3 เพลง ทำหน้าที่แสดงอารมณ์ในการแสดงที่เพลงเกร็ดลำเนียงลาวไม่สามารถแสดงให้เด่นชัดได้เพียงพอ ได้แก่ เพลงเขมรไล่ควาย เพลงเขมรพวงและเพลงนาคราช

เทคนิคในการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงละครพันทาง เป็นสิ่งที่ผู้บรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงต้องคำนึงถึงในการบรรเลงแตกต่างจากการบรรเลงทั่วไป มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1. ผู้บรรเลงต้องเข้าใจอารมณ์ของการแสดง เพื่อให้สอดคล้องไปกับการแสดง 2. ความเร็วในการบรรเลงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก เพราะความเร็วในการบรรเลงเป็นสิ่งที่กำหนดและสื่อถึงอารมณ์ในการแสดงได้ชัดเจนที่สุด โดยแบ่งกลุ่มความเร็วในการบรรเลงออกเป็น 5 กลุ่มตามช่วงความเร็วที่สัมพันธ์กับอารมณ์ในการแสดง 3. การขึ้นเพลง แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การขึ้นเพลงแบบดนตรีขึ้นเพลง แบ่งเป็น ก. การขึ้นพร้อมกันทั้งวง ข. ขึ้นแบบระนาดเอกนำ และการขึ้นเพลงแบบขับร้อง

ชั้นเพลง 4. เทคนิคการบรรเลงในเพลง มี 9 ประการ ได้แก่ การเน้นเสียงเป็นเทคนิคที่พบได้บ่อยที่สุด เพราะผู้บรรเลงระนาดเอกจะเป็นผู้นำวงในการบรรเลงไปในทิศทางต่าง ๆ การส่งร้อง การรับร้องเป็นเทคนิคเพื่อคั่นเวลาให้ตัวละครได้เข้าโรง เปลี่ยนฉากหรือตีบท การคลอร้องเพื่อให้คนร้องเกาะเสียงไม่ให้เพี้ยนและเพิ่มอรรถรสของเพลง การสวมร้องเพื่อให้เกิดความสนทนาระหว่างการร้องและบรรเลงดนตรี การสอดร้องเป็นเทคนิคสำหรับเพลงที่มีลูกล้อลูกตามหรือลูกล้อลูกขัด การขยับแนวเพื่อให้การบรรเลงหรือขับร้องมีความกระชับมากยิ่งขึ้น การสังเกตท่าร่ำเพื่อให้การบรรเลงสัมพันธ์กับท่าร่ำและการใช้ปฏิภาณในการดัดแปลงทำนองเป็นเทคนิคที่จำเป็นสำหรับผู้นำการบรรเลงเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้ทันท่วงทีกับการแสดง 5.การจบเพลงและเชื่อมต่อเพลง แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ การลงจบแบบทอดช้าลง การลงจบแบบขาดและการลงจบแบบเชื่อมต่อ

A STUDY ON PIPAT PLAYING TECHNIQUE PLAYED BY MUSIC DIVISION,
FINE ARTS DEPARTMENT: A CASE STUDY OF THE ACCOMPANIMENT ON
JARK MANSUANG SU MUANGSONG, AN EPISODE FROM PRA LOR.

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Master of fine Arts Degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University
December 2015

Watchara Panitwijit. (2015). *A Study on Pipat Playing Technique Played by Music Division, Fine Arts Department: A Case Study of The Accompaniment on JARK MANSUANG SU MUANGSONG, An Episode From PRA LOR*. Thesis M.A. (Ethnomusicology). Bangkok : Graduate School Srinakharinwirot University.
Regulating Committee: Dr. Veera Phansue, Assoc. Prof. Manop Wisuttiwat

A research entitled “study on PIPAT playing technique played by the Music Division, Fine Arts Department: a case study of the accompaniment on JARK MANSUANG SU MUANGSONG, an episode from PRA LOR” was conducted under the objectives of 1. Studying the accompanying repertoires for JARK MANSUANG SU MUANGSONG, an episode from PRA LOR theatrical play and 2. Studying PIPAT playing technique played by the Music Division, Fine Arts Department: a case study of the accompaniment on JARK MANSUANG SU MUANGSONG, an episode from PRA LOR theatrical play.

Using anthropological approach to process the research, the results were as follows:

PRA LOR theatrical play script was originally written by Prince WORAWANNAKORN when Mom Luang TUANSRI WORAWAN assigned certain Laotian-accented musical repertoires in addition to the already-existing accented repertoires as well as NA PAT repertoires. Later on, Fine Arts Department, The revision was supervised by Mr. Seri Wangnaitham. The script, which has been used till date, contains 44 accompanying musical repertoires whose lyrics function as narrator. Out of these repertoires 15 of them belong to NA PAT category, i.e. OAD LAO, SATUKAAN, SAMOE LAO-RUA LAO, CHERD, RUA, CHERD CHING, KRAO RUM, REW-LAA and TRA NAUN. In addition, there are 26 miscellaneous repertoires of Laotian-accent and 3 repertoires of other foreign accents. The latter are used as supplementary repertoires when the available Laotian-accented repertoires cannot sufficiently convey the desired expression. These repertoires are KHMEN LAI KHWAI, KHMEN PHUANG and NAGARAJ.

PIPAT Playing techniques for LAKORN PAN TANG accompaniment are considered differently by the musicians from ordinary performances. There are 5 elements that must be taken into account, i.e. 1. Expression: musicians must be able to comprehend any

momentary emotions for performance effectiveness, 2. Tempi: This is a very important element as tempo is the best way to determine and convey an emotion. There 5 different levels of tempi which is relative to a scenic emotion, 3. Beginning of a musical piece: There are 2 types of how a musical piece is begun, i.e. instrumental beginning and vocal beginning. The former can be further divided into 2 types, i.e. Ranad Ek-led instrumental beginning and simultaneous instrumental beginning, 4. In-repertoire playing technique: 9 such techniques are found, i.e. 4.1. Pitch emphasis – the most frequently observed technique performed by Ranad-Ek player to lead other musicians, 4.2, 4.3. Instrumental to vocal transmission and vice versa during change of scene or during a character's entrance to a scene, 4.4. Instrumental accompaniment during vocal part to keep vocalists in tune and to increase aesthetics, 4.5. Vocal to instrumental transmission to seamlessly connect the two, 4.6. Instrumental syncopation during vocal part in the pieces that contain canon for fugue, 4.7. Increasing of tempo to play, 4.8. Observation of dancer's movement for perfect music-dance synchronization and 4.9 Using musician's wits to instantly alter melody in order to solve unexpected problems that might arise during play, 5. Ending of a musical piece and bridging two musical pieces: 3 types of such techniques are found, i.e. ritardando, sudden stop and connecting ending.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจากอาจารย์ ดร.วีระ พันธุ์เชื้อ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ ประธานสอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ที่ให้ความเมตตาหมั่นติดตามความก้าวหน้าในการทำปริญญานิพนธ์ของผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอให้รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์สถิตอยู่เป็นสุขอยู่ในสัสมปรายภาพ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ ที่ให้เกียรติมาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมและให้คำแนะนำในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สุวัฒน์ อรรถกฤษณ์และอาจารย์จุมพล ปัญจะที่กรุณาให้คำปรึกษา และตอบข้อปัญหาของการบรรเลงประกอบการแสดงให้กับผู้วิจัย ทำให้งานวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ฉันทนา เอี่ยมสกุล ที่กรุณาถ่ายทอดวิชาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำทางนาฏศิลป์ ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการสังเกตท่ารำในการบรรเลงประกอบการแสดงมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์บุญตา เขียนทองกุล อาจารย์สมรัตน์ ทองแท้ กรมศิลปากร ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลบทละครและบันทึกเสียงการแสดงที่ใช้ในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์ณัฐพล วิสุทธิแพทย์ ที่กรุณาแปลบทคัดย่อของงานวิจัยเป็นภาษาอังกฤษ

ขอขอบคุณอาจารย์ศิริศักดิ์ เหมือนบัว อาจารย์ชยุติ ทศนวงศ์วรา อาจารย์สถิตย์สถาพร สังกรณีย์ ที่ให้ข้อคิดและคอยกระตุ้นในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลง

ขอบคุณอาจารย์พงศ์พิชญ์ แก้วกุลธร อาจารย์ธนรัฐ อยู่สุขเจริญ อาจารย์กัตัญญ์ บุญดิษฐ์ อาจารย์นวราช อภัยวงศ์และเพื่อนนิสิตปริญญาโทที่เป็นกำลังใจให้ซึ่งกันและกัน ช่วยแนะนำบอกกล่าว และร่วมสุขทุกข์ไปด้วยกัน

ประโยชน์อันใดที่เกิดขึ้นจากการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอยกให้เป็นคุณงามความดีของคุณพ่อถนอม-คุณแม่จิตติมา พาณิชยวิจิตร ที่ให้กำเนิดให้การศึกษาและให้การสนับสนุนมาโดยตลอด ครูบาอาจารย์ที่อบรมสั่งสอนข้าพเจ้ามาตั้งแต่เยาว์วัยทั้งในด้านการศึกษาและในด้านดนตรี

รวมไปถึงผู้ร่วมอุดมการณ์ทางดนตรีที่มีปณิธานร่วมกันอันจะจรรโลงดนตรีไว้ให้โลกนี้มีความสุข และ
ดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาติตราบกลปาวสาน

วัชระ พาณิชยวิจารณ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรี.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงละครพื้นทาง.....	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	18
ขั้นรวบรวมข้อมูล.....	18
ขั้นศึกษาข้อมูล.....	19
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล.....	19
ขั้นสรุปและอภิปรายผล.....	20
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	21
เพลงลาวสมเด็จ.....	23
เพลงโอดลาว.....	34
เพลงยวนเกล้า.....	38
เพลงลาวซมดง.....	42
เพลงโอดลาว.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
เพลงลาวเจียง.....	52
เพลงลงสรงลาว.....	64
เพลงลาวแพนใหญ่.....	69
เพลงลาวครวญ.....	78
เพลงสาธุการ.....	88
เพลงโอดลาว.....	101
เพลงลาวกระแซ.....	105
เพลงลาวพุงขาว.....	115
เพลงเสมอลาว.....	123
เพลงลาวจ้อย.....	130
เพลงเข็ดขี้ไต้.....	147
เพลงร้ว.....	155
เพลงลาวเจ้าชู.....	161
เพลงเข็ดขี้ไต้-ท้ายกราวรำ-เข็ดขี้ไต้.....	171
เพลงลาวครวญ.....	191
เพลงลาวเดินดง.....	196
เพลงลาวกระแซ.....	206
เพลงเสมอลาว.....	215
เพลงเขมรไล่ควาย.....	222
เพลงลาวชมดง.....	236
เพลงชิง.....	246
เพลงเร็ว-ลา.....	253
เพลงล่องน่านใหญ่.....	262
เพลงลาวสวรวาย.....	267
เพลงลาวดำเนินทราย.....	275
เพลงล่องน่านเล็ก.....	290

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
เพลงยวนเกล้า.....	297
เพลงโอดลาว.....	306
เพลงเขมรพวง.....	310
เพลงจิ้ง.....	319
เพลงลาวแพนน้อย.....	323
เพลงสร้อยลาว.....	329
เพลงลาวเสียงเทียน.....	334
เพลงลาวดำเนินทราย.....	340
เพลงตระนอน.....	350
เพลงนาคราช.....	335
เพลงลาวพุงดำ.....	363
เพลงลำปางใหญ่.....	373
เพลงล่องน่านใหญ่.....	381
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	389
สรุปผลการวิจัย.....	390
อภิปรายผล.....	396
ข้อเสนอแนะ.....	397
บรรณานุกรม.....	398
ภาคผนวก.....	402
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	418

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ดนตรีเป็นวัฒนธรรมโลกอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น การดีเกราะเคาะไม้บอกเหตุ การให้สัญญาณต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งมักพบว่าชนชาติใดที่มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเองก็มักจะมีดนตรีเป็นของตนเองด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าดนตรีเป็นวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับภาษา และดนตรีก็เป็นเสมือนภาษาอย่างหนึ่งที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดปรับปรุง พัฒนาสืบต่อกันมาที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดนตรีเป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องด้วยเสียง ส่วนนาฏศิลป์เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องด้วยการเต้นรำซึ่งแต่ละชาติก็มีความแตกต่างกันไปตามสังคม สภาพแวดล้อม เชื้อชาติและบริบทอื่น ๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าแต่ละเชื้อชาติย่อมมีดนตรีและนาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออกทั้งสิ้น

ดนตรีเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เป็นสื่อภาษาที่ทั่วโลกเข้าใจกันได้โดยไม่มีการขัดแย้ง ไม่เลือกเชื้อชาติ วรรณะ อายุ (เรณู โกศินานนท์. 2552: 10) ซึ่งจะเห็นได้ว่าดนตรีมีความผูกพันกับมนุษย์มาตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ไม่ว่าจะเป็นจังหวะการเต้นของหัวใจหรือลมหายใจของมนุษย์ล้วนแล้วแต่มีจังหวะที่เราสังเกตได้ทั้งสิ้น (พิชัย ปรัชญานุสรณ์. 2534: 6)

การแสดงของชนชาติต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียทุกประเทศล้วนแล้วแต่เกี่ยวเนื่องด้วยดนตรีทั้งสิ้น เช่น ประเทศญี่ปุ่นมีการแสดงละคร Noh (โนะ) ซึ่งเป็นละครประจำชาติของญี่ปุ่นที่สำคัญมากที่สุด เป็นการแสดงที่มีแบบแผนประกอบด้วยศิลปะทางด้านวรรณกรรม การละคร นาฏศิลป์และการดนตรีผสมผสานกันทำให้เกิดสุนทรีรสอันงดงาม ซึ่งดนตรีที่บรรเลงประกอบละคร Noh เป็นดนตรีที่สำคัญที่สุดของดนตรีญี่ปุ่นและเป็นแบบแผนของดนตรีประเภทอื่น ๆ (ประทีป เลี้ยวตันหารีย์. 2537: 27)

ดนตรีไทยหรือวงดนตรีไทยนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญกับการแสดงของไทยทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นปี่ชาน ละคร หุ่น หนัง หรือมหรสพอื่น ๆ เพราะดนตรีเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้การแสดงมีความสมจริงและมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น รวมถึงทำหน้าที่ดำเนินเนื้อเรื่องให้ติดต่อเนื่องกันไปและเป็นเครื่องช่วยเสริมสร้างอารมณ์ในการแสดงอีกด้วย เพราะดนตรีเป็นส่วนช่วยในการสร้างจินตนาการให้ผู้ฟังประกอบการแสดงนั้น ๆ ด้วย ซึ่งดนตรีหรือเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงนั้นมีทั้งเพลงบรรเลง เพลงขับร้องซึ่งเป็นเพลงอารมณ์ประเภทต่าง ๆ และเพลงหน้าพาทย์นั้น เพลงบรรเลงจะมีความสัมพันธ์ที่จะแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ยากกว่าเพลงร้องและมีหน้าที่เชื่อมโยงเนื้อเรื่องให้ดำเนินติดต่อกัน เพลงร้องจะเป็นเพลงที่มีความสำคัญต่อความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องมาก (พจนานพร กนกแก้ว. 2532: 91)

ปีพาทย์ที่บรรเลงประกอบการแสดงโขนชนิดต่าง ๆ นั้น ถึงแม้ว่าจะใช้วงปีพาทย์ชนิดเดียวกัน แต่ก็มีวิธีบรรเลงที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะและวิธีการเล่นโขนแต่ละชนิดซึ่งผู้บรรเลงต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการแสดงและท่ารำรำต่าง ๆ รวมทั้งบทเพลงที่บรรเลงจึงจะทำให้การแสดงเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสวยงาม การบรรเลงประกอบการแสดงโขน ใช้วงปีพาทย์ จะเป็นเครื่องใหญ่ เครื่องคู่ หรือเครื่องห้าก็ได้แล้วแต่ฐานะ ฐานะเอกตีด้วยไม้แข็ง วิธีการบรรเลงต้องดำเนินด้วยแบบแผนจริง ทำนองและเม็ดพรายที่ใช้ต้องเรียบร้อยภูมิฐาน จะหลุกหลิกกรุนมิได้ แนว (กำลังจังหวะ) ก็ต้องให้ค่อนข้างช้าดูให้พอเหมาะที่ตัวโขนจะรำรำทำท่าทำได้สะดวกและสวยงาม ผู้บรรเลงที่สำคัญของการบรรเลงประกอบโขนก็คือ คนตีระนาดเอกต้องแม่นยำในการรับร้อง ตั้งเพลงหน้าพาทย์และชักออกเพลงอื่นเมื่อเวลาตัวโขนบอกว่าจะเปลี่ยน ตลอดจนการขึ้นลงให้เรียบร้อย คนตีตะโพนและกลองทัดนั้นต้องตีประกอบเข้ากับทำนอง เมื่อเวลาเร็วไม่กลองและเล่นตะโพนให้พอกับตัวโขนทุกระยะ แต่เมื่อรวมทั้งวงแล้วผู้บรรเลงจะต้องมีความรู้ในเพลงจำพวกหน้าพาทย์เพียงพอ แม่นยำ จำท่ารำได้ จึงจะบรรเลงได้เรียบร้อย (มนตรี ตราโมท. 2538 : 35)

นอกจากนี้การบรรเลงประกอบการแสดงยังมีรายละเอียดต่าง ๆ ที่ต้องคำนึงถึงแตกต่างไปจากการบรรเลงดนตรีตามปกติหลายประการ เช่น ความช้า-เร็ว การชักเพลง การบอก ความกลมกลืน เป็นต้น ดังที่อาจารย์มนตรี (มนตรี ตราโมท. 2540: 3) ได้กล่าวไว้ว่า

“...การบรรเลงประกอบการแสดงมหรสพต่าง ๆ นั้นนอกจากเราจะใช้เครื่องบรรเลงให้ถูกต้องแล้ว เราก็ยังทำไปตามความพอใจมิได้ จะต้องคำนึงถึงการแสดงที่ประกอบกันด้วย การบรรเลงประกอบโขน ละครก็ดี ในเวลาการทำเพลงหน้าพาทย์ ก็จะต้องคอยระวังจังหวะให้พอเหมาะแก่ตัวรำ อย่าให้ช้านักหรือเร็วนัก ทั้งจะต้องรู้ท่ารำอยู่บ้างเมื่อเวลาตัวรำจะเปลี่ยนจะได้เปลี่ยนไปตามได้ทันท่วงที่ แม้ขณะร้องส่งในเรื่องนั้น ๆ ก็ตามก็ต้องระวังจังหวะให้สะดวกแก่ตัวรำและคนร้องด้วย...”

ลิลิตพระลอ เป็นลิลิตโศกนาฏกรรมความรัก ที่แต่งขึ้นอย่างประณีตงดงาม มีความไพเราะของถ้อยคำ และเต็มไปด้วยสุนทรียศาสตร์ พรรณนาเรื่องด้วยอารมณ์ที่หลากหลาย ใช้กวีโวหารอย่างยอดเยี่ยม ในการบรรยายเนื้อเรื่อง ที่มีฉากอย่างมากมาย หลากหลายอารมณ์ โดยมีแก่นเรื่องแบบรักโศกหรือโศกนาฏกรรม และแฝงแง่คิดถึงสัจธรรมของชีวิต ทั้งเรื่องผู้แต่งและปีที่แต่ง ไม่ปรากฏหลักฐานหรือข้อความระบุที่ชัดเจน แต่อาจอาศัยเนื้อเรื่องที่ระบุถึงสงครามระหว่างไทยและเชียงใหม่มานับเป็นจุดอ้างอิงซึ่งเดิมนั้นเชื่อกันว่าจะแต่งขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) แต่ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน และเป็นที่ยกเถียงกันมาจวบจนปัจจุบัน ผู้แต่งได้ผูกเรื่องไว้อย่างน่าติดตาม โดยมีบท

พรรณนาที่งดงาม มีความหลากหลาย โดยตลอด แม้จะนับเป็นนิยายเรื่องยาว (ความยาวถึง 660 บท) แต่ก็ไม่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเบื่อ (กรมศิลปากร. 2543: 2)

นอกจากนี้ พระลอยังเป็นยอดแห่งลิลิต เมื่อนำมาปรับปรุงเป็นบทละครพันทางในครั้งแรก ๆ โดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ จึงเป็นการแสดงที่มีความหลากหลายในด้านของอารมณ์ทั้งรัก เศร้า ตื่นเต้นและอื่น ๆ มีการสอดแทรกความเชื่อพื้นบ้านเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถาลางสังหรณ์ และคุณธรรมน้ำมิตร เช่น ความจงรักภักดี เป็นต้น และเนื่องด้วยความที่เนื้อเรื่องมีอารมณ์หลากหลาย การบรรเลงดนตรีเพื่อประกอบการแสดงละครพันทางต้องให้สอดคล้องกับการแสดงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการขับร้อง การบรรเลงเพลงหน้าพาทย์หรือแม้กระทั่งการร้องส่งเพลงธรรมชาติ ก็ต้องให้ได้ความไพเราะและสอดคล้องกับอารมณ์ของการแสดงไปพร้อม ๆ กัน

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร: กรณีศึกษาการประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน พิถีพิถัน มีรายละเอียดในการศึกษามาก โดยต้องบรรเลงให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับการแสดง คงไว้ซึ่งความงามทางสุนทรียศาสตร์ด้านศิลปการแสดง ด้านอารมณ์ของบทละครและยังต้องคงไว้ซึ่งความงามและความถูกต้องตามหลักการทางดนตรีด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทเพลงการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรวง ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร
2. เพื่อศึกษาเทคนิคในการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรวง ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร

ความสำคัญของการวิจัย

การเรียนรู้เทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงละครนั้น เป็นทักษะการบรรเลงดนตรีที่แตกต่างจากการบรรเลงดนตรีล้วน ๆ เนื่องจากมีรายละเอียดต่าง ๆ ที่แตกต่างจากการบรรเลงเพลงทั่วไป เช่น การสังเกตและดัดแปลงดนตรีให้สัมพันธ์กับท่ารำ เป็นต้น ต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับการแสดง ช่วยสนับสนุนให้การแสดงมีความสละสลวย มีความสมจริงและมีอารมณ์ไปตามเนื้อเรื่อง

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาเทคนิคในการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรวง ซึ่งประเด็นที่จะศึกษา ได้แก่

1. บทเพลง

- ประวัติเพลง
- คำร้อง
- ความหมายและอารมณ์
- ทำนอง

2. เทคนิคในการบรรเลง เป็นรายละเอียดทางดนตรี ได้แก่

- ความเร็วในการบรรเลง
- การขึ้นเพลง
- เทคนิคการบรรเลงในเพลง เช่น
 - การเน้นเสียง
 - การรับ-ส่ง
- การจบเพลงและเชื่อมต่อเพลง

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษาการประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรวง ครั้งนี้ใช้บทละครของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร เรียบเรียงบทโดย อาจารย์เสรี หวังในธรรม ซึ่งกำหนดขอบเขตตั้งแต่พระลอลาแม่จนถึงพระลอเข้าห้องพระเพื่อนพระแพง
2. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ได้จากการบันทึกเสียงจากการแสดงจริง บรรเลงโดยสำนักการสังคีต กรมศิลปากร เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2534 ณ โรงละครแห่งชาติ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การบันทึกโน้ตในงานวิจัยฉบับนี้ บันทึกเป็นโน้ตอักษรไทย แบ่งออกเป็น 3 ทางเครื่องดนตรี และคำร้อง ได้แก่ ระนาดเอก ซอวงใหญ่ หน้าทับเครื่องหนัง และทางร้อง เนื่องจากเห็นว่าบันทึกทั้ง 4 ทางเป็นทางหลักที่จะบรรเลงประกอบการแสดง
2. การศึกษาความเร็วในการบรรเลง ศึกษาโดยใช้เครื่องเคาะจังหวะหรือเมโทรโนม (Metronome) ซึ่งให้จังหวะเป็น Beat Per Minute (BPM) ในกรณีบางเพลงที่มีการเปลี่ยนความเร็ว จะระบุความเร็วเป็นระยะ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนช่วงความเร็วตามการแสดงในช่วงต่าง ๆ เช่น เร่ง แลวขึ้น ถอนออกขึ้นเดียว เป็นต้น

3. การบันทึกหน้าทับกลองที่เป็นประเภทหน้าทับเวียน เช่น หน้าทับลาว, หน้าทับปรบไก่ สองชั้น เป็นต้น จะบันทึกเฉพาะหน้าทับหลักเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ละครพันทาง หมายถึง ละครราชนิพนธ์หนึ่ง มีลักษณะเป็นแบบผสม คือ มักจะแสดงในท้องเรื่อง ที่เกี่ยวกับต่างชาติ ท่ารำ เพลงร้อง เพลงดนตรีก็ใช้เพลงตามสำเนียงภาษานั้น ๆ

เทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดง หมายถึง กลวิธี วิธีการหรือหลักการซึ่งต้องคำนึงถึงในการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดง เช่น การบาก การรับ-ส่งร้อง การสวม-สอด เป็นต้น

บาก หมายถึง การทำสัญลักษณ์ให้รู้ว่าจะทำอย่างไรอย่างหนึ่ง ในที่นี้หมายถึงการประดิษฐ์ทำนองเพื่อให้สังเกตว่าจะทอดลงหรือส่งร้องหรือเพื่อการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น

รับร้อง หมายถึง การบรรเลงทำนองเครื่องดนตรีให้เข้ากับตอนท้ายของทำนองร้องเพื่อให้มีความกลมกลืนระหว่างทำนองร้องและทำนองเครื่องดนตรี

ส่งร้อง หมายถึง การบรรเลงทำนองเครื่องดนตรีให้เข้ากับตอนต้นของทำนองร้องเพื่อให้มีความกลมกลืนระหว่างทำนองร้องและทำนองเครื่องดนตรี

สอดร้อง หมายถึง การบรรเลงทำนองเครื่องดนตรีบางวรรคสอดเข้าในขณะที่มีการขับร้อง

คลอร้อง หมายถึง การบรรเลงดนตรีไปพร้อม ๆ กับการร้องเพลง โดยดำเนินทำนองเป็นอย่างเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันเพื่อให้การขับร้องเป็นไปอย่างกลมกลืนและเป็นการประคองนักร้องไปในตัวด้วย

ชักเพลง หมายถึง การนำหรือการเปลี่ยนเพลงไปยังเพลงอื่นไปในทันทีทันใดให้มีความสนทสนมกลมกลืน ทั้งในเรื่องของความเร็วในการบรรเลง ความเร็วในการขับร้องและอารมณ์ของตัวละครนั้น ๆ

แนว หมายถึง ความเร็วในการบรรเลงที่เหมาะสมกับการแสดง

การตั้งแนว หมายถึง การกำหนดความเร็วในการบรรเลงช้า-เร็ว ให้เหมาะสมกับการแสดง

การถอนออกชั้นเดียว หมายถึง วิธีการบรรเลงเพลงเชิดสองชั้นออกเพลงเชิดชั้นเดียวโดยเร่งความเร็วเพลงเชิดสองชั้นขึ้นแล้วบรรเลงออกทำนองเพลงเชิดชั้นเดียวทันทีโดยที่จังหวะฉิ่ง/กลองยังคงเดิม

การเน้นเสียง หมายถึง การที่ผู้บรรเลงระนาดเอกบรรเลงเสียงให้ดังขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น ส่งสัญญาณ เป็นต้น

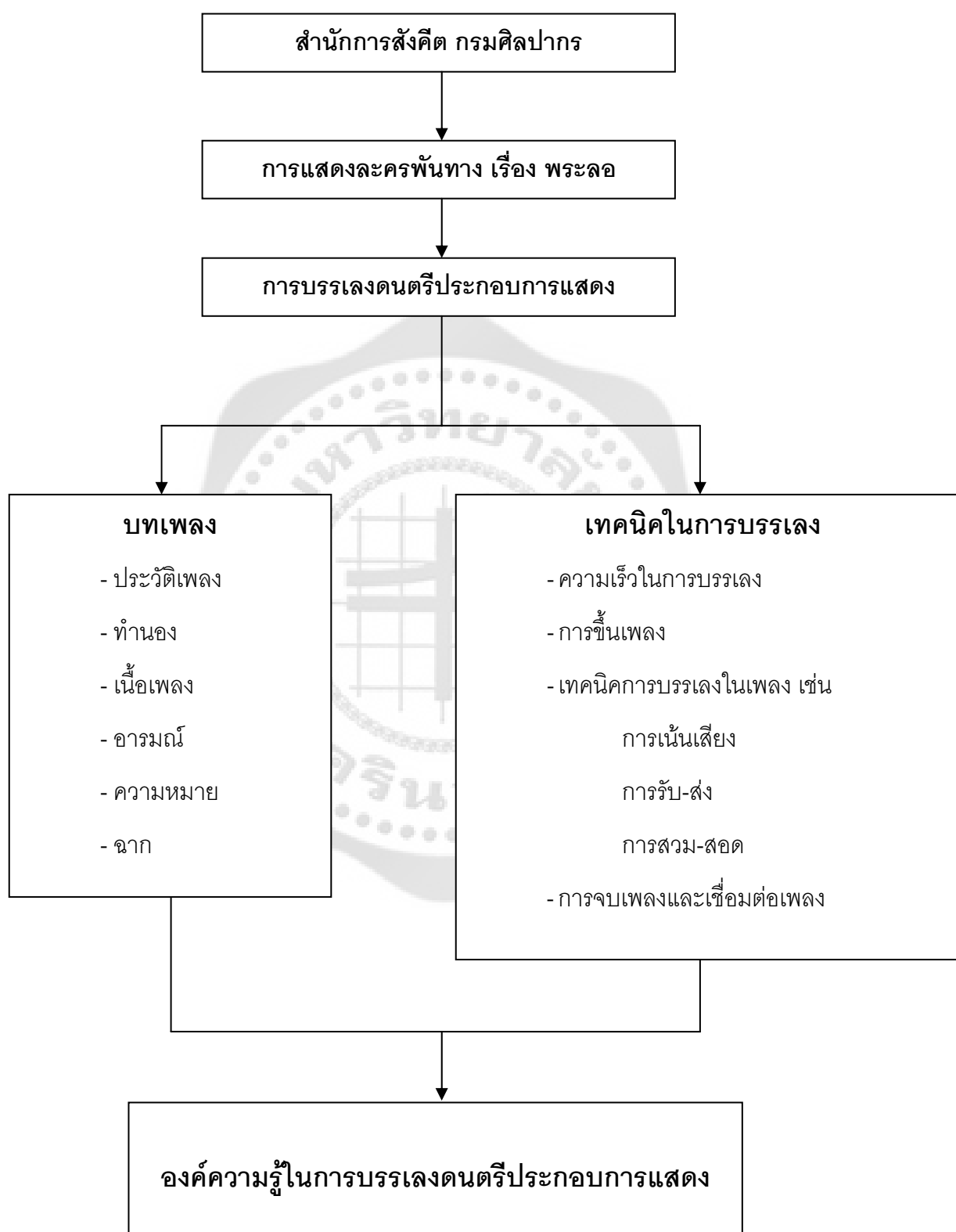
การเข้าทำนองและเข้าจังหวะ หมายถึง การบรรเลงเข้าเพลงหลังจากที่มีการขึ้นเพลงไปแล้ว โดยมากมักจะเป็นเครื่องดำเนินทำนองจำพวกเครื่องตามหรือเครื่องหนัง ที่จะต้องเข้าจังหวะให้พอดีกับการบรรเลงดนตรีก่อนหน้าและไม่ให้คร่อมจังหวะด้วย

การสังเกตทำร่ำ หมายถึง การรู้จักทำร่ำของตัวละคร เพื่อให้การบรรเลงดนตรีสอดคล้องกับการแสดงของตัวละคร

การดัดแปลงทำนอง หมายถึง การใช้ปฏิภาณแก้ไขทำนองให้ทันทั่วทั้งที่กับการแสดง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษาการประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรองดั่งแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ดังนี้

เอกสารตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

ธนิต อยู่โพธิ์ (2539: 165) ได้กล่าวไว้ว่า อันดนตรีที่ประกอบการแสดงนั้น โบราณจารย์ได้บัญญัติไว้ให้ยึดถือกันเป็นแบบแผนประเพณีต่อมา โดยแบ่งแยกประเภทวงดนตรีและเครื่องประกอบให้แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของการแสดงนั้น ๆ หนึ่งตระกูลก็มีเครื่องดนตรีอย่างหนึ่ง หนึ่งใหญ่ก็มีเครื่องดนตรีและเครื่องประกอบผิดแปลกออกไปอีกอย่างหนึ่ง หุ่น โขน ละคร ฟ้อนรำแต่ละอย่างก็ต้องมีเครื่องดนตรีและสิ่งประกอบต่างกันไปเป็นอย่าง ๆ ไป โดยเฉพาะโขน เป็นมหรสพที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นการแสดงที่ยิ่งใหญ่ มีศิลปะสูง เป็นศิลปะชั้นครูและเป็นการแสดงที่เก่าแก่ จะมีแสดงก็แต่ในงานมหรสพใหญ่ ๆ เท่านั้น วงดนตรีที่ประกอบการแสดงโขนได้แก่ วงดนตรีที่เรียกว่า “ ปี่พาทย์ ” (บางสมัยก็เรียกว่า พิณพาทย์) คือวงดนตรีที่ประกอบด้วย ปี่ กระจับปี่ ระนาด ซอ กลอง ตะโพน ส่วนขนาดวงจัดเป็น เครื่องห้า เครื่องคู่ เครื่องใหญ่นั้นก็เพิ่มเติมขึ้นตามกาลสมัยและฐานะของผู้เป็นเจ้าของงาน อีกประการหนึ่ง โขนมีอยู่หลายชนิด ปี่พาทย์ที่จะบรรเลงประกอบก็ต้องปรับไปให้เหมาะสมกับโขนชนิดนั้น ๆ

สุมนมาลย์ นิ่มเนติพันธ์ (2532: 138) ได้กล่าวเกี่ยวกับการร้องประกอบการแสดงโขนละครในไว้ว่า การร้องประกอบการแสดงโขน เกิดมีขึ้นตอนที่โขนได้ผสมกับละครใน เป็นประเภทโขนโรงใน การแสดงโขนถวายทอดพระเนตร คนพากย์และเจรจาเครื่องแบบมหาดเล็กตามยศของราชทินนาม ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีตำแหน่งนักร้อง 5 ตำแหน่ง ได้แก่ พจนาเสนาะ ไพเราะพจมาน ขานฉันทวาทย์ พากย์ฉันทวิจิตร และขัดเจรจา

นักร้องแบ่งออกเป็น 2 พวก คือต้นเสียงและลูกคู่ ต้นเสียงทำหน้าที่ร้องขึ้นต้นบท และร้องเดี่ยวไปจนหมดวรรคแรกของคำกลอน วรรคที่สองเป็นหน้าที่ของลูกคู่ที่จะต้องร้องต่อ ในระหว่างที่ลูกคู่ร้อง ต้นเสียงก็ฟังบทร้องจากคนบอกบทเพื่อร้องต่อไป ต้นเสียงนอกจากร้องเพลงถูกต้องแล้ว ยังต้องรู้ที่ท่าของโขนว่าจะร้องซ้ำเร็วประการใดเพื่อให้เหมาะกับการรำของตัวโขนนั้น และต้องรักษาระดับเสียง

ให้เข้ากับดนตรี ฉะนั้นต้นเสียงจะมีสักกี่คนก็ตาม แต่เวลาทำหน้าที่ร้องต้องร้องทีละคน ส่วนลูกคู่ต้องร้องให้พร้อมกันทีละ 2 คนเป็นอย่างน้อย และอย่างมากไม่เกิน 6 คน

มานพ วิสุทธิแพทย์ (2533: 158) ได้กล่าวถึง ผู้บรรเลงเครื่องหนึ่งต้องมีความรู้เพลงหนึ่ง ๆ นั้นใช้หน้าทับอะไร อัตราจังหวะกี่ชั้น ทั้งนี้หน้าทับบางหน้าทับยังมีความสลับซับซ้อน และมีเทคนิคการบรรเลงที่วิจิตรพิสดาร บางครั้งมีการดัดแปลงหน้าทับให้สอดคล้องกับทำนองเพลงนั้น ๆ ด้วยซึ่งภาษาทางเครื่องหนึ่งเรียกว่า “สาย” การสายนั้นถ้าจะเปรียบกับการบรรเลงเครื่องดนตรีแล้วก็คล้ายกับการแปรทำนองเป็นทำนองแปรนั่นเอง แต่มีขอบเขตในการบรรเลงที่จำกัดกว่าเพราะต้องทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดวรรคตอนของทำนองเพลงด้วย

“ ไม้ลา ” และ “ ไม้ลัก ” เป็นลักษณะเฉพาะของการบรรเลงกลองทัด แม้ว่าทั้งตะโพนและกลองทัดจะบรรเลงประกอบเพลงควบคู่กันไปก็ตาม หน้าทับที่เป็นมาตราวัดเพลงจะอยู่ที่หน้าทับของกลองทัด บทเพลงบางบทเพลงแม้ว่าจะใช้ทั้งตะโพนและกลองทัดควบคู่กันไป แต่ก็มีบางส่วนหรือบางตอนที่ใช้เฉพาะตะโพนบรรเลงอย่างเดียว มาตราที่ใช้วัดเพลงในส่วนนี้ของเพลงจึงเป็นวรรคตอนของหน้าทับตะโพน ซึ่งมักจะเรียกว่า “ มือ ” เช่นเพลงตระบองกัน หน้าทับของเพลงตระบองกันเริ่มด้วยหน้าทับตะโพนก่อน แล้วต่อด้วยหน้าทับที่บรรเลงทั้งตะโพนและกลองทัด ซึ่งในส่วนนี้หน้าทับกลองทัดเรียกว่า “ ไม้ ”

บทเพลงที่จังหวะไม่สม่ำเสมอแน่นอน เช่น เพลงร่ำ มีทั้งหน้าทับตะโพนซึ่งมีหน้าทับหรือ “ มือ ” ที่เฉพาะและหน้าทับกลองทัดก็มี “ ไม้ ” ที่มีรูปแบบเฉพาะ จำนวน “ มือ ” ของตะโพนและจำนวน “ ไม้ ” ของกลองทัดมิได้มีจำนวนตายตัว สิ่งสำคัญคือให้ทั้งหน้าทับตะโพนและกลองทัดสอดคล้องกับวรรคเพลง ถ้าวรรคเพลงมีการบรรเลงให้ยืดยาวออกไป หน้าทับก็ต้องยืดออกไปด้วย

เพลงร่ำ

ทางซึ้ง	ล-----	ท-----
ตะโพน	- -	- -
กลองทัด	- -	- -
ทางซึ้ง	ฟมร ม มม ร ดทล ท ดรม ร ม ม ม ม	
ตะโพน	ดู้บเพลิงเท่ง ดู้บเพลิงเท่ง ดู้บเพลิงเท่ง ดู้บเพลิงเท่ง	
กลองทัด	ด้อมด้อมด้อม ตูมตูมตูม ด้อมด้อม ตูมตูม ด้อม ด้อม ด้อม ด้อม	

ทางซ็อง	ล	ล	ช	ฟมร	ม	ฟชล	ช	ล	ล	ล
ตะโพน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กลองทัด	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม

ทางซ็อง	ร	ม	ร	ท	ล	ท	ล	ช	ช	ช	ช	ช	ช
ตะโพน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
กลองทัด	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม

ทางซ็อง	ม	ม	ม	ม	ท	ล	ร
ตะโพน	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม
กลองทัด	-	-	-	-	-	-	-

ทางซ็อง	ช	ฟ	ล	ช	ด	ช	ช
ตะโพน	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม	ต้อม
กลองทัด	-	-	-	-	-	-	-

ชั้น ศิลปบรรเลงและลิขิต จินดาวัฒน์ (2521 : 181) กล่าวว่า เพลงหน้าพาทย์ คือ เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบอากัปกริยาของตัวโขนละครหรือใช้สำหรับอัญเชิญพระเป็นเจ้า ฤาษี เทวดาและครุฑาจารย์ทั้งหลายให้มาร่วมในพิธีไหว้ครูและพิธีที่เป็นมงคลต่าง ๆ เพลงประเภทนี้โดยทั่วไปไม่มีท่วงทำนองใช้บรรเลงแต่ทำนองดนตรีอย่างเดียว ในชั้นหลังนี้ได้มีการบรรจบท่วงทำนองเข้าไปบ้างเหมือนกัน เช่น บรรจุในเพลงตระนิมิตที่อยู่ในเรื่องรามเกียรติ์ตอนแสดงศรพรหมาสตร์ เป็นต้น

เพลงหน้าพาทย์สำหรับโขนละคร อากัปกริยาของตัวโขนละครแทบทุกชนิดจะต้องมีเพลงหน้าพาทย์ประกอบให้เหมาะสม เช่น การไปมาในระยะไถ่ ๆ ก็มีเพลงเสมอ ไปมาในระยะไถ่หรือรอบกันก็มีเพลงเชิด การยกพลไปสนามยุทธ์ก็มีเพลงกราวนอก กราวใน การแสดงฤทธิ์เดชก็มีรั้วสามลา รั้วคูกพาทย์ การร้ายเวทมนตร์คาถาก็มีเพลงขำนาญ การแปลงตัวก็มีเพลงตระนิมิต การรับประทานอาหารก็มีเพลงนั่งกิน เพลงเช่นเกล้า การนอนก็มีเพลงตระนอน เป็นต้น เพลงหน้าพาทย์เหล่านี้แบ่งประเภทไปตามอากัปกริยาของตัวโขนละคร และแบ่งประเภทออกตามศักดิ์ของตัวละครด้วย เช่น เพลงเสมอซึ่งประกอบการเดินในระยะไถ่ ๆ นั้นยังแบ่งออกเป็น เสมอมาร สำหรับพระยายักษ์ เสมอเถร สำหรับพระฤาษี เสมอข้ามสมุทร สำหรับพระรามยกพลข้ามไปลงกา เสมอตื่นนก (บาทสกุณี) สำหรับตัวพระที่สำคัญ ๆ ใช้รำเวลาจะออกศึกเหล่านี้เป็นต้น และยังแบ่งตามสัญชาติของ

ละครังคราวเป็นหลัก เป็นการปรุงแต่งอารมณ์และความรู้สึกของเพลงให้ปรากฏเด่นชัดขึ้น ผู้บรรเลงปี่พาทย์จะต้องดูตัวละครและลงจบของเพลงว่าให้พอเหมาะกับตัวละครนั่งเรียบร้อย อย่าให้ตัวละครต้องนั่งรอหรือจบเสียก่อนเมื่อตัวละครยังไม่ถึงที่ ผู้บรรเลงปี่พาทย์ประกอบละครจะต้องมีความรู้ดังกล่าวมามีสำคัญอยู่ 2 เครื่องดนตรี คือ

ระนาดเอก

ระนาดเอกเป็นผู้นำวง จึงมีหน้าที่เป็นเสมือนหัวเรือใหญ่ที่จะบังคับให้เรือเดินทางไปทิศทางที่ต้องการ ดังนั้นคนที่ตีระนาดเอกจะต้องมีความชัดเจน แม่นยำ กล้าตัดสินใจและเด็ดขาดในการบรรเลงเพื่อให้ผู้อื่นบรรเลงตามได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการขึ้นเพลง – ลงเพลง การรับร้อง ส่งร้อง เป็นต้น

เครื่องหนัง

เครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องหนังที่ใช้ในวงปี่พาทย์ที่มีใช้เป็นหลักได้แก่ ตะโพน กลองทัดและกลองแขก ทำหน้าที่ควบคุมจังหวะหน้าทับ โดยแยกปฏิบัติหน้าที่เป็นส่วนไม่ซ้ำกัน กล่าวคือ ตะโพนและกลองทัดทำหน้าที่ควบคุมจังหวะหน้าทับในเพลงหน้าพาทย์ ส่วนเพลงเกร็ดทั่วไปกำหนดให้ใช้กลองแขกควบคุมจังหวะหน้าทับ

ในการบรรเลงตะโพนและกลองทัดนั้น ใช้ผู้บรรเลง 2 คน คนหนึ่งตีตะโพน อีกคนหนึ่งตีกลองทัด โดยตีสอดประสานกันตามวิธีในการบรรเลงหน้าทับของแต่ละเพลง ส่วนในเพลงที่ใช้กลองแขกควบคุมจังหวะหน้าทับ มักใช้ผู้บรรเลง 2 คนเดิม คนหนึ่งตีกลองแขกตัวผู้ (เสียงสูง) อีกคนหนึ่งตีกลองแขกตัวเมีย (เสียงต่ำ) โดยกลองตีกลองสอดแทรกประสานกันเสมือนหนึ่งตีคนเดียว

คนตะโพนและกลองทัด / กลองตะโพนต้องรู้ “ หน้าทับ ” “ ไม่กลอง ” ที่จะตีประกอบกับเพลงดนตรีและเพลงร้องเป็นอย่างดี และตีให้ถูกต้องเพราะเพลงที่ใช้ในการแสดงละคร มีเพลงที่ใช้หน้าทับเฉพาะอยู่หลายเพลง เช่น เพลงชมโฉม เพลงโลม เพลงลงสร

นอกจากนั้นจะตีกลองแขกหน้าทับต่าง ๆ ได้ด้วย เพราะบางครั้งอาจเปลี่ยนจากตะโพนเป็นกลองแขกก็มี

ข้อสำคัญของคนที่ตีตะโพนอีกอย่างหนึ่งก็ต้องรู้ทำนองของตัวละครอย่างแม่นยำ เพราะมีอยู่หลายเพลงที่ตะโพนจะต้องตีให้สอดคล้องเข้ากับทำนองอย่างสนิทสนม เช่น เพลงกราวใน เพลงกราวนอก

ตะโพนจะต้องเป็นผู้นำกลองทัดในตอน “ เล่นไม้ ” หรือ “ รัว ” หรือ “ เล่นตะโพน ” ยิ่งในเวลาตัวละครทำเพลงเร็วด้วยแล้ว ตะโพนจะเป็นหัวใจของการบรรเลงทีเดียว เพราะตะโพนจะต้องตี

ให้เข้ากับจังหวะทำรำโดยตลอด ไม่ว่าจะสาย จะขัด จะยกเยื้องแต่อย่างใด ตะโพนต้อง ประคับประคองให้กลมกลืนกับทำรำทุกระยะ

การเข้าจังหวะทับหรือการจบจังหวะหน้าทับคงดำเนินไปตามวิธีขึ้นและหน้าทับเช่นเดียวกับการบรรเลงทั่วไปที่มีข้อกำหนดไว้แน่ชัดแล้วในการประพันธ์เพลงนั้น ๆ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงละครพื้นทาง

นุชนาฏ ดิเรกัญญ. (2553: 3) ละครพื้นทาง เป็นละครราชชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งกล่าวถึงกลุ่มคนในหลายเชื้อชาติ เช่น พม่า มอญ จีน ฯลฯ และการแสดงออกของตัวละครจะเป็นไปตามเชื้อชาตินั้นๆ รวมถึงการแต่งกาย เพลงและดนตรีด้วย ซึ่งประวัติความเป็นมาของละครพื้นทาง แบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ

ระยะแรก เรียกว่า ละครผสมสามัคคี ผู้ริเริ่ม คือ เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง ได้นำ พงศาวดารของชาติต่างๆ มาแสดง โดยปรับปรุงทำรำ ดนตรี การแต่งกายให้เลียนแบบชาติต่างๆ ของตัวละคร เมื่อท่านถึงแก่อนิจกรรม เจ้าหมื่นไวยวรนาถ(บุศย์) รับสืบทอดและได้นำละครไทยไปแสดงที่ประเทศรัสเซีย นับเป็นการนำละครไทยไปแสดงยังประเทศทางยุโรปเป็นครั้งแรก ซึ่งละครประสบความสำเร็จ การขาดทุน หม่อมเจ้าเลื่อนฤทธิ์รับอุปการะโดยเป็นผู้อำนวยความสะดวกและใช้ชื่อละครว่า ละครผสมสามัคคี แต่ยังคงขาดทุนและเลิกแสดงไปในที่สุด

ต่อมาเจ้าคุณพระประยูรวงศ์ ได้สืบทอดการแสดงละครผสมสามัคคีจนประสบความสำเร็จ โดยได้จัดแสดงและรับแสดงละครจนมีชื่อเสียงสืบมา แต่เมื่อคณะละครของเจ้าคุณพระประยูรวงศ์เลิกไปก็ไม่มีผู้ใดสานต่อ

ระยะที่ 2 พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ได้ทรงนำแบบแผนละครตะวันตก มาใช้กับละครไทย คือ แบ่งฉากแสดง มีการเปลี่ยนฉากตามท้องเรื่อง ละครเรื่องแรกที่ใช้วิธีการนี้ คือ ละครเรื่อง พระลอ จัดแสดงถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อแสดงจบเป็นที่พอพระราชหฤทัยมาก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เติม คำว่า หลวงนำหน้าชื่อคณะ เป็น ละครหลวง นฤมิต ต่อมา เจ้าจอมมารดาเขียน และหม่อมหลวง ต่วน วรวรรณ นำแนวความคิดเรื่องการนำเอา เรื่องพงศาวดารมาแสดง โดยปรับปรุงเครื่องแต่งกายใหม่ ละครที่ปรับปรุงใหม่นี้เรียกว่า ละครพื้นทาง

ระยะที่ 3 กรมศิลปากรได้ฟื้นฟูละครพื้นทางขึ้นใหม่ ในสมัยที่ นายธนิต อยู่โพธิ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดี โดยปรับปรุงบทละคร เรื่อง พระลอของเดิม และแต่งขึ้นใหม่หลายเรื่อง เช่น พ่อขุนกรุง สุขทัย ตึกแก้วทัพ โดยเฉพาะเรื่องราชาธิราชและผู้ชนะสิบทิศ ได้รับความนิยมมาก

เรื่องที่น่ามาแสดงละครพื้นทาง อาจจัดได้เป็น 2 ลักษณะ คือ บทละครที่มาจากวรรณคดี คัดแต่ตอนที่กล่าวถึงชนต่างชาติ เช่น พระลอ - ชาติลาว สามก๊ก - ชาติจีน ราชาธิราช - ชาติพม่า มอญ

และบทละครที่นำเค้าเรื่องมาจากพงศาวดาร เช่น เรื่องพระร่วง - ชาติเขมร เรื่องศึกเก้าทัพ - ชาติพม่า เรื่องพญาผานอง - ชาติลาว เรื่องชุยถัง - ชาติจีน เป็นต้น

- ปี่พาทย์ทำเพลงจีนห่อแห่ - จีนลั่นถัน -

- พระเจ้ากรุงจีนยกออกเวทีล่าง -

- ร้องเพลงจีนลั่นถัน -

เสด็จทรงพาศิมิอำนาจ	ให้เคลื่อนพยุหบาตรปิกซ้ายขวา
กามนีน้อมค่านับข้าอาชา	นำโยธาเป็นกระบวนด่วนเดิน
- เพลงจีน -	

ลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งของละครพื้นทาง คือ การนำภาษาต่างชาตินำมาใช้ในบทละครด้วย ลักษณะการนำมาใช้ มี 2 แบบ คือ นำมาใช้ปนไปกับภาษาไทย และ ใช้ร้องเพลง โดยอาจมีความหมาย หรือ ไม่มีความหมายก็ได้ เช่น

- ปี่พาทย์ทำเพลงพม่า -

- พระเจ้ากรุงอังวะยกออกเวทีล่าง -

- ร้องเพลงพม่าประเทศ -

ขึ้นทรงคอพระยาชาชาติ	ให้เคลื่อนคลาदनิกรชื่อนล้ำ
สมิงพระรามขี่พาชีดำ	ชักม้านำกระบวนออกนอกนบุรี
- เพลงพม่ารำชวาน -	
- ร้องสร้อยเพลงพม่าเขว -	

เขว เขว เขว	เขว อิม มะ เล เล เล

เขว อิม มะ เล	เล เล

ไซ ยา มอง เล	เลเล เล เล้...

ไซ ยา มอง เล	เลเล เล เล้...

เขว เขว	ชวย ยา หม่อง

นอกจากนี้ละครพื้นทางยังมีการสร้างตัวละครที่แสดงให้เห็นว่าเป็นชาวต่างชาติด้วยวิธีการต่างๆ คือ การกำหนดชื่อตัวละคร กำหนดการแต่งกาย กำหนดอุปกรณ์ประกอบการแสดง และ เลือกใช้เพลงให้เหมาะสมกับชนชาตินั้นๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รจนา ผาดไพบูลย์ (2550: 136) ได้ทำการศึกษาเทคนิคการขับร้องประกอบการแสดงละครในของครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน กรณีศึกษา : เรื่องอิเหนา ตอนบุษบาชมศาล-ตัดดอกไม้-ฉายกริช สามารถจำแนกเทคนิคต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1.ครื้น
- 2.กระทบ
- 3.หางเสียง
- 4.ซ้อนเสียง
- 5.หวนเสียง
- 6.กดเสียงต่ำ
- 7.กระทบสองชั้น
- 8.กดคำ
- 9.ผันหางเสียง
- 10.เพี้ยนเสียง
- 11.ผันคำ

ซึ่งเทคนิคการกระทบเป็นเทคนิคที่ใช้มากที่สุด และเทคนิคการกดคำเป็นเทคนิคที่ใช้น้อยที่สุดในงานมณฑนาให้เหตุผลว่า การกดคำเป็นเทคนิคที่ใช้เมื่อต้องการความชัดเจนของคำนั้น ๆ ซึ่งโอกาสในการใช้ไม่ค่อยบ่อยนัก แต่การเลือกใช้ให้ถูกที่ ถูกจังหวะเวลา จะเสริมให้เพลงที่ขับร้องไพเราะและเหมาะสมกับอารมณ์เพลงมากยิ่งขึ้น

สำหรับเพลงที่ใช้เทคนิคมากที่สุดคือเพลงซ้ำปี่ใน เนื่องจากเป็นเพลงที่มีจังหวะค่อนข้างช้า ประกอบด้วยท่วงทำนองที่เป็นทำนองเอื้อนวรรณยาว ๆ หลายวรรค การขับร้องจึงสามารถใช้เทคนิคได้หลากหลาย ส่วนเพลงที่ใช้เทคนิคน้อยที่สุดคือเพลงสามไม้ในและเพลงฝรั่งควง ซึ่งใช้เพียง 1 เทคนิคคือกระทบ ด้วยเหตุที่สอดคล้องกันคือเป็นเพลงในอัตราจังหวะสองชั้นประกอบด้วยท่วงทำนองการเอื้อนน้อยและเรียบง่าย จึงใช้เทคนิคได้ไม่มากนัก

สมศักดิ์ บัวบุตร (2533: 79) ได้ศึกษาเกี่ยวกับดนตรีไทยกับบทละครนอก เรื่องไกรทอง ตอนพ้อบน กล่าวว่า ดนตรีไทยหรือวงดนตรีไทยนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญกับการแสดงละครไทย โดยเฉพาะเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมการแสดงให้มีความสมจริงและทำให้ละครน่าสนใจขึ้น รวมทั้งทำหน้าที่ดำเนินเรื่องให้ติดต่อเนื่องกัน ดนตรีที่นำมาบรรเลงประกอบการแสดงส่วนใหญ่เป็นวงปี่พาทย์เครื่องห้า ส่วนการนำ

ปีพาทย์ชนิดอื่น ๆ ไปใช้ประกอบการแสดงขึ้นอยู่กับโอกาสและความยิ่งใหญ่ของงาน ซึ่งมีหลักการบรรจเพลงในบทละครนอกดังนี้

1. จะต้องพิจารณาหรือทราบถึงอารมณ์ของบทละคร
2. รู้จักอารมณ์เพลงต่าง ๆ จึงจะสามารถเลือกเพลงเพื่อบรรจุในบทละครได้
3. ต้องรู้จักเพลงหน้าพาทย์

ดนตรีหรือเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงมีทั้งเพลงบรรเลง เพลงขับร้องซึ่งเป็นเพลงอารมณ์ประเภทต่าง ๆ และเพลงหน้าพาทย์ซึ่งสัมพันธ์ที่จะแสดงให้เห็นอารมณ์ยากกว่าเพลงร้อง เพลงร้องจะเป็นเพลงที่มีความสำคัญต่อความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องมาก เพลงบรรเลงจะทำหน้าที่เชื่อมโยงเรื่องให้ดำเนินต่อกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ชื่อเพลงไม่มีส่วนในการเลือกหรือนำมาบรรจุในบทละคร แต่จะยึดตามหลักการดังกล่าวข้างต้น

ชัยวุฒิ ดินปรารค์ (2545: 81) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์เพลงเชิดหุ่นกระบอกเรื่องสามก๊ก ตอนโจโฉแตกทัพเรือ คณะจักรพันธ์ุ โปษยกฤต กล่าวไว้ว่า ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกนั้นใช้วงประเภทปีพาทย์เครื่องคู่ หรือเครื่องห้าก็ได้ มีซออู้และเครื่องประกอบจังหวะพิเศษ เช่น กลองแต๊ก แตร และม้าล่อ เนื่องจากหุ่นกระบอกเป็นมหรสพที่ได้รับมาจากจีน ทำให้ดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบด้วยเครื่องดนตรีและสำเนียงจีนเป็นส่วนใหญ่ เช่น เพลงกราวจีนเป็นเพลงที่ใช้ในการตรวจพลของทหารก่อนออกไปรบ มีลักษณะการดำเนินทำนองแบบย่ำเสียง ซึ่งทำให้เกิดภาพพจน์เหมือนทหารเดินย่ำเท้าหนัก ๆ เท้า ๆ กัน เป็นต้น

วันชัย เอื้อจิตเมตร (2541: 107) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เพลงเชิดหุ่นกระบอก ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า “ เพลงเชิดหุ่นกระบอกเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงอีกเพลงหนึ่ง แต่มีความแตกต่างไปจากเพลงอื่น ด้วยเหตุที่ผู้บรรเลงซออู้ต้องใช้ปฏิภาณและไหวพริบความสามารถในการสร้างทำนองทางบรรเลงให้เกิดความกลมกลืนไปกับทำนองร้อง ”

สมพร เฉลียวศิลป์ (2547: 132) ศึกษาวิธีขับร้องเพลงในต้นฉบับของอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน พบว่า เพลงในต้นฉบับมีจำนวนทั้งสิ้น 29 เพลง ส่วนใหญ่เป็นเพลงเก่า ๆ สองชั้นและชั้นเดียวที่มักใช้ประกอบในการแสดงโขนละคร ประเภทเพลงหน้าทับปรบไก่อ เพลงหน้าทับสองไม้ เพลงหน้าพาทย์และเพลงหน้าทับพิเศษ ซึ่งอาจารย์เจริญใจใช้เทคนิคการแบ่งวรรคคำร้อง แบ่งช่วงหายใจ การผันเสียงและเทคนิคการเปล่งเสียงคำร้องอ่อนอย่างวิจิตรบรรจงให้สอดคล้องกับเนื้อเพลงและอารมณ์เพลง

นที สว่างดี (2542: 109) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเพลงระบำชุดโบราณคดี ซึ่งประพันธ์โดยอาจารย์มนตรี ตราโมทพบว่า เพลงระบำที่ปรากฏในที่นี้มีท่อนเดียวหรือสองท่อน โดยแต่ละท่อนจะมีส่วนนำ

ส่วนเนื้อเพลงและส่วนลงจบ ซึ่งแต่ละเพลงจะขึ้นต้นด้วยสองชั้นและชั้นเดียว และมีหน้าทับกำกับแตกต่างกัน ดังนี้

เพลงระบำทวารวดี	ใช้น้ำทับ	มอญ
เพลงระบำศรีวิชัย	ใช้น้ำทับ	แขก
เพลงระบำลพบุรี	ใช้น้ำทับ	เขมร
เพลงระบำเชียงแสน	ใช้น้ำทับ	เฉพาะ
เพลงระบำสุโขทัย	ใช้น้ำทับ	เฉพาะ

ซึ่งเพลงแต่ละเพลงมิได้ยึดตามแบบแผนเดียวกัน มีจำนวนท่อน กระสวนจังหวะ บันไดเสียง และรูปแบบที่แตกต่างกันไป แต่เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวแต่ละสมัยผ่านเสียงดนตรีและท่ารำซึ่งประดิษฐ์และประยุกต์จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

สมพงษ์ เมืองวัฒนะ (2545: 98) วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวการดำเนินงานของขอเดี่ยวอโนางดนตรีประกอบแสดงจ๊วไหหลำ คณะนาศิลป์ พบว่า เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงจ๊วมีบทบาทหน้าที่ในการชักนำอารมณ์ผู้ชมให้คล้อยตามเรื่องราวที่แสดงนั้น ๆ ได้อย่างเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีการใช้วัสดุในท้องถิ่นมาทดแทนวัสดุที่ค่อนข้างหาได้ยากในปัจจุบันและไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพของเสียงแต่อย่างใด

สมชาย วาสุกี (2546: 117) ได้ศึกษาดนตรีของละครเท่งต๊ก คณะส.บัวน้อย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ว่าเป็นดนตรีที่นิยมในการแก้บนและบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประกอบการแสดงทำนองเพลงมีทั้งที่เป็นแบบบรรเลงดนตรีล้วนและมีการขับร้อง รูปแบบจังหวะส่วนใหญ่มีความเร็วคงที่ เพลงที่มีการขับร้องได้แก่ เพลงรำชาติชาติและเพลงที่ใช้ในการแสดงละคร ผู้แสดงร้องเป็นต้นเสียงและมีลูกคู่รับ ซึ่งโครงสร้างของคำประพันธ์เป็นลักษณะกลอนดอกสร้อยและกลอนบทละคร

สุภาศิริ สิงห์ระโจม (2555: 154) ศึกษาละครชาตรีของตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ กล่าวว่า ดนตรีที่ใช้ประกอบละครชาตรีเป็นวงปี่พาทย์ เพลงที่ใช้เป็นเพลงหน้าพาทย์และเพลงละคร ดำเนินเรื่องด้วยการเจรจาและการร้อง เครื่องแต่งกายแต่งแบบยืนเครื่องพระนาง แสดงท่ารำเพื่อประกอบบทร้องและเพลงหน้าพาทย์ เรื่องที่ใช้แสดงเป็นนิทานพื้นบ้านแบบจักร ๆ วงศ์ ๆ สถานที่แสดงเจ้าภาพจัดเตรียมไว้ให้ 3 แบบ คือ แบบโรงเรือนถาวร แบบโรงเรือนชั่วคราวและไม่มีโรงเรือน มีฉากและเตียงเป็นอุปกรณ์ประกอบ ไม่ยกพื้นเวที

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษา การประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย คำแนะนำของนักวิชาการ ศิลปินและผู้รู้ทางดนตรีไทย และนาฏศิลป์ และมีการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ และหาข้อสรุปพร้อมทั้งนำเสนอผลการวิจัยตามขั้นตอน

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 เอกสารและงานวิจัย

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ ตามต่อไปนี้

- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- หอสมุดแห่งชาติ
- ห้องสมุดดนตรีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมาคมศิลปะเพื่อเยาวชน ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

1.2 ภาคสนามและวิทยากร

- เก็บข้อมูลภาคสนามโดยได้รับการสนับสนุนข้อมูลบทละครและบันทึกเสียงการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ซึ่งจัดแสดง ณ โรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2534 ของสำนักการสังคีตจากอาจารย์บุญตา เขียนทองกุลและอาจารย์สมรัตน์ ทองแท้ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ซึ่งได้รับการเรียบเรียงบทโดย อาจารย์เสรี หวังในธรรม

- สัมภาษณ์วิทยากรด้านการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงและด้านนาฏศิลป์ ได้แก่

อาจารย์สุวัฒน์ อรรถกฤษณ์

อาจารย์จุมพล ปัญจะ

รศ.ฉันทนา เขี่ยมสกุล

อาจารย์บุญตา เขียนทองกุล

อาจารย์สมรัตน์ ทองแท้

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- แบบสัมภาษณ์วิทยากร แบบมีโครงสร้างสำหรับเรื่องที่เตรียมหัวข้อไว้ก่อนแล้ว และแบบไม่มีโครงสร้างสำหรับเรื่องที่นอกเหนือจากที่จากหัวข้อที่กำหนดไว้

1.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- เครื่องบันทึกเสียง
- สมุดบันทึก
- คอมพิวเตอร์
- เครื่องเคาะจังหวะ (Metronome)

2. ขั้นศึกษาข้อมูล

2.1 นำข้อมูลที่ได้ค้นคว้า ศึกษาตำรา เอกสารทางวิชาการมาเรียบเรียงจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ตามลำดับความสำคัญของเนื้อหา นำเสนอในรูปแบบปริญญานิพนธ์

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการบทละครและบันทึกการแสดงมาศึกษาเทคนิคในการบรรเลงประกอบการแสดง

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์บทเพลงการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากรประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรวง ซึ่งแบ่งประเด็นออกได้ ดังนี้

- ประวัติเพลง
- คำร้อง
- ความหมายและอารมณ์
- ทำนอง

2. วิเคราะห์เทคนิคในการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากรประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรวง ซึ่งแบ่งประเด็นออกได้ ดังนี้

- ความเร็วในการบรรเลง
- การขึ้นเพลง
- เทคนิคการบรรเลงในเพลง เช่น
 - การเน้นเสียง
 - การรับ-ส่ง
- การจบเพลงและเชื่อมต่อเพลง

ซึ่งจากบทการแสดงประกอบด้วยเพลงต่าง ๆ ดังนี้

1. ลาวสมเด็จ	17. ลาวเจ้าชู	31. ล่องน่านเล็ก
2. โอดลาว	18. เชิดฉิ่ง - ร้องเชิดฉิ่ง -	32. ยวนเกล้า
3. ยวนเกล้า	ร้องทำยกราวรำ	33. โอดลาว
4. ลาวชมดง	19. กราวรำ - เชิด	34. เขมรพวง
5. โอดลาว	20. ลาวครวญ	35. ฉิ่ง
6. ลาวเจียง	21. ลาวเดินดง	36. แพนน้อย
7. ลงสงลาว	22. ลาวกระแซ	37. สร้อยลาว
8. ลาวแพนใหญ่	23. เสมอลาว - รัวลาว	38. เสี่ยงเทียน
9. ลาวครวญ	24. เขมรไล่ควาย	39. ลาวดำเนินทราย
10. สารุกร	25. ลาวชมดง	40. ตระนอน
11. ลาวกระแซ	26. ฉิ่ง	41. นาคราช
12. ลาวพุงขาว	27. เร้ว - ลา	42. ลาวพุงดำ
13. เสมอลาว - รัวลาว	28. ล่องน่านใหญ่	43. ลำปางใหญ่
14. ลาวจ้อย	29. ลาวสวรวาย	44. ล่องน่านใหญ่
15. เชิดชั้นเดียว (สั่งไก่)	30. ลาวดำเนินทราย	
16. รัว (ไก่แก้วออก)		

4. ขั้นสรุปและอภิปรายผล

4.1 สรุปผลงานการวิจัยในเรื่องเทคนิคในการบรรเลงปีพาทย์ของสำนักการสังคีต
กรมศิลปากร : กรณีศึกษาการประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมือง
สรวง

4.2 นำเสนอผลงานการวิจัยคุณภาพเชิงพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษาการประกอบ การแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากบทละครและบันทึกการแสดง และการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญมาทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทเพลงการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร
2. เพื่อศึกษาเทคนิคในการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร

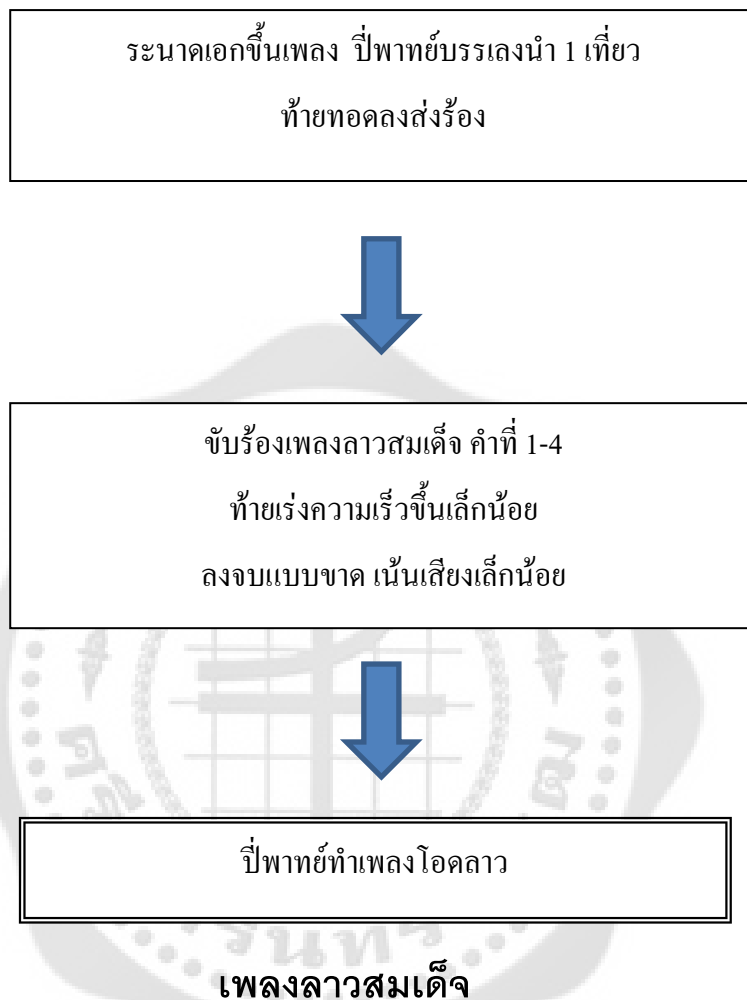
การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษาการประกอบ การแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอข้อมูลการศึกษาแยกเป็นประเด็นดังนี้

1. ศึกษาบทเพลงการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากรในการประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ซึ่งแบ่งประเด็นออกได้ ดังนี้
 - ประวัติเพลง
 - คำร้อง
 - ความหมายและอารมณ์
 - ทำนอง
2. ศึกษาเทคนิคในการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากรในการประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ซึ่งแบ่งประเด็นออกได้ ดังนี้
 - ความเร็วในการบรรเลง
 - การขึ้นเพลง
 - เทคนิคการบรรเลงในเพลง เช่น
 - การเน้นเสียง
 - การรับ-ส่ง
 - การจบเพลงและเชื่อมต่อเพลง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเรียงตามลำดับเพลงในการแสดงและนำเสนอตามหัวข้อตามจุดประสงค์ที่วางไว้ซึ่งเพลงที่อยู่ในการแสดงชุดนี้มีทั้งสิ้น 44 เพลง ดังนี้

1. ลาวสมเด็จ	23. เสมอลาว - รั่วลาว
2. โอดลาว	24. เขมรไล่ควาย
3. ยวนเคล้ำ	25. ลาวชมดง
4. ลาวชมดง	26. ฉิ่ง
5. โอดลาว	27. เร็ว - ลา
6. ลาวเจียง	28. ล่องน่านใหญ่
7. ลงสงลาว	29. ลาวสวยรวย
8. ลาวแพนใหญ่	30. ลาวดำเนินทราย
9. ลาวครวญ	31. ล่องน่านเล็ก
10. สาธุการ	32. ยวนเคล้ำ
11. ลาวกระแซ	33. โอดลาว
12. ลาวพุงขาว	34. เขมรพวง
13. เสมอลาว - รั่วลาว	35. ฉิ่ง
14. ลาวจ้อย	36. แพนน้อย
15. เชิดชั้นเดียว (สั่งไก่)	37. สร้อยลาว
16. รั่ว (ไก่แก้วออก)	38. เสียงเทียน
17. ลาวเจ้าชู	39. ลาวดำเนินทราย
18. เชิดฉิ่ง - ร้องเชิดฉิ่ง - ร้องทำยกราวรำ	40. ตรนอน
19. กราวรำ - เชิด	41. นาคราช
20. ลาวครวญ	42. ลาวพุงดำ
21. ลาวเดินดง	43. ลำปางใหญ่
22. ลาวกระแซ	44. ล่องน่านใหญ่

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวสมเด็จ

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวสมเด็จ สองชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า มีสำเนียงลาว ประเภทหน้าทับลาว มีท่อนเดียว อยู่ในเพลงเรื่องลาวสมเด็จ นิยมบรรเลงในวงปี่พาทย์และเครื่องสายมาแต่โบราณ ต่อมามีผู้นำไป บรรเลงประกอบการแสดงละคร

เพลงลาวสมเด็จนี้มีนักดนตรีนำทำนองในอัตราสองชั้น ไปแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้นและแต่ง ตัดลงเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถาหลายทาง ดังนี้

1. เมื่อ พ.ศ. 2479 นายเจริญ แรงเพชร แต่งเป็นเพลงเถา เมื่อครั้งที่มีการประชันวงปี่พาทย์ที่ วัดห้วยจรเข้ม้า อำเภอมะนัง จังหวัดนครปฐม ทางหนึ่ง

2. เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2502 เรือเอกชิต แฉ่งฉวี แต่งเป็นเพลงเถา พร้อมทั้งแต่งทางเปลี่ยนในอัตราสองชั้น ทางหนึ่ง
3. เมื่อ พ.ศ. 2519 นายพินิจ ฉายสุวรรณ ได้แต่งเป็นเพลงเถา ทางหนึ่ง (ณรงค์ชัย ปิฎกธวัช. 2557:636)

- คำร้อง

ยามเอยยามวิโยค	พระลอลิลกโลกตรมโศกศัลย์
(ขึ้นผกาช่อ สงสารพระลอลของเผื่อนิเอย)	
ยุรยาตรจากปราสาทสุวรรณ	ออกหน้าพระโรงคัลอันโอฬาร
(โชติช่อวิเชียร พระเทวมณเฑียรของเผื่อนิเอย)	
เทียบพยุหแสนยาโยธาทัพ	พร้อมสรรพขบวนประพาสไพโรสาทย์
(ช่อการะเกด พระจะจากนิเวศเสียแล้วนิเอย)	
เห็นสมเด็จพระมารดาอุพาพาน	ภูบาลน้อมวันทาโคกาลัย
(ช่อกรรณิการิ สงสารพระมารดาของเผื่อนิเอย)	

- ความหมายและอารมณ์

แสดงความหมายถึงการรำพึงรำพันของพระลอลที่จะต้องจากพระนางบุญเหลือซึ่งเป็นมารดาไปยังต่างแดน อารมณ์เศร้าโศก พระลอล นายแก้ว นายขวัญและขบวนทหาร รำออกเวทีล่าง (หน้าม่าน) พระลอล นายแก้วและนายขวัญรำตีบทตามคำร้อง จนกระทั่งถึงสร้อยคำร้องเที่ยวที่ 3 คำว่า “ช่อการะเกด พระจะจากนิเวศเสียแล้วนิเอย” ม่านจึงค่อย ๆ เปิดออกให้เห็นพระนางบุญเหลือนั่งเตียงเพื่อให้ทันพอดีกับคำร้องเที่ยวที่ 4 คำว่า “เห็นสมเด็จพระมารดาอุพาพาน ภูบาลน้อมวันทาโคกาลัย”

- ทำนอง

ปี่พาทย์บรรเลงนำ 1 เที้ยว

ระนาดชั้นนำ 1 บรรทัด กลองแขกเข้าจังหวะหน้าทับลาวห้องที่ 7 ซ้องวงใหญ่เข้าทำนองบรรทัดที่ 2

เที้ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 54

ระนาดเอก	-- ซลท	มีริท-ท- ท	-- ล ท	ริ มีริ - ริ	--- ท	--- ล	--- ซ	-ทลซ-ม
ซ้องวง ใหญ่	----	----	----	----	----	----	----	----
	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	----	ร ม ซ ล	ท ริ มี ริ	ท ล ซ ม	ซ มี ริ ท	ซ ล ท ริ	-- ซ มี	ริ ท ล ริ
ซ้องวง ใหญ่	----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- มี ริ ท	- ล - ริ	--- มี	ริ ท - ริ
	----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ท	- ม ริ ฟ	- ม - ร	--- ม	ร ท - ร
กลองแขก	- ดิง - ใจะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง	- ดิง - ใจะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	----	ร ม ซ ล	ท มี ริ ด	ท ล ซ ม	-- ซ ม	ร ท ร ม	ร ซ ล ท	ล ซ - ล
ซ้องวงใหญ่	----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	-- ซ ม	-- ร ม	- ซ - ท	ล ซ - ล
	----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ท	----	ร ท --	- ซ - ท	ล ซ - ล

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	--- ซ	ล ท ล ซ	ล ซ ฟ ม	ร ท ร ม	- ซ ล ท	ดิล ซ ฟ	ม ซ ล ซ	ล ท ร ม
ซ้องวงใหญ่	--- ซ	- ล - ซ	- ฟ - ม	- ร - ม	-- ซ ซ	- ล - ซ	- ฟ - ม	- ร - ม
	--- ซ	- ล - ซ	- ฟ - ท	- ล - ท	- ซ --	- ล - ซ	- ฟ - ท	- ล - ท

บรรทัดที่ 5

ความเร็วก่อนทอดส่งร้อง

bpm = 63

ระนาดเอก	- มี่ ฆี่ มี่	รึ มี่ ฆี่ ท	-----	ล ท รึ มี่	- ฆ ฆ ฆ	ล ท ล ฆ	ม ฆ ล ฆ	ฟ ม ร ม
ฆ้องวงใหญ่	-----	--- ท	-----	- รึ - มี่	-- ฆ ฆ	- ล - ฆ	- ฟ - ม	- ร - ม
	-----	--- ทุ	-----	- ร - ม	- ทุ --	- ลุ - ทุ	- ฟ - ทุ	- ลุ - ทุ

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 5 ทอดข้าลงเตรียมส่งร้อง

ระนาดเอก	- ฆี่ --	- ฆี่ - ท	-----	ล ท รึ มี่	- ฆ ฆ ฆ	ล ท ล ฆ	ล ฆ ฟ ม	ร ทุ ร ม
ฆ้องวงใหญ่	-----	--- ท	-----	- รึ - มี่	-- ฆ ฆ	- ล - ฆ	- ฟ - ม	- ร - ม
	-----	--- ทุ	-----	- ร - ม	- ทุ --	- ลุ - ทุ	- ฟ - ทุ	- ลุ - ทุ

ปีพาทย์บรรเลงทอดข้าลงเล็กน้อย ระนาดเอกคลอร้อง

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้อง

bpm = 52

ทางร้อง	-----	--- ท	-- ล ท	- มี่ รึ - รึ	--- ท	--- รึ ล	--- ฆ	--- ฆ
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--- ยาม	--- เอย
ระนาดเอก	--- ฆ	ล ท - ท	-- ล ท	รึ มี่ ฆี่ รึ	--- ท	--- ล	ทล ฆ ล ท	ทุ ล ทุ ร ม

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ล - ฆ ม	--- ล	-ทล-รึล	ท ล ฆ ฆ ล	-ฆม-รึท	-ล-ทรึ	--- รึ	-- มี่ รึ
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--- ยาม	-- วิโยค

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	-ทรึ --	- ลท - ล	-- ฆ ม	- ฆม -	-----	- ล - ล ฆ	--- ลรึ	ลท - ล ฆ
คำร้อง	-----	- พระ - ลอ	-- ดิลก	- โลก --	-----	- ตรม-โคก	--- ศัลย์	-----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	--- ช	--- ลช	- ล - -	ล ช - ชล	-ชม - -	- ล - ล	--- ล	-ท-ลช
คำร้อง	--- ออก	--- หน้า	----	พระโรง-คัล	----	- อัน - ไอ	--- ฟาร	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ช	-- ล ช	- ฟ -ลม	ฟ มร - ม	--- ช	-- ล ช	- ฟ -ลม	ฟ มร - ม
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- มช	- ลช - ช	-- -รท	มร - ช ม	ล ช - ล	- ช - ช	-ฟล-มฟ	-- ร ม
คำร้อง	----	- - - โซติ	----	ช่อวิเชียร	พระเท-ว	-มณ-เชียร	-ของ-เผื่อ	-- นิเอย

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	--- มช	- ลช - ช	-- -รท	มร - ช ม	ล ช - ล	- ช - ช	-ฟล-มฟ	-- ร ม
คำร้อง	----	- - - โซติ	----	ช่อวิเชียร	พระเท-ว	-มณ-เชียร	-ของ-เผื่อ	-- นิเอย
ระนาดเอก	-- ท ล	ช ม ร ท	----	ล ุ ร ม	--- ช	ล ท ล ช	ล ช ฟ ม	ร ท ร ม

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	--- ท	- ลช ลท	-มริ - ริ	--- ลช	--- ลท	----	ช ชดี - ช
คำร้อง	----	----	----	----	--- เทียบ	-- พยุ	----	หแสน-ยา
ระนาดเอก	--- ม	ช ม ริ ท	-- ล ท	ริ ม ช ริ	--- ท	--- ล	ท ริ ม ริ	ท ล ช ม

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ล ชม - -	--- ล	-ทล-ริล	ท ลช ลช	-ชม-ริท	-ล-ทริ	- ม - ม	- ช - ริ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	- โย - ธา	- ทัพ - -

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	--- ลท	--- ลช	ล - ช ช	-- ช ช	ม ---	--- ล	--- ล	ลท - ลช
คำร้อง	--- พร้อม	--- สรรพ	-- ขบวน	--ประพาส	----	---ไพร	-- -สถานท์	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ช	-- ล ช	- ฟ -ลม	ฟ มร - ม	--- ช	-- ล ช	- ฟ -ลม	ฟ มร - ม
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- ช	- ลช - ช	--- รท	- ม ม มร	- ล ช ม	- ล ชม	ช-ฟล-มฟ	-- ร ม
คำร้อง	----	- - - ช่อ	----	-การะเกด	-พระจะจาก	-- นิเวศน์	-เสีย-แล้ว	-- นิเอย

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	--- ช	- ลช - ช	--- รท	- ม ม มร	- ล ช ม	- ล ชม	ช-ฟล-มฟ	-- ร ม
คำร้อง	----	- - - ช่อ	----	-การะเกด	-พระจะจาก	-- นิเวศน์	-เสีย-แล้ว	-- นิเอย
ระนาดเอก	-- รี่ มี่	รี่ มี่ ชี่ ท	----	ล ท รี่ มี่	--- ช	ล ท ล ช	ล ช ฟ ม	ร ท ร ม

เที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	--- ท	-ลช -ลท	-มี่ รี่ -รี่	--- ลรี่	-- ลรี่ ช	ล ---	ล ช - ช
คำร้อง	----	----	----	----	--- เห็น	-- สมเด็จ	----	พระมาร-ดา
ระนาดเอก	----	--- ท	ล ช ล ท	รี่ มี่ - รี่	--- ท	--- ล	ทลช ล ท	ชูลุท ร ม

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ล ชม --	--- ล	-ทล -รืล	ท ลช ชล	- ชม - รืท	- ล - ทริ	-- ม รื	- รื --
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-- ยูพา	- พาน --

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	--- รืล	--- ล	--- ลท	ม - ช ช	ล ชม --	-- ล รื ล	--- ล	ทล ท ลช
คำร้อง	--- ภู	--- บาล	--- น้อม	--- วันทา	----	-- ไศกา	--- ลัย	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ช	-- ล ช	- ฟ - ลม	ฟ มร - ม	--- ช	-- ล ช	- ฟ - ลม	ฟ มร - ม
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- มช	- ลช - ช	--- ทุ	- ม ช ม	-ชล -ชล	ล ช - ช	-ฟล-มฟ	-- ร ม
คำร้อง	----	-- - ช่อ	----	-กรรณิการ์	-สง-สาร์	พระมาร-ดา	-ของ-เผื่อ	-- นิเอย

บรรทัดที่ 6 เน้นเสียงและเร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อย เพื่อเตรียมออกเพลงโอดลาว

ความเร็วขณะที่เร่งก่อนที่จะลงจบแบบขาด

bpm = 60

ทางร้อง	--- มช	- ลช - ช	--- ทุ	- ม ช ม	-ชล -ชล	ล ช - ช	-ฟล-มฟ	-- ร ม
คำร้อง	----	-- - ช่อ	----	- กรรณิการ์	-สง-สาร์	พระมาร-ดา	-ของ-เผื่อ	-- นิเอย
ระนาดเอก	-- ร ม	ช ลท ทุ	----	ล ทุ ร ม	--- ช	ล ท ล ช	ล ช ฟ ม	ร ทุ ร ม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	กิ่งบังคับทาง
จำนวนท่อน	:	ท่อนเดียว
หน้าทับ	:	หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง	:	บรรเลงดนตรีนำ , คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง	bpm = 54
ความเร็วขณะก่อนทอดส่งร้อง	bpm = 63
ความเร็วขณะร้อง	bpm = 52
ความเร็วขณะที่เร่งก่อนที่จะลงจบแบบขาด	bpm = 60

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกขึ้นเพลงโดยใช้วิธีการสะบัดและรัวยืนเสียง คล้ายคลึงกับการขึ้นเพลงเดี่ยวลาวแพน เพื่อเป็นการเปิดการแสดงให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ซ้องวงใหญ่ยังไม่เข้าทำนอง ให้เข้าทำนองในบรรทัดที่ 2 กลองแขกเข้าจังหวะห้องที่ 7

ระนาดเอก	-- ซลท	มริท-ท- ท	-- ล ท	ริ มริท - ริ	--- ท	--- ล	--- ซ	-ทลซ-ม
ซ้องวง ใหญ่	----	----	----	----	----	----	----	----
	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ตึง	- ตึง - ทัง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนว

- ปี่พาทย์บรรเลงนำ บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 2 (ขยับแนวขึ้นเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง)

- บรรเลงสวมร้องเที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 6

การทอดส่งร้อง

- ปี่พาทย์บรรเลงนำ บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 5

การคลอร้อง

- ฆะฉับร้องทั้ง 6 เที้ยว

การเบาเสียงลง

- ฆะบรรเลงส่งร้องและคลอร้องทั้ง 6 เที้ยว

การเน้นเสียง

- บรรเลงสวมร้องเที้ยวที่ 4 บรรทัดที่ 6

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ลงจบโดยเร่งความเร็ว เน้นเสียงขึ้นเล็กน้อย ลงจบแบบขาดเพื่อบรรเลงเพลงโอดลาว

- ความสัมพันธ์กับการแสดง

ปี่พาทย์บรรเลงนำ 1 เที้ยว พระลอ นายแก้ว นายขวัญและขบวนทหารรำออกมาหน้าเวทีล่าง แล้วอยู่ในตำแหน่งกลางเวทีให้พอดีกับทำนองเพลงที่ปี่พาทย์จะทอดส่งร้อง

แผนภูมิการบรรเลงเพลงโอดลาว

ร้องเพลงลาวสมเด็จ
ทำยท่อนเร่งความเร็วขึ้นและเน้นเสียงเล็กน้อย

ปีพาทย์บรรเลงทำนองเพลงโอดลาว
ทำยเพลงทอดลงจบ

ปีพาทย์บรรเลงนำเพลงยวนเกล้า

เพลงโอดลาว

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงโอดลาว เป็นเพลงหน้าพาทย์ภาษา สำเนียงลาว สำหรับบรรเลงประกอบกิริยาร้องให้ของตัวละครตามสัญชาตญาณ เช่น ละครพันทางเรื่องพระลอ ในบทของพระลอ ตอนเสียงน้ำ เป็นต้น (ณรงค์ชัย ปิฎกรัษย์. 2557:780)

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เป็นเพลงที่ประกอบกิริยาร้องไห้ของพระลอและพระนางบุญเหลือ ไม่กลองแต่ละไม้ที่ลงจังหวะเปรียบเสมือนกับการสะอื้นร้องไห้ของตัวละคร พระลอและพระนางบุญเหลือรำตามจังหวะเพลงโอดลาว

- ทำนอง

บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 66

ระนาดเอก	- ร - ร	--- ม	ซ ล ท ม	วิ ท - ล	- ล ล ล	ร ม ซ ล	ซ ล ดั ริ	ดัล ซ ล
ฆ้องวงใหญ่	--- ร	--- ม	--- ซ	--- ล	----	-- ซ ล	-- ดั ริ	--- ล
	--- ล	--- ท	--- ซ	--- ล	----	ร ม --	- ล --	ดัล ซ -
ตะโพน	--ตุ๊ปติง	--ตุ๊ปเพลิง	--ตุ๊ปเพลิง	-ติง-ตุ๊ป	--ตุ๊ปเพลิง	-ติง-ตุ๊ป	--ตุ๊ปเพลิง	-ติง-ตุ๊ป
กลองทัด	----	----	----	---ตุ๊อม	----	---ตุ๊อม	----	---ตุ๊อม

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	- มี่ รั ดั	รั มี่ ช ล	ช ล ดั รั	ดั ล ช ล	- ลดั - -	ร ม ช ล	ช ล ดั รั	ดั ล ช ล
ฆ้องวง ใหญ่	- มี่ - -	รั มี่ - ล	- - ดั รั	- - - ล	- - - -	- - ช ล	- - ดั รั	- - - ล
	- - รั ดั	- - ช -	- ล - -	ดั ล ช -	- - - -	ร ม - -	- ล - -	ดั ล ช -
ตะโพน	- - - เท่ง	ดิงตู๊บ--	เท่ง-ดิงตู๊บ	-เท่งดิงตู๊บ	-เท่งดิงตู๊บ	- - - เท่ง	ดิงตู๊บ--	-เท่งดิงตู๊บ
กลองทัด	- - - -	-ต๋อม--	---ต๋อม	---ต๋อม	---ตุม	- - - -	-ตุม--	---ตุม

บรรทัดที่ 3

ความเร็วก่อนทอดลงจบ

bpm = 80

ระนาดเอก	- ดั รั มี่	รั ดั ล ดั	ล ดั รั ดั	ลชม ช ล	- ทรั - -	- รั - ช	- ช ล ท	รั ท ล ช
ฆ้องวง ใหญ่	- มี่ - -	รั มี่ - ล	- - ดั รั	- - - ล	- รั - -	- รั - ช	- - ล ท	- รั - -
	- - รั ดั	- - ช -	- ล - -	ดั ล ช -	- ร - -	- ร - ร	- ช - -	- - - ช
ตะโพน	- - - เท่ง	ดิงตู๊บ--	เท่ง-ดิงตู๊บ	-เท่งดิงตู๊บ	-ดิง-เท่ง	-ถะ-ตู๊บ	-ดิง-ตู๊บ	-ดิงตู๊บเพลิง
กลองทัด	- - - -	-ต๋อม--	---ต๋อม	---ต๋อม	---ตุม	---ตุม	---ตุม	- - - -

บรรทัดที่ 4 ทอดลงจบ เพื่อเตรียมขึ้นเพลงยวนเกล้า

ระนาดเอก	- - ร ม	ช ล ช ร	ม ร ทุ ร	- ม - ช
ฆ้องวงใหญ่	- - - ช	- - - ร	ม ร - ร	- ม - ช
	- - - ช	- - - ล	- - ทุ ล	- ทุ - ช
ตะโพน	--ตู๊บดิง	--ตู๊บเพลิง	--ตู๊บเพลิง	-ดิง-ตู๊บ
กลองทัด	-ตุม--	---ตุม	---ต๋อม	---ต๋อม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	กึ่งบังคับทาง
จำนวนท่อน	:	ท่อนเดียว
หน้าทับ	:	หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
ลักษณะการบรรเลง	:	บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง	bpm = 66
ความเร็วก่อนทอดลงจบ	bpm = 80

- การขึ้นเพลง

ขึ้นเพลงพร้อมกันทั้งวงโดยต่อเนื่องมาจากเพลงลาวสมเด็จที่เร่งจังหวะตอนท้ายเล็กน้อยและจบแบบขาด

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียงในขณะขึ้นเพลง

- บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 1 และ 2

การเร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 5

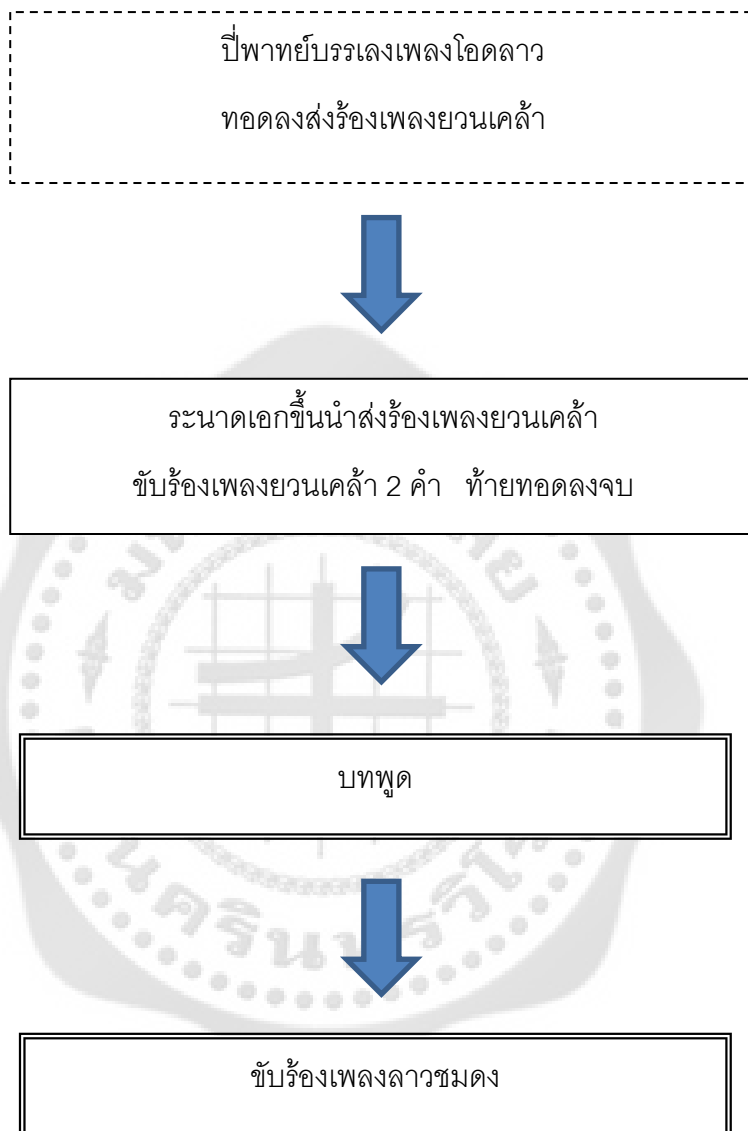
การทอดลงจบ

- บรรทัดที่ 4 ตั้งแต่ห้องที่ 1

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ทอดช้าลงจบแบบกรอ เพื่อให้ระนาดเอกเตรียมขึ้นทำนองเพลงยวนเกล้า

แผนภูมิการบรรเลงเพลงยวนเกล้า

เพลงยวนเกล้า

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงยวนเกล้า สองชั้น เป็นเพลงประเภทหน้าทับสองไม้ สำเนียงลาว มีท่อนเดียว 8 จังหวะ หม่อมหลวงถ้วนศรี วรวรรณ แต่งสำหรับใช้ร้องในการแสดงละครเรื่องพระลอ พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทำนองเพลงให้อารมณ์อ่อนหวาน ต่อมาเมื่อนักดนตรีนำทำนองเพลงนี้ไปแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว นำมาเรียบเรียงเป็นเพลงเถา 2 ทาง คือ เมื่อ พ.ศ. 2471 หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งและเรียบเรียงทางหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. 2490 นายถิร ปิเพระ แต่งและเรียบเรียงอีกทางหนึ่ง (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. 2557:551)

- คำร้อง

เมื่อนั้น พระนางบุญเหลืออดิศัย
กรประคองลูกน้อยกลอยใจ อรไทควญคว่ำรำพัน

- ความหมายและอารมณ์

แสดงความหมายถึงความรักของพระนางบุญเหลือผู้เป็นมารดาที่มีต่อพระลอซึ่งเป็นบุตรความเศร้าโศกเสียใจและสงสารที่ลูกรักจะต้องไปตบะกำลำบาก อารมณ์เศร้าโศก พระนางบุญเหลือนั่งบนเตียงและพระลอนั่งอยู่บนพื้นรำลึกตามคำร้อง

- ทำนอง

ระนาดส่งร้อง 1 บรรทัด ขั้บร้องเข้าห้องที่ 7 กลองแขกเข้าจังหวะหน้าทับลาวห้องที่ 3 เที้ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1 ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 46

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	--- ลซ	ลท ลซ ซ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- เมื่อ	--- เอย
ระนาดเอก	----	- รื - ท	--- ล	- ซ - ท	--- ล	ท ล รื ท	- รื ซ ล	ท ล ซ ม
กลองแขก	----	----	--- ดิง	- ดิง-ทัง	- ดิง-โจ๊ะ	- ดิง-ดิง	-- ดิงทัง	- ดิง-ทัง

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกสวมร้องห้องที่ 5

ทางร้อง	ท-ลช ลท	--- รัด	ทล - ช	--- ช	ล ชม-- ม	-- ม ม	--- ร	--- รทุ
คำร้อง	-----	-----	---กลอย	--- ใจ	--- อ	-- ร ไท	---ครวญ	---คร่ำ
ระนาดเอก	-----	-----	-----	-----	-----	ล ท ร ี่ ม	ช ี่ ล ี่ ช ี่ ม	- ร ี่ - ท

บรรทัดที่ 4 ทอดข้าลงจบ ห้องที่ 7

ความเร็วในขณะร้องก่อนทอดลงจบ

bpm = 50

ทางร้อง	-----	--- ร	--- ร	-- มช	--- ม	-- รช	--- ม	-ชม ร ม
คำร้อง	-----	--- รำ	-- พัน	-----	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	-----	ล ช ี่ ล ี่ ท	ล ี่ ท ร ม	ช ร ม ช	- ล ช ม	ร ี่ ท ร ม ช	--- ม	ร ี่ ท ร ม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
 จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
 หน้าทับ : หน้าทับลาว
 ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีนำ , คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 46

ความเร็วในขณะร้องก่อนทอดลงจบ bpm = 50

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงนำทำนองตอนต้นของเพลงอย่างช้า ๆ เนื่องจากการแสดงในอารมณ์

เศร้า กลองแขกเข้าจังหวะห้องที่ 3

ทางร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--- ลช	ลท ลช ช
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--- เมื่อ	--- เอย
ระนาดเอก	-----	- ร ี่ - ท	--- ล	- ช - ท	--- ล	ท ล ี่ ท	- ร ี่ ช ล	ท ล ช ม
กลองแขก	-----	-----	--- ดิง	-ดิง-ทั้ง	-ดิง-โจ๊ะ	-ดิง-ดิง	--ดิงทั้ง	-ดิง-ทั้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การคลอร้อง

- ขณะขับร้อง

การสวมร้อง

- เทียบที่ 1 บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 5
- เทียบที่ 1 บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 2
- เทียบที่ 2 บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 5
- เทียบที่ 2 บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 2

การเบาเสียงลง

- ขับร้องเข้าทำนองเทียบที่ 1 บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 7
- ส่งร้องเทียบที่ 2 บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 2

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ทอดลงจบช้า ๆ โดยไม่ต้องเน้นเสียง เนื่องจากลำดับต่อไปเป็นบทเจรจา ไม่ต้องบรรเลงเพลงหรือร้องเพลงใด ๆ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวซมดง

บทพูด

ขับร้องเพลงลาวซมดง คำที่ 1-4
 จึ่งและกลองเข้าจังหวะ ห้องที่ 7 ของบรรทัดที่ 1
 ระนาดเอกบรรเลงสอดร้องบรรทัดที่ 3 ของทุกเที่ยว
 4 ห้องสุดท้ายของเที่ยวที่ 4 เร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อย
 เพื่อเตรียมออกเพลงโอดลาว

ปีพาทย์ทำเพลงโอดลาว

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวชมดง สองชั้น เป็นเพลงสำเนียงลาว ประเภทหน้าทับลาว เพลงนี้ใช้ประกอบการแสดงละครในบทชมความงามของธรรมชาติป่าเขาลำเนาไพร เพลงนี้หม่อมหลวงต่วนศรี วรวรรณ แต่งทำนองเพื่อให้ละครปริตาลัยของคณะหลวงนฤมิตรแสดง เพลงนี้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ลาวต้อยตริง

เมื่อ พ.ศ.2510 นายจันทร โตวิสุทธิ ได้นำทำนองเพลงลาวชมดง สองชั้น มาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา เรียกชื่อใหม่ว่า เพลงชมดงเหนือ (ณรงค์ชัย ปิฎกวิทย์. 2557: 628)

- คำร้อง

พ่อหวังใจจงได้ดังถวิล	ไว้ราคนิญโญสโมสร
(ไ้้อ่อนไ้ แม่เหลืออาลัยเสียแล้วนเอย	ยอดเยาวราช ใจแม่จะขาดเสียแล้วเอย)
ชั้ยเดชะจงชนะด้สกร	พบอ่อนท้าวสาวสมรเหมือนหมายไป
(ไ้้อ่อนไ้ แม่เหลืออาลัยเสียแล้วนเอย	ยอดเยาวราช ใจแม่จะขาดเสียแล้วเอย)
นางพร้าแล้วพร้าเล่ากระเส้าสั่ง	กอดจูบหลับหลังกันแสงไ้
(ไ้้อ่อนไ้ แม่เหลืออาลัยเสียแล้วนเอย	ยอดเยาวราช ใจแม่จะขาดเสียแล้วเอย)
เพ็ญพระแม่จะพินาศขาดใจ	ด้วยอาลัยพันผูกพระลูกยา
(ไ้้อ่อนไ้ แม่เหลืออาลัยเสียแล้วนเอย	ยอดเยาวราช ใจแม่จะขาดเสียแล้วเอย)

- ความหมายและอารมณ์

แสดงความหมายถึงความอาลัยอาวรณ์ของแม่ที่แม่จะไม่อยากให้ลูกไปเพียงใด แต่เมื่อสุดจะห้ามแล้วก็ได้แต่เพียงอวยชัยให้พรทั้งน้ำตา อารมณ์โศกเศร้า พระนางบุญเหลือและพระลอรำตีบทตามคำร้อง

- ทำนอง

ขึ้นร้องนำ กลองแขกและฉิ่งเข้าจังหวะ ห้องที่ 7

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 46

ทางร้อง	-รทุ-มช	--- ม	--- ร	- ร - ทุ	-- ร ทุ	ลช ลท	--- ร	ทุ ร ม ช ช
คำร้อง	-พ่อ-หวัง	---ได	---จง	-ได้--	----	----	--- ดั่ง	--ถวิล
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทัง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ล ล - ล	- ล --	--- ลท	- ท --	-- ร ล	ท ลช ล	ชม - ล ล	- ล ร --
คำร้อง	-ไร่-รา	-คิน--	---ภิญ	-โญ--	----	----	--สโม	-สร--
กลองแขก	-ดิง-โฉะ	-ดิง-ดิง	--ดิงทัง	-ดิง-ทัง	-ดิง-โฉะ	-ดิง-ดิง	--ดิงทัง	-ดิง-ทัง

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ลท ลช	--- ช	--- ทุ	-ร ม-มช	ม-ร มช	-- ร ม	-รช-ร ม	ร- ม มช
คำร้อง	----	---ไฉ	----	-อ่อน-ไต้	--แม่เหลือ	--อาลัย	--เสียแล้ว	--นเอย

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	--- ร ช	----	-ท ท ท	ลช-ล ลช	-- ล ลช	-- ล ร ลท	-ลท-ลช
คำร้อง	----	---ยอด	----	-ยาวราช	--ใจแม่	--จะขาด	--เสียแล้ว	---เอย

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ม	- ม - ชม	--- ร	- ร ม -	รทุ - ร ทุ	ลช ลท	--- ม	- ช ช -
คำร้อง	--- ชัย	- เด - ชะ	--- จง	- ชนะ -	----	----	--- ดัส	- สกร -

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- ล - ม	- ลช - ล	--- ทริ	-- ท ท	-- ริ ล	ท ลช ล	ชม-ลริ ลริ	--- ล
คำร้อง	-พป-อ่อน	- ทำว --	--- สาว	-- สมร	----	----	-เหมือน-หมาย	--- ไป

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	- ท ลช	--- ช	--- ทุ	-รม-มช	ม-ร มช	-- ร ม	-รช-รม	ร- ม มช
คำร้อง	----	---ไ้	----	-อ่อน-ไ้	--แม่เหลือ	--อาลัย	--เสียแล้ว	--นินเอย

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	--- ริช	----	-ท ท ท	ลช-ล ลช	-- ล ลช	-- ลริ ลท	-ลท-ลช
คำร้อง	----	---ยอด	----	-ยาวราช	--ใจแม่	--จะขาด	--เสียแล้ว	---เอย

เทียที่ 3 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้อง

bpm = 46

ทางร้อง	--- ม	- รท - มช	ม -- รท	- ร - ทุ	-- ร ทุ	ลช ลท	-- ช ชม	- ม --
คำร้อง	--- นาง	-พริ-แล้ว	--- พริ	- เล่า --	----	----	--กระเล่า	- ลัง --

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ม	- ม --	--- ริ	-ช - ลท	-- ริ ล	ท ลช ล	ชม- ล ล	- ริ - ลช
คำร้อง	--- กอด	-จูบ --	--- จูบ	- หลัง	----	----	-- กันแสง	--- ให้

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	- ลท ลช	--- ช	--- ทุ	-รม-มช	ม-ร มช	-- ร ม	-รช-รม	ร- ม มช
คำร้อง	----	---ไ้	----	-อ่อน-ไ้	--แม่เหลือ	--อาลัย	--เสียแล้ว	--นินเอย

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	--- รัง	----	-ท ท ท	ลช-ล ลช	-- ล ลช	-- ล รัง ลท	-ลท-ลช
คำร้อง	----	---ยอด	----	-ยาวราช	--ใจแม่	--จะขาด	--เสียแล้ว	---เอย

เทียที่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ม	-- ช รท	--- ท	- ร รท -	-- ร ท	ลช ลท	--- ชม	- ช --
คำร้อง	---เพีย	-- พระแม่	--- จะ	-พินาศ -	----	----	---ขาด	-ใจ --

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ชม	-- ช ช	--- ลท	--- ทล	ท - รัง	ท ลช ล	ชม-ลท ลช	--- ล
คำร้อง	--- ด้วย	-- อาลัย	--- พัน	--- ผูก	----	----	-พระ-ลูก	--- ยา

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกบรรเลงรับร้อง ความเร็วขณะที่ก่อนจะลงจบแบบขาด bpm = 50

ทางร้อง	- ท ลช	--- ช	--- ท	-ร-ม-มช	ม-ร มช	-- ร ม	-รช-ร-ม	ร- ม มช
คำร้อง	----	---ไ้	----	-อ่อน-ไ้	--แม่เหลือ	--อาลัย	--เสียแล้ว	--นีย
ระนาดเอก	- ท ลช	ม ช ล ท	----	ล ร ม	-- ร ช	ล ช ร ม	ร ท - ร	- ม - ช

บรรทัดที่ 4 เน้นเสียงเล็กน้อย ลงจบแบบขาด ไม่ต้องกรอ ออกเพลงโอดลาว

ทางร้อง	----	--- รัง	----	-ท ท ท	ลช-ล ลช	-- ล ลช	-- ล รัง ลท	-ลท-ลช
คำร้อง	----	---ยอด	----	-ยาวราช	--ใจแม่	--จะขาด	--เสียแล้ว	---เอย
ระนาดเอก	----	ท ร ม ช	----	ร ช ล ท	-- รัง	ท ล ช ม	- ม รัง	- ล - ช

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	กึ่งบังคับทาง
จำนวนท่อน	:	ท่อนเดียว
หน้าทับ	:	หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง	:	คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 46

ความเร็วขณะร้อง bpm = 46

ความเร็วขณะที่ก่อนจะลงจบแบบขาด bpm = 50

- การขึ้นเพลง

นักร้องร้องขึ้นเพลง กลองแขกเข้าจังหวะห้องที่ 7 วรรคเอกและเครื่องดำเนินทำนองอื่น ๆ เข้าทำนองและคลอร้องตั้งแต่บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	-รทุ-มซ	--- ม	--- ร	- ร - ทุ	-- ร ทุ	ลซ ลท	--- ร	ทุ รวม ซ ซ
คำร้อง	-พอ-หวัง	---ได	---จ	-ได้--	----	----	--- ดั่ง	--ถวิล
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทั่ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

สอดร้อง

- วรรคเอกบรรเลงสอดร้องในบรรทัดที่ 3 ตั้งแต่ห้องที่ 1 ของทุกเที่ยว

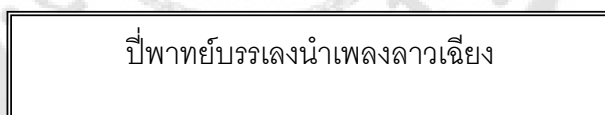
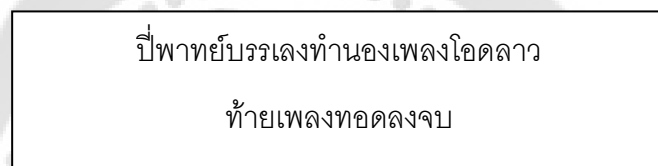
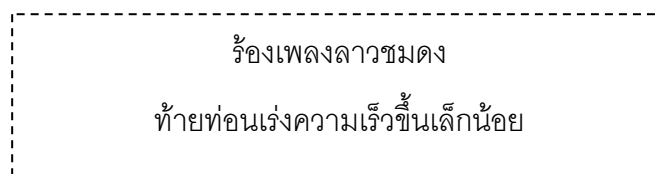
การเน้นเสียงและเร่งแนว

- บรรเลงสวมร้องเที่ยวสุดท้าย บรรทัดที่ 4 ตั้งแต่ห้องที่ 2

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ลงจบโดยเร่งความเร็ว เน้นเสียงขึ้นเล็กน้อย ลงจบแบบขาดเพื่อบรรเลงเพลงโอดลาว

แผนภูมิการบรรเลงเพลงโอดลาว

เพลงโอดลาว

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงโอดลาว เป็นเพลงหน้าพาทย์ภาษา สำเนียงลาว สำหรับบรรเลงประกอบกิริยาร้องให้ของตัวละครตามสัญชาตญาณ เช่น ละครพันทางเรื่องพระลอ ในบทของพระลอ ตอนเสียงน้ำ เป็นต้น (ณรงค์ชัย ปิฎกวิทย์. 2557:780)

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เป็นเพลงที่ประกอบกิริยาร้องให้ของพระลอและพระนางบุญเหลือ ไม่กลองแต่ละไม้ที่ลงจังหวะเปรียบเสมือนกับการสะอื้นร้องไห้ของตัวละคร พระลอและพระนางบุญเหลือรำตามจังหวะเพลงโอดลาว

- ทำนอง

บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 66

ระนาดเอก	- ร - ร	--- ม	ซ ล ท ม	วิ ท - ล	- ล ล ล	ร ม ซ ล	ซ ล ด วิ	ด ล ซ ล
ฆ้องวงใหญ่	--- ร	--- ม	--- ซ	--- ล	----	-- ซ ล	-- ด วิ	--- ล
	--- ล	--- ท	--- ซ	--- ล	----	ร ม --	- ล --	ด ล ซ -
ตะโพน	-- ตูบตึง	-- ตูบเพลิง	-- ตูบเพลิง	-ตึง-ตูป	-- ตูบเพลิง	-ตึง-ตูป	-- ตูบเพลิง	-ตึง-ตูป
กลองทัด	----	----	----	--- ต้อม	----	--- ต้อม	----	--- ต้อม

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	- มี่ รั ดั	ล ดั รั ล	- ล ดั ล	ดั ม ช ล	- ล ล ล	ร ม ช ล	ช ล ดั รั	ดั ล ช ล
ฆ้องวงใหญ่	- มี่ - -	รั มี่ - ล	- - ดั รั	- - - ล	- - - -	- - ช ล	- - ดั รั	- - - ล
	- - รั ดั	- - ช -	- ล - -	ดั ล ช -	- - - -	ร ม - -	- ล - -	ดั ล ช -
ตะโพน	- - - เท่ง	ดิงตุ๊ป--	เท่ง-ดิงตุ๊ป	-เท่งดิงตุ๊ป	-เท่งดิงตุ๊ป	- - - เท่ง	ดิงตุ๊ป--	-เท่งดิงตุ๊ป
กลองทัด	- - - -	-ตุ้ม--	---ตุ้ม	---ตุ้ม	---ตุ้ม	- - - -	-ตุ้ม--	---ตุ้ม

บรรทัดที่ 3

ความเร็วก่อนทอดลงจบ

bpm = 80

ระนาดเอก	- ดั รั มี่	รั ดั ล ดั	ล ดั รั มี่	รั ดั ช ล	- ทรี - -	- รั - ช	- ช ล ท	รั ท ล ช
ฆ้องวงใหญ่	- มี่ - -	รั มี่ - ล	- - ดั รั	- - - ล	- รั - -	- รั - ช	- - ล ท	- รั -
	- - รั ดั	- - ช -	- ล - -	ดั ล ช -	- ร - -	- ร - ร	- ช - -	- - - ช
ตะโพน	- - - เท่ง	ดิงตุ๊ป--	เท่ง-ดิงตุ๊ป	-เท่งดิงตุ๊ป	-ดิง-เท่ง	-ถะ-ตุ๊ป	-ดิง-ตุ๊ป	-ดิงตุ๊ปเพลิง
กลองทัด	- - - -	-ตุ้ม--	---ตุ้ม	---ตุ้ม	---ตุ้ม	---ตุ้ม	---ตุ้ม	----

บรรทัดที่ 4 ทอดลงจบ เพื่อเตรียมขึ้นเพลงยวนเกล้า

ระนาดเอก	- - ร ม	ช ล ช ร	ม ร ทุ ร	- ม - ช
ฆ้องวงใหญ่	- - - ช	- - - ร	ม ร - ร	- ม - ช
	- - - ช	- - - ล	- - ทุ ล	- ทุ - ช
ตะโพน	--ตุ๊ปดิง	--ตุ๊ปเพลิง	--ตุ๊ปเพลิง	-ดิง-ตุ๊ป
กลองทัด	-ตุ้ม--	---ตุ้ม	---ตุ้ม	---ตุ้ม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	กึ่งบังคับทาง
จำนวนท่อน	:	ท่อนเดียว
หน้าทับ	:	หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
ลักษณะการบรรเลง	:	บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง	bpm = 66
ความเร็วก่อนทอดลงจบ	bpm = 80

- การขึ้นเพลง

ขึ้นเพลงพร้อมกันทั้งวงโดยต่อเนื่องมาจากเพลงลาวซมดงที่เร่งจังหวะตอนท้ายเล็กน้อยและจบแบบขาด

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียงในขณะขึ้นเพลง

- บรรทัดที่ 1 ตั้งแต่ห้องที่ 1 - 4

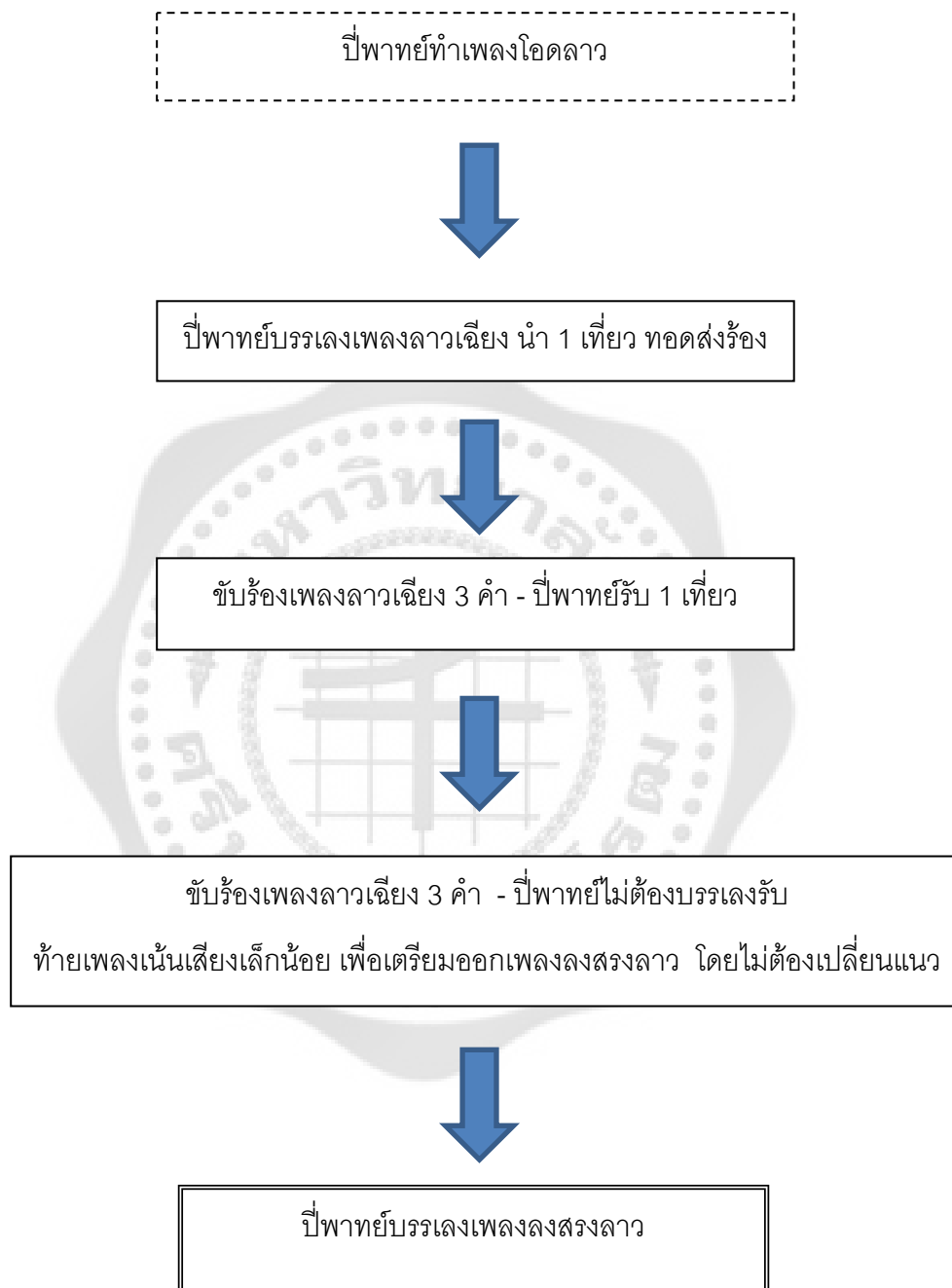
การเร่งแนวขึ้นหลังจากที่ขึ้นเพลงเล็กน้อย

- บรรทัดที่ 1 ตั้งแต่ห้องที่ 5

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ทอดช้าลงจบแบบกรอ ลำดับต่อไปเป็นการให้ซออยู่บรรเลงเดียวในทำนองเศร้า ๆ จนกระทั่งมานปิดแล้วจึงทอดลงจบ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวเจียง

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวเฉียง สองชั้น เป็นเพลงสำเนียงลาว ประเภทหน้าทับลาว ใช้ประกอบการแสดงละคร และเป็นเพลงหนึ่งที่บรรจุนับถวายเป็นลาวเจริญศรี (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. 2557:627)

- คำร้อง

เจ้าฝื่อเอ๋ย	เจ้าเชื้อชนโคม	ขึ้นพระโคม พระโคมเรืองล่อ
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกจันทร์กระพ้อ	ซ่อนหัวอกฝ่อ ฝ่อขอชมเอ๋ย
ไอยศรีเอ๋ย	จรัสสิงท่า	เบื่องซ้ายขวา สองราฟี่เลี้ยง
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกกระเจี๋ย	สองสุคู่เคียง แวงเวียงรักษเอ๋ย
นายขวัญเอ๋ย	เชิญสุพรรณภูษิต	นายแก้วติด ตามชิตราชา
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกลีดา เชิญเครื่องมูรธา	สู่ท่าสนานเอ๋ย (ปีพาทย์รับ)
พ่อเจ้า ณ หัวเอ๋ย ๕ จอมอรองค์		แอบฝั่งสงระ โสจรสงระ สระเกล้า
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกกระเบา	ขึ้นโคมพระลอเจ้า สร้างเศร้าร้างเอ๋ย
เจ็ดขวัญเอ๋ย	แผ้วรู้ลี้วกราย	ผ่องผิวฉาย สอวงค์อินทร์เทียบ
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกกระเจี๋ยบ	น้ำกระเซ็นเย็นเจี๋ยบ จิมเจี๋ยบทรงเอ๋ย
เทิดสวรค์เอ๋ย	เจ็ดขวัญเมืองแมน	วิโยคโคกแสน โคกแสน เสียวสยอง
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกหม่อนทอง	ลอราชอนาถครอง หม่นหมองแดเอ๋ย

- ความหมายและอารมณ์

แสดงความหมายถึงพระลอเสด็จมาสงระน้ำที่แม่น้ำ โดยมีนายแก้ว นายขวัญเป็นผู้ดูแล เป็นการชมความงามของพระลอ ในขณะที่เดียวกันก็สอดแทรกไว้ซึ่งความลังเลและความหม่นหมองอยู่ในจิตใจของบุคคลทั้งสามด้วย อารมณ์กลาง ๆ แฝงไว้ด้วยความกลัดกลุ้มใจ พระลอ (ชุดพราหมณ์) นายแก้วและนายขวัญรำออกเวทีล่าง รำตีบทตามคำร้อง

- ทำนอง

ปี่พาทย์บรรเลงนำ 1 เที้ยว

ระนาดเอกขึ้นเพลง 1 บรรทัด กลองแขกเข้าจังหวะห้องที่ 7 ซ้องวงใหญ่เข้าเพลงบรรทัดที่ 2

บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 72

ระนาดเอก	----	--- ทุ	-- ร ม	ร ม ช ร	ม ร ช ม	ร ทุ - ร	ทุ ม ร ม	ช ล - ช
ซ้องวงใหญ่	----	----	----	----	----	----	----	----
	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทั่ง

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	----	ช ม ร ทุ	ล ทุ ร ม	ร ม ช ร	ล ช ทุ ล	ร ทุ ม ร	ทุ ม ร ม	ช ท ล ช
ซ้องวงใหญ่	----	--- ทุ	-- ร ม	- ม ช -	ม - ช ม	--- ร	--- ร	- ม - ช
	----	--- ฝ	----	ร -- ร	- ร --	ร ทุ - ล	- ทุ - ล	- ทุ - ช
กลองแขก	-ดิง-ไล้ะ	-ดิง-ดิง	-- ดิงทั่ง	- ดิง - ทั่ง	-ดิง-ไล้ะ	-ดิง-ดิง	-- ดิงทั่ง	- ดิง - ทั่ง

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ฟ ม ร ล	ร ม ฟ ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	ล ช ท ล	ช ล ท ร	ม ร ช ม	ร ท - ล
ซ้องวงใหญ่	----	--- ช	----	- ล - ท	- ช - ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
	----	--- ทุ	----	- ล - ทุ	- ร - ม	- ฟ - ร	- ม - ร	- ฟ - ม

บรรทัดที่ 4

ความเร็วขณะก่อนทอดส่งร้อง bpm = 76

ระนาดเอก	----	----	ล ท ร ม	ร ท - ร	----	- ช - ม	ช ม ร ท	ล ช - ล
ซ้องวงใหญ่	----	----	--- ท	--- ร	----	- ม - ม	- ร - ท	ล ช - ล
	----	----	--- ฝ	--- ร	----	- ช - ม	- ร - ทุ	ล ช - ล

บรรทัดที่ 5 เน้นเสียงดังขึ้นเล็กน้อย

ทางร้อง	----	- รี้ - รี้ท	รี้ - - รี้	- - ท ล	- ช - ม	- ร - ชม	ช - ล ลรี้	- ลท - ลช
คำร้อง	----	-เชิญ-เครื่อง	--- มุ	- - รธา	--- ลู	--- ท่า	- - สนาน	--- เอย
ระนาดเอก	----	ช ล ท รี้	มี้ รี้ ชี้ มี้	รี้ ท - ล	ท ล ช ม	- ร - ม	ร ช ล ท	รี้ ท ล ช

ปีพาทย์บรรเลงรับ 1 เที้ยว

บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะบรรเลงรับร้อง bpm = 66

ระนาดเอก	- - ท ล	ช ม ร ท	ล ท ร ม	ร ม ช ร	ล ช ท ล	ร ท ม ร	ท ม ร ม	ช ท ล ช
ห้องวงใหญ่	----	--- ท	- - ร ม	- ม ช -	ม - ช ม	--- ร	--- ร	- ม - ช
	----	--- ฟ	----	ร - - ร	----	ร ท - ล	- ท - ล	- ท - ช

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	- - ท ล	ช ม ร ท	ล ท ร ม	ร ม ช ร	ล ท ร ม	ล ช ม ร	ท ม ร ม	ช ท ล ช
ห้องวงใหญ่	----	--- ท	- - ร ม	- ม ช -	ม - ช ม	--- ร	--- ร	- ม - ช
	----	--- ฟ	----	ร - - ร	----	ร ท - ล	- ท - ล	- ท - ช

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ฟ ม ร ล	ร ม ฟ ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	มี้ รี้ ท ล	ช ล ท รี้	มี้ รี้ ชี้ มี้	รี้ ท - ล
ห้องวงใหญ่	----	--- ช	----	- ล - ท	- ช - ล	- ท - รี้	- มี้ - รี้	- ท - ล
	----	--- ช	----	- ล - ท	- ร - ม	- ฟ - ร	- ม - ร	- ฟ - ม

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	----	----	ล ท รี้ มี้	รี้ ท - รี้	----	- ชี้ - มี้	ชี้ มี้ รี้ ท	ล ช - ล
ห้องวงใหญ่	----	----	--- ท	--- รี้	----	- มี้ - มี้	- รี้ - ท	ล ช - ล
	----	----	--- ฟ	--- ร	----	- ช - ม	- ร - ท	ล ช - ล

บรรทัดที่ 5 ระยะเวลาเอกเน้นเสียงตั้งแต่ ห่องที่ 5 เล็กน้อย เพื่อเตรียมออกเพลงลงสรวงลาว

ทางร้อง	----	- รี้ - ท	รี้ ---	- ท ช ล	- ช - ม	- ร - ล	- รี้ - ล	- ท - ลช
คำร้อง	----	-ลอ-ราช	----	-อนาครอง	--หม่น	---หมอง	--- แด	--- เอย
ระนาดเอก	----	ช ล ท รี้	มี้ รี้ ช ม	รี้ ท - ล	ท ล ช ม	- ร - ม	ร ช ล ท	รี้ ท ล ช

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : กิ่งบังคับทาง
จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
หน้าทับ : หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีนำ , คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 72
ความเร็วขณะก่อนทอดส่งร้อง bpm = 76
ความเร็วขณะร้อง bpm = 60
ความเร็วขณะบรรเลงรับร้อง bpm = 66

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกขึ้นเพลงนำ 1 บรรทัดด้วยความกระชับ กลองแขกเข้าจังหวะห่องที่ 7 ส้องวงใหญ่
เข้าเพลงบรรทัดที่ 2

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- ปี่พาทย์บรรเลงนำ บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห่องที่ 2

การทอดส่งร้อง

- ปี่พาทย์บรรเลงนำ บรรทัดที่ 5 ห่องที่ 5

การรับร้อง

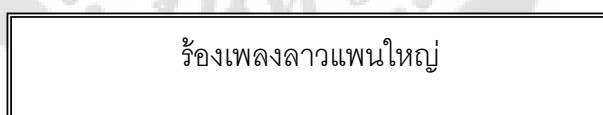
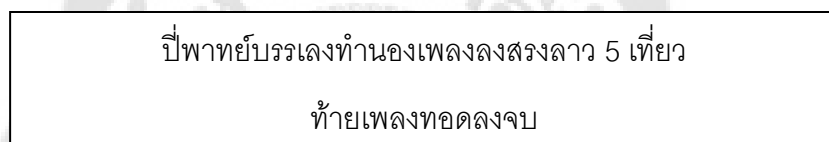
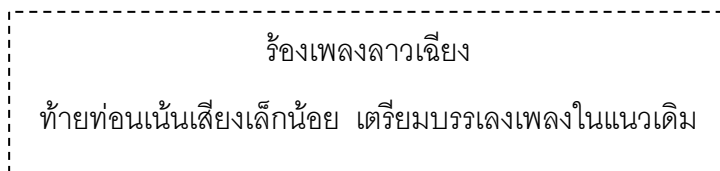
- สวมร้องเที่ยวที่ 3 แล้วบรรเลงรับร้อง 1 เที่ยว

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ลงจบทอดข้าลงเล็กน้อย เน้นเสียงเล็กน้อย เพื่อให้ขึ้นเพลงลงสรลงลาวด้วยความราบเรียบ ต่อเนื่องกันเสมือนว่าเป็นเพลงเดียวกัน ด้วยความเร็วที่เท่ากันและต่อเนื่องกัน

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลงสรลงลาว

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลงสรงลาว สองชั้น เป็นเพลงสำเนียงลาว ประเภทหน้าทับลาว มีท่อนเดียว ใช้นำมาประกอบการแสดงละคร เช่น ละครเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพลายเพชรพลายบัวออกศึก กรมศิลป์ากรปรับปรุงเมื่อ พ.ศ.2496 (ณรงค์ชัย ปิฎกวิทย์. 2557: 611)

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลงสรงลาว เป็นเพลงหน้าทับลาว ความยาว 4 จังหวะ ที่ใช้บรรเลงอย่างเดียว ประกอบการแสดงในขณะที่พระลอกำลังสรงน้ำ อารมณ์กลาง ๆ นายแก้วและนายขวัญช่วยสรงน้ำให้พระลออยู่ที่แม่น้ำกาหลง ก่อนที่จะเสี่ยงทายเกี่ยวกับการเดินทางไปยังเมืองสรองในครั้งนี้

- ทำนอง

บรรเลงต่อจากเพลงลาวเฉียง โดยใช้แนวความเร็วเดิม เท่ากับตอนท้ายเพลงลาวเฉียง

ขึ้นเพลงพร้อมกันทั้งวง เพราะบรรเลงต่อเนื่องมาจากเพลงก่อนหน้า

เทียวกี่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 60

ระนาดเอก	-- ลุ ร	ม ฟ ช ล	--- ท	ล ล ล ล	- ท ร ม	ร ท - ล	ท ม ร ด	ท ล ช ม
ฆ้องวงใหญ่	--- ช	-- ล ล	--- ท	-- ล ล	- ท - ร	- ท --	ล ล --	ช ช - ม
	--- ช	- ล --	--- ท	- ล --	- ท - ร	- ท - ล	--- ช	--- ท
กลองแขก	-ตึง-ไ้ะ	-ตึง-ตึง	-- ตึงทั้ง	- ตึง - ทั้ง	-ตึง-ไ้ะ	-ตึง-ตึง	-- ตึงทั้ง	- ตึง - ทั้ง

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ช ล ช ช	ล ท ร ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ท	ล ช ล ช	ล ท ร ม	ช ล ท ช	ล ช ม ร
ฆ้องวงใหญ่	----	- ม - ม	- ม - ม	- ร - ท	--- ลท	- ร - ม	- ม - ม	- ม - ร
	--- ม	----	- ช - ม	- ร - ท	-- ช--	- ร - ม	- ล - ช	- ม - ร

เทียวกี่ 2 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	ทุ ล ทุ ร	ม ทุ ร ม	ซ ร ม ซ	ล ม ซ ล	ริ ล ท ริ	ท ล ท ริ	ท ม ทุ ริ	ท ล ซ ม
ห้องวงใหญ่	--- ซ	-- ล ล	--- ท	-- ล ล	- ท - ริ	- ท - -	ล ล - -	ซ ซ - ม
	--- ซ	- ล - -	--- ทุ	- ล - -	- ทุ - ร	- ทุ - ล	--- ซ	--- ทุ

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ร ซ ล ท	ม ทุ ท ม	ริ ฟ ม ทุ	ฟ ม ทุ ท	ริ ท ม ทุ	ท ล ซ ม	ฟ ซ ฟ ล	ซ ฟ ม ร
ห้องวงใหญ่	----	- ม - ม	- ม - ม	- ริ - ท	--- ล ท	- ริ - ม	- ม - ม	- ม - ริ
	--- ม	----	- ซ - ม	- ร - ทุ	-- ซ--	- ร - ม	- ล - ซ	- ม - ร

เทียวกี่ 3 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในขณะบรรเลงในเพลง

bpm = 66

ระนาดเอก	ทุ ล ทุ ร	ม ทุ ร ม	ซ ร ม ซ	ล ม ซ ล	ริ ล ท ดิ	ริ ดิ ท ล	ท ดิ ริ ดิ	ท ล ซ ม
ห้องวงใหญ่	--- ซ	-- ล ล	--- ท	-- ล ล	- ท - ริ	- ท - -	ล ล - -	ซ ซ - ม
	--- ซ	- ล - -	--- ทุ	- ล - -	- ทุ - ร	- ทุ - ล	--- ซ	--- ทุ

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ซ ท ล ซ	ม ซ ร ม	ทุ ร ม ร	ซ ม ร ทุ	ล ทุ ล ทุ	ล ทุ ร ม	ซ ล ท ซ	ล ซ ม ร
ห้องวงใหญ่	----	- ม - ม	- ม - ม	- ริ - ท	--- ล ท	- ริ - ม	- ม - ม	- ม - ริ
	--- ม	----	- ซ - ม	- ร - ทุ	-- ซ--	- ร - ม	- ล - ซ	- ม - ร

เทียวกี่ 4 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	ทุ ล ทุ ร	ม ทุ ร ม	ซ ร ม ซ	ล ม ซ ล	ริ ล ท ดิ	ริ ม ทุ ริ ดิ	ท ล ริ ดิ	ท ล ซ ม
ห้องวงใหญ่	--- ซ	-- ล ล	--- ท	-- ล ล	- ท - ริ	- ท - -	ล ล - -	ซ ซ - ม
	--- ซ	- ล - -	--- ทุ	- ล - -	- ทุ - ร	- ทุ - ล	--- ซ	--- ทุ

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ร ทุ ล ทุ	ร ม ฟ ช	ล ท ล ช	ฟ ม ร ทุ	ล ช ล ทุ	ล ทุ ร ม	ช ล ท ช	ล ช ม ร
ห้องวงใหญ่	----	- มี่ - มี่	- มี่ - มี่	- รี่ - ท	-- -ลท	- รี่ - มี่	- มี่ - มี่	- มี่ - รี่
	--- ม	----	- ช - ม	- ร - ทุ	-- ช--	- ร - ม	- ล - ช	- ม - ร

เที่ยวที่ 5 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	ล ท ดี่ รี่	มี่ ดี่ รี่	ท ล ช ร	ม ฟ ช ล	รี่ ล ท ดี่	รี่ มี่ รี่	ท ล รี่	ท ล ช ม
ห้องวงใหญ่	--- ช	-- ล ล	--- ท	-- ล ล	- ท - รี่	- ท --	ล ล --	ช ช - ม
	--- ช	- ล --	--- ทุ	- ล --	- ทุ - ร	- ทุ - ล	--- ช	--- ทุ

บรรทัดที่ 2 เน้นเสียงเล็กน้อย เตรียมทอดลงจบ ห้องที่ 4

ระนาดเอก	ช ล ช ทุ	ล ทุ ร ม	ช ล ช ม	- ร - ทุ	ล ช ล ทุ	- ทุ ร ม	รี่ ท ล ช	- ม - ร
ห้องวงใหญ่	----	- มี่ - มี่	- มี่ - มี่	- รี่ - ท	-- -ลท	- รี่ - มี่	- มี่ - มี่	- มี่ - รี่
	--- ม	----	- ช - ม	- ร - ทุ	-- ช--	- ร - ม	- ล - ช	- ม - ร

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : ทางพื้น
- จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
- หน้าทับ : หน้าทับลาว
- ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 60

ความเร็วในขณะบรรเลงในเพลง bpm = 66

- การขึ้นเพลง

ขึ้นเพลงโดยพร้อมกันทั้งวง ต่อเนื่องมาจากเพลงลาวเฉียง ความเร็วเท่ากับตอนท้ายของ เพลงลาวเฉียงซึ่งทอดส่งมาเล็กน้อย

ระนาดเอก	-- ลุ ร	ม ฟ ช ล	--- ท	ล ล ล ล	- ท ร ม	ร ท - ล	ท ม ร ด	ท ล ช ม
ฆ้องวง ใหญ่	--- ช	-- ล ล	--- ท	-- ล ล	- ท - ร	- ท - -	ล ล - -	ช ช - ม
	--- ชุ	- ล - -	--- ทุ	- ล - -	- ท - ร	- ท - ล	--- ชุ	--- ทุ
กลองแขก	-ติง-โจ๊ะ	-ติง-ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง	-ติง-โจ๊ะ	-ติง-ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การบรรเลงทำนองแบบเก็บ

- ระนาดเอกบรรเลงทำนองแบบเก็บตลอดทั้งเพลง ตั้งแต่เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 7

การเน้นเสียง

- เน้นเสียงเที่ยวที่ 5 บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 3

การสังเกตทำรำ

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

เน้นเสียงเล็กน้อยและค่อย ๆ ทอดลงจบ เพื่อให้hörกร้องตั้งจังหวะร้องเพลงลาวแพนใหญ่เป็นลำดับต่อไป

- ความสัมพันธ์กับการแสดง

ปีพาทย์ต้องบรรเลงเพลงลงสรงลาวประกอบฉากที่นายแก้วนายขวัญช่วยพระลอในการสรงน้ำ โดยบรรเลงไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งนายแก้วนายขวัญชุดดูตัวพระลอส่วนบนเสร็จเรียบร้อยแล้วและกำลังล้างเท้าให้พระลอ ระนาดเอกจึงเน้นเสียงเล็กน้อยเป็นสัญญาณให้ดนตรีและตัวละครทราบว่าจะลงจบแล้ว และค่อย ๆ ทอดลงจบ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวแพนใหญ่

ปีพาทย์บรรเลงเพลงลงสรลาว

ทำนองเพลง ทอดลงจบ

ขับร้องเพลงลาวแพนใหญ่

ฉิ่งและกลองแขกเข้าจังหวะ บรรดาคำว่า “เผื่อบ่เคย ตกยาก”

ระนาดเอกบรรเลงบรรดาคำ ส่องร้องเพลงลาวครวญ

เพลงลาวแพนใหญ่

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวแพนใหญ่ สองชั้น สำเนียงลาว ใช้ประกอบการแสดงละคร เช่น ละครพันทางเรื่อง พระลอ ตอน พระลอเสียดังน้ำ ดังบทขึ้นต้นที่ว่า

“น้ำกาหลงใส ไหลหลังควะคว้งคว้าง แลอ้างว้างหวิหวนกำสรวลแสน
ค้ำใจความยามยากจากเมืองแมน ตกมาอยู่ด้าวแดนอรัญวา”
(ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์. 2557:633)

- คำร้อง

น้ำกาหลงใส	ไหลหลังควะคว้งคว้าง	แลอ้างว้างหวิหวนกำสรวลแสน
ค้ำใจความยามยากจากเมืองแมน		ตกมาอยู่ด้าวแดนอรัญวา
พระเพื่อนพระแพงเอย		เฝือบ่เคยตักยาก
แสนระกำลำบาก		เหนื่อยยากก็สีหนักหนา
พลัดทิ้งบุรินทร์ถิ่นฐาน		พลัดทิ้งศฤงคารบุญญา
พลัดทิ้งสนมทั้งข้า		ทั้งเสนาไพร่นาย
พลัดทิ้งพระแม่พระเมีย		มาหายเสียเอกากาย
พลัดทิ้งเผ่าทั้งพงศ์		ผองจัตุรงค์ก็เลหาย
ฤทธิ์เสน่ห์สาวเหนียว		ฤทธิ์เสน่ห์สาวรัง
จนคลุ้มจนคลั่งสวิงสวาย		แทบจะตายเสียแล้วนี่เหอน
ในเมื่อดงแดน		อ้ายเพื่อนเอย แสนกันดาร

- ความหมายและอารมณ์

แสดงถึงความหมายถึงความอ้างว้าง ความหมองหม่นในจิตใจของพระลอ ความยากลำบากต่าง ๆ นานาที่ต้องไม่เคยพบพานก็ได้มาพบพาน นี่ก็ถึงความยากเย็นแสนเข็ญที่ต้องจากบ้านเมือง ทรัพย์สินเงินทอง ทั้งไพร่ฟ้าอาณาประชาราษฎร์ แล้วก็นึกถึงทั้งหมดนี้เป็นเพราะฤทธิ์เสน่ห์หาในพระเพื่อนพระแพง จนแทบจะต้องเอาชีวิตมาทิ้งไว้ในป่า อารมณ์โศกเศร้า มีความหดหู่ในจิตใจ พระลอนั่งเฝ้าอยู่หน้าจากริมแม่น้ำกาหลง รำลึกตามคำร้องเพลงลาวแพนใหญ่

- ทำนอง

จังหวะอิสระ บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 42

ทางร้อง	----	--- ร่ม	--- ดั	--- รั	----	--- มัซึ	--- มัซึ	----
คำร้อง	----	--- น้ำ	----	--- กา	----	--- หลง	--- ไส	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- ดั ซึ ลั	----	----	-- ซึ มั	----	-- ซึ รั	- มั - ดั	- รั --
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	----	-- ดัล	--- ซึ	----	----	--- ลดั	-- รั ดั	--- ดัม
คำร้อง	----	----	----	----	----	--- ไหล	---	--- หลั่ง

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	--- ซึ	--- ดัล	- ซึ - ซึล	----	----	----	--- รั
คำร้อง	----	--- ควะ	--- ควัง	--- ค้วง	----	----	----	--- แล

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- ซึรั	- ดัล - ดั	--- ดัซึ	--- ลดั	ซึ -- ลดั	-- ดัล ดั	-- ซึ ลดั	--- ดัล
คำร้อง	----	----	--- อ้าง	--- ว้าง	--- หวีว	--- หวน	-- กำสรวล	--- แสน

บรรทัดที่ 12

ทางร้อง	--- ม	ด - ด ลช	--- ดล	ช ชม --	----	มช - ชม	ชม ช ม	ช ลด - -
คำร้อง	--- แสน	-- ะกำ	--- ลำ	- ปาก --	----	เหน้อยยาก	- กี่สิหนัก	- หนา - -
กลองแขก	-ติง-ไ้ะ	-ติง-ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง	-ติง-ไ้ะ	-ติง-ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง

บรรทัดที่ 13

ทางร้อง	- ล - ล	ม - ช ช	--- ม	ช ลด - -	- ล - ล	- ช ลด ล	- ช - ล	ช ล - -
คำร้อง	-พลัด-ทั้ง	--บุรินทร์	--- ถีน	-ฐาน - -	-พลัด-ทั้ง	-ศฤงคาร	--- บุญ	- ญา - -

บรรทัดที่ 14

ทางร้อง	- ล - ล	-- ช ลด	--- ลช	- ชม --	--- ลช	-- ลด ล	- ช - ชม	- ชล - -
คำร้อง	-พลัด-ทั้ง	-- สนม	--- ทั้ง	- ข้า - -	--- ทั้ง	-- เสนา	--- ไพ้ว	- นาย - -

บรรทัดที่ 15

ทางร้อง	- ล - ล	- ล - ชม	--- ล	- มช --	- ช - ลด	- ลด - -	-ลช-ลช	- ชล - -
คำร้อง	-พลัด-ทั้ง	-พระ-แม่	--- พระ	- เมีย - -	-มา-หาย	- เสีย - -	- เอ - กา	- กาย - -

บรรทัดที่ 16

ทางร้อง	- ล - -	- ลช - ม	- ช - ลด	- มช --	- ลด - -	- ม ช ช	-- ช ดล	- ช - ลด
คำร้อง	- พลัด - -	-ทั้ง-เผ่า	--- ทั้ง	- พงศ์ - -	- ผอง - -	- จัตุรงค์	-- ก็แล	--- หาย

บรรทัดที่ 17

ทางร้อง	----	--- ร่ม	- ร - มุ้ง	----	----	- ล --	----	ซ ม --
คำร้อง	----	--- ฤทธิ	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 18

ทางร้อง	- ร - ม	ด ร ด ล	- ซ - ลซ	- ซ --	----	-- ซ ซม	ซ - ล ด	- ดม --
คำร้อง	----	----	----	----	----	-- เสน่ห์	--- สาว	-เหนียว--

บรรทัดที่ 19

ทางร้อง	--- ล	-- ซ ซม	--- ดล	- ซ - ล	----	-มซ-ลด	--- ดล	- ซ - ซม
คำร้อง	--- ฤทธิ	-- เสน่ห์	--- สาว	--- รัง	----	-จน-คลุ้ม	--- จน	--- คลั่ง

บรรทัดที่ 20

ทางร้อง	----	-- ซ ลด	--- ล	- ซ - ลด	----	- ซ --	- ด - ร	ด ร ด - ด
คำร้อง	----	-- สวิง	--- ส	--- วาย	----	----	----	----

บรรทัดที่ 21

ทางร้อง	--- ดล	-- ซ ด	-- ซ ม	- ร - มุ้ง	--- ด	-- ซ ล	-- ซ ล	-- ซ ม
คำร้อง	--- แทบ	--จะตาย	--เสียแล้ว	-นี้-เหนอ	----	----	----	----

บรรทัดที่ 22

ทางร้อง	----	-ลด-ลด	- ล --	- ด - ดริ	----	--- ดล	--- รด	--- ร่มซ
คำร้อง	----	-โน-เณอ	----	-ดง-แดน	----	--- อ้าย	---เพื่อน	--- เอย

บรรทัดที่ 12

ทางร้อง	--- ม	ด - ด ลช	--- ดล	ช ชม - -	----	มช - ชม	ชม ช ม	ช ลด - -
คำร้อง	--- แสน	-- ระกำ	--- ลำ	- ปาก - -	----	เหน้อยยาก	- กี่สิหนัก	- หนา - -
กลองแขก	-ติง-ไ้ะ	-ติง-ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง	-ติง-ไ้ะ	-ติง-ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การลอยจังหวะ

- ตั้งแต่บรรทัดที่ 1 ถึงบรรทัดที่ 10

การเข้าจังหวะ

- บรรทัดที่ 11 ตั้งแต่ห้องที่ 5

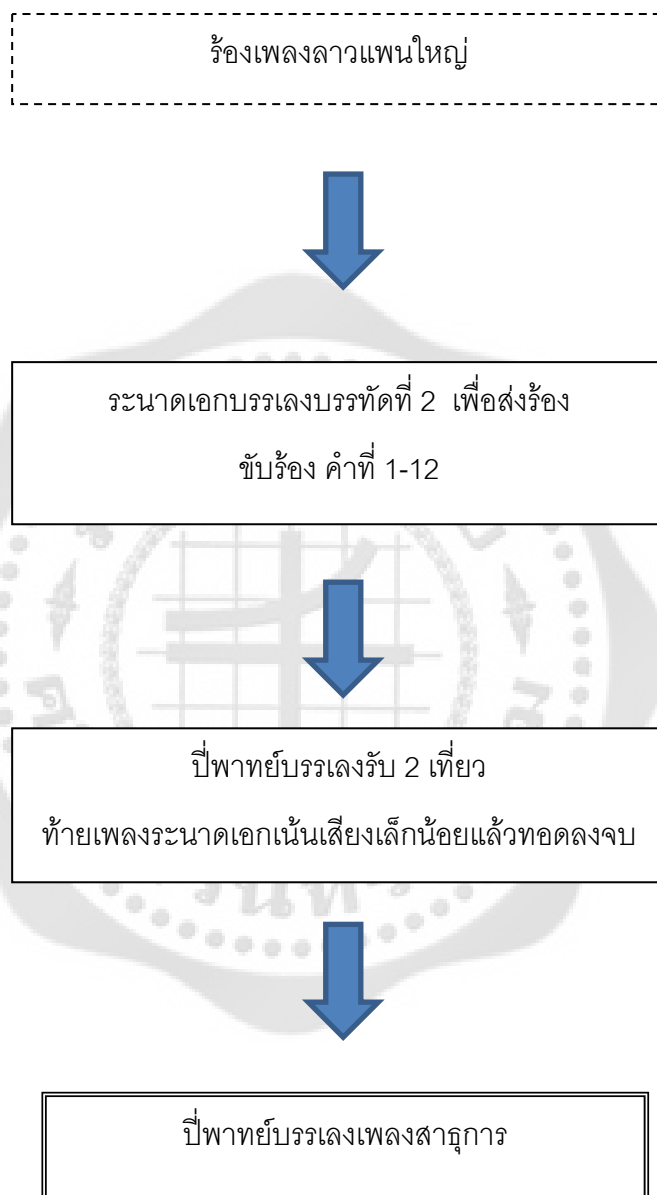
การทอดช้าลงจบ

- บรรทัดที่ 23

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

เมื่อขับร้องจนถึงคำว่า “อ้ายเพื่อนเอย” ในบรรทัดที่ 22 แล้วทอดช้าลงจบตั้งแต่คำว่า “แสนกันดาร” ในบรรทัดที่ 23 และระนาดเอกจะบรรเลงขึ้นทำนองตอนท้ายเพลงลาวครวญเพื่อส่งร้องเพลงลาวครวญเป็นลำดับต่อไป

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวครวญ

เพลงลาวครวญ

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวครวญ สองชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า ประเภทหน้าทับลาว มีท่อนเดียว เพลงนี้บรรจุในเพลงตับในเรื่องพระลอ บรรจุในเพลงตับลาวต่าง ๆ ใช้ประกอบการแสดงละคร และนิยมนำไปขับร้องตามแนวเพลงไทยสากล

เมื่อ พ.ศ.2490 นายถิร ปู่เพราะ ได้นำมาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้นและแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา ทั้งทำนองดนตรีและทางร้อง โดยครั้งแรกที่แต่ง ผู้แต่งมีความประสงค์จะใช้บรรเลงด้วยวงอังกะลุง เพลงนี้นำออกแสดงครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ.2491 สำหรับบทร้องนำมาจากบทละครเรื่องพระลอ พระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรวรรณกร กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2521 นายเฉลิม บัวทั้ง ได้แต่งขยายและแต่งตัด เรียบเรียงเป็นเพลงเถาอีกทางหนึ่ง เป็นทำนองดนตรี ส่วนทางร้องนางบุญชู ทองเชื้อ แต่ง บทร้องใช้ตามแบบเดิม (ถรงค์ชัย ปิฎก รัชต์. 2557:625)

- คำร้อง

ไ้พระชนนีศรีแมนสรวง	จะโคกทรวงเดียวรู้ลึกจะลึกถึง
ไ้ไหนทุกขถึงบิดวงศ์ทรงรำพึง	ไ้ไหนโคกซึ่งถึงภูคู้หทัย
ร้อยรู้ฤาเท่าเนื้อเมียตน	เมียร้อยคนฤาเท่าพระแม่ได้
พระแม่อยู่เยือกเย็นไม่เห็นใคร	หรือกลับไปสู่นครก่อนจะดี
พี่เลี้ยงตรองพลางสนองพระดำรัส	เห็นชอบขัดเชิญคืนบุรีศรี
เฉลิมกรุงบำรุงประชาชี	เป็นที่เกษมสุขสืบไป
ไ้บ่พิตรยั้งคิดยั้งขัดข้อง	ครั้นจะจรรจ์ห้วงนครใหญ่
ครั้นจะคืนก็เกรงคนไ้ไฟ	ว่าท่านไ้คร้านขลาดประดาษ

ชาย

นายแก้วนายขวัญชั้นเสนอ	ใครจะเพ้อครหาว่าเสียหาย
ฤาไปหนอยจึงค่อยเอื้อนอุบาย	หมดฉินยินร้ายทุกทาง
มากจะเสี่ยงน้ำลองดู	ผิวกูรอดฤทธิ์ผีสาธ
น้ำใสจงไหลควะคว้งคว้าง	กู๊บบางน้ำเจียนจงเวียนวน

เที่ยวที่ 12 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-- รื ล	----	--- รื	ท -- ท	- รื --	- ล - ลท	รื - ล ลช	- ลท - ล
คำร้อง	----	----	--- น้ำ	--- ไส	----	- จง-ไหล	--ควะคว้ง	-คว้าง--
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- รื - ท	-มรื - รื	--- ลท	ม -- ช ช	-- ดื ช	----	- ทล - ล	--- ล
คำร้อง	-ญ-อับ	--- ปาง	--- น้ำ	--เฉนียน	----	----	- จง-เวียน	--- วณ
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----

ปีพาทย์บรรเลงรับ เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในขณะบรรเลงรับร้อง 2 เที่ยว bpm = 54

ระนาดเอก	--- ท	ล ล ล ล	- รื - ท	ล ช ล ท	----	ร ม ช ล	- ช - ท	ล ล ล ล
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- รื - ท	-- ล ท	----	- ช - ล	- ช - ท	-- ล ล
	----	----	- ร --	ล ช - ฟ	----	- ช - ล	- ช - ท	- ล --

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ดื ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	ล ร ม ฟ	ช ท ล ช	ทุ ร ม ช	-- ล ท	ล ท รื ล	ล ช - ล
ฆ้องวงใหญ่	----	- ร - ร	ม ร - ร	- ม - ช	----	----	- รื - ท	ล ช - ล
	--- ล	-- -ล	-- ทุ ล	- ทุ - ช	----	----	- ร - ทุ	ล ช - ล

ปีพาทย์บรรเลงรับ เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	--- ท	ล ล ล ล	ชื ม รื ท	ล ช ล ท	----	ม ฟ ช ล	ช ล ท ดื	รื ดื ท ล
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- รื - ท	-- ล ท	----	- ช - ล	- ช - ท	-- ล ล
	----	----	- ร --	ล ช - ฟ	----	- ช - ล	- ช - ท	- ล --

บรรทัดที่ 2 เน้นเสียงตั้งแต่ห้องที่ 5 และทอดลงจบ

ระนาดเอก	--- ร	ร ร ร ร	ทุ ม ร ม	ซ ล - ซ	ทุ ร ม ซ	-- ล ท	ล ท ร ี ล	ล ซ - ล
ฆ้องวงใหญ่	----	- ร - ร	ม ร - ร	- ม - ซ	----	----	- ร ี - ท	ล ซ - ล
	--- ล	--- ล	-- ทุ ล	- ทุ - ซ	----	----	- ร - ทุ	ล ซ - ล

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
 จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
 หน้าทับ : หน้าทับลาว
 ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีนำ , คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 40
 ความเร็วในขณะร้อง bpm = 40
 ความเร็วในขณะบรรเลงรับร้องตอนท้าย 2 เที้ยว bpm = 54

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงทำนองตอนท้ายของเพลงลาวคววญ บรรทัดที่ 2 กลองแขกเข้าจังหวะห้องที่ 7

ระนาดเอก	--- ร	ร ร ร ร	ม ร ทุ ร	- ม - ซ	--- ล	ซ ซ ซ ซ	ล ท ร ี ท	ล ซ - ล
ฆ้องวงใหญ่	----	----	----	----	----	----	----	----
	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทุ้ง

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	----	--- รี่	ซ-ลท-รี่	ท ---	- ล ล ล	-ทรี่ - ล	-ลท-รี่ล
คำร้อง	----	----	--- ใ้	--- พระ	----	- ชนนี้	-ศรี-แมน	-สรวง--
ระนาดเอก	----	----	- รี่ - ท	ล ซ ล ท	----	- ซ - ล	- ซ - ท	ล ล ล ล
กลองแขก	-ตึง-ไ้ะ	-ตึง - ตึง	-- ตึงทั้ง	-ตึง - ทั้ง	-ตึง-ไ้ะ	- ตึง - ตึง	-- ตึงทั้ง	- ตึง - ทั้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การส่งร้อง

- บรรทัดที่ 1 เที่ยวที่ 1

การคลอร้อง

- ตลอดทั้งเพลง ตั้งแต่เที่ยวที่ 1 - 12

การรับร้อง

- 2 เที่ยวท้าย หลังจากขับร้อง 12 เที่ยว

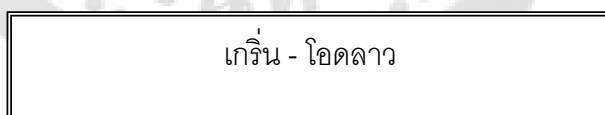
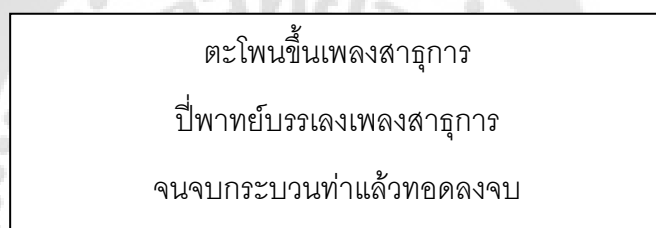
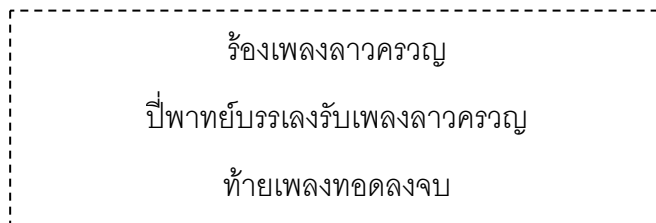
การทอดข้าลงจบ

- บรรเลงรับเที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 2

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ปีพาทย์บรรเลงรับร้อง 2 เที่ยว เริ่มเน้นเสียงเล็กน้อยเพื่อเป็นสัญญาณตั้งแต่ห้องที่ 5 และทอดข้าลงจบ เพื่อเตรียมให้ตะโพนขึ้นเพลงสาธุการเป็นลำดับต่อไป

แผนภูมิการบรรเลงเพลงสาธุการ

เพลงสาธุการ

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงสาธุการ เป็นเพลงหน้าพาทย์ทำนองหนึ่ง เป็นเพลงแรกในชุดเพลงใหม่โรงเรียน อัตราชั้นเดียว สมัยก่อนนิยมตีฉิ่งกำกับจังหวะชั้นเดียว บางท่านเรียกกำหนดว่าเป็นเพลงอัตราสองชั้น เพลงสาธุการมีบทบาทสำคัญทั้งในงานพระราชพิธีและพิธีของประชาชนทั่วไป ในวัฒนธรรมดนตรีของไทย ใช้เพลงสาธุการเป็นเพลงแรก ผูกหัดฆ้องวงใหญ่ก่อนที่จะเรียนเพลงอื่น ๆ โดยผู้เรียนต้องผ่านการครอบหรือยกครู โดยวิธีที่ครูจับมือศิษย์ตีทำนองเริ่มต้นเพลงสาธุการ 3 ครั้ง ทำนองทางฆ้องเพลงสาธุการเป็นลูกฆ้องอิสระที่เอื้ออำนวยให้นักดนตรีแสดงภูมิปัญญา สร้างสรรค์ พัฒนาทำนองและการใช้มือฆ้องเพลงสาธุการมีความหมายถึงการน้อมกายน้อมใจ แสดงความคารวะต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งพระรัตนตรัย ทวยเทพเจ้าผู้สูงศักดิ์ และบูรพาคณาจารย์ทั้งปวง โอกาสที่ใช้บรรเลงเพลงสาธุการมีหลายลักษณะ คือ ประกอบการขึ้นธรรมาสน์เพื่อแสดงพระธรรมเทศนาของพระสงฆ์ ประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ใช้เมื่อเริ่มกระทำพิธีมงคลต่าง ๆ ใช้ประกอบทำรำทางนาฏศิลป์ในบทของผู้สูงศักดิ์ ผู้ทรงศีล มีฤาษี เทวดา พระ นาง ยักษ์ นอกจากนี้ยังใช้เป็นเพลงประจำกัณฑ์เทศพรในเทศน์มหาชาติ

เพลงสาธุการเป็นเพลงที่มีรูปแบบและทำนองทางฆ้องกำหนดไว้อย่างมีกฎเกณฑ์ คือส่วนที่เป็นประโยคนำ 1 ประโยค ส่วนที่เป็นเนื้อทำนอง 54 ประโยค (บรรทัดโน้ตไทย) เนื้อทำนองแบ่งเป็นเที่ยวแรกและเที่ยวหลัง มีลักษณะรูปแบบ A B A C ทำนองเที่ยวแรกเริ่มจากรูปแบบ A ถึง B เที่ยวหลังย้อนซ้ำทำนองที่รูปแบบ A แล้วแยกทำนองไปยังรูปแบบ C เป็นท่อนท้ายก่อนจบ ลักษณะทำนองเพลงสาธุการเมื่อบรรเลงเริ่มด้วยตะโพนตีนำเปิดเพลง ระนาดเอกตีนำทำนอง โดยนำทำนองท้ายเพลงมาขึ้นต้น จากนั้นเครื่องดนตรีในวงจึงรับพร้อมกัน ท่อนท้ายก่อนจบมีชื่อว่า สาธุการเที่ยวน้อย หรือพระเจ้าเปิดโลก หน้าทับที่ใช้กำกับเพลงเป็นหน้าทับเฉพาะ แต่ละช่วงของกระบวนจังหวะเรียกว่า “ท่า” (ณรงค์ชัย ปิฎกวิทย์. 2557: 689-690)

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงสาธุการที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงตอนนี้ เป็นเพลงที่แสดงถึงความหมายถึงการบูชา การตั้งจิตอธิษฐานของพระลอเพื่อเสี่ยงทายการเดินทางในครั้งนี้ อารมณ์กลาง ๆ สงบนิ่ง เสมือนการสงบจิตเพื่อตั้งสัจยาศิษฐานในการเสี่ยงทายดังกล่าว พระลอรำตามกระบวนท่ารำเพลงสาธุการ

- ทำนอง

บรรทัดที่ 1

ตะโพนขึ้นเพลง

--ตุ๊ปติง	--ตุ๊ปเพลิง

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 72

ระนาดเอก	- ชุ ลุ ทุ	- ทุ ร ม	ช ล ท มั	รื ท - ล	ฟ ม ร ทุ	ล ร ม ฟ	รื ล รื ท	ล ฟ ม ร
ห้องวงใหญ่	--- ร	--- ม	--- ม	- ช - ล	- ล - ล	- ล - -	ล ล - -	ช ช - ร
	--- ล	--- ทุ	--- ม	- ชุ - ล	- ร - ม	- ร - ล	--- ชุ	--- ล
ตะโพน	----	----	----	----	--ตุ๊ปติง	--ตุ๊ปเพลิง	- ถะ - -	-ตุ๊ป-ติง

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ด ลุ ทุ ด	ร ม ฟ ร	ม ฟ ช ล	ท ล ช ฟ	ล ท มั รื	ดื ท ล ฟ	ช ล ท ล	ช ฟ ม ร
ห้องวงใหญ่	--- ทุ	- ล - -	ร ร - -	ม ม - ฟ	- ล - ท	- ล - -	ฟ ฟ - -	ม ม - ร
	--- ฟ	- ม - ล	--- ทุ	--- ด	- ล - ทุ	- ล - ฟ	--- ม	--- ล
ตะโพน	----	----	----	----	----	----	----	--- ติง

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	รื มั รื ท	ช ล ท ร	ม ช ล ท	ลุ ทุ ร ม	ชุ ลุ ทุ ร	ม ทุ ร ม	ช ร ม ช	ล ม ช ล
ห้องวงใหญ่	- ฟ - ม	- ร - ด	----	-- ร ม	-- ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ช - ล
	----	- ล - -	ทุ ล - ท	- ด - -	- ล - -	- ทุ - ล	- ชุ - ทุ	- ชุ - ล
ตะโพน	----	----	----	----	--ตุ๊ปติง	--ตุ๊ปเพลิง	- ถะ - -	-ตุ๊ป-ติง

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	ร ม ล ช	ท ล ดํ ท	รํ ดํ มํ รํ	ดํ ท ล ช	ล ท ดํ รํ	ดํ ท ดํ มํ	รํ ดํ ท ดํ	รํ ดํ ท ล
ฆ้องวงใหญ่	- รํ - มํ	- รํ - -	ท ท - -	ล ล - ช	- - ล ท	- รํ - มํ	- รํ - ดํ	- ท - ล
	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ช	- ช - -	- ร - ม	- ร - ด	- ท - ล
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	--ตุ๋ปติง	--ตุ๋ปเพ็ง	- ถะ - -	-ตุ๋ป-ติง

บรรทัดที่ 5

ระนาดเอก	ช ฟ ม ร	ด ท ด ม	ร ด ท ด	ร ด ท ล	ท ช ล ท	ด ม ร ด	ท ล ช ล	ท ด ร ม
ฆ้องวงใหญ่	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ช ช - ล	- ท - รํ	- ท - -	ล ล - -	ช ช - ม
	- ร - ท	- ล - ท	- ล - ช	- - - ล	- ท - ร	- ท - ล	- - - ช	- - - ท
ตะโพน	- - - -	- - - ตึง	--ตุ๋ปติง	--ตุ๋ปเพ็ง	--ตุ๋ปติง	--ตุ๋ปเพ็ง	- - - ถะ	- - -ตุ๋ป

บรรทัดที่ 6

ความเร็วขณะบรรเลง

bpm = 80

ระนาดเอก	ล ท ร ม	ฟ ช ฟ ม	ร ล ร ม	ฟ ช ล ท	ดํ รํ มํ รํ	ชํ มํ รํ ดํ	ท ล ช ร	ม ฟ ช ล
ฆ้องวงใหญ่	- ฟ - -	- ม -	- ร - ร	- - ท ท	- ช - -	ล ท - รํ	- มํ - รํ	- ท - ล
	- - ม ร	- - - ร	- - - ล	- ท - -	- ร - ช	- - - ร	- ม - ร	- ท - ล
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ตุ๋ป

บรรทัดที่ 7

ระนาดเอก	รํ มํ รํ ดํ	ท ล ท ดํ	รํ มํ รํ ดํ	ท ล ช ม	ร ด ท ด	ร ล ท ด	ช ล ท ด	ร ด ท ล
ฆ้องวงใหญ่	- ท - รํ	- ท - -	ล ล - -	ช ช - ม	- - - -	- - ร ม	- - ม ม	- ช - ล
	- ท - ร	- ท - ล	- - - ช	- - - ท	- ล - ท	- ด - -	- ม - -	- ช - ล
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ตุ๋ป	- - - -	- - - ตุ๋ป	- - - ถะ	- - ตุ๋ปติง

บรรทัดที่ 8

ระนาดเอก	ซุ่ทุ่ลู่ทุ่	รู่ทุ่ลู่ทุ่	ซุ่ทุ่ลู่ทุ่	รู่ทุ่ลู่ทุ่	ซุ่ทุ่ลู่ทุ่	ด ร ม ทุ่	ร ม ช ล	รื้ทุ่ล ช
ห้องวงใหญ่	- ทุ่ ล ล	-- ล ล	- ร - ซุ่	- ล - ทุ่	- รื้ - มื้	- รื้ - --	ทุ่ ทุ่ - -	ล ล - ซุ่
	--- ร	- ลู่ - -	- ลู่ - ซุ่	- ลู่ - ทุ่	- ร - ม	- ร - ทุ่	--- ลู่	--- ซุ่
ตะโพน	----	----	----	----	----	----	----	--- ดิง

บรรทัดที่ 9

ระนาดเอก	ร ทุ่ ร ร	ร ม ร ร	ซ ม ช ซ	ซ ล ช ซ	ล ทุ่ รื้ มื้	ทุ่ รื้ รื้ รื้	ทุ่ ล ช ร	ซ ม ร ลู่
ห้องวงใหญ่	- ฝ - -	- ม -	- ร - ร	-- ซ ซ	-- ล ล	- ทุ่ - -	ซ ซ - -	ล ล - ทุ่
	-- ม ร	--- รุ่	--- ลู่	- ซุ่ - -	- ลู่ - -	- ทุ่ - ซุ่	--- ลู่	--- ทุ่
ตะโพน	----	----	----	--- ดิง	-- ตู๊ปดิง	-- ตู๊ปเพลิง	--- ถะ	--- ตู๊ป

บรรทัดที่ 10

ระนาดเอก	ด ทุ่ ด ลู่	ทุ่ ด ทุ่ ด	ร ม ร ด	ทุ่ ด ร ม	ล ม ฝ ช	ล ทุ่ ล ช	ฝ ม ล ช	ฝ ม ร ทุ่
ห้องวงใหญ่	- ทุ่ - -	ล ล - -	ทุ่ ทุ่ - -	รื้ รื้ - มื้	-- ม ฝ	- ล - -	- ล - ฝ	--- ทุ่
	- ทุ่ - ลู่	--- ทุ่	--- ร	--- ม	- ร - -	--- ม	- ร - -	ม ร - ทุ่
ตะโพน	--- ดิง	--- ดิง	--- ตู๊ป	-เพลิง-เท่ง	----	--- ถะ	----	-ตู๊ป-ดิง

บรรทัดที่ 11

ระนาดเอก	ลู่ซุ่ลู่ลู่	ด ร ม ทุ่	ร ม ช ล	ทุ่ ช ล ทุ่	ดื้ ล ทุ่ ดื้	รื้ ทุ่ ดื้ รื้	มื้ ดื้ รื้ มื้	รื้ ดื้ ทุ่ ล
ห้องวงใหญ่	- รื้ - มื้	- รื้ - -	ทุ่ ทุ่ - -	ล ล - ซุ่	-- ล ทุ่	- รื้ - มื้	- รื้ - ดื้	- ทุ่ - ล
	- ร - ม	- ร - ทุ่	--- ลู่	--- ซุ่	- ซ - -	- ร - ม	- ร - ด	- ทุ่ - ลู่
ตะโพน	--- ตู๊ป	-เพลิง-เท่ง	--- ถะ	- ตู๊ป - ดิง	--- เท่ง	-- ดิงดิง	- ดิง - ตู๊ป	-เพลิง-เท่ง

บรรทัดที่ 12

ระนาดเอก	ซ ฟ ม ร	ด ทู ด ม	ร ด ทู ด	ร ด ทู ล	ทุ ซ ล ทุ	ด ม ร ด	ทุ ล ซ ล	ทุ ด ร ม
ฆ้องวงใหญ่	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ซ ซ - ล	- ท - ร	- ท - -	ล ล - -	ซ ซ - ม
	- ร - ทุ	- ล - ทุ	- ล - ซ	- - - ล	- ทุ - ร	- ทุ - ล	- - - ซ	- - - ทุ
ตะโพน	- - - -	- - - -	- เห่ง - ตี๋ป	- เพลิง - เห่ง	- - - -	- - - ถะ	- - - -	- ตี๋ป - ดิง

บรรทัดที่ 13

ระนาดเอก	ฟ ท ล ซ	ฟ ม ร ล	ด ทู ด ล	ทุ ด ร ม	ฟ ม ฟ ร	ม ฟ ม ฟ	ล ซ ล ฟ	ซ ล ซ ล
ฆ้องวงใหญ่	- ฟ - ม	- ร - ด	- - - -	- - ร ม	- - ล ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ซ - ล
	- - - -	- ล - -	ทุ ล - ท	- ด - -	- ล - -	- ทุ - ล	- ซ - ทุ	- ซ - ล
ตะโพน	- - - ตี๋ป	- เพลิง - เห่ง	- - - ถะ	- ตี๋ป - ดิง	- - - เห่ง	- - ดิง ดิง	- ดิง - ตี๋ป	- เพลิง - เห่ง

บรรทัดที่ 14

ระนาดเอก	ท ล ท ซ	ล ท ล ท	ด ร ม ร	ด ท ล ซ	ล ท ด ร	ด ท ด ม	ร ด ท ด	ร ด ท ล
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ม	- ร - -	ท ท - -	ล ล - ซ	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ด	- ท - ล
	- ร - ม	- ร - ทุ	- - - ล	- - - ซ	- ซ - -	- ร - ม	- ร - ด	- ทุ - ล
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ดิง	- - - -	- - - ดิง	- - ตี๋ป ดิง	- - ตี๋ป เพลิง

บรรทัดที่ 15

ระนาดเอก	ซ ฟ ม ร	ด ทู ด ม	ร ด ทู ด	ร ด ทู ล	ทุ ซ ล ทุ	ด ม ร ด	ทุ ล ซ ล	ทุ ด ร ม
ฆ้องวงใหญ่	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ซ ซ - ล	- ท - ร	- ท - -	ล ล - -	ซ ซ - ม
	- ร - ทุ	- ล - ทุ	- ล - ซ	- - - ล	- ทุ - ร	- ทุ - ล	- - - ซ	- - - ทุ
ตะโพน	- - - -	- - - ดิง	- - ตี๋ป ดิง	- - ตี๋ป เพลิง	- - ตี๋ป ดิง	- - ตี๋ป เพลิง	- - - ถะ	- - - ตี๋ป

บรรทัดที่ 16

ระนาดเอก	ร ร ม ร	ล ล ท ล	ร ี ร ี ม ี ร ี	ล ล ท ล	ท ด ี ม ี ร ี	ด ี ท ล ฟ	ช ล ท ล	ช ฟ ม ร
ห้องวงใหญ่	- - ล ล	- - ล ล	- ล - -	ช ช - ล	- - ท ท	- ล - -	ฟ ฟ - -	ม ม - ร
	- ล - -	- ล - -	- ล - ช	- - - ล	- ท - -	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ล
ตะโพน	- - - ตึง	- - - ตึง	- - - ตี๋	- เพลิง-เท่ง	- - - -	- ตี๋-เพลิง	- - - -	- - - -

บรรทัดที่ 17

ระนาดเอก	ด ท ล ร	ล ท ด ช	ท ล ท ช	ล ท ด ร	ล ท ร ม	ร ช ล ท	ร ี ด ี ม ี ร ี	ด ี ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- - ล ล	- ท - ช	- ล - ท	- ด ี - ร ี	- - ม ี ม ี	- ร ี - -	ท ท - -	ล ล - ช
	- ล - -	- ท - ช	- ล - ท	- ด - ร	- ม - -	- ร - ท	- - - ล	- - - ช
ตะโพน	- เท่ง-ตี๋	- เท่ง-ตึง	- ตึง-ตี๋	- เพลิง-เท่ง	- - ตี๋ตึง	- - ตี๋เพลิง	- ถะ - -	- ตี๋-ตึง

บรรทัดที่ 18

ระนาดเอก	ฟ ม ร ล	ร ท ล ช	ล ท ด ร	ม ร ด ท	ล ช ล ท	ด ร ม ท	ร ม ช ล	ร ี ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- ล ช ช	- - ช ช	- ร - ช	- ล - ท	- ร ี - ม ี	- ร ี - -	ท ท - -	ล ล - ช
	- - - ด	- ช - -	- ล - ช	- ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ช
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ตึง

บรรทัดที่ 19

ระนาดเอก	ร ี ท ล ฟ	ม ี ร ี ท ล	ฟ ท ล ช	ฟ ม ร ล	ด ท ด ล	ท ด ท ด	ร ม ร ด	ท ด ร ม
ห้องวงใหญ่	- - ม ฟ	- ล - -	- ล - ฟ	- - - -	- ท - -	ล ล - -	ท ท - -	ร ร - ม
	- ร - -	- - - ม	- ร - -	ม ร - ท	- ฟ - ม	- - - ฟ	- - - ล	- - - ท
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ตึง	- - - -	- - - ตึง	- - ตี๋ตึง	- - ตี๋เพลิง

บรรทัดที่ 20

ระนาดเอก	ร ทุ ร ร	ร ม ร ร	ซ ม ซ ซ	ซ ล ซ ซ	ล ท ร ม	ท ร ร ร	ท ล ซ ร	ซ ม ร ทุ
ห้องวงใหญ่	- - ซ ซ	- ล - ร	- - - -	ร ม - ซ	- - ล ล	- ท - -	ซ ซ - -	ล ล - ท
	- ซ - -	- ล - ล	- ท - ด	- - - ซ	- ล - -	- ท - ซ	- - - ล	- - - ท
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ดิง	- - - -	- - - ดิง	- - ตู๊ปดิง	- - ตู๊ปเพลิง

บรรทัดที่ 21

ระนาดเอก	ด ทุ ด ล	ทุ ด ร ม	ฟ ม ร ม	ฟ ซ ล ท	ร ม ร ร	ท ล ซ ร	ม ฟ ซ ล	ร ท ล ซ
ห้องวงใหญ่	- - ล ท	- ร - ม	- ม - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - -	ท ท - -	ล ล - ซ
	- ซ - -	- ร - ม	- ซ - ม	- ร - ท	- ร - ม	- ร - ท	- - - ล	- - - ซ
ตะโพน	- - - -	- - - ดิง	- - ตู๊ปดิง	- - ตู๊ปเพลิง	- - ตู๊ปดิง	- - ตู๊ปเพลิง	- - - ณะ	- - - ตู๊ป

บรรทัดที่ 22

ระนาดเอก	ล ท ด ร	ม ด ร ร	ท ล ซ ม	ร ด ทุ ล	ทุ ซ ล ทุ	ด ร ม ร	ฟ ม ซ ฟ	ล ซ ท ล
ห้องวงใหญ่	- ม - -	ร ร - -	ม ม - -	ซ ซ - ล	- ซ - ล	- ท - ด	- ม ร ร	- ท - ล
	- ท - ล	- - - ท	- - - ซ	- - - ล	- ซ - ล	- ท - ด	- ม ร ด	- ท - ล
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ตู๊ป

บรรทัดที่ 23

ระนาดเอก	ร ร ม ร	ด ท ล ฟ	ล ซ ท ล	ซ ฟ ม ร	ล ทุ ร ม	ซ ล ร ร	ท ล ม ฟ	ซ ท ล ซ
ห้องวงใหญ่	- - - ร	- - ม ฟ	- ล - ล	- ฟ - -	- ด - -	- - - ร	- - - -	ร ม - ซ
	- ล - -	- ร - -	- - - ฟ	- - ม ร	- - ทุ ล	- ท - ล	- ท - ด	- - - ซ
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ตู๊ป	- - - -	- - - ตู๊ป	- - - ณะ	- - - ตู๊ปดิง

บรรทัดที่ 24

ระนาดเอก	รํ ํ รํ คํ	ซ ล ท คํ	รํ ํ รํ คํ	ท ล ซ ม	ร ด ท ค	ร ล ท ค	ซ ล ท ค	ร ด ท ล
ฆ้องวงใหญ่	- - ร ม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ม - -	ร ร - -	ม ม - -	ซ ซ - ล
	- ค - -	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ท	- ท - ล	- - - ท	- - - ซ	- - - ล
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ดิง

บรรทัดที่ 25

ระนาดเอก	ร ฟ ม ร	ล ร ม ร	ฟ ม ฟ ร	ม ฟ ซ ล	รํ ํ รํ ท	รํ ํ รํ ล	ท ล ซ ล	ท ล รํ ท
ฆ้องวงใหญ่	- ท - ล	- ซ - ม	- - ร ม	- ซ - ล	- - - ร	- ค - -	- - - ท	- ท ท -
	- ท - ล	- ซ - ท	- ค - -	- ซ - ล	- - - ล	- - ท ล	- - - ฟ	- - - ท
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ดิง	- - ตูบดิง	- - ตูบเพลิง	- - - ณะ	- - - ตูบ

บรรทัดที่ 26

ระนาดเอก	มํ รํ ท ล	รํ ท ล ซ	ฟ ม ร ล	ท ค ร ม	ร ท ล ท	ร ม ฟ ซ	ล ท ล ซ	ฟ ม ร ท
ฆ้องวงใหญ่	- ท - -	ล ล - -	ท ท - -	ร ร - ม	- - ม ฟ	- ล - -	- ล - ฟ	- - - -
	- ฟ - ม	- - - ฟ	- - - ล	- - - ท	- ร - -	- - - ม	- ร - -	ม ร - ท
ตะโพน	- - - ดิง	- - - ดิง	- - - ตูบ	- เฟื่อง-เท่ง	- - - -	- - - ณะ	- - - -	- ตูบ-ดิง

บรรทัดที่ 27

ระนาดเอก	ค ล ท ค	ร ฟ ม ร	ค ท ล ท	ค ร ม ฟ	ล ท มํ ร	คํ ท ล ฟ	ม ล ท คํ	รํ ฟํ มํ ร
ฆ้องวงใหญ่	- ค - -	- ฟ - -	- - - ร	- - ม ฟ	- ล - ท	- ล - -	ฟ ฟ - -	ม ม - ร
	- - ท ล	- - ม ร	- ล - -	- ร - -	- ล - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ล
ตะโพน	- - - ตูบ	- เฟื่อง-เท่ง	- - - ณะ	- ตูบ-ดิง	- - - เท่ง	- - ดิงดิง	- ดิง-ตูบ	- เฟื่อง-เท่ง

บรรทัดที่ 28

ระนาดเอก	ล ท คํ รั	ท ช ฟ ม	ฟ ล ช ฟ	ด ฟ ม ร	ด ล ทุ ด	ร ทุ ด ร	ม ด ร ม	ฟ ร ม ฟ
ห้องวงใหญ่	- - ล ล	- ท - ช	- ล - ท	- คํ - รั	- ด - -	- ฟ - -	- - - ร	- - ม ฟ
	- ล - -	- ทุ - ช	- ล - ทุ	- ด - ร	- - ทุ ล	- - ม ร	- ล - -	- ร - -
ตะโพน	- - - -	- - - -	- เห่ง - ตู๊ป	- เพลิง - เห่ง	- - - -	- - - ถะ	- - - -	- ตู๊ป - ดิง

บรรทัดที่ 29

ระนาดเอก	รั คํ ท คํ	ช ล ท ช	ล ท ม รั	ท ล ช ร	ม ฟ ท ล	ช ร ม ฟ	ทุ ช ทุ ทุ	ร ฟ ม ร
ห้องวงใหญ่	- - ม ฟ	- ล - ท	- รั - ท	- ล - ฟ	- ล - ท	- ล - -	ฟ ฟ - -	ม ม - ร
	- ร - -	- ล - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ฟ	- ล - ทุ	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ล
ตะโพน	- - - ตู๊ป	- เพลิง - เห่ง	- - - ถะ	- ตู๊ป - ดิง	- - - เห่ง	- - ดิง ดิง	- ดิง - ตู๊ป	- เพลิง - เห่ง

บรรทัดที่ 30

ระนาดเอก	ทุ ด ร ม	ฟ ม ร ด	ทุ ล ทุ ด	ทุ ด ร ม	ล ม ฟ ช	ร ม ฟ ช	ฟ ม ล ช	ฟ ม ร ทุ
ห้องวงใหญ่	- ทุ - -	ล ล - -	ทุ ทุ - -	ร ร - ม	- - ม ฟ	- ล - -	- ล - ฟ	- - - ท
	- ฟ - ม	- - - ฟ	- - - ล	- - - ทุ	- ร - -	- - - ม	- ร - -	ม ร - ทุ
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ดิง	- - - -	- - - ดิง	- - ตู๊ป ดิง	- - ตู๊ป เพลิง

บรรทัดที่ 31

ระนาดเอก	ล ร ม ฟ	ช ท ล ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	ม รั ท ล	รั ท ล ช	ฟ ม ร ล	ทุ ด ร ม
ห้องวงใหญ่	- รั - ท	- ล - -	ช ช - -	ล ล - ท	- ฟ - ม	- ร - ด	- - - -	- - ร ม
	- ร - ทุ	- ล - ช	- - - ล	- - - ทุ	- - - -	- ล - -	ทุ ล - ท	- ด - -
ตะโพน	- - - -	- - - ดิง	- - ตู๊ป ดิง	- - ตู๊ป เพลิง	- - ตู๊ป ดิง	- - ตู๊ป เพลิง	- - - ถะ	- - - ตู๊ป

บรรทัดที่ 32

ระนาดเอก	ลู ชุ ลุ ทุ	ด ร ม ท	ร ม ช ล	รื ท ล ช	ร ช ล ท	ดื มื รื ด	ท ล ช ม	ร ด ทุ ล
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ช	- ล - ท	- รื - ท	- ล - ช	- - ล ท	- รื - มื	- รื - ดื	- ท - ล
	- ล - ช	- ล - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช	- ช - -	- ร - ม	- ร - ด	- ทุ - ล
ตะโพน	- - - ดิง	- - - ดิง	- - - ตู๊ป	- เพลิง-เท่ง	- - - -	- ตู๊ป-เพลิง	- - - -	- - - -

บรรทัดที่ 33

ระนาดเอก	ทุ ลุ ทุ ร	ลู ทุ ร ม	ช ล ท ดื	รื ดื ท ล	ม ฟ ล ท	มื รื ท ล	ฟ ม ร ทุ	ร ฟ ม ร
ฆ้องวงใหญ่	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ช ช - ล	- รื - ท	- ล - -	ฟ ฟ - -	ม ม - ร
	- ร - ทุ	- ล - ทุ	- ล - ช	- - - ล	- ร - ทุ	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ล
ตะโพน	- เท่ง-ตู๊ป	- เท่ง-ดิง	- ดิง-ตู๊ป	- เพลิง-เท่ง	- - ตู๊ปดิง	- - ตู๊ปเพลิง	- ถะ - -	- ตู๊ป-ดิง

บรรทัดที่ 2 34

ระนาดเอก	ด ลุ ทุ ด	ร ฟ ม ร	ด ทุ ลุ ทุ	ด ร ม ฟ	ล ท มื รื	ดื ท ล ฟ	ช ล ท ล	ช ฟ ม ร
ฆ้องวงใหญ่	- - - ทุ	- ล - -	ร ร - -	ม ม - ฟ	- ล - ท	- ล - -	ฟ ฟ - -	ม ม - ร
	- - - ฟ	- ม - ล	- - - ทุ	- - - ด	- ล - ทุ	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ล
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ดิง

บรรทัดที่ 35

ความเร็วขณะที่เราจะกดก่อนที่จะกดลงจบ bpm = 88

ระนาดเอก	ลู ทุ ร ม	ช ล ท ดื	รื มื รื ดื	ท ล ช ม	ทุ ลุ ทุ ร	ลู ทุ ร ม	ทุ ร ม ช	ร ม ช ล
ฆ้องวงใหญ่	- ฟ - ม	- ร - ด	- - - -	- - ร ม	- - ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ช - ล
	- - - -	- ล - -	ทุ ลุ - ท	- ด - -	- ล - -	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ช - ล
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ดิง	- - - -	- - - ดิง	- - ตู๊ปดิง	- - ตู๊ปเพลิง

บรรทัดที่ 36 สังเกตทำท่า เมื่อถึงท่า “บัวชูผัก (มือขวาชูผัก มือซ้ายตั้งระดับไหล่ แขนซ้ายเหยียดตั้ง นิ้วหัวแม่มือและนิ้วกลางแตะกันแบบทำล้อแก้ว) และเปลี่ยนด้านแล้ว ” จึงเน้นเสียงเล็กน้อย

ระนาดเอก	รํ ํ รํ ํ	ท ล ช ร	ม ฟ ช ล	รํ ท ล ช	ร ช ล ท	ดํ ํ รํ ํ	ท ล ช ร	ม ฟ ช ล
ฆ้องวงใหญ่	- รํ - ํ	- รํ - -	ท ท - -	ล ล - ช	- - ล ท	- รํ - ํ	- รํ - ดํ	- ท - ล
	- ร - ํ	- ร - ท	- - - ล	- - - ช	- ช - -	- ร - ํ	- ร - ด	- ท - ล
ตะโพน	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ดิง	- - - -	- - - ดิง	- - ตูบดิง	- - ตูบเพลิง

บรรทัดที่ 37 บากทำนองเพื่อเตรียมทอดลงจบ

ระนาดเอก	- ร ร ร	ล ท ร ม	ช ล ท ํ	รํ ท - ล	- ํ รํ ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร
ฆ้องวงใหญ่	- ม - -	ม ร - ม	- ล - -	ช ช - ล	- รํ - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ร
	- ร - ท	- ล - ท	- ล - ช	- - - ล	- ร - ท	- ล - ฟ	- - - ม	- - - ล
ตะโพน	- เท่ง-ตูบ	- เท่ง-ดิง	- ดิง-ตูบ	- เพลิง-เท่ง	- - ตูบดิง	- - ตูบเพลิง	- ถะ - -	- ตูบ-ดิง

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : ทางพื้น
- จำนวนท่อน : 8 ท่อน (วรรคขึ้น, 5 ท่อนเล็ก , 1 ท่อนใหญ่, พระเจ้าเปิดโลก)
- หน้าทับ : หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน)
- ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

- ความเร็วในการบรรเลง

- ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 72
- ความเร็วขณะบรรเลง bpm = 80
- ความเร็วขณะที่เร่ก่อนที่จะทอดลงจบ bpm = 88

- การขึ้นเพลง

ตะโพนบรรเลงขึ้นเพลงสาธุการ แล้วเครื่องดนตรีอื่นจึงเข้าทำนองตามมา

ตะโพนขึ้นเพลง

--ตุ๋ปติง	--ตุ๋ปเพ่ง

บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	- ชุ ลุ ทุ	- ทุ ร ม	ช ล ท ม ี่	ร ี ท - ล	พ ม ร ทุ	ล ร ม พ	ร ี ล ร ี ท	ล พ ม ร
ฆ้องวงใหญ่	--- ร	--- ม	--- ม	- ชุ - ล	- ล - ล	- ล --	ล ล --	ช ช - ร
	--- ล	--- ทุ	--- ม	- ชุ - ล	- ร - ม	- ร - ล	--- ชุ	--- ล
ตะโพน	----	----	----	----	--ตุ๋ปติง	--ตุ๋ปเพ่ง	- ถะ --	-ตุ๋ป-ติง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขึ้นเพลง

- ตะโพนขึ้นเพลง แล้วปี่พาทย์จึงบรรเลงบรรทัดที่ 1

การเร่งแนวเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- บรรทัดที่ 6

การสังเกตท่ารำ

- บรรทัดที่ 35

การหาทางลงจบ

- บรรทัดที่ 36

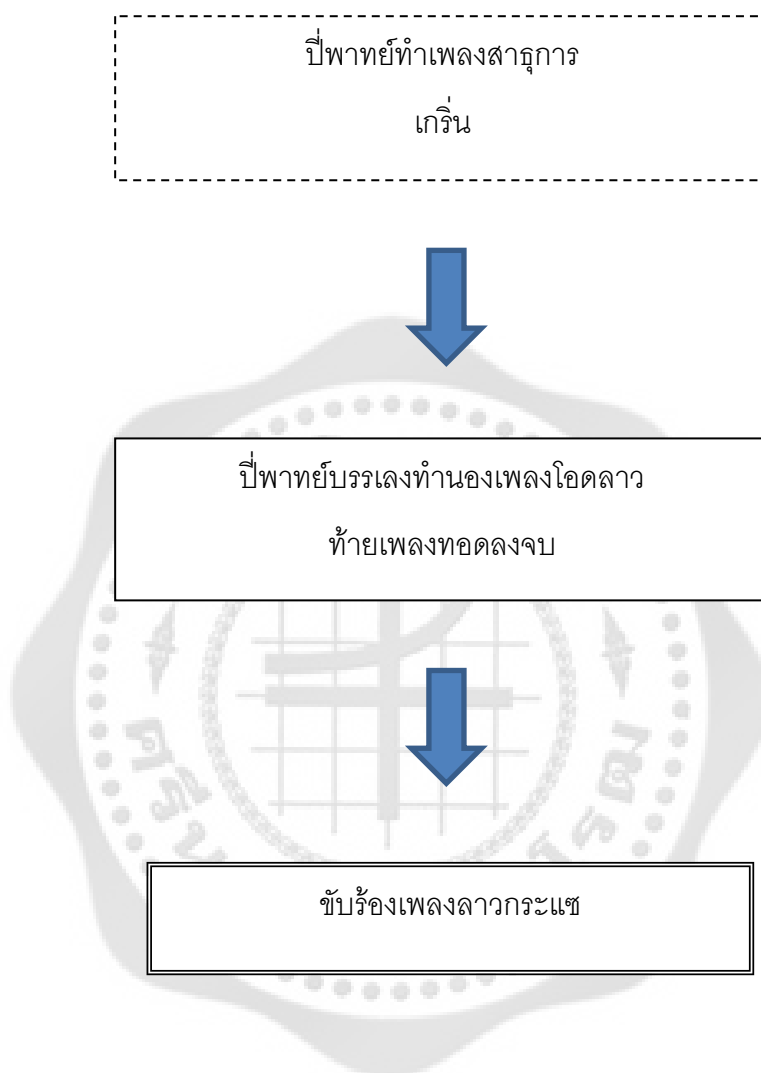
- การจบและเชื่อมต่อเพลง

การจะทอดลงจบ ผู้ที่บรรเลงระนาดเอกจะต้องสังเกตท่ารำแล้วของตัวละครจึงเน้นเสียงและปากทำนองบรรทัดที่ 37 ห้องที่ 1 เล็กน้อย เพื่อเป็นสัญญาณและหาทางบรรเลงวรรคจบของเพลงเพื่อทอดลงจบ

- ความสัมพันธ์กับการแสดง

ผู้ที่บรรเลงระนาดเอกจะต้องสังเกตท่ารำของตัวละคร ว่าเมื่อถึงท่ารำ “บัวชูผัก (มือขวาชูผัก มือซ้ายตั้งระดับไหล่ แขนซ้ายเหยียดตึง นิ้วหัวแม่มือและนิ้วกลางแตะกันแบบทำล้อแก้ว) และเปลี่ยนด้านแล้ว ” จึงหาทางลงจบโดยเน้นเสียงเล็กน้อย ปากทำนองเป็นสัญญาณเพื่อทอดลงจบ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงโอดลาว

เพลงโอดลาว

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงโอดลาว เป็นเพลงหน้าพาทย์ภาษา สำเนียงลาว สำหรับบรรเลงประกอบกิริยาร้องให้ของตัวละครตามสัญชาติลาว เช่น ละครพันทางเรื่องพระลอ ในบทของพระลอ ตอนเสียงน้ำ เป็นต้น (ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์. 2557:780)

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เป็นเพลงที่ประกอบกิริยาร้องให้ของพระลอและพระนางบุญเหลือ ไม่กลองแต่ละไม้ที่ลงจังหวะเปรียบเสมือนกับการสะอื้นร้องไห้ของตัวละคร พระลอและพระนางบุญเหลือรำตามจังหวะเพลงโอดลาว

- ทำนอง

บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 66

ระนาดเอก	--- ร	--- ม	ซ ล ท ม	วิ ท - ล	- ล ล ล	ร ม ซ ล	ซ ล ด วิ	ด ล ซ ล
ฆ้องวงใหญ่	--- ร	--- ม	--- ซ	--- ล	----	-- ซ ล	-- ด วิ	--- ล
	--- ล	--- ท	--- ซ	--- ล	----	ร ม --	- ล --	ด ล ซ -
ตะโพน	--ตูปติง	--ตูปเพลิง	--ตูปเพลิง	-ติง-ตูป	--ตูปเพลิง	-ติง-ตูป	--ตูปเพลิง	-ติง-ตูป
กลองทัด	----	----	----	---ต้อม	----	---ต้อม	----	---ต้อม

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	- มี่ รี่ ดั	รี่ มี่ ชล	ชล ดั รี่	ดั ล ชล	ดั ล --	ร ม ชล	ชล ดั รี่	ดั ล ชล
ฆ้องวง ใหญ่	- มี่ --	รี่ มี่ - ล	-- ดั รี่	--- ล	----	-- ชล	-- ดั รี่	--- ล
	-- รี่ ดั	-- ช -	- ล --	ดั ล ช -	----	ร ม --	- ล --	ดั ล ช -
ตะโพน	--- เถ่ง	ดิงตุ๊ป--	เท่ง-ดิงตุ๊ป	-เท่งดิงตุ๊ป	-เท่งดิงตุ๊ป	--- เถ่ง	ดิงตุ๊ป--	-เท่งดิงตุ๊ป
กลองทัด	----	-ตุ้ม--	---ตุ้ม	---ตุ้ม	---ตุ้ม	----	-ตุ้ม--	---ตุ้ม

บรรทัดที่ 3

ความเร็วก่อนทอดลงจบ bpm = 80

ระนาดเอก	- ดั รี่ มี่	รี่ ดั ล ดั	ล ดั รี่ ท	ล ท ชล	- ทรี่ --	ท รี่ - ช	ร ชล ท	รี่ ท ล ช
ฆ้องวง ใหญ่	- มี่ --	รี่ มี่ - ล	-- ดั รี่	--- ล	- รี่ --	- รี่ - ช	-- ล ท	- รี่ --
	-- รี่ ดั	-- ช -	- ล --	ดั ล ช -	- ร --	- ร - ร	- ช --	--- ช
ตะโพน	--- เถ่ง	ดิงตุ๊ป--	เท่ง-ดิงตุ๊ป	-เท่งดิงตุ๊ป	-ดิง-เท่ง	-ถะ-ตุ๊ป	-ดิง-ตุ๊ป	-ดิงตุ๊ปเพ ลิ่ง
กลองทัด	----	-ตุ้ม--	---ตุ้ม	---ตุ้ม	---ตุ้ม	---ตุ้ม	---ตุ้ม	----

บรรทัดที่ 4 ทอดลงจบ

ระนาดเอก	--- ม	ชล ชร	ม ร ทุ ร	- ม - ช
ฆ้องวงใหญ่	--- ช	--- ร	ม ร - ร	- ม - ช
	--- ทุ	--- ล	-- ทุ ล	- ทุ - ช
ตะโพน	--ตุ๊ปดิง	--ตุ๊ปเพลิ่ง	--ตุ๊ปเพลิ่ง	-ดิง-ตุ๊ป
กลองทัด	-ตุ้ม--	---ตุ้ม	---ตุ้ม	---ตุ้ม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	กึ่งบังคับทาง
จำนวนท่อน	:	ท่อนเดียว
หน้าทับ	:	หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
ลักษณะการบรรเลง	:	บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 66

ความเร็วก่อนทอดลงจบ bpm = 80

- การขึ้นเพลง

ขึ้นเพลงพร้อมกันทั้งวงต่อเนื่องมาจากบทเกริ่น โดยระนาดเอกเป็นผู้ตั้งจังหวะในการบรรเลง และเครื่องดำเนินทำนองและเครื่องประกอบจังหวะอื่น ๆ มีหน้าที่บรรเลงตามความเร็วที่ระนาดเอกเป็นผู้ตั้งจังหวะเอาไว้

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียงในขณะขึ้นเพลง

- บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 1

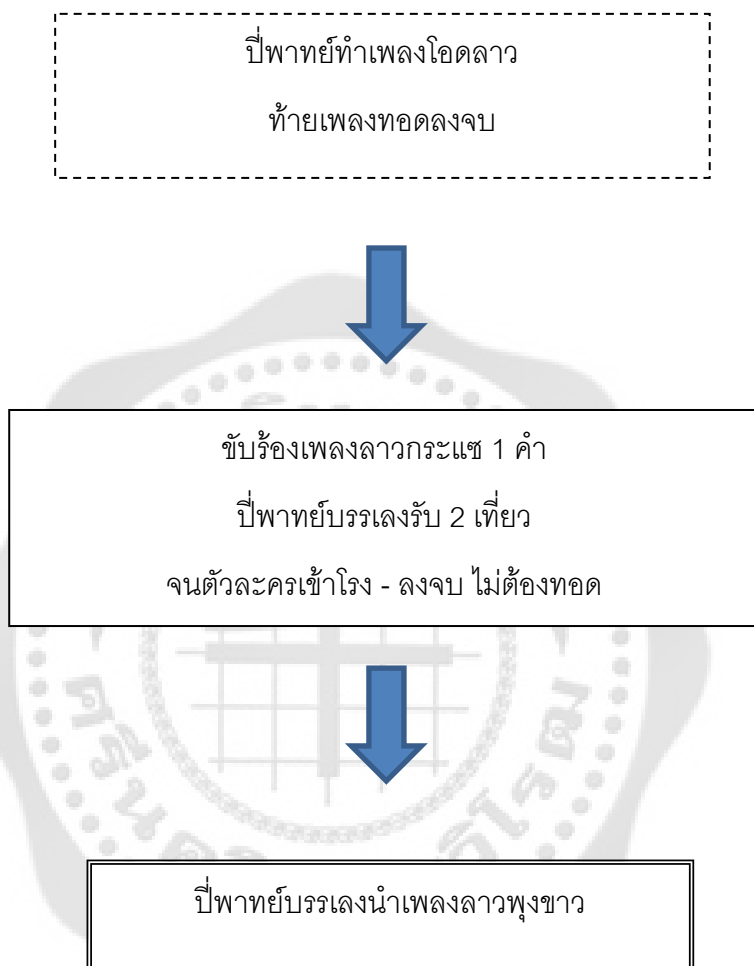
การเร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 5

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ทอดช้าลงจบแบบกรอ เพื่อให้มีกร้องเตรียมร้องขึ้นเพลงลาวกระแซะ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวกระแซ

เพลงลาวกระแซ

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวกระแซ สองชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า ประเภทหน้าทับสองไม้ มี 2 ท่อน สำเนียงลาว เพลงนี้เป็นเพลงสุดท้ายในเพลงตับลาวเจริญศรี เมื่อ พ.ศ.2501 นายเฉลิม บัวทอง ได้นำทำนองมาแต่ง ขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถาทั้งทำนองดนตรีและ ทำนองร้อง(ณรงค์ชัย ปิฎกรัศต์. 2557: 623)

- คำร้อง

ฝันดีจรีจลจากถิ่นท่า ผลัดภูษาเสด็จกลับพลับพลาหลวง
เมียนมิดปิดยุบลคนทั้งปวง มิให้ล่วงรู้เรื่องเคืองพระทัย

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวกระแซ ที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้เป็นเพลงที่แสดงออกถึงความอัดอั้นตันใจของพระลอ ฝันใจเดินจากท่าน้ำกลับที่ประทับ โดยพยายามปิดบังทุกคนไม่ให้ทราบถึงความกลัดกลุ้มกังวลใจ ดังกล่าว อารมณ์อัดอั้นตันใจ พระลอ นายแก้ว นายขวัญ รำตีบทลงมาที่เวทีล่าง เพื่อให้ม่านปิดแล้ว เปลี่ยนฉากข้างในเป็นฉากหน้าศาลปู่เจ้าสมิงพราย

- ทำนอง

กลองแขก-ฉิ่ง เข้าจังหวะห้องที่ 3

เทียวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการร้องขึ้นเพลง

bpm = 48

ทางร้อง	--- ลริ	-- ล ล	--- ซี่	-- ซี่ ซี่	- ลี่ - ซี่ม	- ซ - ซ	ลทลซ -ซ	-รท-รม
คำร้อง	--- ฝัน	-- ฤดี	--- จ	-- รลี	----	-จาก-ถิ่น	--- ท่า	----
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองแขก	----	----	--- ติง	- ติง - ทัง	-ติง-ไจ๊ะ	- ติง - ติง	-- ติงทัง	- ติง - ทัง

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	-- ซ ล	- ทริ - ม	-- ล ซ	- ซ - ซ	----	- ริ - ม	-- ซี่ ม	- ริ - มริ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 7

ทางร้อง	-- ล ท	- ริ - มซี่	--- ซี่ริ	-- ริ ริ
คำร้อง	----	----	--- เคื่อง	-- พระทัย
ระนาดเอก	----	----	----	----

ปีพาทย์บรรเลงรับ เทียนที่ 1 บรรทัดที่ 1 ความเร็วขณะบรรเลงรับร้อง

bpm = 60

ระนาดเอก	--- ร	ร ร ร ร	--- ล	ล ล ล ล	--- ร	ร ร ร ร	ล ล ล ล	ริ ท ล ซ
ฆ้องวงใหญ่	----	- ร - ร	----	- ล - ล	----	- ร - ร	-- ล ล	- ท ล ซ
	--- ล	----	--- ล	----	--- ล	----	- ล --	- ทุ ล ทุ

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ท ล ซ ม	ร ม ซ ล	ริ ท ล ซ	ล ท ซ ล	ท ล ซ ล	ท ริ --	ร ม ซ ล	ท ล ซ ม
ฆ้องวงใหญ่	- ล --	- ซ - ล	- ท --	ล ท - ล	--- ท	- ริ --	-- ซ ล	ท ล - ซ
	-- ซ ม	- ร - ม	-- ล ซ	--- ม	--- ฟ	- ร --	ร ม --	-- ซ ม

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	----	ร ม ซ ล	ท ล ซ ม	ร ทุ ร ม	--- ร	ร ร ร ร	ม ฟ้า ม ริ	- ท ท ท
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ซ ล	ท ล --	ซ ซ - ซ	----	- ร - ร	----	- ท - ท
	----	ร ม --	-- ซ ม	- ร - ม	--- ล	----	--- ทุ	----

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	----	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ช ล ท	- ล ล ล	ท รื ท ล	ท ล รื ท	- ท ท ท
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ช ล	ท ล --	--- ท	-- ล ล	- ท - ล	- รื - ท	-- ท ท
	----	ร ม --	-- ช ม	- ร - ท	- ล --	- ท - ล	- ร - ท	- ท --

บรรทัดที่ 5

ระนาดเอก	----	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ช ล ท	- ล ล ล	รื ท รื ล	รื ท ล ช	ล ท ร ม
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ช ล	ท ล --	--- ท	-- ล ล	- ท - ล	-- ช ช	- ร - ม
	----	ร ม --	-- ช ม	- ร - ท	- ล --	- ท - ล	- ช --	- ล - ท

บรรทัดที่ 6

ระนาดเอก	ร ม ช ล	- ท - ม	รื ท ล ช	- ช ช ช	----	ล ท ร ม	ร ม ช ม	ร ท - ร
ฆ้องวงใหญ่	- ช - ล	- ท - ม	- ล - ช	-- ช ช	----	-- ร ม	-- ช ม	-- ร ร
	- ช - ล	- ท - ท	- ล - ช	- ช --	----	ล ท --	ร ม --	- ล --

บรรทัดที่ 7

ระนาดเอก	- ช ล ท	ล ท ร ม	ช ท ล ช	- ม - ร
ฆ้องวงใหญ่	-- - ล ท	- ร - ม	- ล - ช	- ม - ร
	-- ช --	- ล - ท	- ล - ช	- ท - ล

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	--- ร	ร ร ร ร	--- ล	ล ล ล ล	--- ร	ร ร ร ร	- ล ล ล	รื ท ล ช
ฆ้องวงใหญ่	----	- ร - ร	----	- ล - ล	----	- ร - ร	-- ล ล	- ท ล ช
	--- ล	----	--- ล	----	--- ล	----	- ล --	- ท ล ช

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ท ล ช ม	ร ม ช ล	รื ท ล ช	ล ท - ล	ท ล ช ล	ท รื - -	มื ชื มื รื	ท ล ช ม
ฆ้องวงใหญ่	- ล - -	- ช - ล	- ท - -	ล ท - ล	- - - ท	- รื - -	- - ช ล	ท ล - ช
	- - ช ม	- ร - ม	- - ล ช	- - - ม	- - - ฟ	- ร - -	ร ม - -	- - ช ม

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	- - - -	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ท ร ม	- - ร ม	ร ร ร ร	ท รื มื รื	- ท ท ท
ฆ้องวงใหญ่	- - - -	- - ช ล	ท ล - -	ช ช - ช	- - - -	- ร - ร	- - - -	- ท - ท
	- - - -	ร ม - -	- - ช ม	- ร - ม	- - - ล	- - - -	- - - ท	- - - -

บรรทัดที่ 4 เนื่องด้วยตัวละครจะเข้าโรงแล้ว ผู้บรรเลงระนาดเอกจึงใช้ปฏิภาณในการตัดทอนวรรคเพลงที่คล้าย ๆ กันออก เพื่อให้กระชับและหาทางลงจบโดยเร็ว โดยตัดบรรทัดที่ 4 ออกและข้ามไปบรรเลงบรรทัดที่ 5 ทันที

ระนาดเอก	- - - -	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ช ล ท	- ล ล ล	ท รื ท ล	ท ล รื ท	- ท ท ท
ฆ้องวงใหญ่	- - - -	- - ช ล	ท ล - -	- - - ท	- - ล ล	- ท - ล	- รื - ท	- - ท ท
	- - - -	ร ม - -	- - ช ม	- ร - ท	- ล - -	- ท - ล	- ร - ท	- ท - -

บรรทัดที่ 5 บรรเลงเน้นเสียง เพื่อให้เครื่องดนตรีอื่น ๆ ทราบว่า บรรเลงผิดแปลกไปจากปกติ โดยที่ตัดบรรทัดที่ 4 ออก ด้วยเหตุผลดังที่อธิบายไว้ข้างต้น

ระนาดเอก	- - - -	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ช ล ท	- ล ล ล	- ท - ล	รื ท ล ช	- ร - ม
ฆ้องวงใหญ่	- - - -	- - ช ล	ท ล - -	- - - ท	- - ล ล	- ท - ล	- - ช ช	- ร - ม
	- - - -	ร ม - -	- - ช ม	- ร - ท	- ล - -	- ท - ล	- ช - -	- ล - ท

บรรทัดที่ 6

ระนาดเอก	ซ ซ - ล	- ท - ม	รื ท ล ซ	- ซ ซ ซ	----	ล ทุ ร ม	ร ม ซ ม	ร ทุ - ร
ฆ้องวงใหญ่	- ซ - ล	- ท - ม	- ล - ซ	- - ซ ซ	----	- - ร ม	- - ซ ม	- - ร ร
	- ซ - ล	- ทุ - ทุ	- ล - ซ	- ซ - -	----	ล ทุ - -	ร ม - -	- ล - -

บรรทัดที่ 7 เน้นเสียงเล็กน้อย ลงจบ ไม่ต้องทอด

ระนาดเอก	ทุ ซ ล ทุ	ล ทุ ร ม	ซ ท ล ซ	- ม - ร
ฆ้องวงใหญ่	- - - ล ทุ	- ร - ม	- ล - ซ	- ม - ร
	- - ซ - -	- ล - ทุ	- ล - ซ	- ทุ - ล

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : กิ่งบังคับทาง
 จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
 หน้าทับ : หน้าทับลาว
 ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีนำ , คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

- ความเร็วในการร้องขึ้นเพลง bpm = 48
 ความเร็วในการร้องเพลง bpm = 54
 ความเร็วขณะบรรเลงรับร้อง bpm = 60

- การขึ้นเพลง

นักร้องขึ้นเพลงลาวกระแซด้วยจังหวะช้า เพราะอารมณ์ของการแสดงเป็นอารมณ์เศร้า กลอง
แขกเข้าจังหวะห้องที่ 3

ทางร้อง	--- ลวี่	-- ล ล	--- ชี่	-- ชี่ ชี่	- ลี่ - ชี่ม	- ช - ช	ลทลช -ช	-รท-รม
คำร้อง	--- ฝืน	-- ฤดี	--- จ	-- รลี้	----	-จาก-ถิ่น	--- ท่า	----
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองแขก	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทัง	-ดิง-โจ๊ะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทัง	- ดิง - ทัง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นเล็กน้อยหลังจากรับร้อง

- เทียวที่ 1 บรรทัดที่ 2

การสังเกตท่ารำ

- บรรเลงรับร้อง เทียวที่ 2 บรรทัดที่ 3

การใช้ปฏิภาณ (ตัดทอนทำนอง-หาทางลงจบ)

- บรรเลงรับร้อง เทียวที่ 2 บรรทัดที่ 5

การเน้นเสียง

- บรรเลงรับร้อง เทียวที่ 2 บรรทัดที่ 7

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ลงจบโดยสังเกตท่ารำและใช้ปฏิภาณในการตัดทอนทำนองเพื่อให้กระชับและหาทางลงจบให้
ทันการกับที่ตัวละครจะเข้าโรง โดยลงจบเน้นเสียงเล็กน้อย แต่ไม่ต้องทอดช้าลง เพื่อให้ขึ้นเพลงลาวฟุ้ง
ขาวในความเร็วที่ใกล้เคียงและต่อเนื่องกับเพลงลาวกระแซ

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	----	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ท ู ร ม	- - ร ม	ร ร ร ร	ท ร ี่ ม ี่ ร ี่	- ท ท ท
ห้องวงใหญ่	----	-- ช ล	ท ล --	ช ช - ช	----	- ร - ร	----	- ท - ท
	----	ร ม --	-- ช ม	- ร - ม	--- ล	----	--- ท	----

บรรทัดที่ 4 เนื่องด้วยตัวละครจะเข้าโรงแล้ว ผู้บรรเลงระนาดเอกจึงใช้ปฏิภาณในการตัดทอนวรรคเพลงที่คล้าย ๆ กันออก เพื่อให้กระชับและหาทางลงจบโดยเร็ว โดยตัดบรรทัดที่ 4 ออกและข้ามไปบรรเลงบรรทัดที่ 5 ทันที

ระนาดเอก	----	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ช ล ท	- ล ล ล	ท รื ท ล	ท ล รื ท	- ท ท ท
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ช ล	ท ล --	--- ท	-- ล ล	- ท - ล	- รื - ท	-- ท ท
	----	ร ม --	-- ช ม	- ร - ท	- ล --	- ท - ล	- ร - ท	- ท --

บรรทัดที่ 5 บรรเลงเน้นเสียง เพื่อให้เครื่องดนตรีอื่น ๆ ทราบว่า บรรเลงผิดแปลกไปจากปกติ โดยที่ตัดบรรทัดที่ 4 ออก ด้วยเหตุผลดังที่อธิบายไว้ข้างต้น

ระนาดเอก	----	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ช ล ท	- ล ล ล	- ท - ล	รื ท ล ช	- ร - ม
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ช ล	ท ล --	--- ท	-- ล ล	- ท - ล	-- ช ช	- ร - ม
	----	ร ม --	-- ช ม	- ร - ท	- ล --	- ท - ล	- ช --	- ล - ท

บรรทัดที่ 6

ระนาดเอก	ช ช - ล	- ท - ม	รื ท ล ช	- ช ช ช	----	ล ท ร ม	ร ม ช ม	ร ท - ร
ฆ้องวงใหญ่	- ช - ล	- ท - ม	- ล - ช	-- ช ช	----	-- ร ม	-- ช ม	-- ร ร
	- ช - ล	- ท - ท	- ล - ช	- ช --	----	ล ท --	ร ม --	- ล --

บรรทัดที่ 7 เน้นเสียงเล็กน้อย ลงจบ ไม่ต้องทอด

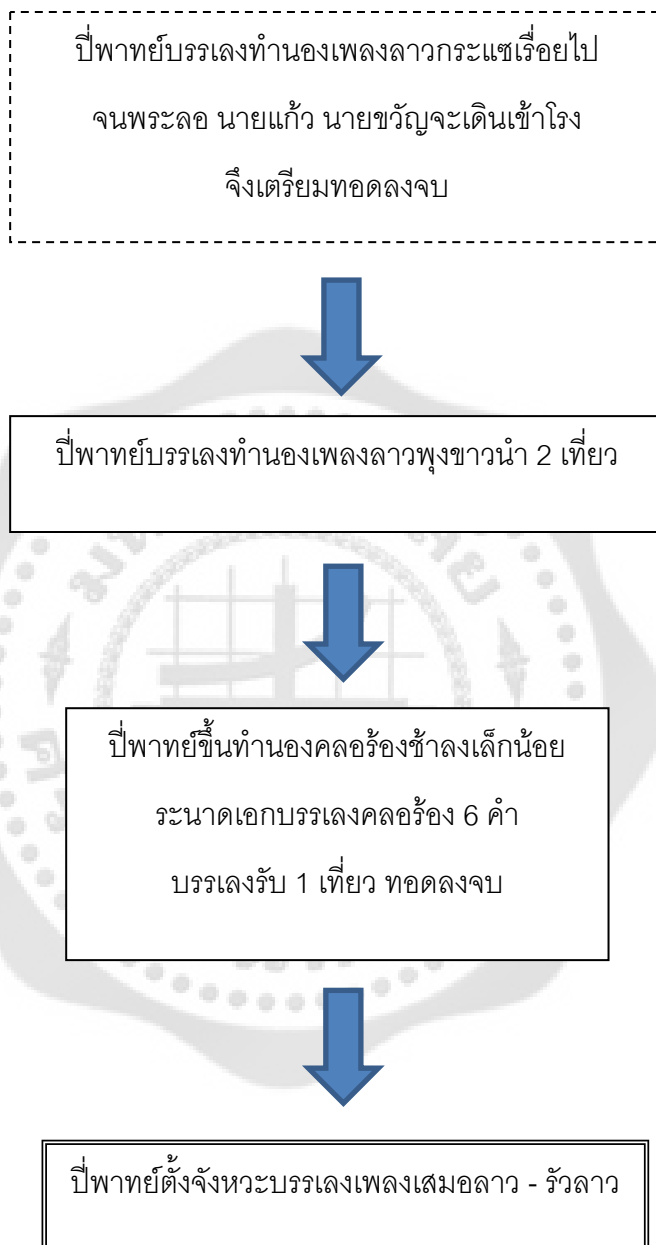
ระนาดเอก	ท ช ล ท	ล ท ร ม	ช ท ล ช	- ม - ร
ฆ้องวงใหญ่	-- ล ท	- ร - ม	- ล - ช	- ม - ร
	-- ช --	- ล - ท	- ล - ช	- ท - ล

- ความสัมพันธ์กับการแสดง

ผู้บรรเลงระนาดเอกจะต้องสังเกตท่าร่ำของตัวละครเมื่อใกล้จะเข้าโรง แล้วหาทางลงจบให้พอดีกับที่ตัวละครเข้าโรง ดังที่อธิบายไว้ในหัวข้อการลงจบและเชื่อมต่อเพลงว่า มีการใช้ปฏิภาณในการที่จะหาทางลงจบโดยตัดวรรคเพลงที่มีทำนองคล้าย ๆ กันออก มีการใช้เทคนิคการเน้นเสียงเพื่อบอกเป็นสัญญาณให้เครื่องดนตรีอื่น ๆ ทราบว่ามีการบรรเลงที่ผิดไปจากปกติ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวพุงขาว

เพลงลาวพุงขาว

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวพุงขาว สองชั้น เป็นเพลงสำเนียงลาว ประเภทหน้าทับลาว ใช้ประกอบการแสดงละคร(ณรงค์ชัย ปีภูมิรักษ์. 2557: 632)

- คำร้อง

มาจะกล่าวบทไป	ถึงปู่เจ้าจอมทเวะสิงขร
สงสารเพื่อนแพงน้องสองบังอร	เฝ้าอาวรณ์วันคะนึ่งถึงพระลอ
ให้นางโรยนากรื่นขึ้นมาเร้า	จำจะเอาไถ่ยามไปตามล่อ
ให้รับมาเหมือนหวังไม่รั้งรอ	จะได้พอใจปองสองอนงค์
ตรึงพลางทางปู่ยุรยาตร	จากแท่นทิพาวาสเรื่องระเห
งามเชวชิระราชอาจองค์	เสด็จลงหน้าฉานศาลเทว

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวพุงขาวเป็นเพลงที่กล่าวถึงปู่เจ้าสมิงพรายผู้มีฤทธิ์ รู้ลึกสงสารพระเพื่อนและพระแพงที่เป็นทุกข์เนื่องจากรอคอยพระลอ ได้ใช้ให้นางโรยนากรื่นมาเร้าเร้า จึงวางแผนจะใช้ไถ่ล่อให้พระลอมาถึงเมืองสองโดยเร็ว อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์กลาง ๆ เนื่องจากการกล่าวถึงปู่เจ้าสมิงพราย ฉากการแสดงเป็นการเปิดม่าน โดยปู่เจ้าสมิงพรายออกนั่งเตียงแล้วรำตีบทตามคำร้อง

- ทำนอง

ปีพาทย์บรรเลงนำ 2 เที้ยว

ระนาดชั้นนำ 1 บรรทัด กลองแขกเข้าจังหวะหน้าทับลาวห้องที่ 7 ฆ้องวงใหญ่เข้าทำนองบรรทัดที่ 2 เที้ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 58

ระนาดเอก	----	----	ล ท รี่ มี่	รี่ ท - รี่	--- ซี่	--- มี่	ซี่ มี่ รี่ ท	ล ซ ม ล
ฆ้องวงใหญ่	----	----	----	----	----	----	----	----
	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิ่ง	- ดิ่ง - ทัง

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ดํ ท ดํ มํ	รํ ดํ ท ล	ท มํ รํ ดํ	ท ล ช ม	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	มํ รํ ชํ มํ	รํ ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- ท - -	ท ท - -	ล ล - -	ช ช - ม	- ร - ช	- - ล ท	- รํ - ท	- ล - ช
	- ทุ - ทุ	- - - ลุ	- - - ชุ	- - - ทุ	- ลุ - ชุ	- - - ทุ	- ร - ทุ	- ลุ - ชุ
กลองแขก	- ตึง - ใจะ	- ตึง - ตึง	- - ตึงทั้ง	- ตึง - ทั้ง	- ตึง - ใจะ	- ตึง - ตึง	- - ตึงทั้ง	- ตึง - ทั้ง

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	- - - -	- - - -	ล ท รํ มํ	รํ ท - รํ	- - - -	- ชํ - มํ	ชํ มํ รํ ท	ล ช ม ล
ห้องวงใหญ่	- - - -	- - - -	- ท - มํ	รํ ท - รํ	- - - -	- มํ - มํ	- รํ - ท	ล ช - ล
	- - - -	- - - -	- ฟ - ม	ร ฟ - ร	- - - -	- ช - ม	- ร - ทุ	ลุ ชุ - ลุ

บรรทัดที่ 2

ความเร็วขณะก่อนทอดส่งร้อง bpm = 66

ระนาดเอก	ชํ มํ รํ ท	ล ช ม ล	ท ล ช ร	ม ช - ม	ทุ ร ม ช	- - ล ท	รํ มํ รํ ท	- ล - ช
ห้องวงใหญ่	- ท - -	ท ท - -	ล ล - -	ช ช - ม	- ร - ช	- - ล ท	- รํ - ท	- ล - ช
	- ทุ - ทุ	- - - ลุ	- - - ชุ	- - - ทุ	- ลุ - ชุ	- - - ทุ	- ร - ทุ	- ลุ - ชุ

ปี่พาทย์บรรเลงทอดช้าลงเล็กน้อยคลอร้อง

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้อง

bpm = 58

ทางร้อง	- - - -	- - - -	- - - รํ	- - รํ ท	- รํ - -	มํชํ - มํ	- รํ - ช	- ล - -
คำร้อง	- - - -	- - - -	- - - มา	- - จะกล่าว	- - - -	- - - -	- - - บท	- ไป - -
ระนาดเอก	- - - ล	ช ช ช ช	ล ท รํ มํ	รํ ท - รํ	- - - -	- ชํ - มํ	ชํ มํ รํ ท	ล ช - ล
ห้องวงใหญ่	- - - -	- - - -	- ท - มํ	รํ ท - รํ	- - - -	- มํ - มํ	- รํ - ท	ล ช - ล
	- - - -	- - - -	- ฟ - ม	ร ฟ - ร	- - - -	- ช - ม	- ร - ทุ	ลุ ชุ - ลุ

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- ทวี - ช	--- ลช	ล - - ช	--- ช	ล - ชม	-- ร ร	ช รมรท	- รม - ช
คำร้อง	- ถึง - ปู	--- เจ้า	--- จอม	--- เท	----	-- วสิง	----	--- ขร
ระนาดเอก	ล ทุ ร ม	ช ล ท ร	มี ช มี ร	ท ล ช ม	-- ร ม	ช ล ช ร	ทุ ม ร ม	ช ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- ท - -	ท ท - -	ล ล - -	ช ช - ม	- ร - ช	-- ล ท	- ร - ท	- ล - ช
	- ทุ - ทุ	--- ล	--- ช	--- ทุ	- ล - ช	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	----	มี ช - รท	- ร - มี	- ร - -	มี ช - มี	- ร - ลท	มี - ล ล
คำร้อง	----	----	สงสาร-เพื่อน	-แพง-น้อง	----	----	--- สอง	-- บังอร
ระนาดเอก	----	----	ล ท มี	ร ท - ร	----	- ช - มี	มี ร ร ท	ล ช - ล
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ท - มี	ร ท - ร	----	- มี - มี	- ร - ท	ล ช - ล
	----	----	- ฟ - ม	ร ฟ - ร	----	- ช - ม	- ร - ทุ	ล ช - ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ลช	-- ลล	--- ม	-- ช ช	ล - ชม	--- ร	ช รม รท	รม ช ช
คำร้อง	--- เจ้า	-- อารณ	--- หวัน	-- คเนิง	----	--- ถึง	----	-- พระลอ
ระนาดเอก	- ท มี	ร ท - ล	ท ล ช ร	ม ช - ม	ทุ ร ม ช	-- ล ท	มี ร ร ท	- ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- ท - -	ท ท - -	ล ล - -	ช ช - ม	- ร - ช	-- ล ท	- ร - ท	- ล - ช
	- ทุ - ทุ	--- ล	--- ช	--- ทุ	- ล - ช	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	----	รท - ร ร	- ร - ร ท	- ร - -	-- ช มี	- ร - ทวี	-- ท รล
คำร้อง	----	----	ให้นาง-โรย	-นาง-ริน	----	----	--- ชื่น	-- มาเร็ว
ระนาดเอก	----	----	ล ท มี	ร ท - ร	----	- ช - มี	มี ร ร ท	ล ช - ล
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ท - มี	ร ท - ร	----	- มี - มี	- ร - ท	ล ช - ล
	----	----	- ฟ - ม	ร ฟ - ร	----	- ช - ม	- ร - ทุ	ล ช - ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ล	--- ลล	----	- ม - ช	ล - ชม	- ร - ร	- - มรท	- รม - ช
คำร้อง	--- จำ	-- จะเอา	----	- ไก่ - งาม	----	- ไป - ตาม	----	--- ล้อ
ระนาดเอก	ล ทุ ร ม	ช ล ท ร	ม ี่ ช ี่ ม ี่ ร	ท ล ช ม	- - ร ม	ช ล ช ร	ทุ ม ร ม	ช ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- ท - -	ท ท - -	ล ล - -	ช ช - ม	- ร - ช	- - ล ท	- ร ี่ - ท	- ล - ช
	- ทุ - ทุ	--- ล	--- ช	--- ทุ	- ล - ช	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช

เที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	----	ร ี่ ท-ร ี่	-ม ี่ ช-ม ี่ ช	- ร ี่ - -	--- ช ี่ ม	- ร ี่ - ร ี่ ช	-ลท ชล
คำร้อง	----	----	ให้รับ-มา	-เหมือน-หวัง	----	----	--- ไม่	- ร ี่ ง-รอก
ระนาดเอก	----	----	ล ท ร ี่ ม	ร ี่ ท - ร ี่	----	- ช ี่ - ม	ช ี่ ม ี่ ร ี่ ท	ล ช ม ล
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ท - ม	ร ี่ ท - ร ี่	----	- ม ี่ - ม	- ร ี่ - ท	ล ช - ล
	----	----	- ฟ - ม	ร ฟ - ร	----	- ช - ม	- ร - ทุ	ล ช - ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ช	-- ลช ล	--- ช	--- ช	ล - ชม	--- ร	ช ร ม ร ทุ	ร ม ช ช
คำร้อง	--- จะ	-- ได้พอ	--- ใจ	--- ปอง	----	--- สอง	----	--อนงค์
ระนาดเอก	ล ทุ ร ม	ช ล ท ร	ม ี่ ช ี่ ม ี่ ร	ท ล ช ม	- - ร ม	ช ล ช ร	ทุ ม ร ม	ช ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- ท - -	ท ท - -	ล ล - -	ช ช - ม	- ร - ช	- - ล ท	- ร ี่ - ท	- ล - ช
	- ทุ - ทุ	--- ล	--- ช	--- ทุ	- ล - ช	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช

เที่ยวที่ 5 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	----	- ท - ร ี่	- ร ี่ - ท	ร ี่ - -	- - ช ี่ ม	- ร ี่ - ร ี่ ท	- - ล ชล
คำร้อง	----	----	-ตรี-พลง	-ทาง-นุ	----	----	--- ยุ	-- วยาดร
ระนาดเอก	----	----	ล ท ร ี่ ม	ร ี่ ท - ร ี่	----	- ช ี่ - ม	ช ี่ ม ี่ ร ี่ ท	ล ช - ล
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ท - ม	ร ี่ ท - ร ี่	----	- ม ี่ - ม	- ร ี่ - ท	ล ช - ล
	----	----	- ฟ - ม	ร ฟ - ร	----	- ช - ม	- ร - ทุ	ล ช - ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ซ	--- ลซ	ล - ล ซ	--- ซม	-- ซล	ซม - ร	รม รท	รม ร รซ
คำร้อง	--- จาก	--- แทน	-- ทิพา	--- วาส	----	--- เรือง	----	-- ระหง
ระนาดเอก	- ท ร่ม	ร ท - ล	ท ร่ม ร	ท ล ซ ม	-- ร ม	ซ ล ซ ร	ทุ ม ร ม	ซ ล - ซ
ฆ้องวงใหญ่	- ท --	ท ท --	ล ล --	ซ ซ - ม	- ร - ซ	-- ล ท	- ร - ท	- ล - ซ
	- ทุ - ทุ	--- ล	--- ซ	--- ทุ	- ล - ซ	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ทุ

เที่ยวที่ 6 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	----	- ร - ท	ร ร ร ร ร	- ร --	-- ร่ม	- ร - ซ	- ล --
คำร้อง	----	----	-งาม-เชก	วชิรราช	----	----	--- อาจ	- พง --
ระนาดเอก	----	----	ล ท ร่ม	ร ท - ร	----	- ร - ม	ร ร ร ร	ล ซ ม ล
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ท - ม	ร ท - ร	----	- ม - ม	- ร - ท	ล ซ - ล
	----	----	- พ - ม	ร พ - ร	----	- ซ - ม	- ร - ทุ	ล ซ - ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ลซ	--- ล	--- ซม	--- ซล	ซล ซม	- รซ - ร	- ม รท	รม - ซ
คำร้อง	-- เสด็จ	--- ลง	--- หน้า	--- ฉาน	----	-ศาล-เท	----	--- วา
ระนาดเอก	----	ร ม ซ ล	ท ร ร ร	ท ล ซ ม	-- ร ม	ซ ล ซ ร	ทุ ม ร ม	ซ ล - ซ
ฆ้องวงใหญ่	- ท --	ท ท --	ล ล --	ซ ซ - ม	- ร - ซ	-- ล ท	- ร - ท	- ล - ซ
	- ทุ - ทุ	--- ล	--- ซ	--- ทุ	- ล - ซ	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ทุ

ปีพาทย์บรรเลงรับ 1 เที่ยว

บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะปีบรรเลงรับร้องก่อนที่จะทอดเล็กน้อยลงจบ bpm = 66

ระนาดเอก	----	----	ล ท ร่ม	ร ท - ร	-- ร่ม	ม ร - ม	ร ร ร ร	ล ซ ม ล
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ท - ม	ร ท - ร	----	- ม - ม	- ร - ท	ล ซ - ล
	----	----	- พ - ม	ร พ - ร	----	- ซ - ม	- ร - ทุ	ล ซ - ล

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ดํ ท ดํ มํ	รํ ดํ ท ล	ท มํ รํ ดํ	ท ล ช ม	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	มํ รํ ชํ มํ	รํ ท ล ช
ฆ้องวงใหญ่	- ท - -	ท ท - -	ล ล - -	ช ช - ม	- ร - ช	- - ล ท	- รํ - ท	- ล - ช
	- ทุ - ทุ	- - - ล	- - - ช	- - - ทุ	- ล - ช	- - - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช
กลองแขก	- ดิง - ใจะ	- ดิง - ดิง	- - ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง	- ดิง - ใจะ	- ดิง - ดิง	- - ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นเล็กน้อยหลังขึ้นเพลง

- ปี่พาทย์บรรเลงนำ เทียวที่ 1 บรรทัดที่ 2

การทอดส่งร้อง

- ปี่พาทย์บรรเลงนำเทียวที่ 2 บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 5

การบรรเลงรับร้อง

- บรรเลงรับร้อง 1 เทียว หลังจากขับร้อง 6 เทียว

การเน้นเสียง

- บรรเลงรับร้อง บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 1

การทอดลงจบ

- บรรเลงรับร้อง บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 5

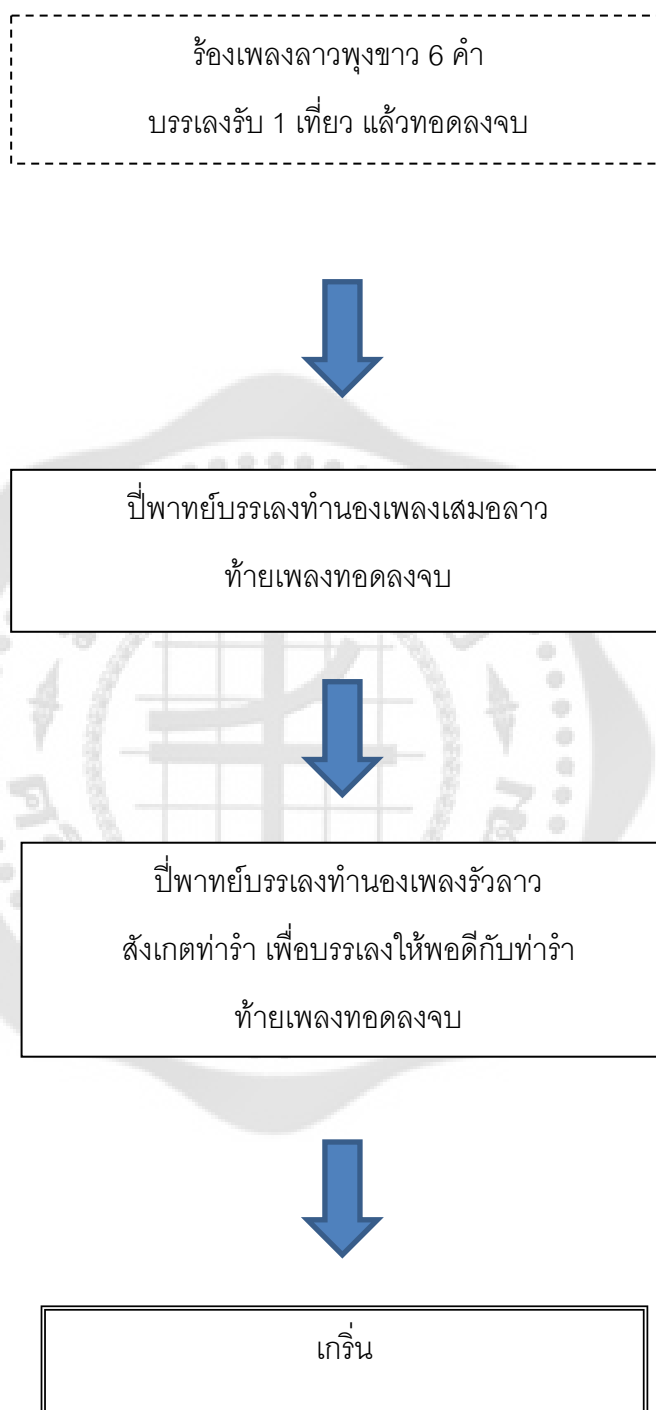
- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกเน้นเสียงบรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 1 และทอดช้าลงตั้งแต่ห้องที่ 5 เล็กน้อย เพื่อ

เตรียมออกเพลงเสมอลาว

ระนาดเอก	ชํ มํ รํ ท	ล ช ม ล	ท ล ช ร	ม ช - ม	ทุ ร ม ช	- - ล ท	รํ มํ รํ ท	- ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- ท - -	ท ท - -	ล ล - -	ช ช - ม	- ร - ช	- - ล ท	- รํ - ท	- ล - ช
	- ทุ - ทุ	- - - ล	- - - ช	- - - ทุ	- ล - ช	- - - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช

แผนภูมิการบรรเลงเพลงเสมอลาว-ร๊วลาว

เพลงเสมอ-รำลาว

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงเสมอ เป็นเพลงหน้าพาทย์ทำนองหนึ่ง เพลงนี้ใช้บรรเลงประกอบกิริยาไป-มา ในระยะใกล้ของตัวละคร ชื่อ “เสมอ” เป็นภาษาเขมรมาจากคำว่า “เสมอ” หรือ “เอมิล” มีความหมายถึงการเดินในระยะใกล้ ๆ ต่อมาชื่อของเพลงได้แปร่งเปลี่ยนมาเป็นคำว่า “เสมอ” ดังที่เรียกกันอยู่ในปัจจุบัน

เพลงเสมอจัดเป็นเพลงอันดับที่ 7 ในชุดโหมโรงเย็น เพลงนี้มีหน้าพาทย์แผลงว่า “ไม่ได้ไม่เสีย” โดยศิลปินนักพากย์นำศัพท์มาจากการพนัน ที่มีความหมายว่าเท่ากัน เหมือนกัน คือ เสมอฝ่ายโน้น ฝ่ายนี้เพลงนี้จัดเป็นเพลงเสมอธรรมดา นอกจากนี้ยังมีเพลงเสมออื่น ๆ อีก เช่น เสมอลาว เสมอเข้าที่ เสมอเถร เป็นต้น (ณรงค์ชัย ปิฎกัษต์. 2557: 721)

เพลงเสมอลาว เป็นเพลงหน้าพาทย์ทำนองหนึ่ง สำหรับใช้บรรเลงประกอบกิริยาไป-มาในระยะใกล้ของตัวละครที่มีสัญชาติลาว

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงเสมอลาว เป็นเพลงประกอบกิริยาการเดินทางในระยะใกล้ ๆ ของปู่เจ้าสมิงพรายที่จะไปคัดเลือกไก่แก้วมาลงอาคมเพื่อจะใช้ให้ไปล่อพระลอมายังเมืองสรองโดยเร็ว โดยปกติแล้วเมื่อบรรเลงเพลงเสมอประกอบการแสดง มักจะต้องบรรเลงรวัดไปด้วยเสมอ ในครั้งนี้เป็นการบรรเลงเพลงเสมอลาว จึงต้องบรรเลงเพลงรำลาวติดท้ายไปด้วยเช่นกัน อารมณ์ของการแสดงเป็นอารมณ์กลาง ๆ การแสดงเปิดมานานมา ปู่เจ้าสมิงพรายรำออกตามกระบวนท่าแล้วนั่งเตี๋ยง

- ทำนอง

เพลงเสมอลาว

ขึ้นเพลงพร้อมกันทั้งวง

บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 54

ระนาดเอก	--- ซ	-- ม ร	ทุ ร ม ร	- ม - ซ	--- ล	-- ท ร	- ม - ร	- ซ ล ท
ฆ้องวง ใหญ่	--- ซ	-- ม -	- ร ม -	- ม - ซ	--- ล	-- ท ร	- ม - ร	-- ล ท
	--- ซ	--- ร	ทุ -- ร	--- ซ	--- ล	--- ร	- ม - ร	- ซ --
ตะโพน	-- ตูบตึง	-- ตูบเพลิง	--- ตึง	--- ตูบ	--- ตึง	--- ถะ	--- ตูบ	-ตึง-ตูบ
กลองทัด	----	----	----	--- ต่อม	----	----	----	--- ต่อม

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	- ท ร - ท ร	- ซ --	ม ซ ล ซ	ล ทุ ร ม	--- ซ	-- ม ซ	ร ซ ล ท	ร ม - ซ
ฆ้องวง ใหญ่	- ร - ร	----	- ซ ล -	-- ร ม	--- ซ	--- ซ	-- ล ท	ร -- ซ
	- ท - ท	- ซ --	ม -- ซ	- ทุ - ทุ	--- ซ	-- ม -	- ซ --	- ม - ร
ตะโพน	--- เท่ง	--- ถะ	--- ตูบ	-ตึง-ตูบ	--- เท่ง	-- ตึงตึง	-ตึง-ตูบ	-เพลิง-เท่ง
กลองทัด	----	----	----	--- ต่อม	----	----	----	--- ต่อม

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ล ซ ม ร	ม ซ --	ร ซ ล ท	ร ล - ท	--- ม	-- ร ม	-- ท ร	ม ร ล ท
ฆ้องวง ใหญ่	----	ม ซ --	- ซ ล ท	ร ร - ร	--- ม	-- ร ม	--- ร	- ร ม ร
	-- ม ร	----	ร ---	- ล - ท	--- ม	--- ม	-- ท -	ท -- ท
ตะโพน	-- ตูบตึง	-- ตูบเพลิง	--- ตึง	--- ตูบ	--- เท่ง	ตึงตูบ--	เท่ง-ตึงตูบ	-เท่งตึงตูบ
กลองทัด	----	----	----	--- ต่อม	----	- ตูม --	--- ตูม	--- ตูม

บรรทัดที่ 4

ความเร็วขณะก่อนทอดลงออกเพลงร่ำลาว

bpm = 72

ระนาดเอก	-- ล ท	ริ้ช --	ม ช ล ช	ล ทุ ร ม	- มี่ มี่	ริ้ มี่ --	ริ้ ริ้ ท ริ้	ท ริ้ มี่ ท
ฆ้องวง ใหญ่	--- ท	ริ้ ---	- ช ล -	- - ร ม	--- มี่	-- ริ้ มี่	--- ริ้	- ริ้ มี่ ริ้
	-- ล -	- ช --	ม -- ช	- ทุ - ทุ	--- ม	--- ม	-- ท -	ท -- ท
ตะโพน	--- เถ่ง	ติ่งตี๋ป--	เท่ง-ติ่งตี๋ป	-เท่งติ่งตี๋ป	-ติ่ง-เท่ง	-ถะ-ตี๋ป	-ติ่ง-ตี๋ป	-ติ่งตี๋ปเพ่ง
กลองทัด	----	- ต้อม --	--- ต้อม	--- ต้อม	--- ตุ่ม	--- ตุ่ม	--- ตุ่ม	----

บรรทัดที่ 5 ทอดลงจบ

ระนาดเอก	ริ้ ท ล ท	ริ้ช --	ม ช ล ม	ช ร - ร
ฆ้องวงใหญ่	--- ท	ริ้ ---	- ช ล -	ช -- ร
	-- ล -	- ช --	ม -- ม	- ล - ล
ตะโพน	-- ตี๋ปติ่ง	-- ตี๋ปเพ่ง	--- ตี่ง	--- ตี๋ป
กลองทัด	- ตุ่ม --	--- ตุ่ม	--- ต้อม	--- ต้อม

เพลงร่ำลาว

จังหวะอิสระ

วรรคที่ 1

ระนาดเอก	----	--- ล	----	-- ท ล	- ท - ริ้	--- มี่	--- ริ้	-- มี่ริ้ท
ฆ้องวง ใหญ่	----	--- ล	----	-- ท ล	- ท - ริ้	--- มี่	--- ริ้	-- มี่ริ้ท
	----	--- ล	----	--- ล	- ทุ - ร	--- ม	--- ร	-- มี่รทุ
ตะโพน	----	-ตี๋ปเพ่งเท่ง	-ตี๋ปเพ่งเท่ง	-ตี๋ปเพ่งเท่ง	-ตี๋ปเพ่งเท่ง	----	----	----
กลองทัด	----	----	----	----	-ต้อมต้อม ต้อม	-ตุ้มตุ้มตุ้ม	--ต้อมต้อม	--ตุ้มตุ้ม

วรรคที่ 6 ทอดลงจบ

ระนาดเอก	-----	-----	- รี่ - ท	--- รี่	--- ซ	ล ท - รี่	--- ม	--- ซ
ฆ้องวงใหญ่	-----	-----	- รี่ - ท	--- รี่	-----	ล ท - รี่	-----	--- ซ
	-----	-----	- ร - ท	--- ร	--- ซ	-----	--- ม	--- ซ
ตะโพน	-----	-----	-- ตู้บตีง	-- ตู้บเพลิง	-----	--- ตีง	-----	--- ตู้บ
กลองทัด	-----	-----	-----	--- ตูม	-----	--- ต้อม	-----	--- ต้อม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

เพลงเสมอลาว

ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
หน้าทับ : หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

เพลงร่ำลาว

ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
จำนวนท่อน : 6 วรรค
หน้าทับ : หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

- ความเร็วในการบรรเลง

เพลงเสมอลาว

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 54

ความเร็วขณะก่อนทอดลงออกเพลงร่ำลาว bpm = 72

เพลงร่ำลาว : จังหวะอิสระ

- การขึ้นเพลง

การขึ้นเพลงเสมอลาว ขึ้นเพลงต่อเนื่องมาจากเพลงลาวพุงขาว โดยบรรเลงขึ้นพร้อมกันทั้งวง

ระนาดเอก	--- ซ	-- ม ร	ทุ ร ม ร	- ม - ซ	--- ล	-- ท ร	- ม - ร	- ซ ล ท
ฆ้องวง ใหญ่	--- ซ	-- ม -	- ร ม -	- ม - ซ	--- ล	-- ท ร	- ม - ร	-- ล ท
	--- ซ	--- ร	ทุ -- ร	--- ซ	--- ล	--- ร	- ม - ร	- ซ --
ตะโพน	-- ตุ่มตึง	-- ตุ่มเพลิง	--- ตึง	--- ตุ่ม	--- ตึง	--- ถะ	--- ตุ่ม	- ตึง- ตุ่ม
กลองทัด	----	----	----	--- ต่อม	----	----	----	--- ต่อม

การขึ้นเพลงร่ำลาว ขึ้นเพลงพร้อมกันทั้งวงช้า ๆ จังหวะอิสระ ต่อเนื่องมาจากเพลงเสมอลาวที่ทอดลงเล็กน้อย

ระนาดเอก	----	--- ล	----	-- ท ล	- ท - ร	--- ม	--- ร	-- ม ร ท
ฆ้องวง ใหญ่	----	--- ล	----	-- ท ล	- ท - ร	--- ม	--- ร	-- ม ร ท
	----	--- ล	----	--- ล	- ทุ - ร	--- ม	--- ร	-- ม ร ทุ
ตะโพน	----	- ตุ่มเพลิง	- ตุ่มเพลิง	- ตุ่มเพลิง	- ตุ่มเพลิง	----	----	----
กลองทัด	----	----	----	----	- ต่อมต่อม ต่อม	- ตุ่มตุ่มตุ่ม	-- ต่อมต่อม	-- ตุ่มตุ่ม

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียง

- เพลงร่ำลาว วรรคที่ 3

การสังเกตทำรำ

- เพลงร่ำลาว วรรคที่ 3

การดัดแปลงทำนองให้สอดคล้องกับทำรำ

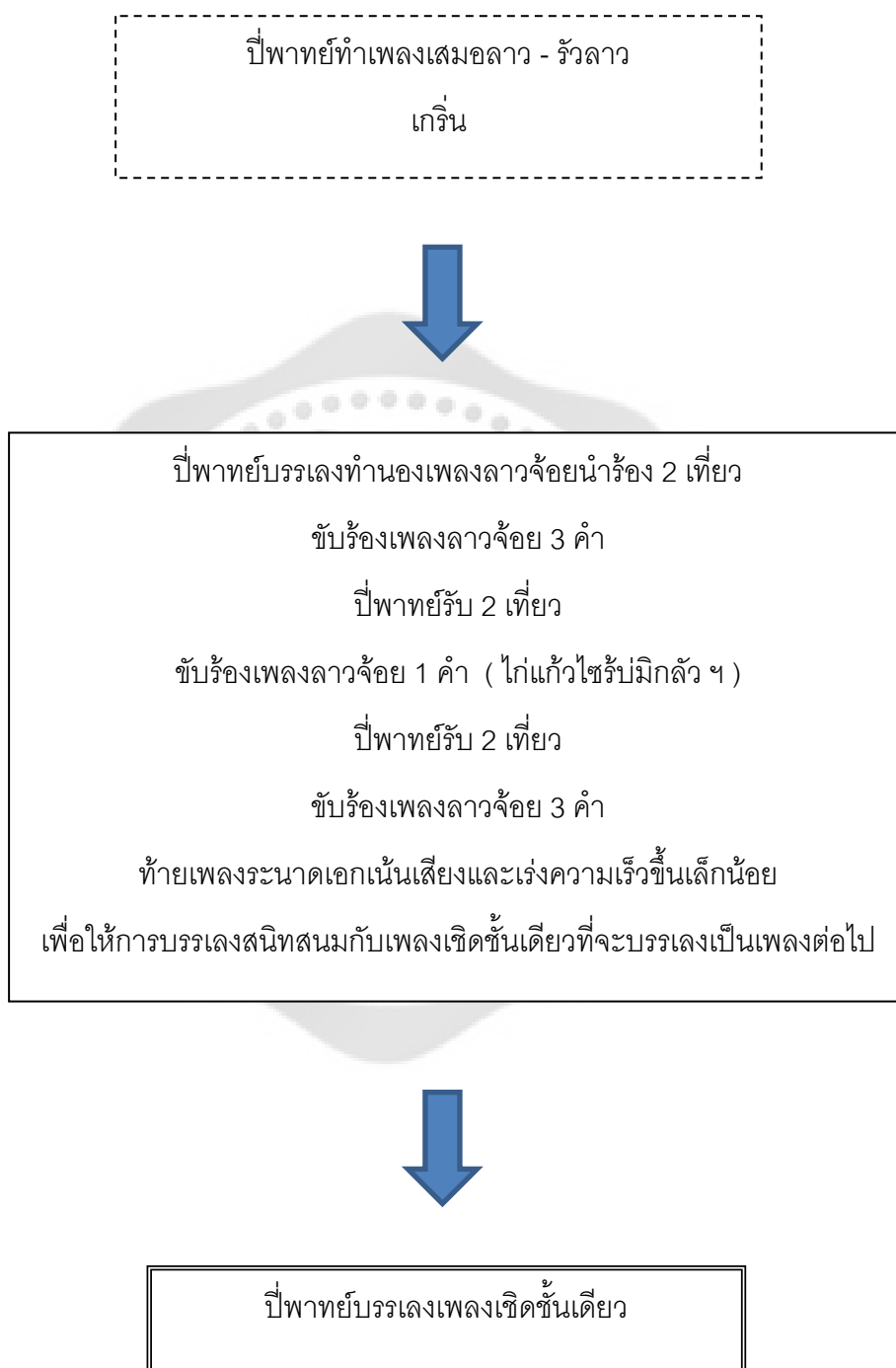
- เพลงร่ำลาว วรรคที่ 2 และ 3

การทอดลงจบ

- เพลงเสมอลาว บรรทัดที่ 5

- เพลงร่ำลาว วรรคที่ 6

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวจ้อย

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวจ้อย สองชั้น สำเนียงลาว ประเภทหน้าทับลาว มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป คือ ลาวต่อ ไก่ ลาวเซ็ง สร้อยแสงแดง เป็นเพลงที่ใช้บรรเลง-ขับร้องประกอบระบำไก่ ในละครเรื่องพระลอ ส่วนชื่อลาวจ้อย เรียกตามสร้อยของทำนองเพลงที่มีบทว่า “จ้อยแม่นา” (ณรงค์ชัย ปิฎกวิทย์. 2557: 626)

- คำร้อง

สร้อยแสงแดงพระพราย	ชนเขียวลายระยับ
ปึกสลับเบญจรงค์	เลื่อมลายยงหงสบาท
ขอบตาชาดพระพริ้ง	สิงคั้งหงอนพรายพรรณ
ขานขันเสียงเอาใจ	เดือยหงอนไสสีล่ายอง
สองเท้าเทียมมนพมาศ	ปานฉลุชาดทราง
ปู่ก็ใช้ให้ผิง	ผีกิ่งแกไก่
ไก่แก้วไชรับมิกลัว	ขุกผกหัวองอาจ
ผาดผันตีปึกป้อง	ร้องเรื่อยเรื่อยขาดฉาน
เสียงขันขานแจ้วแจ้ว	ปู่สั่งแล้วทุกประการ
บ่ มินานผาดผินผยอง	โลดล้าพองค่นอง บ่ หึง
มุงถันถึงพระเรืองลอ	ยกคอขันขานร้อง
ตีปึกป้องผายผัน	ขันเรื่อยเรื่อยใจใจ
แล้วไชรูปักไชร่หาง	โคมล้าองล้าอาด
กรีดปีกวาดเวียดเย้า	คอยล่อพระลอเจ้า
จักต้องดำเนิน	แลนา

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวจ้อยแสดงถึงความงามของไก่แก้วที่ปู่เจ้าสมิงพรายเสกด้วยอาคมให้ผีสิงในตัวไก่ เพื่อไปดักกระหน่ำทางที่พระลอกำลังเดินทางมา อารมณ์กลาง ๆ ปู่เจ้าสมิงพรายอยู่เวที่บน ผูกไกร้ออเวที่ล่าง รำตีบทตามคำร้อง ไก่แก้วรำออกจากโรงเข้าเวที่บนเมื่อคำร้องถึงคำว่า “สองเท้าเทียมมนพมาศ ”

- ทำนอง

ปี่พาทย์บรรเลงนำ 2 เที้ยว

กลองแขก ฉิ่งเข้าจังหวะห้องที่ 3 ซ้องวงใหญ่เข้าทำนองห้องที่ 5

เที้ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 58

ระนาดเอก	--- ซ	ล ท - ล	----	รื ท - ล	--- ซ	ล ท รื ล	ท ล ซ ล	ท ล ท รื
ซ้องวงใหญ่	----	----	----	----	--- ซ	ล ท - ล	- ซ - ล	- ท - รื
	----	----	----	----	--- ซ	ล ท - ล	- ซ - ล	- ท - รื
กลองแขก	----	----	--- ดิง	-ดิง-ทั้ง	-ดิง-ไล่	-ดิง - ดิง	- - ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	--- ท	รื ม ซ รื	ซ ม รื ท	ล ซ ล ท	-- ร ม	ร ม ซ ล	ท ล ซ ม	ร ท - ร
ซ้องวงใหญ่	--- ท	รื ม - รื	--- ท	-- ล ท	-- ร ม	- ซ - ล	- ซ - ม	--- ร
	--- ท	ร ม - ร	----	ล ซ - ฟ	-- ล ท	- ซ - ล	- ซ - -	ร ท - ล
กลองแขก	-ดิง-ไล่	-ดิง - ดิง	- - ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง	-ดิง-ไล่	-ดิง - ดิง	- - ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	----	----	- ร - ม	ซ ล ท ม	----	- ร - ม	ซ ม ร ม	ซ ล ซ ร
ซ้องวงใหญ่	----	----	- ร - ม	ซ ล - ม	----	- ร - ม	----	ซ ล - ร
	----	----	- ล - -	-- ซ ท	----	- ล - ท	-- ร ม	-- ซ ล

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	----	----	รื ท ล ซ	ร ซ ล ท	----	ล ท รื ล	ท ล ซ ล	- ท - ซ
ซ้องวงใหญ่	----	----	- ท ล ซ	- ล - ท	----	- รื - ล	ท ล - ล	- ท - ซ
	----	----	- ท ล ซ	- ล - ท	----	- ร - ม	- - ซ -	--- ร

เทียวกี่ 2 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	--- ซ	ล ท - ล	----	รื ท รื ล	--- ซ	ล ท รื ล	ท ล ซ ล	- ท - รื
ฆ้องวงใหญ่	--- ซ	ล ท - ล	----	- ท - ล	--- ซ	ล ท - ล	- ซ - ล	- ท - รื
	--- ซ	ล ท - ล	----	- ท - ล	--- ซ	ล ท - ล	- ซ - ล	- ท - ร

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	--- ท	รื ม รื	รื ม รื ท	ล ซ ล ท	-- ร ม	ร ม ซ ล	ท ล ซ ม	ร ท - ร
ฆ้องวงใหญ่	--- ท	รื ม - รื	---	-- ล ท	-- ร ม	- ซ - ล	- ซ - ม	---
	---	ร ม - ร	---	ล ซ - ฟ	-- ล ท	- ซ - ล	- ซ -	ร ท - ล

บรรทัดที่ 3

ความเร็วขณะก่อนขับร้อง

bpm = 63

ระนาดเอก	----	----	- ร - ม	ซ ล ท ม	----	ล ท ร ม	ซ ม ร ม	ซ ล ซ ร
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ร - ม	ซ ล - ม	----	- ร - ม	----	ซ ล - ร
	----	----	- ล -	---	---	- ล - ท	-- ร ม	-- ซ ล

บรรทัดที่ 4 เน้นเสียงและทอดส่งร้องเล็กน้อย

ระนาดเอก	----	----	ท ร ม ซ	- ซ ล ท	----	ล ท รื ล	ท ล ซ ล	- ท - ซ
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ท ล ซ	- ล - ท	----	- รื - ล	ท ล - ล	- ท - ซ
	----	----	- ท ล ซ	- ล - ท	----	- ร - ม	-- ซ -	---

ขับร้อง เทียวกี่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้อง

bpm = 60

ทางร้อง	--- ลซ	-ลทรื-ล	----	- ลท - ล	--- ทรื	- ทรื - ล	-- ซ ล	-- ท ทรื
คำร้อง	---สร้อย	-แสง-แดง	----	-พระ-พายุ	--- ชโน	-เขียว-ลาย	----	-- ระเบียบ

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	----	--- ซ	-ล-ซ ลท	----	-- รื ล	-- ซ ล	- ท - ซ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

ข้อร้อง เทียวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ลริ	- ลท - ล	--- ลท	-- ล ลซ	--- ล	- ล ล ลซ	--- ล	- ท - ริ
คำร้อง	--- สอง	-เท้า-เทียม	--- นพ	-- พมาศ	--- ปาน	-ฉลุชาด	----	- ทา - รง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ทริ	-- ม ริ	--- ทล	- ทริ - ท	-- ล มล	-- ซ ล	-- ซ ม	ซ ท - ท
คำร้อง	--- ปู	-- ก็ใช้	--- ให้	- ผี - ลง	--- ผี	-- ก็ลง	----	- แก่ - ไก่อ

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกสวมร้อง

ทางร้อง	--- ริ	----	- ริ - ม	ซ ล ซ ม	----	- ริ - ม	-- ร ม	ซ ล ซ ร
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	----	- ริ - ม	ซ ล ท ม	----	- ริ - ม	ซ ม ร ม	ซ ล ซ ร

บรรทัดที่ 4 ระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อย ตั้งแต่ห้องที่ 5 เพื่อเตรียมบรรเลงรับ 2 เทียว

ทางร้อง	----	----	--- ซ	-ล-ซ ลท	----	-- รื ล	-- ซ ล	- ท - ซ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	----	ท ร ม ซ	ร ซ ล ท	- ท ท ท	ล ท รื ล	ท ล ซ ล	- ท - ซ

ปีพาทย์บรรเลงรับ 2 เทียว

เทียวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	--- ซ	ล ท - ล	----	ริ้ ท ริ้ ล	--- ซ	ล ท ริ้ ล	ท ล ซ ล	ท ล ท ริ้
ฆ้องวงใหญ่	--- ซ	ล ท - ล	----	- ท - ล	--- ซ	ล ท - ล	- ซ - ล	- ท - ริ้
	--- ซ	ล ท - ล	----	- ท - ล	--- ซ	ล ท - ล	- ซ - ล	- ท - ริ้

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	--- ท	ริ้ ม ริ้	ริ้ ม ริ้	ล ซ ล ท	- - ร ม	ร ม ซ ล	ท ล ซ ม	ร ท - ร
ฆ้องวงใหญ่	--- ท	ริ้ ม - ริ้	--- ท	- - ล ท	- - ร ม	- ซ - ล	- ซ - ม	--- ร
	--- ท	ร ม - ร	----	ล ซ - พ	- - ล ท	- ซ - ล	- ซ - -	ร ท - ล

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	----	----	ร ร - ม	ซ ล ท ม	----	- ร - ม	ซ ม ร ม	ซ ล ซ ร
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ร - ม	ซ ล - ม	----	- ร - ม	----	ซ ล - ร
	----	----	- ล - -	- - ซ ท	----	----	- - ร ม	- - ซ ล

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	----	----	ท ร ม ซ	ริ้ ซ ล ท	----	ล ท ริ้ ล	ท ล ซ ล	- ท - ซ
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ท ล ซ	- ล - ท	----	- ริ้ - ล	ท ล - ล	- ท - ซ
	----	----	- ท ล ซ	- ล - ท	----	- ร - ม	- - ซ -	--- ร

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	--- ซ	ล ท - ล	----	รํ ท ซ ล	--- ซ	ล ท รํ ล	ท ล ซ ล	ท ล ท รํ
ฆ้องวงใหญ่	--- ซ	ล ท - ล	----	- ท - ล	--- ซ	ล ท - ล	- ซ - ล	- ท - รํ
	--- ซ	ล ท - ล	----	- ท - ล	--- ซ	ล ท - ล	- ซ - ล	- ท - ร

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	--- ท	รํ มํ ซํ รํ	ซํ มํ รํ ท	ล ซ ล ท	-- ร ม	ร ม ซ ล	ท ล ซ ม	ร ท - ร
ฆ้องวงใหญ่	--- ท	รํ มํ - รํ	--- ท	-- ล ท	-- ร ม	- ซ - ล	- ซ - ม	--- ร
	--- ท	ร ม - ร	----	ล ซ - ฟ	-- ล ท	- ซ - ล	- ซ - -	ร ท - ล

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	----	----	ร ร - ม	ซ ล ท ม	----	ร ร - ม	ซ ม ร ม	ซ ล ซ ร
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ร - ม	ซ ล - ม	----	- ร - ม	----	ซ ล - ร
	----	----	- ล - -	-- ซ ท	----	----	-- ร ม	-- ซ ล

บรรทัดที่ 4 เน้นเสียงและทอดส่งร้องเล็กน้อย

ระนาดเอก	----	รํ ท ล ซ	ฟ ม ร ม	ฟ ซ ล ท	----	ล ท รํ ล	ท ล ซ ล	- ท - ซ
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ท ล ซ	- ล - ท	----	- รํ - ล	ท ล - ล	- ท - ซ
	----	----	- ท ล ซ	- ล - ท	----	- ร - ม	-- ซ -	--- ร

ขับร้อง เที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ซ	-ลซ-ลท	- ซ - ล	-- ท ล	--- ซ	- ซ - ลํ	-- ซ ล	- ท - ทํ
คำร้อง	--- ไก่	-แก้ว- ไซ้	--- ป่	-- มิกลัว	--- ชุก	-ผก-หัว	----	-อง-อาจ

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ทริ	- มี่ - ริ	--- ทล	- ช - ลช	ลท - ร ม	- ช - ลช	- ล - ทุ	- ทุ - ร ม
คำร้อง	--- ผาด	--- ผั้น	--- ตี	- ปัก-ป่อง	--- ร้อง	--- เรื่อย	--- -เฉื่อย	-ขาด-ฉาน

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกสุมร้อง

ทางร้อง	-- ช ร	----	- ร - ม	ช ล ช ม	----	- ร - ม	-- ร ม	ช ล ช ร
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	----	- ร - ม	ช ล ท ม	----	ร ร - ม	ช ม ร ม	ช ล ช ร

บรรทัดที่ 4 ระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อย ตั้งแต่ห้องที่ 5 เพื่อเตรียมบรรเลงรับ 2 เที้ยว

ทางร้อง	----	----	--- ช	-ล-ช ลท	----	-- รี่ ล	-- ช ล	- ท - ช
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	----	ทุ ร ม ช	ร ช ล ท	-- ชี่ มี่	รี่ ท - ล	ท ล ช ล	- ท - ช

ปีพาทย์บรรเลงรับ 2 เที้ยว

เที้ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะบรรเลงรับร้อง

bpm = 60

ระนาดเอก	--- ช	ล ท - ล	----	รี่ ท รี่ ล	--- ช	ล ท รี่ ล	ท ล ช ล	ช ล ท รี่
ห้องวงใหญ่	--- ช	ล ท - ล	----	- ท - ล	--- ช	ล ท - ล	- ช - ล	- ท - รี่
	--- ช	ล ทุ - ล	----	- ทุ - ล	--- ช	ล ทุ - ล	- ช - ล	- ทุ - ร

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	--- ท	รี่ มี่ ชี่ รี่	ชี่ มี่ รี่ ท	ล ช ล ท	รี่ ท ร ม	-- ช ล	ท ล ช ม	ร ทุ - ร
ห้องวงใหญ่	--- ท	รี่ มี่ - รี่	--- ท	-- ล ท	-- ร ม	- ช - ล	- ช - ม	--- ร
	--- ทุ	ร ม - ร	----	ล ช - ทุ	-- ล ทุ	- ช - ล	- ช - -	ร ทุ - ล

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	----	----	ร ร - ม	ซ ล ท ม	----	- ร - ม	ซ ม ร ม	ซ ล ซ ร
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ร - ม	ซ ล - ม	----	- ร - ม	----	ซ ล - ร
	----	----	- ลุ --	-- ซ ทุ	----	----	-- ร ม	-- ซ ลุ

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	----	----	ทุ ร ม ซ	ริ ซ ล ท	----	ล ท ริ ล	ท ล ซ ล	- ท - ซ
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ท ล ซ	- ล - ท	----	- ริ - ล	ท ล - ล	- ท - ซ
	----	----	- ทุ ลุ ซ	- ลุ - ทุ	----	- ร - ม	-- ซ -	--- ร

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	--- ซ	ล ท - ล	----	ริ ท ริ ล	--- ซ	ล ท ริ ล	ท ล ซ ล	ซ ล ท ริ
ฆ้องวงใหญ่	--- ซ	ล ท - ล	----	- ท - ล	--- ซ	ล ท - ล	- ซ - ล	- ท - ริ
	--- ซ	ลุ ทุ - ลุ	----	- ทุ - ลุ	--- ซ	ลุ ทุ - ลุ	- ซ - ลุ	- ทุ - ร

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	--- ท	ริ ม ทุ ริ	ทุ ม ริ ท	ล ซ ล ท	ริ ท ร ม	-- ซ ล	ท ล ซ ม	ร ทุ - ร
ฆ้องวงใหญ่	--- ท	ริ ม - ริ	--- ท	-- ล ท	-- ร ม	- ซ - ล	- ซ - ม	--- ร
	--- ทุ	ร ม - ร	----	ล ซ - ทุ	-- ลุ ทุ	- ซ - ลุ	- ซ - --	ร ทุ - ลุ

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	----	----	ร ร - ม	ซ ล ท ม	----	ร ร - ม	ซ ม ร ม	ซ ล ซ ร
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ร - ม	ซ ล - ม	----	- ร - ม	----	ซ ล - ร
	----	----	- ลุ --	-- ซ ทุ	----	----	-- ร ม	-- ซ ลุ

ข้อร้อง เทียวที่ 6 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ลช	- ช - ล	ร - - ลท	- ล - ล	----	- ลท - ล	- ช - ล	- ท - ร่ม
คำร้อง	--- มุ่ง	- ถิ่น - ถึง	--- พระ	- เรือง-ล่อ	----	- ยก-ค่อ	--- ชั่น	- ขาน-ร้อง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ร - - ร	- ท - รท	ร - - ทร	- ช ล ท	- ร - มช	--- ลช	- ล - รท	- รท - ร
คำร้อง	--- ดี	- ปัก-ป่อง	--- ผาย	--- ผั่น	--- ชั่น	--- เรือย	--- เจื้อย	- ใจ - ใจ

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	- - ท ร	----	- ร - ม	ช ล ช ม	----	- ร - ม	- - ร ม	ช ล ช ร
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	----	--- ช	- ล-ช ลท	----	- - ร ล	- - ช ล	- ท - ช
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

ข้อร้อง เทียวที่ 7 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ลท	- ลท - ช	----	- ลทช - ล	ร - - ทร	- - ทร ล	----	- ทร - ช
คำร้อง	--- แล้ว	- ไชร์-ปัก	----	- ไชร์-หาง	--- โฉม	-- ลำอาจ	----	- ลำ-อาด

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ช	- ช - ลช	--- ล	- ท - ร	- มร - -	- ร - รท	- ร - ร	- ท - ท
คำร้อง	--- กรีด	- ปัก-วาด	--- เวียด	--- เข้า	----	- คอย-ล่อ	--- พระ	- ลอ-เจ้า

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกสวมร้อง ตั้งแต่ห้องที่ 7

ทางร้อง	ลชลท-ร	- ม - ล	ชล-ม มช	-- ม ร	----	----	- ร - ม	ช ล ช ม
คำร้อง	--- จัก	--- ต้อง	--ดำเนิน	-- แลนา	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	ร ร - ม	ช ล ท ม

บรรทัดที่ 4 เตรียมออกเพลงเข็ดชั้นเดียว เน้นเสียงและเร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อย ลงแบบขาด ไม่ต้องกรอ

ทางร้อง	----	- ร - ม	-- ร ม	ช ล ช ร	----	----	--- ช	-ล-ช ลท
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	ล ทุ ร ม	ช ม ร ม	ช ล ช ร	----	----	ทุ ร ม ช	- ล - ท

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	----	-- ร ี ล	-- ช ล	- ท - ช
คำร้อง	----	----	----	----
ระนาดเอก	-- ช ี่ ม	ร ี ท - ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
 จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
 หน้าทับ : หน้าทับลาว
 ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีนำ , คลอร้อง , รับร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

- ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 58
 ความเร็วขณะก่อนขับร้อง bpm = 63
 ความเร็วขณะร้อง bpm = 60
 ความเร็วขณะบรรเลงรับร้อง bpm = 60

- การขึ้นเพลง

ปีพาทย์บรรเลงนำ 2 รอบ เพื่อให้ผู้ฟังได้เดินแปรขบวนออกมาจนถึงขบวนพร้อมกันที่กลางเวที ระนาดเอกบรรเลงขึ้นต้นทำนองเพลงตั้งแต่ห้องที่ 1 กลองแขก ฉิ่งเข้าจังหวะห้องที่ 3 ฆ้องวงใหญ่เข้าทำนองห้องที่ 5

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	--- ซ	ล ท - ล	----	รื ท - ล	--- ซ	ล ท รื ล	ท ล ซ ล	ท ล ท รื
ฆ้องวงใหญ่	----	----	----	----	--- ซ	ล ท - ล	- ซ - ล	- ท - รื
	----	----	----	----	--- ซ	ล ท - ล	- ซ - ล	- ท - รื
กลองแขก	----	----	--- ดิง	-ดิง-ทัง	-ดิง-ไจ้ะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทัง	- ดิง - ทัง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- ปีพาทย์บรรเลงนำ เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 1

การเน้นเสียง

- ปีพาทย์บรรเลงนำ เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 4 ตั้งแต่ห้องที่ 3

การทอดสั้ร้อง

- ปีพาทย์บรรเลงนำ เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 4 ตั้งแต่ห้องที่ 6

การสุมร้อง

- สวมขับร้องเที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 3

- สวมขับร้องเที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 3

- สวมขับร้องเที่ยวที่ 7 บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 7

การเร่งแนวตอนท้ายเพื่อให้สนิทสนมกับเพลงที่จะบรรเลงเป็นลำดับต่อไป

- สวมขับร้องเที่ยวที่ 7 ตั้งแต่บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 2

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกเน้นเสียงและเร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อย เตรียมลงแบบขาดไม่ต้องกรอ เพื่อให้สนิทสนมกับความเร็วในการออกเพลงเข็ดขึ้นเดียว ตั้งแต่บรรทัดที่ 4 ของการเที่ยวสุดท้าย

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	- ร - ม	-- ร ม	ช ล ช ร	----	----	--- ช	-ล-ช ลท
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	ลู พุ ร ม	ช ม ร ม	ช ล ช ร	----	----	พุ ร ม ช	- ล - ท

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	----	-- ร ี ล	-- ช ล	- ท - ช
คำร้อง	----	----	----	----
ระนาดเอก	-- ช ม	ร ี ท - ล	ท ล ช พ	ม ร - ช

- อื่น ๆ

การบรรเลงสุมร้องเที่ยวสุดท้าย ทำนองการร้องต่างจากทำนองการร้องเที่ยวอื่น ๆ ระนาดเอก
บรรเลงสุมร้องต่างจากปกติ ปกติต้องเข้าสุมร้องบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 3 ของทุกเที่ยว แต่เนื่องด้วย
ทำนองร้องเที่ยวสุดท้ายยาวกว่าปกติ ระนาดเอกจึงต้องสุมร้องบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 7 จึงจะพอดีกับ
ทำนอง
เที่ยวที่ 7 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ลท	- ลท - ช	----	-ลทช - ล	ร ี -- ทร ี	-- ทร ี ล	----	- ทร ี - ช
คำร้อง	--- แล้ว	-ไชร ี-ปึก	----	-ไชร ี-หาง	--- โฉม	--ลำอาจ	----	-ลำ-อาด

บรรทัดที่ 2

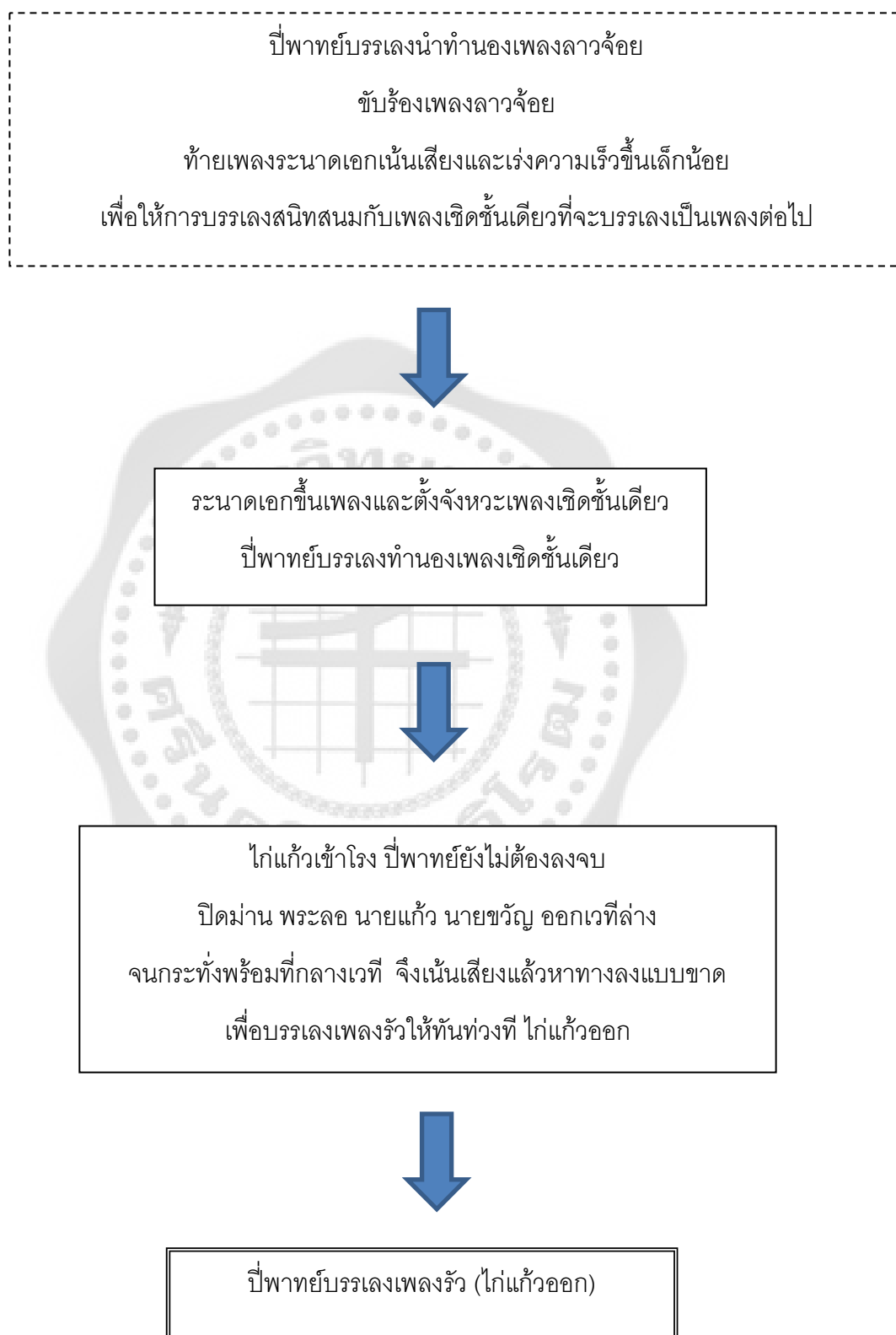
ทางร้อง	--- ช	- ช - ลช	--- ล	- ท - ร ี	- มร ี --	- ร ี - ร ีท	- ร ี - ร ี	- ท - ท
คำร้อง	--- กรีด	-ปึก-วาด	---เวียด	--- เข้า	----	-คอย-ล่อ	--- พระ	-ล่อ-เจ้า

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ลชลท- ร	- ม - ล	ชล-ม มช	-- ม ร	----	----	- ร - ม	ช ล ช ม
คำร้อง	--- จัก	--- ต้อง	--ดำเนิน	-- แลนา	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	ร ร - ม	ช ล ท ม

แผนภูมิการบรรเลงเพลงเชิดชั้นเดียว

เพลงเชิดชั้นเดียว

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงเชิด เป็นเพลงหน้าพาทย์ทำนองหนึ่ง สำหรับประกอบการแสดงโขน ละคร ในโอกาสที่ตัวละครเดินทางไปมาอย่างรีบร้อน หรือประกอบกิจกรรมการเดินทางระยะไกล การต่อสู้ การยกทัพ หรือการยกทัพจับศึก นอกจากนี้ยังเป็นเพลงซึ่งรวมอยู่ในเพลงชุดโหมโรงเย็น มีกลองทัดตีเป็นไม้กลอง ถ้าใช้กลองทัดตีประกอบจังหวะเรียก “เชิดกลอง” หากไม่ใช้กลองตี แต่ใช้ฉิ่งประกอบเพียงอย่างเดียวเรียกว่า “เชิดฉิ่ง” ทำนองเพลงเชิดแต่ละท่อนเรียกว่า “ตัว” ในการประกอบการแสดงนิยมใช้อัตราสองชั้นและชั้นเดียว ในพิธีไหว้ครูโขนละคร เพลงเชิดบรรเลงขณะถวายเครื่องพลีกรรม โดยบรรดาศิษย์ยกเครื่องพลีกรรมรำถวายครูปรีชา (ณรงค์ชัย ปิฎกธวัช. 2557:211-212)

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงเชิดชั้นเดียว เป็นเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงตอนที่ปู่เจ้าสมิงพรายสั่งไก่แก้วให้ไปล่อพระลอมายังเมืองสรอง ไก่แก้วออกเดินทางจนมาพบกับพระลอ นายแก้วและนายขวัญในป่า อารมณ์เพลงค่อนข้างกระฉับกระเฉง เพราะเป็นการประกอบการเดินทางที่ค่อนข้างเร่งรีบ ต้องการความว่องไว ปู่เจ้าสมิงพรายสั่งไก่แก้วแล้วไก่แก้วหายเข้าโรง ม่านปิดเพื่อเปลี่ยนเป็นฉากป่าพระลอ นายแก้ว นายขวัญ รำออกเวทีล่าง แล้วไก่แก้วจึงรำออกเพลงรัว

- ทำนอง

ระนาดเอกขึ้นเพลงและตั้งจังหวะ ตะโพนและกลองทัดเข้าจังหวะให้พอดีกับระนาดเอกกำลังขยี้ขึ้น

เพลง ตัวที่ 1 บรรทัดที่ 1 ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 80

ระนาดเอก	รํิรํิดทล ทลชม รท-ร	- ทุ ทุ ม	ซุ ลุ ทุ ร ม	ซ ล ท ซ	ล ท ดํ รั	มํ รั ดํ ท	ดํ รั มํ รั	ดํ ท ล ซ
ฆ้องวง ใหญ่	- ล ท ร	- ทุ - ม	- ร - ม	- - ซ ซ	- - ซ ล	ท ล - -	ลซ - - -	มร - - -
	- - - ลุ	- ฟุ - ทุ	- ลุ - ทุ	- ซุ - -	ร ม - -	- - ซ ม	- - ม ร ทุ	- - ทุ ลุ ซุ
ตะโพน	ตํบเพลง ตํบตั้ง ตํบ	- เท่งตึง ตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ
กลองทัด	- - - ตํอม	- - - ตํอม	- - - ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ฟ ร ม ฟ	ล ฟ ม ร	ด ทุ ด ร	ด ทุ ลุ ซุ	ลุ ทุ ด ร	ม ทุ ร ม	ซ ล ท ดํ	รํ รั มํ รั
ฆ้องวง ใหญ่	- - ม ร	- - - ม	- ร - ม	- - ซ ซ	- ร - ซ	- - ล ท	- ล - -	ท ท - ล
	ลุ ทุ - -	ด ทุ ลุ -	- ลุ - ทุ	- ซุ - -	- ลุ - ซุ	- - - ทุ	- ลุ - ทุ	- - - ลุ
ตะโพน	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ
กลองทัด	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม

บรรทัดที่ 3

ความเร็วหลังจากขึ้นเพลงเล็กน้อย

bpm = 84

ระนาดเอก	ท ล รั ดํ	ท ล ซ ร	ม ฟ ซ ล	ท ดํ รั ดํ	ท ล ช ม	ฟ ซ ล ซ	ฟ ม ร ทุ	ด ร ม ร
ฆ้องวง ใหญ่	- ล - ล	- ซ - ม	- ท - ล	- ซ - -	ท ล - -	ล ซ - -	ซ ม - -	ม ร - -
	- ร - ลุ	- ซุ - ทุ	- ทุ - ลุ	- ร - -	- - ซ ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ลุ
ตะโพน	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่ง-ละ	- ตํบตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ	- เท่งตึงตํบ
กลองทัด	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- ตํอม-ตํอม	- - - -	- - - ตุม	- ตุม-ตุม	- ตุม-ตุม	- ตุม-ตุม

บรรทัดที่ 3

ระนาบเอก	วิ ค ิ ค	วิ ล ิ ค	ช ล ิ ค	วิ ม ิ ค	ท ล ช ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ุ	ด ร ม ร
ห้องวง ใหญ่	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- ช - -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
	- ร - ล	- ช - ุ	- ุ - ล	- ร - -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ุ	- - ุ ล
ตะโพน	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่ง-ถะ	-ตึบตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ
กลองทัด	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	- - - -	- - - ตุ่ม	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม

บรรทัดที่ 4

ระนาบเอก	ด ุ ล ุ	ุ ช ุ ล ุ	ด ม ร ด	ุ ล ุ ช ุ	ุ ด ร ม	ล ฟ ม ร	ล ร ม ร	ฟ ม ช ฟ
ห้องวง ใหญ่	ร ุ - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- - ล ท	- ล - -
	- - ล ุ	- ด - -	- ช - ล	- ุ - ล	- ช - ุ	- ล - ช	- - - ุ	- ล - ุ
ตะโพน	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ
กลองทัด	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม

บรรทัดที่ 5

ระนาบเอก	ล ช ท ล	ร ม ช ล
ห้องวงใหญ่	ท ท - ล	- ท ล ช
	- - - ล	- ุ ล ุ
ตะโพน	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ
กลองทัด	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม

ตัวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ระนาบเอก	ช ล ค ิ	ค ิ ม ิ ค	วิ ม ิ ค	ล ค ิ ช	วิ ม ิ ค	ท ล ช ม	ฟ ช ฟ ล	ช ฟ ม ร
ห้องวง ใหญ่	- ร - -	- ร - ร	ฟ - ม ฟ	- ม - -	- ช - -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -
	- ล - ล	- - - -	- ร - -	ุ - ร ุ	- ร - -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ุ
ตะโพน	-เพ่ง-ถะ	-ตึบตึงตึบ	-ตึบตึงตึบ	-ตึบตึงตึบ	-ตึบตึงตึบ	-ตึบตึงตึบ	-ตึบตึงตึบ	-ตึบตึงตึบ
กลองทัด	- - - -	- - - ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม

บรรทัดที่ 2

ความเร็วขณะที่เราจะลงจบแบบขาด

bpm = 100

ระนาดเอก	ด ท ุ ด ร	ด ท ุ ล ุ ช	ล ุ ช ุ ล ุ ท	ร ม ฟ ช	ล ท ล ช	ฟ ม ร ท	ล ุ ช ุ ล ุ ท	ล ุ ท ร ม
ห้องวง ใหญ่	ม ร - -	ร ท - -	- ร - -	- ร - ร	ฟ - ม ฟ	- ม - -	- ช - -	ท ล - -
	- - ท ุ ล	- - ล ุ ช	- ล ุ - ล	- - - -	- ร - -	ท ุ - ร ท	- ร - -	- - ช ม
ตะโพน	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ
กลองทัด	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกเริ่มเน้นเสียงให้ดังขึ้น เตรียมหาทางลงแบบขาด เพื่อบรรเลงเพลงรว

ระนาดเอก	ร ช ล ท	ด ุ ร ุ ด ุ ท	ด ุ ร ุ ด ุ ม	ร ุ ด ุ ท ล	ร ุ ม ุ ร ุ ด ุ	ท ล ช ร	ม ฟ ช ล	ร ุ ม ุ ร ุ ด ุ
ห้องวง ใหญ่	- ร - ช	- - ล ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- ช - -
	- ล - ช	- - - ท	- ล - ท	- - - ล	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- ร - -
ตะโพน	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-ตื๋บตึงตื๋บ	-เท่ง-ละ
กลองทัด	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	-ต๋อม-ต๋อม	- - - -

บรรทัดที่ 4 ระนาดเอกชักลงเพลงแบบขาด เครื่องอื่น ๆ ลงตาม

ระนาดเอก	ท ล ช ม	ช ล ท ช	ล ช ม ร	ม ร ท ุ ร	- ม - ช
ห้องวงใหญ่	ท ล - -	- - ท ล	- - ช -	ม ร - ร	- ม - ช
	- - ช ม	ช ล - -	ช ม - ร	- - ท ุ ล	- ท ุ - ช
ตะโพน	-ตื๋บตึงตื๋บ	-เท่งตึงตื๋บ	-เท่งตึงตื๋บ	-เท่งตึงตื๋บ	-เท่งตึงตื๋บ
กลองทัด	- - - ตุม	-ตุม-ตุม	-ตุม-ตุม	-ตุม-ตุม	-ตุม-ตุม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : ทางพื้น
- จำนวนท่อน : 3 ตัว (ปกติมีหลายตัว แต่ในการแสดงครั้งนี้บรรเลงเพียง 3 ตัว)
- หน้าทับ : หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
- ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีอย่างเดี่ยว

- ความเร็วในการบรรเลง

- ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 80
- ความเร็วหลังจากขึ้นเพลงเล็กน้อย bpm = 84
- ความเร็วขณะบรรเลงช่วงกลางเพลง bpm = 92
- ความเร็วขณะที่เร่ก่อนที่จะลงจบแบบขาด bpm = 100

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงขึ้นเพลงโดยการยี้ห้องที่ 1 เครื่องดำเนินทำนองและเครื่องประกอบจังหวะอื่นเข้าทำนองและจังหวะให้พอดีกับที่ระนาดเอกยี้ขึ้นมา แล้วตั้งจังหวะตั้งแต่ห้องที่ 2

ระนาดเอก	รํิรํิดทล ทลขม รท-ร	- ทุ ท ม	ซลท ร ม	ซ ล ท ซ	ล ท ดํ รํ	มํ รํ ดํ ท	ดํ รํ มํ รํ	ดํ ท ล ซ
ห้องวง ใหญ่	- ล ท ร	- ทุ - ม	- ร - ม	- - ซ ซ	- - ซ ล	ท ล - -	ลซ- - -	มร- - -
	- - - ล	- ฟุ - ทุ	- ล - ทุ	- ซุ - -	ร ม - -	- - ซ ม	--ม ร ทุ	--ทุ ล ซุ
ตะโพน	ตํบเพลิง ตํบตั้ง ตํบ	-เท่งตังตํบ	-เท่งตังตํบ	-เท่งตังตํบ	-เท่งตังตํบ	-เท่งตังตํบ	-เท่งตังตํบ	-เท่งตังตํบ
กลองทัด	- - - ตํอม	- - - ตํอม	- - - ตํอม	-ตํอม-ตํอม	-ตํอม-ตํอม	-ตํอม-ตํอม	-ตํอม-ตํอม	-ตํอม-ตํอม

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเร่แนว

- ตัวที่ 1 บรรทัดที่ 3
- ตัวที่ 2 บรรทัดที่ 1
- ตัวที่ 3 บรรทัดที่ 3 และ 4

การสังเกตท่ารำ

- ตัวที่ 3 บรรทัดที่ 2 และ 3

การเน้นเสียง

- ตัวที่ 3 บรรทัดที่ 3

การใช้ปฏิภาณในการหาทางลงจบ

- ตัวที่ 3 บรรทัดที่ 3 และ 4

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ผู้บรรเลงระนาดเอกจะต้องเน้นเสียงเล็กน้อยบอกสัญญาณให้เครื่องดนตรีอื่น ๆ รู้ว่า เตรียมจะลงจบ โดยใช้ปฏิภาณในการดัดแปลงวรรคเพลงในการลงจบทันที บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกเริ่มเน้นเสียงให้ดังขึ้น เตรียมหาทางลงแบบขาด เพื่อบรรเลงเพลงรว

ระนาดเอก	ร ช ล ท	ด ร ี ด ี ท	ด ร ี ด ี ม	ร ี ด ี ท ล	ร ี ม ี ร ี ด ี	ท ล ช ร	ม ฟ ช ล	ร ี ม ี ร ี ด ี
ห้องวงใหญ่	- ร - ช	- - ล ท	- ล - -	ท ท - ล	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- ช - -
	- ล - ช	- - - ท	- ล - ท	- - - ล	- ร - ล	- ช - ท	- ท - ล	- ร - -
ตะโพน	-ตูปดิงตูป	-ตูปดิงตูป	-ตูปดิงตูป	-ตูปดิงตูป	-ตูปดิงตูป	-ตูปดิงตูป	-ตูปดิงตูป	-เท่ง-ถะ
กลองทัด	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	- - - -

บรรทัดที่ 4 ระนาดเอกชักลงเพลงแบบขาด เครื่องอื่น ๆ ลงตาม

ระนาดเอก	ท ล ช ม	ช ล ท ช	ล ช ม ร	ม ร ท ร	- ม - ช
ห้องวงใหญ่	ท ล - -	- - ท ล	- - ช -	ม ร - ร	- ม - ช
	- - ช ม	ช ล - -	ช ม - ร	- - ท ล	- ท - ช
ตะโพน	-ตูปดิงตูป	-เท่งดิงตูป	-เท่งดิงตูป	-เท่งดิงตูป	-เท่งดิงตูป
กลองทัด	- - - ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม

- ความสัมพันธ์กับการแสดง

ผู้ที่บรรเลงระนาดเอกจะต้องสังเกตท่ารำของตัวละครว่าเมื่อพระลอ นายแก้ว นายขวัญรำออกเพลงเชิดแล้ว จะเดินวนบนเวที เมื่อใดที่พระลอจะหันหน้าออกหน้าโรงเตรียมพร้อมที่กลางเวทีแล้วจึงหาทางลงโดยทันที เพื่อบรรเลงเพลงรวให้ไก่แก้วออก

แผนภูมิการบรรเลงเพลงร่ำ

ปี่พาทย์บรรเลงเพลงเชิดขึ้นเดียว
 ปี่ดม่าน พระลอ นายแก้ว นายขวัญ ออกเวทีล่าง
 จังหวะพร้อมที่กลางเวที จึงเน้นเสียงแล้วหาทางลงแบบขาด

ปี่พาทย์บรรเลงทำนองเพลงร่ำ (ให้กระชับ)
 ทำเพลงทอดลงจบ

ขับร้องเพลงลาวเจ้าชู

เพลงร่ำ

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงร่ำลาเดียว เป็นเพลงหน้าพาทย์ทำนองหนึ่ง ใช้ประกอบการแสดงทั่วไปทั้งในโน้ตละคร ลิเก ระบำ จำต่าง ๆ หรือใช้ในพิธีการต่าง ๆ เช่น พิธีไหว้ครู ทำขวัญนาคน เพลงนี้มีความหมายถึงการ ร่ายเวทมนต์คาถา การล่องหนหายตัว การเนรมิตกายใหม่ การแสดงอิทธิฤทธิ์เดช หรือการแสดง พฤติกรรมตื่นเต้นระทึกใจของตัวละคร นอกจากนี้ในการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประกอบพิธีไหว้ครู คนตรี นาฏศิลป์ หรือไหว้ครูศิลปปะแขนงต่าง ๆ ที่มีวงปี่พาทย์บรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประกอบ เมื่อมีการ อัญเชิญเพลงหน้าพาทย์ตามการเรียกเพลงของครูผู้ทำพิธี เมื่อศิลปินคนตรีบรรเลงเพลงหน้าพาทย์นั้น ๆ แล้ว ต้องบรรเลงต่อด้วยเพลงร่ำลาเดียว หรืออาจจะเป็นร่ำเฉพาะที่มีการประพันธ์ไว้แล้วก็ได้ เพื่อ แสดงอิทธิฤทธิ์เดชของเทพเจ้า หรือเพื่อกิจกรรมนั้น ๆ (ณรงค์ชัย ปิฎกวิธย์. 2557:589)

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงร่ำเป็นเพลงประกอบการแสดงอิทธิฤทธิ์ของตัวละคร ในที่นี้คือ ไก่แก้วรำออกมาพร้อมกับ ลมพัดเอื้อง อารมณ์ตื่นเต้นระทึกใจ ไก่แก้วรำออกมาหน้าเวที ประชันหน้ากับพระลอ นายแก้วและนาย ขวัญ

- ทำนอง

ปี่พาทย์บรรเลงเพลงร่ำแบบกระชับ วรรคที่ 1

ระนาดเอก	-- ฟซล	--- ล	----	ม้วทลซ ทล	- ม้ว-ล	--- ท	----	----
ฆ้องวง ใหญ่	----	--- ล	----	----	----	--- ท	----	----
	----	--- ลุ	----	----	----	--- ทุ	----	----
ตะโพน	----	-ต๊ิบเพลิงเท่ง	-ต๊ิบเพลิงเท่ง	-ต๊ิบเพลิงเท่ง	-ต๊ิบเพลิงเท่ง	-ต๊ิบเพลิงเท่ง	-ต๊ิบเพลิงเท่ง	-ต๊ิบเพลิงเท่ง
กลองทัด	----	----	-ตุมตุมตุม	--ตุมตุม	-ต้อมต้อม ต้อม	--ต้อมต้อม	-ตุมตุมตุม	-ต้อมต้อม ต้อม

วรรคที่ 5

ระนาดเอก	ซุลทุร	มทุรม	ซมซ	ลมซล	ทซลท	ล-มรืท	- ล - ล	-----
ซ้องวง ใหญ่	-----	-----	--- ม	--- ม	--- ท	--- ล	--- ล	-----
	-----	--- มุ	-----	--- ทุ	-----	-----	--- ร	-----
ตะโพน	-เท่ง-ตุ๋ป	-เท่ง-ติง	-เท่ง-ตุ๋ป	-เท่ง-ติง	เท่งตุ๋ปเท่งติง	เท่งตุ๋ปเท่งติง	เท่งตุ๋ปเท่ง ติง	-----
กลองทัด	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

วรรคที่ 6 ทอดลงจบ

ระนาดเอก	-- ดัรุม	- รื - รื	---ซ---	ซลทดัรุม	-----	- ม ซ ม	-- ม รื	--- ซ
ซ้องวง ใหญ่	-----	-- ซ -	-- ล ซ	--- ซ	-----	-----	-----	--- ซ
	-----	--- ฟ	-----	--- ด	-----	--- ซ	-----	--- ซ
ตะโพน	-----	-- ตุ๋ปติง	-----	-- ตุ๋ปเพลิง	--- ถะ	--- ตุ๋ป	--- ตึง	--- ตุ๋ป
กลองทัด	-----	--- ตูม	-----	--- ตูม	-----	--- ต้อม	-----	--- ต้อม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : ทางพื้น
- จำนวนท่อน : 6 วรรค
- หน้าทับ : หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
- ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีอย่างเดี่ยว

- ความเร็วในการบรรเลง

จังหวะในการบรรเลงเป็นจังหวะอิสระ

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงขึ้นเพลงโดยการสับัดขึ้นเพลง เครื่องดำเนินทำนองและเครื่องประกอบจังหวะอื่น เข้าทำนองตั้งแต่ห้องที่ 2 ของวรรคที่ 1

ระนาดเอก	-- ฟชล	--- ล	----	มริทลชทล	- มริ-ล	--- ท	----	----
ห้องวง ใหญ่	----	--- ล	----	----	----	--- ท	----	----
	----	--- ลุ	----	----	----	--- ทุ	----	----
ตะโพน	----	-ตืบเพลิงเท่ง	-ตืบเพลิงเท่ง	-ตืบเพลิงเท่ง	-ตืบเพลิงเท่ง	-ตืบเพลิงเท่ง	-ตืบเพลิงเท่ง	-ตืบเพลิงเท่ง
กลองทัด	----	----	-ตุ่มตุ่มตุ่ม	--ตุ่มตุ่ม	-ต้อมต้อม ต้อม	--ต้อมต้อม	-ตุ่มตุ่มตุ่ม	-ต้อมต้อม ต้อม

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียง

- วรรคที่ 4

- วรรคที่ 5 ห้องที่ 7

การใช้ปฏิภาณในการดัดแปลงทำนองเพลง

- วรรคที่ 2, 3 และ 4 บรรเลงอย่างสั้น กระชับ เร็ว เพื่อให้ทันกับการแสดง

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ผู้บรรเลงทั้งหมดค่อย ๆ ทอดข้าลงจบในวรรคที่ 6 โดยที่ผู้บรรเลงระนาดเอกเป็นผู้นำในการทอดลงจบ เครื่องดนตรีอื่น ๆ ยึดหยุ่นทำนองและยึด-ขยายจังหวะในการบรรเลงตามการบรรเลงของระนาดเอก

ระนาดเอก	-- ดริ่ม	- ริ -ริ	---ช--	ชลทดริ่ม	----	- ม ช ม	-- ม ริ	--- ช
ห้องวง ใหญ่	----	-- ช -	-- ล ช	--- ช	----	----	----	--- ช
	----	--- ฟ	----	--- ด	----	--- ชุ	----	--- ชุ
ตะโพน	----	-- ตืบดิง	----	--ตืบเพลิง	--- ถะ	--- ตืบ	--- ดิง	--- ตืบ
กลองทัด	----	--- ตุ่ม	----	--- ตุ่ม	----	--- ต้อม	----	--- ต้อม

- ความสัมพันธ์กับการแสดง

การบรรเลงเพลงร่ำประกอบการแสดงตอนไก่อั่วออกนี้ เป็นการบรรเลงเพลงร่ำแบบเร็ว กล่าวคือ ต้องกระชับ รวดเร็ว เนื่องจากเป็นฉากตอนที่ไก่อั่วร้อง พร้อมกับมีเสียงลมพัดอื้ออึง พระลอ นายแก้ว นายขวัญเกิดความตระหนกตกใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้บรรเลงทั้งหมดโดยเฉพาะ ระนาดเอกต้องบรรเลงให้มีความกระชับ ฉับไว เวลาที่บรรเลงทั้งเพลงประมาณ 26 วินาทีเท่านั้น เพื่อให้ทันกับที่ตัวละครจะแสดงและรวดเร็วเข้ากับการแสดง

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวเจ้าชู

ปี่พาทย์ทำเพลงรัว (ไก่อั่วออก)

ขับร้องเพลงลาวเจ้าชู

ทำเพลงระนาดเอกเน้นเสียงและเร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อย

ปี่พาทย์บรรเลงเพลงเชิดฉิ่ง - ร้องเชิดฉิ่ง ทำยกราวรำ

เพลงลาวเจ้าชู

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวเจ้าชู สองชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า สำเนียงลาว มี 2 ท่อน นายอุทิศ นาคสวัสดิ์ นำทำนองมาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา เมื่อเดือนธันวาคม 2517 ผู้แต่งจึงได้รวบรวมทำนองทั้ง 2 ท่อน เข้าเป็นท่อนเดียว และคิดทางเปลี่ยนเที่ยวกลับ แบบลูกขี้มลาวเพิ่มเข้าไปตั้งแต่อัตราสามชั้นลงมาชั้นเดียว สำหรับลูกขี้มลาวทางกลับของอัตราสามชั้น ใช้จังหวะสองชั้นเข้ากำกับเพื่อให้ทำนองกระชับขึ้น (ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์. 2557: 627)

- คำร้อง

ท้าว ฐ ผาดเห็นไก่อ่ตระการ	ภูบาลบานหุทัย
งามพอใจพอตา	มิทันหาธารธารัง
ทรงมงกุฎภูษาสรรพ	จับพิชัยอาวุธราชพล
บัดดล ฐ รุกไล่	หวังได้ไก่อ่ตัวงาม
พี่เลี้ยงตามจอมราช	ครั้นคลาดไก่อ่หยุดท่า
เห็น ฐ ข้าไก่อ่ขันเรียก	ไก่อ่กระเหียวกตาตุ
ครั้นภูธรจะทัน	ไก่อ่คอยผันคอยฝ้าย
ระร่ายสายตีนเดิน	ดำเนินหงส์ยกย่าง
ครั้นเห็นห่างไก่อ่หยุด	ครั้นจะสุดแดนป่า
ครั้นจะผ่าแดนบ้าน	ไก่อ่แก่งคร้านมารยา
เห็นไก่อ่ข้า ฐ ก็สาว	ทางยี่ดยาวย่นสั้น
เหยาไยไยไก่อ่กระชั้น	ไก่อ่แก่งกระเจิงไผ

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวเจ้าชูเป็นเพลงที่ประกอบการแสดงตอนที่พระลอ นายแก้ว นายขวัญพบไก่อ่แก้วอยู่กลางป่า พระลอ จึงพยายามที่จะจับไก่อ่แก้วให้ได้ แต่ด้วยไก่อ่แก้วเป็นไก่อ่พิเศษที่มีผีสิงอยู่จึงแก่งทำมารยาต่าง ๆ นานาให้พระลอตามมา แก่งเดินช้าลงล่อลวง เป็นต้น อารมณ์กลาง ๆ สงบนิ่ง เหมือนกับการที่คนพยายามไล่จับไก่อ่ก็ต้องยั้งนิ่งเพื่อไม่ให้ไก่อ่ตื่น พระลอ นายแก้ว นายขวัญ ไก่อ่แก้ว รำตีบทตามคำร้องและกระบวนท่าอยู่ที่เวทีล่าง

- ทำนอง

ขับร้องเพลงลาวเจ้าชู กลองแขก-ฉิ่ง เข้าจังหวะ ห้องที่ 7

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 50

ทางร้อง	----	--- ท	- รั - ลท	-- ซ ซม	-- ซ ม	- ร - ซ	- รั - ซ	-- ล ลท
คำร้อง	----	---	--- ท้าว	-- ธผาด	----	--- เห็น	--- ไก่อ	--ตระการ
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทุ้ง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	--- รั	-- ม รั	- ท - ล	-- ซ ม	- ร - ซ	- ล - ซ	-- ล ล
คำร้อง	----	--- ญ	----	--- บาล	----	----	-ปาน-ห	-- ฤ ทัย
กลองแขก	-ดิง-ไจ๊ะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทุ้ง	- ดิง - ทุ้ง	-ดิง-ไจ๊ะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทุ้ง	- ดิง - ทุ้ง

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	--- ท	- ล ซ -	- รั - รั	--- รั	----	- ซ - ม	- รั - ท	- ล - ท
คำร้อง	----	----	-งาม-พอ	--- ใจ	----	----	--- พอ	--- ตา

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	--- ร	- ท - ร	- ม - ซ	----	--- ล	-- ท ซ	- ล - ลท
คำร้อง	----	--- มิ	--- ท้น	--- ทา	----	--- ธาร	----	- ทำ - รง

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- ทริ	----	- มี่ - รั	- มี่ - ฑ	----	--- ล	-- ท ฑ	- ล - ลท
คำร้อง	----	----	--- มี	- ทัณ-ทา	----	--- ธาร	----	- ทั - รง

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	----	--- ม	-- ร ม	- ฑ - ฑล	--- ล	-- ล ฑ	- ล - ลรั	--- ม
คำร้อง	----	--- ทรง	----	- มง-กฎ	--- ทรง	-- มงกฎ	- ฎ - ษา	--- สรรพ

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	- ฑ --	----	- ทริ - ฑ	ล - ฑ ฑ	--- ม	- ร - ฑล	- ฑ - ล	- ฑ ล ท
คำร้อง	----	----	--- จัป	-- พิชัย	----	- อา - วุฑ	--- วาฑ	-- ฑพล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	--- ท	- รั มี่ รั	- ท - ล	-- ฑ ม	- ร - ฑ	-- ล ลท	- ล - ล
คำร้อง	----	--- บัด	----	--- ดล	----	----	-- ฑ รุก	--- ไล้

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	-- ฑ ม	- ฑ --	--- มี่ ฑ	- มี่ - รั	- ท - รั	- ท - รั มี่	- รั - ท	- ล - ลท
คำร้อง	----	----	--- หวัง	--- ใต้	----	- ใก่ --	--- ตัว	--- งาม

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	--- ร	- ฑ - ร ม	- ร ม ฑ	----	--- ล	-- ท ฑ	- ล - ล
คำร้อง	----	--- ฬ	--- เลียง	--- ตาม	----	--- จอม	----	--- วาฑ

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	ซ-ลท ทริ	----	- มี่ - รั	- มี่ - ซ	----	--- ล	-- ท ซ	- ล - ล
คำร้อง	----	----	--- ฟี	-เลี้ยง-ตาม	----	--- จอม	----	--- ราซ

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	ซ -- ลท	--- ซ	-- ร ม	- ซ - ล	ซ -- ลท	- ซ - ลซ	- ซ - ซ	- ล - ล
คำร้อง	----	--- ครึ้น	----	---คลาด	--- ครึ้น	--- คลาด	- ไก่ - หยุต	--- ฟ้า

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้องเพลงช่วงกลางเพลง bpm = 63

ทางร้อง	ซ ม - ซ	----	-ทริ-ลท	- ซ - ซ	ล - ซ ม	- ร - ซ	--- ล	ซ ล - ล
คำร้อง	----	----	- เห็น - ธิ	--- ซ้ำ	----	--- ไก่	--- ชัน	--- เรียก

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ซ - ล ท	--- ท	รั - มี่ รั	-- ท ซ	ล - ซ ม	- ร - ซ	- รั - ล	--- ล
คำร้อง	----	--- ไก่	----	--กระเหวียก	----	----	--- ตา	--- ดู

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	--- ท	-- ล ซ	--- รัมี	- ท - รั	----	- ซี่ - มี่	- รั - ซ	- ล - ลท
คำร้อง	----	----	--- ครึ้น	--- ญ	----	- ธิ - ร	--- จะ	--- หัน

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	--- ร	- ท - ร	- ม - มซ	----	--- ลซ	- ล ท ซ	- ล - ล
คำร้อง	----	--- ไก่	--- ค่อย	--- ฝัน	----	--- ค่อย	----	--- ผาย

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	ช-ลท ทริ	----	- มี่ - รี่	- มี่ - ช	--- รี่	--- ลช	- ล ท ช	- ล - ล
คำร้อง	----	----	--- ไก่	- ค่อย-ผัน	----	--- ค่อย	----	--- ผาย

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	ช -- ลท	--- ช	-- ร ม	- ช - ลช	--- ลท	--- ลช	- ช - ล	--- ล
คำร้อง	----	--- ระ	----	--- ร่าย	--- ระ	--- ร่าย	- สาย-ตีน	--- เดิน

เที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ท	- ล ช -	- ทริ - ล	- ช - ช	--- ม	- ร - ช	รี่ย - ลท	- ชล - ล
คำร้อง	----	----	--- ดำ	--- เนิน	----	--- หงส์	--- ยก	--- ย่าง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ช - ล ท	--- รี่	-- มี่ รี่	- ทริ - ชล	-- ช ม	- ร - ช	- รี่ - ช	- ล - ม
คำร้อง	----	--- ครั้น	----	- เห็น-ห่าง	----	----	--- ไก่	--- หยุด

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	- ช --	----	--- มี่	-- รี่ ท	- รี่ --	-- ชี่ มี่	- รี่ - ท	--- ทล
คำร้อง	----	----	--- ครั้น	-- จะ-สุด	----	----	--- แดน	--- ป่า

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ท	--- ร	-- ทุ ร	- ม - ม	--- ช	--- ล	-- ท ช	- ล - ล
คำร้อง	----	--- ครั้น	----	- จะ-ผ่า	----	--- แดน	----	--- บ้าน

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	ช-ลท ทริ	----	- มี่ - รี่	- มี่ - ช	----	--- ล	-- ท ช	- ล - ล
คำร้อง	----	----	--- ครึ้น	- จะ - ผ่า	----	--- แदन	----	--- บ่าน

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	ช - ล ท	--- ร	--- ม	-ลช-ลท	- ช - ช	-ลช-ลท	- ช - ล	--- ล
คำร้อง	----	--- ไก่อ	----	-แกล้ง-คร่าน	--- ไก่อ	-แกล้ง-คร่าน	--- มาร	--- ยา

เทียวกี่ 5 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ท	-- ล ช	- ทริ - ช	- ล ช ล	-- ช ม	- ร - ชล	- ช - ล	- ช - ลท
คำร้อง	----	----	-เห็น-ไก่อ	--- ช้า	----	--- ญ	--- กี่	--- สาว

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	--- รี่	-- มี่ รี่	- ทช - ล	-- ช ม	- ร - ช	- รี่ - ลช	- ล - ล
คำร้อง	----	--- ทาง	----	-ยัด-ยาว	----	----	--- ย่น	--- ล้น

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ช - ม ช	----	--- ท	-- ท ท	--- รี่	-- ชี่ มี่	- รี่ - รี่ช	-- ล ทริ
คำร้อง	----	----	---เหย่า	-- ไย ไย	----	----	--- ไล่	--กระชั้น

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- ท - ทริ	----	- มี่ - รี่	- มี่ - ช	----	--- ล	ช ล ท ช	- ล - ทริ
คำร้อง	----	----	---เหย่า	-- ไย ไย	----	--- ไล่	----	-กระชั้น

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- ชั้บร้องเที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 3

การสวมร้อง

- ชั้บร้องเที่ยวที่ 5 บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 2

การเน้นเสียง

- ชั้บร้องเที่ยวที่ 5 บรรทัดที่ 5

การเร่งแนว

- ชั้บร้องเที่ยวที่ 5 บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 5

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกบรรเลงสวมร้องในเที่ยวที่ 5 บรรทัดที่ 5 ตั้งแต่ห้องที่ 2 แล้วเริ่มเน้นเสียงและเร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อยในบรรทัดที่ 6 ตั้งแต่ห้องที่ 5 ด้วยความเร็วประมาณ bpm = 84 และลงจบแบบขาดเพื่อให้สนิทสนมกับเพลงเชิดซึ่งที่จะบรรเลงเป็นลำดับต่อไป

บรรทัดที่ 5 ระนาดเอกบรรเลงสวม

ทางร้อง	--- ท	--- ร	--- ม	- ช - ล	- ช - ช	--- ลช	-- ล ล	--- ลร
คำร้อง	----	--- ไก่	----	--- แก้ง	--- ไก่	--- แก้ง	-- กระเจิง	--- ไผ
ระนาดเอก	----	ท ล ช ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ม	- ร - ช	-- ล ท	ร ทุ ล ช

บรรทัดที่ 6 ระนาดเอกเริ่มเร่งจังหวะขึ้นและเน้นเสียง เพื่อเตรียมออกเพลงเชิดขึ้นเดี่ยว ตั้งแต่ห้องที่ 5

ทางร้อง	-ลท-ลช	--- ร	--- ม	- ช - ล	- ช - ช	--- ลช	-- ล ล	-ลร-ลทลช
คำร้อง	----	--- ไก่	----	--- แก้ง	--- ไก่	--- แก้ง	-- กระเจิง	- ไผ --
ระนาดเอก	ล ท ม รั	ท ล ช ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ล	- ทุ ร ม	-- ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช

แผนภูมิการบรรเลงเพลงเชิดฉิ่ง-ทำยกราวรำ-เชิดชั้นเดียว

ปีพาทย์บรรเลงคลอร้องเพลงลาวเจ้าชู

ปีพาทย์ตั้งแนวบรรเลงทำนองเพลงเชิดชั้นเดียวไปเรื่อย ๆ
จนพระลอกกับไก่แก้วยืนคนละฝั่ง พร้อมจะรำเชิดฉิ่ง
จึงหาทางลง เน้นเสียงช่วงทำยแล้วส่งร้องเชิดฉิ่ง ตัวที่ 1

ร้องเชิดฉิ่ง ตัวที่ 1 ปีพาทย์สวมทำยแล้วบรรเลงเชิดฉิ่ง ตัวที่ 1
ทำยส่งร้องเชิดฉิ่ง ตัวที่ 2

ร้องเชิดฉิ่ง ตัวที่ 2 ปีพาทย์สวมทำยแล้วบรรเลงเชิดฉิ่ง ตัวที่ 2
ทำยส่งร้องเชิดฉิ่ง ตัวที่ 3

ร้องเชิดจีน ตัวที่ 3 ปี่พาทย์สวมท่ายแล้วบรรเลงเชิดจีน ตัวที่ 3
เน้นเสียง ออกเชิดชั้นเดียว ครึ่งตัวหลัง แล้วส่งร้องเชิด-ท่ายกราวรำ

ร้องเชิดฉิ่ง ออกท่ายกราวรำ

ระนาดเอกบรรเลงสวมท่าย เข้าบรรทัดที่ 2 ของท่อน 1

ตะโพน-กลองทัด เข้าจังหวะบรรทัดที่ 2 ของท่อน 1

ปี่พาทย์บรรเลงเพลงกราวรำ ท่อน 1 อีกหนึ่งเที่ยว ลงจบแบบขาด

ปี่พาทย์ตั้งแนวบรรเลงเพลงเชิดชั้นเดียว

จนกระทั่งไก่แก้วหายเข้าโรงแล้วจึงลงจบแบบขาด

ขับร้องเพลงลาวครวญ

(นักร้องขึ้น)

เพลงเชิดฉิ่ง-กราวรำ-เชิดชั้นเดียว

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงเชิดฉิ่ง เป็นเพลงหน้าพาทย์ทำนองหนึ่ง ใช้สำหรับประกอบกิริยาไล่จับกันของตัวละคร ทำนองเพลงเหมือนเพลงเชิดกลอง แต่ใช้ฉิ่งตีประกอบจังหวะโดยไม่ตีกลองทด จึงเรียกว่า “เชิดฉิ่ง” นอกจากการไล่จับกันของตัวละคร ยังใช้ในโอกาสอื่นอีก เช่น การแผลงศร การค้นหาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือในโอกาสที่ต้องการสร้างความใจจดใจจ่อแก่ผู้ชมการแสดง เช่น ตอนพระรามแผลงศร อินทรชิตแผลงศร ในเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนางศุภลักษณ์วาดรูปในเรื่องอุณรุท ตอนนางรจนาเลี้ยงพวงมาลัยในเรื่องสังข์ทอง ฯลฯ ใช้บรรเลงและประกอบรำหลายกิริยา เช่น การลอบเข้าหรือออกจากสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง การไล่ การหนี การลอบไปในอากาศ แผลงศร ขว้างจักร เป็นต้น ในพิธีไหว้ครูใช้เพลงเชิดฉิ่ง เพื่อเชิญครูละครมาสู่มนทลพิธีไหว้ครู (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชิต. 2557: 213)

เพลงกราวรำ สองชั้นและชั้นเดียว เป็นเพลงทำนองเก่าสมัยอยุธยา ประเภทหน้าทับปรบไก่อ มี 2 ท่อน ท่อนละ 4 จังหวะ เพลงนี้เป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบกิริยาเย้ยหยันของตัวละครในการแสดง โขน ละคร นอกจากนี้ยังนำไปบรรเลงเป็นเพลงบรรเลงส่งท้ายในความหมายของการอวยชัยให้พร สำหรับงานมงคล ตลอดจนบรรเลงเมื่อการแสดงสิ้นสุดลง เช่น บรรเลงเมื่อเสร็จสิ้นพิธีของสงฆ์ ที่เรียกว่า “ส่งพระ” บรรเลงเป็นเพลงสุดท้ายในพิธีไหว้ครู โดยบรรเลงต่อจากเพลงเชิดกลอง เพื่ออวยชัยให้พรแสดงความยินดีต่อความสำเร็จในการประกอบพิธีกรรมไหว้ครู (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชิต. 2557: 19)

เพลงเชิด เป็นเพลงหน้าพาทย์ทำนองหนึ่ง สำหรับประกอบการแสดง โขน ละคร ในโอกาสที่ตัวละครเดินทางไปมาอย่างรีบร้อน หรือประกอบกิริยาการเดินทางระยะไกล การต่อสู้ การยกทัพ หรือการยกทัพจับศึก นอกจากนี้ยังเป็นเพลงซึ่งรวมอยู่ในเพลงชุดโหมโรงเย็น มีกลองทัดตีเป็นไม้กลอง ถ้าใช้กลองทัดตีประกอบจังหวะเรียก “เชิดกลอง” หากไม่ใช้กลองตี แต่ใช้ฉิ่งประกอบเพียงอย่างเดียวเรียกว่า “เชิดฉิ่ง” ทำนองเพลงเชิดแต่ละท่อนเรียกว่า “ตัว” ในการประกอบการแสดงนิยมใช้อัตราสองชั้นและชั้นเดียว ในพิธีไหว้ครู โขน ละคร เพลงเชิดบรรเลงขณะถวายเครื่องพลีกรรม โดยบรรดาศิษย์ยกเครื่องพลีกรรมรำถวายครูบิณฑาย (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชิต. 2557: 211-212)

- คำร้อง

ไก่อยไก่อแก้ว
 เลี้ยวล้อล่อราชฉลาดจริง
 ทำที่เล่นถลาให้คว่าเหมาะ
 ครั้นพระลอไล่กระชั้นกันกาง
 จับเขี้ยวเลี้ยวลัดฉวัดเฉวียน
 ชันเจ็ยเจ็ยก่องห้อยวนา

กล้าแกล้วยกายสิทธิ์ฤทธิ์ผิสีง
 เพราพริ้งหงอนสร้อยสวสยะอาจ
 ย่างเหยาะกริดปึกไ้หาง
 ไก่อยวิญหันห่างราชา
 วนเวียนหลบเว้งเชิงพุกษา
 ทำท่าเยาะเย้ยภูมิ

- ความหมายและอารมณ์

เพลงเชิดฉิ่ง เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงที่มีความตื่นเต้นสำคัญ ในที่นี้คือการที่พระลอไล่จับไก่อแก้ว เพราะไก่อแก้วเป็นไก่อที่มีฤทธิ์อำนาจจากเวทมนต์ของปู่เจ้าสมิงพราย จึงมีมารยาในการเลี้ยวล้อพระลออย่างมีชั้นเชิง นอกจากนี้ช่วงท้ายยังร้องออกท้ายเพลงกราวรำ ซึ่งมีความหมายไปในที่เยาะเย้ย คือ ไก่อแก้วเยาะเย้ยพระลอที่หลงกลไล่ตามมา อารมณ์เพลงเชิดฉิ่งเป็นอารมณ์ตื่นเต้นลุ้นระทึก อารมณ์เพลงกราวรำเป็นอารมณ์เย้ยหยัน เยาะเย้ย พระลอ นายแก้ว นายขวัญ ไล้ตามจับไก่อแก้วตามกระบวนท่ารำ รำตีบทตามคำร้องเวทีล่างแล้วไก่อแก้วหายเข้าโรง

- ทำนอง

เป็พาทย์บรรเลงเพลงเชิดชั้นเดียว (เชิดกลอง)
 ตัวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	ทุ้ม ม ชล ทลชล ทร-ร	- ทุ ทุ ม	ชลุทุ ร ม	ช ล ท ร	ท ล ท ร	ท ล ท ร	ท ล ช ม	ทุ ร ม ช
ห้องวง ใหญ่	- ล ท ร	- ทุ - ม	- ร - ม	- - ช ช	- - ช ล	ท ล - -	ลช- - -	มร- - -
	- - - ล	- ทุ - ทุ	- ล - ทุ	- ช - -	ร ม - -	- - ช ม	--ม ร ทุ	--ทุ ล ช
ตะโพน	ดับเพลง ดับตึง ดับ	-เท่งตึงดับ	-เท่งตึงดับ	-เท่งตึงดับ	-เท่งตึงดับ	-เท่งตึงดับ	-เท่งตึงดับ	-เท่งตึงดับ
กลองทัด	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม

บรรทัดที่ 2

ระนาบเอก	ดํ ํ ท ํ ล ํ ม	ล ํ ฟ ํ ม ํ ร	ด ํ ท ํ ด ํ ร	ด ํ ท ํ ล ํ ช ํ	ล ํ ท ํ ด ํ ร	ฟ ํ ร ํ ม ํ ฟ	ช ํ ม ํ ฟ ํ ช	ล ํ ฟ ํ ช ํ ล
ห้องวง ใหญ่	- - ม ํ ร	- - - ม	- ร - ม	- - ช ํ ช ํ	- ร - ช ํ	- - ล ํ ท	- ล ํ - -	ท ํ ท - ล
	ล ํ ท ํ - -	ด ํ ท ํ ล ํ -	- ล ํ - ท ํ	- ช ํ - -	- ล ํ - ช ํ	- - - ท ํ	- ล ํ - ท ํ	- - - ล ํ
ตะโพน	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป
กลองทัด	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม

บรรทัดที่ 3

ระนาบเอก	ท ํ ช ํ ล ํ ท	ด ํ ร ํ ม ํ ช ํ	ม ํ ร ํ ช ํ ม ํ	ร ํ ช ํ ม ํ ร ํ	ท ํ ร ํ ท ํ ล	ร ํ ล ํ ร ํ ด ํ	ท ํ ล ํ ช ํ ร	ม ํ ฟ ํ ช ํ ล
ห้องวง ใหญ่	- ล ํ - ล	- ช ํ - ม	- ท ํ - ล	- ช ํ - -	ท ํ ล ํ - -	ล ํ ช ํ - -	ช ํ ม ํ - -	ม ํ ร ํ - -
	- ร - ล	- ช ํ - ท ํ	- ท ํ - ล	- ร - -	- - ช ํ ม	- - ม ํ ร	- - ร ํ ท ํ	- - ท ํ ล
ตะโพน	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่ง-ละ	-ตูปดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป
กลองทัด	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	- - - -	- - - ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม

บรรทัดที่ 4

ระนาบเอก	ร ํ ท ํ ล ํ ช	ร ํ ร ํ ร ํ ม ํ	ร ํ ร ํ ร ํ ม ํ	ช ํ ล ํ ด ํ ร ํ	ช ํ ม ํ ม ํ ม ํ	ช ํ ม ํ ร ํ ล	ร ํ ท ํ ท ํ ท	ม ํ ด ํ ร ํ ม ํ
ห้องวง ใหญ่	ร ํ ท ํ - -	- - ร ํ ม	- ช ํ - ล	- ท ํ - ล	- ช ํ - ม	- ร - ช	- - ล ํ ท	- ล ํ - -
	- - ล ํ ช ํ	- ด ํ - -	- ช ํ - ล	- ท ํ - ล	- ช ํ - ท ํ	- ล ํ - ช ํ	- - - ท ํ	- ล ํ - ท ํ
ตะโพน	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป
กลองทัด	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม

บรรทัดที่ 5

ระนาบเอก	ร ํ ด ํ ท ํ ล	ร ํ ม ํ ฟ ํ ช
ห้องวงใหญ่	ท ํ ท - ล	- ท ํ ล ํ ช
	- - - ล	- ท ํ ล ํ ช ํ
ตะโพน	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป
กลองทัด	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม

ตัวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ระนาบเอก	รํ ํ รํ คํ	ท ล ท คํ	รํ ํ รํ คํ	ท ล ช ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ทุ	ด ร ม ร	ด ทุ ล ช
ห้องวง ใหญ่	- ท - ล	- ช - ม	- ช - -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -	ร ทุ - -
	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ร - -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล	- - ล ช
ตะโพน	-เพ่ง-ละ	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง
กลองทัด	- - - -	- - - ต้ม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม

บรรทัดที่ 2

ระนาบเอก	ทุ ช ล ทุ	ด ม ร ด	ทุ ล ช ล	ทุ ด ร ม	ช ล ทุ ร-ด	ทุ ล ม-ด ร ม	ช ฟ ม ร-ม	รํ คํ รํ ํ
ห้องวง ใหญ่	- ท - ล	- ช - ม	- ช - -	ท ล - -	- ร - ช	- - ล ท	- ล - -	ท ท - ล
	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ร - -	- - ช ม	- ล - ช	- - - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล
ตะโพน	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง
กลองทัด	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม

บรรทัดที่ 3 เน้นเสียง เตรียมลงจบแบบขาด ตอนหมดวรรค แล้วส่งร้องเชิดฉิ่ง ตัวที่ 1

ระนาบเอก	รํ คํ รํ ํ	รํ คํ รํ ํ	รํ คํ ท ล	รํ ํ รํ คํ	ท ล ช ม	ฟ ช ฟ ล	ช ฟ ม ร	ฟ ม ร ม
ห้องวง ใหญ่	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- ช - -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
	- ร - ล	- ช - ทุ	- ทุ - ล	- ร - -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล
ตะโพน	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่ง-ละ	-ตึงตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง
กลองทัด	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	- - - -	- - - ตุม	-ตุม-ตุม	-ตุม-ตุม	-ตุม-ตุม

บรรทัดที่ 4

ระนาบเอก	ฟ ช ล ช
ห้องวงใหญ่	ร ทุ - -
	- - ล ช
ตะโพน	-เพ่งตึงตึง
กลองทัด	-ตุม-ตุม

ส่งร้องเข็ดขึง ตัวที่ 1 จังหวะลอย ช้า ๆ

ทางร้อง	-----	-----	--- ซล	ทล รืท	ล ทล-ซด	-----	--- ฟ	--- ซฟ
คำร้อง	-----	-----	--- ไก่	-----	--- เอย	-----	--- ไก่	--- แก้ว
ระนาดเอก	- ร - ฟ	ม ฟ ซ ล	-----	-----	-----	-----	-----	-----

ทางร้อง	--- ซฟ	--- ซฟ	--- ซ	- ซ - ซฟ	--- ล	--- ซด	--- ซร	-----
คำร้อง	--- กล้า	--- แก้ว	--- กาย	- ย-สิทธิ์	--- ฤทธิ์	--- ผี	--- สิ่ง	-----

ทางร้อง	-----	--- ทล	ท-ซล-ทล	- รืท - ซฟ	--- ซ	--- ซฟ	-- ซ ฟ	- ซ --
คำร้อง	-----	--- เลี้ยว	-----	--- ล่อ	--- ลอ	--- ราช	--- ฉลาด	- จริง --

ทางร้อง	-----	--- ซ	-----	--- ลด	--- ลด	--- ซฟ	ซ ฟซ ฟ	ซ ลซ ซ
คำร้อง	-----	--- เพรา	-----	--- พริ้ง	--- หงอน	--- สร้อย	-----	-----

ทางร้อง	--- ล	--- ท	ลซ - ลท	- รื - ร	ม รท รม	- ซ - ล	ท ลซ ล	ทล รืท ท
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

ทางร้อง	-----	--- ซด	-----	-- ซ ซ	- ล ซฟ	- ลท --	ลซทล	- ล --
คำร้อง	-----	--- สวย	-----	-- สะอาก	-----	-----	-----	-----

ระนาดเอกบรรเลงสวม

ทางร้อง	-----	--- ท	-----	--- รืล	-----	--- ท	-----	--- รื
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	-- ซลท	- ท - ท	ท - ซลท	- ล - ล	-----	--- ท	-----	--- รื

ระนาดเอก	-- ทลซ	- ล - ซ
ฆ้องวงใหญ่	-- ท--	- ล --
	--- ลซ	--- ซ

เชิดฉิ่งชั้นเดียว ตัวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลงเชิดกลอง

bpm = 72

ระนาดเอก	- ล ท ร	- ทุ - ม	ซลุทุ ร ม	ซ ล ท ร	ท ม ทุ ร	ท ล ซ ร	ม ฟ ซ ล	ร ทุ ล ซ
ฆ้องวงใหญ่	- ล ท ร	- ทุ - ม	- ร - ม	- - ซ ซ	- - ซ ล	ท ล - -	ลซ - - -	มร - - -
	- - - ล	- ฟ - ทุ	- ล - ทุ	- ซ - -	ร ม - -	- - ซ ม	- - ม ร ทุ	- - ทุ ล ซ

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ด ทุ ล ม	ล ฟ ม ร	ด ทุ ด ร	ด ทุ ล ซ	ล ทุ ร ล	ทุ ร ม ทุ	ร ม ซ ร	ม ซ ล ม
ฆ้องวงใหญ่	- - ม ร	- - - ม	- ร - ม	- - ซ ซ	- ร - ซ	- - ล ท	- ล - -	ท ท - ล
	ล ทุ - -	ด ทุ ล -	- ล - ทุ	- ซ - -	- ล - ซ	- - - ทุ	- ล - ทุ	- - - ล

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ซ ล ท ซ	ล ท ด ้ม	ร ด้ ท ล	ร ้ม ร ด้	ท ล ซ ทุ	ร ม ฟ ซ	ฟ ม ร ซ	ล ทุ ด ร
ฆ้องวงใหญ่	- ล - ล	- ซ - ม	- ท - ล	- ซ - -	ท ล - -	ล ซ - -	ซ ม - -	ม ร - -
	- ร - ล	- ซ - ทุ	- ทุ - ล	- ร - -	- - ซ ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	ด ทุ ล ซ	ล ทุ ร ม	ซ ล ท ด	ร ้ม ร ด้	ท ล ซ ม	ร ซ ล ท	ด ้ม ร ด้	ซ ล ท ด
ฆ้องวงใหญ่	ร ทุ - -	- - ร ม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	- - ล ท	- ล - -
	- - ล ซ	- ด - -	- ซ - ล	- ทุ - ล	- ซ - ทุ	- ล - ซ	- - - ทุ	- ล - ทุ

บรรทัดที่ 5 เน้นเสียงเล็กน้อย เตรียมส่งร้องเชิดฉิ่ง ตัวที่ 2

ระนาดเอก	ร ด้ ท ล	ท ซ ล ท	ด ้ม ร
ฆ้องวงใหญ่	ท ท - ล	- - ล ท	ด ้ม ร
	- - - ล	- ซ - -	- ร - ร

ระนาดเอกบรรเลงสวม

ทางร้อง	----	--- รี่	--- ซ	--- ซ	ล-ซฟ- ลท	รืทลซลท	รืทลซทล	--- ล
คำร้อง	----	----	--- รา	--- ซา	----	----	----	----
ระนาดเอก	ซูลุทุร	มทุรม	ซรวมทุ	ซลทซลท	-ซลท- ซลท	ซลท-ซลท	-ซลท-ล	--- ล

ทางร้อง	----	--- ท	--- รี่ล	--- ท	----	----	----	--- รี่
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	--- ท	--- ล	--- ท	-ซลทดี่	ดี่ทลซ ลทดี่	ดี่ทลซ ลทดี่	--- รี่

ระนาดเอก	-- ทลซ	- ล - ซ
ห้องวงใหญ่	-- ท--	- ล --
	-- -ลซ	--- ซ

ตัวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะบรรเลงรับร้องเพลงเชิดฉิ่ง bpm = 84

ระนาดเอก	- ท รี่ ล	ท ล ซ ม	ซ ล รี่ ดี่	ท ล ซ ม	ฟ ซ ล ซ	ฟ ม ร ทุ	ด ร ม ร	ด ทุ ล ซ
ห้องวงใหญ่	- ท - ล	- ซ - ม	- ซ --	ท ล --	ล ซ --	ซ ม --	ม ร --	ร ทุ --
	- ทุ - ล	- ซ - ทุ	- ร --	-- ซ ม	-- ม ร	-- ร ทุ	-- ทุ ล	-- ล ซ

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ทุ ซ ล ทุ	ด ทุ ร ด	ทุ ด ร ด	ม ด ร ม	ล ท ดี่ รี่	รี่ รี่ ท ดี่	ดี่ ดี่ ล ท	ท ท ซ ล
ห้องวงใหญ่	- ท - ล	- ซ - ม	- ซ --	ท ล --	- ร - ซ	-- ล ท	- ล --	ท ท - ล
	- ทุ - ล	- ซ - ทุ	- ร --	-- ซ ม	- ล - ซ	--- ทุ	- ล - ทุ	--- ล

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	รํ ํ รํ ดํ	ท ล ช ร	ม ฟ ช ดํ	ท ล รํ ดํ	ท ล ช ม	ฟ ช ฟ ล	ช ฟ ม ร	ฟ ม ร ม
ห้องวงใหญ่	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- ช - -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
	- ร - ล	- ช - ทุ	- ทุ - ล	- ร - -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล

บรรทัดที่ 4 เน้นเสียงเล็กน้อย เร่งความเร็วขึ้น เตรียมส่งร้องเชิดเงิน ตัวที่ 3

ระนาดเอก	ฟ ช ล ช	ล ท ดํ ํ	รํ ดํ ท ล	รํ ํ รํ ดํ	ท ล ช ม	ร ช ล ท	ดํ ํ รํ ดํ	ช ล ท ดํ
ห้องวงใหญ่	ร ทุ - -	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ช	- - ล ท	- ล - -
	- - ล ช	- ด - -	- ช - ล	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ล - ช	- - - ทุ	- ล - ทุ

บรรทัดที่ 5

ระนาดเอก	รํ ดํ ท ล	ท ช ล ท	ดํ รํ - -
ห้องวงใหญ่	ท ท - ล	- - ล ท	ดํ รํ - -
	- - - ล	- ช - -	- - - -

ร้องเชิดเงิน ตัวที่ 3

ทางร้อง	- - - ร	- ม - ร ทุ	ร ม ร ช ม	- - - ม	- - - ร	- ม ร ช ม	- ร - ม	ร-ม-ร ทุ
คำร้อง	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ทางร้อง	- - - ล	-ทลรํท	-ล-รํท	ล-ท-ลช	- - - ดํช	-ล-ช	ล ช ลชม	- - - ม
คำร้อง	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ทางร้อง	- - - -	- - - ช	-ล-ทลรํท	ลช-ชดํ	- - - ชล	ฟ-ล- -	- - ช ฟ	- - ช ชดํ
คำร้อง	- - - -	- - - ับ	- - - -	- - - เฉียว	- - - เลี้ยว	- ลัด - -	- - วด	- - เวยน

ทางร้อง	----	---ช	---ช	---ฟ	- ดิ่ง - ฟ	- ช - ฟ ช	ฟชฟชลช	- ช - -
คำร้อง	----	---วน	---เวียน	---หลบ	- เว้ง - -	-----	-----	-----

ทางร้อง	--- รั	- ท - รั	- ท ม รั	- ท - รั	--- ท	- ล - ท	รั ท ลช	ล ท ลช
คำร้อง	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

ทางร้อง	----	---ร	---ม	รท - รม	- ช - ล	- ท - ลช	ล ทลรัท	--- ท
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

ระนาดเอกบรรเลงสวม

ทางร้อง	--- รั	---ช	----	- ดิ่ง - ช	ดิ่ง ลชฟ	- ชลท	ลชล ทล	--- ล
คำร้อง	--- -	--- เชิง	----	- พฤก - ษา	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	ซลุทุร	มทุรม	ชรมทุ	ชลทชลท	- ชลท - ชลท	ชลท - ชลท	- ชลท - ล	--- ล

ทางร้อง	----	--- ท	----	--- รัล	-----	--- ท	-----	--- รั
คำร้อง	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	----	--- ท	-----	--- ล	-----	--- ท	-----	--- รั

ระนาดเอก	- - ทลช	- ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- - ท--	- ล - -
	- - -ลช	- - - ช

เชิดจีน ตัวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	- รั รั รั	- ท - รั	- ท ม รั	- ท - รั	- ท ท ท	- ล - ท	รั ท ลช	- ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- - รั รั	- ท - รั	- ท ม รั	- ท - รั	- - ทท-	- - - ท	รั ท - -	- ล - -
	- ร - -	- ฟ - ร	- ฟ ม ร	- ฟ - ร	- - - -ท	- ล - -	- - ล ช	- - - ช

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	รํ ํ ํ ํ ํ	- ท - ํ	มํ ท มํ ํ	- ท - ํ	ท ท ท ท	- ล - ท	รํ ท ล ๗	ล ๗ - -
ฆ้องวงใหญ่	- - ํ ํ	- ท - ํ	- ท มํ ํ	- ท - ํ	- - ทท-	- - - ท	รํ ท - -	- ล - -
	- ร - -	- ฟ - ร	- ฟ ม ร	- ฟ - ร	- - - - ท	- ล - -	- - ล ๗	- - - ๗

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ล ล ล ล	- ท - -	รํ ํ ํ ํ ํ	- มํ - ล	ท ล ๗ ม	ร ทุ - ทุ	- - ร ม ๗	- ร - ม
ฆ้องวงใหญ่	- - ล ล	- - ท ท	- - ํ ํ	- - มํ มํ	- ล - -	๗ ม - -	- - - ม ๗	- ๗ - ๗
	- - - ม	- - - ฟ	- - - ร	- - - ม	- - ๗ ม	- - ร ทุ	- - ร - -	- ร - ม

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	๗ ม ล ๗	- ม - ร	- - - -	- - - -	ม ร ๗ ม	- ร - ทุ	- - - -	- - - -
ฆ้องวงใหญ่	- - - -	- - - -	๗ - ล ล	- ๗ - ๗	- - - -	- - - -	ม - ๗ ๗	- ๗ - ร
	- - - -	- - - -	- ม - ๗	- ม - ร	- - - -	- - - -	- ร - ม	- ร - ทุ

บรรทัดที่ 5

ระนาดเอก	ร ทุ ม ร	- ทุ - ล	- - - ล	- - - -	ท ล รํ ท	- ล - ท	- - - -	- - ล ๗
ฆ้องวงใหญ่	- - - -	- - - -	ร - ม ม	- ร - ร	- - - -	- - - -	ทุ - ร ร	- ร - ร
	- - - -	- - - -	- ทุ - ร	- ทุ - ล	- - - -	- - - -	- ล - ทุ	- ล - ๗

บรรทัดที่ 6

ระนาดเอก	- - - -	ร ร - ํ	ดํ ท ล ท	ดํ ํ - ๗	- - - -	- - - ๗	๗ ๗ ๗ ๗	- ๗ - ๗
ฆ้องวงใหญ่	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ๗	- ๗ ๗ ๗	- ๗ - ๗
	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ๗	- - - -	- - - ๗	- ๗ ๗ ๗	- ๗ - ๗

บรรทัดที่ 7

ระนาดเอก	-- รื ท	รื ล ท ช	-- รื ท	รื ล ท ช	ร - รื ท	รื ล ท ช	ร ทุ ม ร	ช ม ล ช
ฆ้องวงใหญ่	-- รื -	รื - ท -	-- รื -	รื - ท -	-- รื -	รื - ท -	ล - ล -	- ม - ช
	--- ท	- ล - ช	--- ท	- ล - ช	--- ท	- ล - ช	- ช - ร	--- ร

บรรทัดที่ 8

ระนาดเอก	-- รื ท	รื ล ท ช	ร - รื ท	รื ล ท ช	-- รื ท	รื ล ท ช	ล ช ล ร	ม ช - -
ฆ้องวงใหญ่	-- รื -	รื - ท -	-- รื -	รื - ท -	-- รื -	รื - ท -	ล - ล -	- ม - ช
	--- ท	- ล - ช	--- ท	- ล - ช	--- ท	- ล - ช	- ช - ร	--- ร

บรรทัดที่ 9

ระนาดเอก	ล ล ล ช	ล ล ล ช	ล ล ล ช	ล ล ล ช	-- ล ช	ล ช ล ช	ล ช ล ช	ล ช - -
ฆ้องวงใหญ่	ล ล ล -	ล ล ล -	ล ล ล -	ล ล ล -	-- ล -	ล - ล -	ล - ล -	- ล - -
	--- ช	--- ช	--- ช	--- ช	--- ช	- ช - ช	- ช - ช	--- ช

บรรทัดที่ 10

ระนาดเอก	ล ล ล ล	- ทุ - -	ร ร ร ร	- ม - ล	ท ล ช ม	ร ทุ - ทุ	-- ร ม ช	- ร - ม
ฆ้องวงใหญ่	-- ล ล	-- ท ท	-- รื รื	-- มื มื	- ล - -	ช ม - -	--- ม ช	- ช - ช
	--- ม	--- ฟ	--- ร	--- ม	-- ช ม	-- ร ทุ	-- ร - -	- ร - ม

บรรทัดที่ 11

ระนาดเอก	----	- ช ช ช ช	-- ล ช	ล ร - ม	--- มื	-----ม	-----มื	--- มื
ฆ้องวงใหญ่	----	--- ช	-- ล -	ล ช - ช	----	--- มื	- มื มื มื	- มื - มื
	----	--- ม	--- ช	- ร - ม	----	--- ม	- ม ม ม	- ม - ม

บรรทัดที่ 12

ระนาดเอก	----	ซ ม --	ซ ม --	ซ ม --	ลลล ท ล	ซ ม --	ซ ม --	ซ ม --
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ซ ซ	-- ซ ซ	-- ซ ซ	-- ลล-	ท ล --	-- ซ ซ	-- ซ ซ
	----	--- ม	--- ม	--- ม	--- ล	-- ซ ม	--- ม	--- ม

บรรทัดที่ 13 พระลอไล่ต้อนไก่ตามกระบวนท่า จนกระทั่งพร้อมกันที่กลางเวทีแล้ว ระนาดเอกจึงเน้นเสียงและปากทำนองในท้องที่ 7 ให้สัญญาณว่าจะออกทำเพลงเชิด

ระนาดเอก	----	ซ ม --	ซ ม --	ซ ม --	ลลล ท ล	ซ ม --	- ม ม ม	- ม --
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ซ ซ	-- ซ ซ	-- ซ ซ	-- ลล-	ท ล --	-- ซ ซ	-- ซ ซ
	----	--- ม	--- ม	--- ม	--- ล	-- ซ ม	--- ม	--- ม

ทำเพลงเชิด

บรรทัดที่ 3

ความเร็วในขณะเร่งเพื่อส่งร้องเพลงเชิดจึง

bpm = 104

ระนาดเอก	ม ม ม ม	- ล ล ล	- ซ ล ซ	ท ล ซ ม	ฟ ซ ล ซ	ฟ ม ร ทุ	ด ร ม ร	ด ทุ ล ทุ
ฆ้องวงใหญ่	-- ม ม	-- ล ล	- ซ --	ท ล --	ล ซ --	ซ ม --	ม ร --	ร ทุ --
	- ทุ --	- ล --	- ร --	-- ซ ม	-- ม ร	-- ร ทุ	-- ทุ ล	-- ล ทุ

บรรทัดที่ 4 เน้นเสียงเล็กน้อย เตรียมส่งร้องเชิดจึง ออกทำยกรวำ

ระนาดเอก	ล ทุ ร ม	ซ ล ท ดั	ร มั ร ดั	ท ล ซ ม	ร ซ ล ท	ดั มั ร ดั	ซ ล ท ดั	ร ดั ท ล
ฆ้องวงใหญ่	-- ร ม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	-- ล ท	- ล --	ท ท - ล
	- ด --	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ทุ	- ล - ซ	--- ทุ	- ล - ทุ	--- ล

บรรทัดที่ 5

ระนาดเอก	ท ช ล ท	ดี รี่ - รี่
ฆ้องวงใหญ่	-- ล ท	ดี -- รี่
	- ช --	- ร - ร

ร้องเชิดฉิ่ง – ทำยกราวรำ

ทางร้อง	--- ร	- ม - รทุ	ร มรชม	--- ม	-- ชร	- มรชม	- ร - ม	ร-ม-รทุ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

ทางร้อง	--- ล	-ทลรืท	-ล-รืท	ล-ท-ลช	--- ดี่ช	-ล-ช	ล ช ล ช	ล - ชม
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

ทางร้อง	--- ชดี	--- ชฟ	--- ฟ	--- ชฟ	--- ชฟ	-- ชช	----	----
คำร้อง	--- ช้น	---เจ้อย	---เจ้อย	---ห้อย	--- ก้อย	-- วนา	----	----

เข้าทำยกราวรำ ท่อน 1

ความเร็วในการสวมร้องทำยกราว

bpm = 66

ทางร้อง	--- ท	--- ท	--- ลช	-ลท-ลท	ล - ร ม	- ช - ล	--- ล	--- ล
คำร้อง	--- ทำ	--- ทำ	----	-เยาะ-เย้ย	----	----	--- ฏ	--- มี
ระนาดเอก	----	----	ซึ มี่ รี่ ท	-- ล ช	ล ทุ ร ม	- ม ช ล	-มซึมรี่ท	รึมซึมรี่ท-ล
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- มี่ รี่ ท	- ล - ช	- ร ม	- ช - ล	- ท - รี่	- ท - ล
	----	----	- ม ร ทุ	- ล - ช	- ด --	- ช - ล	- ทุ - ร	- ทุ - ล
ตะโพน	----	----	--ตึบเพลิง	-ตึง-ตึบ	--เพ่ง-	ตึงตึบ--	เพ่ง-ตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ
กลองทัด	----	----	----	--- ต้อม	----	- ต้อม --	--- ต้อม	--- ต้อม

ปี่พาทย์บรรเลงเพลงกราวรำ ท่อน 1 เที้ยวหลัง

บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการบรรเลงรับร้องกราวรำ

bpm = 84

ระนาดเอก	ม ร ฟ ร	ม ฟ ช ล	ม ี ร ี ช ี ม	ร ี ท ล ช	ร ทุ ม ร	ช ุ ทุ ล ุ ช	ล ุ ทุ ด ร	ม ร ด ทุ
ฆ้องวงใหญ่	- ท ล ล	- - - ล	- ม ี ร ี ท	- ล - ช	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ช	- ล - ท
	- - - ร	- ล - -	- ม ร ทุ	- ล - ช	- ด - -	- ช - ล	- ทุ - ช	- ล - ทุ
ตะโพน	-ตึง-เพ่ง	-ถะ-ตึบ	ตึงตึบ--	เพ่ง-ตึงตึบ	--เพ่ง-	ตึงตึบ--	เพ่ง-ตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ
กลองทัด	- - - -	- - - -	- ต้อม - -	- - - ต้อม	- - - -	- ต้อม - -	- - - ต้อม	- - - ต้อม

บรรทัดที่ 2 ระนาดเอกเน้นเสียงตั้งแต่ห้องที่ 5 บากทำนองและลงจบแบบขาด

ระนาดเอก	ล ุ ช ุ ล ุ ทุ	ด ร ม ทุ	ร ม ช ล	ร ี ท ล ช	ล ท ด ี ร	ม ี ด ี ร ี ด	ท ล ช ล	ช ท - ล
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ม	- ร - -	ท ท - -	ล ล - ช	- - ร ม	- ช - ล	- ท - ร	- ท - ล
	- ร - ม	- ร - ทุ	- - - ล	- - - ช	- ด - -	- ช - ล	- ทุ - ร	- ทุ - ล
ตะโพน	-ตึง-เพ่ง	-ถะ-ตึบ	ตึงตึบ--	เพ่ง-ตึงตึบ	--เพ่ง-	ตึงตึบ--	เพ่ง-ตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ
กลองทัด	- - - -	- - - -	- ต้อม - -	- - - ต้อม	- - - -	- ต้อม - -	- - - ต้อม	- - - ต้อม

ปี่พาทย์ตั้งแนว เชิดชั้นเดียว

ระนาดเอกขึ้นเพลงและตั้งจังหวะ ตะโพนและกลองทัดเข้าจังหวะให้พอดีกับระนาดเอกกำลังชยขึ้น

เพลง

ตัวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	ม ี ร ี ด ี ท ล ทลชม รทุ-ร	- ทุ ทุ ม	ช ุ ล ุ ทุ ร ม	ช ล ท ช	ล ท ด ี ร	ม ี ร ี ด ี ท	ด ี ร ี ม ี ร	ด ี ท ล ช
ฆ้องวงใหญ่	- ล ท ร	- ทุ - ม	- ร - ม	- - ช ช	- - ช ล	ท ล - -	ลช- - -	มร- - -
	- - - ล	- ฟ - ทุ	- ล - ทุ	- ช - -	ร ม - -	- - ช ม	--ม ร ทุ	--ทุ ล ุ ช
ตะโพน	ตึบเพลง ตึง ตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ	-เพ่งตึงตึบ
กลองทัด	- - - ต้อม	- - - ต้อม	- - - ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม

บรรทัดที่ 2

[illegible]

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ท ล รั ดั	ท ล ช ร	ม ฟ ช ล	ท ดั รั ดั	ท ล ช ม	ฟ ช ดั ล	ช ฟ ม ร	ด ทุ ด ร
ฆ้องวง ใหญ่	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- ช - -	ท ล - -	ล ช - -	ช ม - -	ม ร - -
	- ร - ลุ	- ชุ - ทุ	- ทุ - ลุ	- ร - -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ลุ
ตะโพน	-เพ่งดิงตู้บ	-เพ่งดิงตู้บ	-เพ่งดิงตู้บ	-เพ่ง-ถะ	-ตู้บดิงตู้บ	-เพ่งดิงตู้บ	-เพ่งดิงตู้บ	-เพ่งดิงตู้บ
กลองทัด	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	- - - -	- - - ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม	-ตูม-ตูม

บรรทัดที่ 4 ไก่แก้ววิ่งเข้าโรง ระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อยตั้งแต่ห้องที่ 4 เป็นสัญญาณว่าลงจบแบบ
ขาด

[illegible]

บรรทัดที่ 6

ระนาดเอก	รํ ด้ ท ล	- ท ล ช
ฆ้องวงใหญ่	ท ท - ล	- ท ล ช
	- - - ล	- ท ล ช
ตะโพน	-เพ่งดิงตูป	-เพ่งดิงตูป
กลองทัด	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : ทางพื้น
- จำนวนท่อน : - เพลงเชิดกลอง-เชิดฉิ่ง 2 ตัว
- เพลงเชิดจิ้งตัวที่ 3
- เพลงกราวรำ 1 ท่อน (ปกติมี 2 ท่อน แต่บรรเลงท่อนเดียว)
- หน้าทับ : หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
- ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีนำ , สวมร้อง ,

- ความเร็วในการบรรเลง

- ความเร็วในการขึ้นเพลงเชิดกลอง bpm = 72
- ความเร็วขณะบรรเลงก่อนลงจบแบบขาดส่งร้องเพลงเชิดฉิ่ง bpm = 80
- ความเร็วในการร้องเพลงเชิดฉิ่ง จังหวะอิสระ
- ความเร็วขณะบรรเลงรับร้องเพลงเชิดฉิ่ง bpm = 84
- ความเร็วในขณะเร่งเพื่อส่งร้องเพลงเชิดฉิ่ง bpm = 104
- ความเร็วในการสวมร้องทำยกราวรำ bpm = 66
- ความเร็วในการบรรเลงรับร้องกราวรำ bpm = 84

- การขึ้นเพลง

การขึ้นเพลงเชิดกลองระนาดเอกขยี้ทำนองห้องที่ 1 ขึ้นมา ด้วยความเร็วที่เร่งขึ้นมาเล็กน้อย จากตอนท้ายของเพลงลาวเจ้าชู เครื่องดำเนินทำนองและเครื่องประกอบจังหวะอื่น เข้าทำนองและเข้าจังหวะให้พอดีกับที่ระนาดเอกขยี้

ระนาดเอก	ทุ้ม มซล ทลซล ทวี-ร	- ทุ ทุ ม	ซลุทุ ร ม	ซ ล ท ริ	ท ล ท ริ	ท ล ท ริ	ท ล ซ ม	ทุ ร ม ซ
ห้องวง ใหญ่	- ล ท ร	- ทุ - ม	- ร - ม	-- ซ ซ	-- ซ ล	ท ล --	ลซ- --	มร- --
	--- ล	- พุ - ทุ	- ล - ทุ	- ซุ --	ร ม --	-- ซ ม	-- ม ร ทุ	-- ทุ ล ซุ
ตะโพน	ตบเพลง ตับตึง ตบ	- เท่งตึง ตบ	- เท่งตึงตบ	- เท่งตึงตบ	- เท่งตึงตบ	- เท่งตึงตบ	- เท่งตึงตบ	- เท่งตึงตบ
กลองทัด	--- ต้อม	--- ต้อม	--- ต้อม	- ต้อม-ต้อม	- ต้อม-ต้อม	- ต้อม-ต้อม	- ต้อม-ต้อม	- ต้อม-ต้อม

การขึ้นทำเพลงกราวรำ เมื่อร้องถึงคำว่า “ขันเจ้อยเจ้อยก้องห้องวนา” แล้ว ร้องทำเพลงกราวรำที่คำว่า “ท่าท่าเยาะเย้ยภูมิ” ระนาดเอกเข้าทำนองทำเพลงกราวรำที่ท่อน 1 บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 3 ตะโพนและกลองทัดเข้าจังหวะห้องที่ 3

ทางร้อง	--- ซด	--- ซฟ	--- ฟ	--- ซฟ	--- ซฟ	-- ซซ	----	----
คำร้อง	--- ขัน	---เจ้อย	---เจ้อย	--- ห้อง	--- ก้อง	-- วนา	----	----

เข้าทำเพลงกราวรำ ท่อน 1

ทางร้อง	--- ท	--- ท	--- ลซ	-ลท-ลท	ล - ร ม	- ซ - ล	--- ล	--- ล
คำร้อง	--- ท่า	--- ท่า	----	-เยาะ-เย้ย	----	----	--- ภู	--- มี
ระนาดเอก	----	----	ซ ม ริ ท	-- ล ซ	ล ทุ ร ม	- ม ซ ล	-มซมริท	ริมซมริท-ล
ห้องวง ใหญ่	----	----	- ม ริ ท	- ล - ซ	-- ร ม	- ซ - ล	- ท - ริ	- ท - ล
	----	----	- ม ร ทุ	- ล - ซุ	- ด --	- ซุ - ล	- ทุ - ร	- ทุ - ล
ตะโพน	----	----	--ตบเพลง	-ตึง-ตบ	--เท่ง-	ตึงตบ--	เท่ง-ตึงตบ	-เท่งตึงตบ
กลองทัด	----	----	----	--- ต้อม	----	- ต้อม --	--- ต้อม	--- ต้อม

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- ตัวที่ 2 บรรทัดที่ 1

การเน้นเสียง

- ตัวที่ 2 บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 1
- รับร้อง เชิดชั้นเดียว ตัวที่ 1 บรรทัดที่ 4 และ 5
- รับร้อง เชิดชั้นเดียว ตัวที่ 2 บรรทัดที่ 4
- รับร้อง เชิดจีน ตัวที่ 3 บรรทัดที่ 13 ห้องที่ 5
- ทำยเพลงเชิดชั้นเดียว ต่อจากเชิดจีนตัวที่ 3 บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 5
- ทำยเพลงเชิดชั้นเดียว ต่อจากกราวรำ บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 2

การใช้ปฏิภาณดัดแปลงทำนอง-หาทางลงจบ

- รับร้อง เชิดจีน ตัวที่ 3 บรรทัดที่ 13
- ทำยเพลงเชิดชั้นเดียว ต่อจากกราวรำ บรรทัดที่ 4 และ 5

การเข้าจังหวะ

- ร้องเชิดฉิ่ง บรรทัดที่ 3 เข้าทำยกราวรำ ท่อน 1 บรรทัดที่ 2

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

การลงจบเพลงเชิดกลองเพื่อส่งร้องเพลงเชิดฉิ่ง ผู้บรรเลงระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อยเป็น

สัญญาณว่าจะลงจบแบบขาด

ระนาดเอก	ริ้ด ริ้ม	ริ้ด ริ้ม	ริ้ด ทล	ริ้ม ริ้ด	ทล ชม	ฟช ฟล	ช ฟ ม ร	ฟ ม ร ม
ห้องวง ใหญ่	- ล - ล	- ช - ม	- ท - ล	- ช - -	ทล - -	ลช - -	ช ม - -	ม ร - -
	- ร - ล	- ช - ทุ	- ทุ - ล	- ร - -	- - ช ม	- - ม ร	- - ร ทุ	- - ทุ ล
ตะโพน	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่ง-ฉะ	-ตึงตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง	-เพ่งตึงตึง
กลองทัด	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	-ต้อม-ต้อม	- - - -	- - - ตุ่ม	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม	-ตุ้ม-ตุ้ม

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	ฟ ซ ล ซ
ฆ้องวงใหญ่	ร ทุ - -
	- - ล ทุ
ตะโพน	-เพ่งดิงตูป
กลองทัด	-ตุ้ม-ตุ้ม

- ความสัมพันธ์กับการแสดง

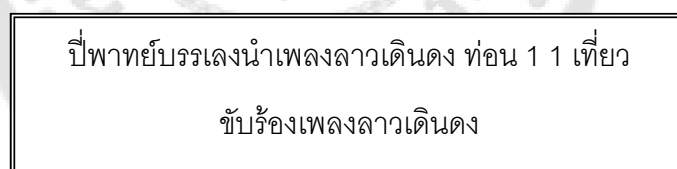
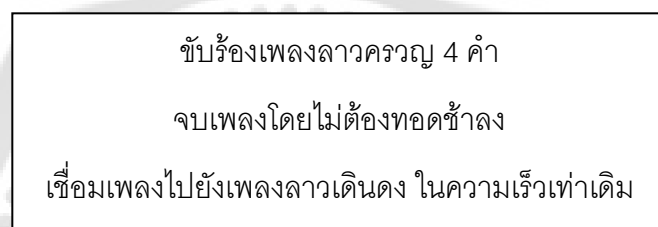
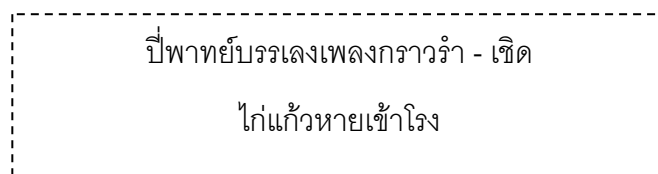
การสังเกตท่าร่าเพื่อลงจบเพลงเชิด ส่งร้องเชิดฉิ่ง ให้สังเกตว่าเมื่อจบเพลงลาวเจ้าชูแล้ว พระลอจะไล่ตามไก่แก้วบนเวทีพอสมควร แล้วจะยืนคนละฝั่งเพื่อเตรียมพร้อมรำตีบทเพลงเชิดฉิ่งตามกระบวนท่า ผู้บรรเลงระนาดเอกจะต้องเน้นเสียงและเตรียมหาทางลงจบตั้งแต่พระลอและไก่แก้วเตรียมที่จะยืนคนละฝั่งเพื่อให้พอดีกับตัวละครจะได้ไม่ต้องยืนรอนาน

การสังเกตท่าร่าเพื่อเปลี่ยนจากเพลงเชิดจิ้นตัวที่ 3 ออกท้ายเพลงเชิดชั้นเดียวนั้น ผู้บรรเลงระนาดเอกจะต้องสังเกตท่าร่าว่า พระลอไล่ต้อนกันทางไก่แก้วตามกระบวนท่า จนกระทั่งพร้อมกันที่กลางเวทีแล้ว ระนาดเอกจึงเน้นเสียงและปากทำนองในท้องที่ 7 ให้สัญญาณว่าจะออกท้ายเพลงเชิด

บรรทัดที่ 13 พระลอไล่ต้อนไก่ตามกระบวนท่า จนกระทั่งพร้อมกันที่กลางเวทีแล้ว ระนาดเอกจึงเน้นเสียงและปากทำนองในท้องที่ 7 ให้สัญญาณว่าจะออกท้ายเพลงเชิด

ระนาดเอก	----	ซ ม --	ซ ม --	ซ ม --	ลลล ท ล	ซ ม --	- ม ม ม	- ม --
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ซ ซ	-- ซ ซ	-- ซ ซ	-- ลล-	ท ล --	-- ซ ซ	-- ซ ซ
	----	--- ม	--- ม	--- ม	--- ล	-- ซ ม	--- ม	--- ม

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวครวญ

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวครวญ สองชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า ประเภทหน้าทับลาว มีท่อนเดียว เพลงนี้บรรจุในเพลงตับในเรื่องพระลอ บรรจุในเพลงตับลาวต่าง ๆ ใช้ประกอบการแสดงละคร และนิยมนำไปขับร้องตามแนวเพลงไทยสากล

เมื่อ พ.ศ.2490 นายถิร ปี่เพราะ ได้นำมาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้นและแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา ทั้งทำนองดนตรีและทางร้อง โดยครั้งแรกที่แต่ง ผู้แต่งมีความประสงค์จะใช้บรรเลงด้วยวงอังกะลุง เพลงนี้นำออกแสดงครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ.2491 สำหรับบทร่อนนำมาจากบทละครเรื่องพระลอ พระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรวรรณกร กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2521 นายเฉลิม บัวทุ่ง ได้แต่งขยายและแต่งตัด เรียบเรียงเป็นเพลงเถาอีกทางหนึ่ง เป็นทำนองดนตรี ส่วนทางร้องนางบุญชู ทองเชื้อ แต่ง บทร่อนใช้ตามแบบเดิม (ณรงค์ชัย ปิฎกรัศต์. 2557:625)

- คำร้อง

จวนโพล้เพล้ไพรพราว	โกเห็นหาวหายเนตรภูเบศดู
จวนอัปทิส	บพิตรคิดถึงพระองค์
อำภุมาหลงแก่ไก่อ	ไก่อเฝ้าเฝ้าเฝ้า
ท้าว ธ แลดูสองพระพี่เลี้ยง	สองพี่เลี้ยงกล่าวคำกล่อมเกลี้ยง
ถูกถั่วพันทุกอัน	นะพี่เอย

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวครวญเป็นเพลงที่มีอารมณ์เศร้าโศก แสดงความหมายถึงการที่พระลอคิดถึงตัวเองได้ว่า เสียเวลาเสียรู้ให้ไก่อเฝ้า ในเวลาโพล้เพล้เช่นนี้จะมองไปก็ไม่เห็นใคร จะมีก็แต่เพียงพระพี่เลี้ยงทั้งสองคอยอยู่เคียงข้างคอยให้กำลังใจ พระลอ นายแก้ว นายขวัญ รำตีบทตามคำร้องโดยมีฉากหลังเป็นป่า

- ทำนอง

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1 ชั้บร้องขึ้นเพลง กลองแขกและฉิ่งเข้าจังหวะ ห้องที่ 7

ความเร็วในการร้องขึ้นเพลง bpm = 40

ทางร้อง	----	----	--- ท	- รี่ - รี่	-- ท รี่	- ซ - ล	ทลรี่ - ล	- ล --
คำร้อง	----	----	--- จวน	-โพล-เพล	----	----	--- ไพโร	-พราว--
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทัง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ท	- รี่ - รี่	----	- ซล - ซ	----	- ม - ซ	- ท - ทล	ท ลซ - ล
คำร้อง	--- ไก่	-เหิน-หาว	----	-หาย-เนตร	----	----	-ญ-เปศร์	--- ดู
กลองแขก	-ดิง-โล๊ะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทัง	- ดิง - ทัง	-ดิง-โล๊ะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทัง	- ดิง - ทัง

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้อง

bpm = 48

ทางร้อง	----	----	- ท ท ล	- ท - รี่	ท ---	- รี่ล - ท	-- ท ทรี่	-- รี่ ล
คำร้อง	----	----	- นร้อบ	--- ทิศ	----	-ป-พิตร	--คิดถึง	--พระองค์

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	-ซัรวิ-รี่	- ท - รี่	- ซ - ซ	----	-- ดี่ ซ	-- รี่ลท	- ซ - ซ
คำร้อง	----	- อ้า - ญ	----	-มา-หลง	----	----	--- แก่	--- ไก่

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ล	----	-ทล-ทรี่	--- รี่ล	--- ท	- รี่ ซ ล	- ทลรี่ - ล	--- ล
คำร้อง	----	----	- ไก่ - ผี	--- ไหว	----	----	--- เอา	--- ญ

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- มัซ	--- ซี่	- รี่ ท รี่ม	- ซ - ซ	----	----	- ทรี --	- รี่ ท ซ
คำร้อง	--- ทำว	--- ธิ	----	- แล - ดู	----	----	- สอง --	- พระพี่เลี้ยง

เที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	ลท - ซล	----	- ทรี - รี่	- ซ ลท รี่	--- ท	--- ลซ	ล -- ลซ	- ลซ - ล
คำร้อง	----	----	-สอง-พี่	---เลี้ยง	----	---กล่าว	คำ--กล่อม	-เกลี้ยง--

บรรทัดที่ 2 ลงจบโดยไม่ต้องทอดข้าลง วรรคเอกขึ้นเพลงลาวเดินดงโดยตั้งความเร็วให้เท่ากับท้าย
เพลงลาวครวญ เสมือนว่าเป็นเพลงเดียวกัน

ทางร้อง	----	- ท - รี่ท	ท รี่ม ซี่	-ลท-มซ	----	----	- รี่ - รี่ท	- ล ซ ล
คำร้อง	----	-ถูก-ถ้วน	----	-ทุก-อัน	----	----	- นะ - พี่	--- เอย

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
หน้าทับ : หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง : คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการร้องขึ้นเพลง

bpm = 40

ความเร็วขณะร้อง

bpm = 48

- การขึ้นเพลง

นักร้องร้องขึ้นเพลงตั้งความเร็วด้วยจังหวะช้า เนื่องจากเป็นอารมณ์โศกเศร้า หดหู่ใจ กลอง
แขกและฉิ่งเข้าจังหวะ ห้องที่ 7

ทางร้อง	----	----	--- ท	- รี่ - รี่	-- ท รี่	- ซ - ล	ทลรี่ - ล	- ล --
คำร้อง	----	----	--- จวน	-โพล์-เพล้	----	----	--- ไพร	-พราว--
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ติง	- ติง - ทั่ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

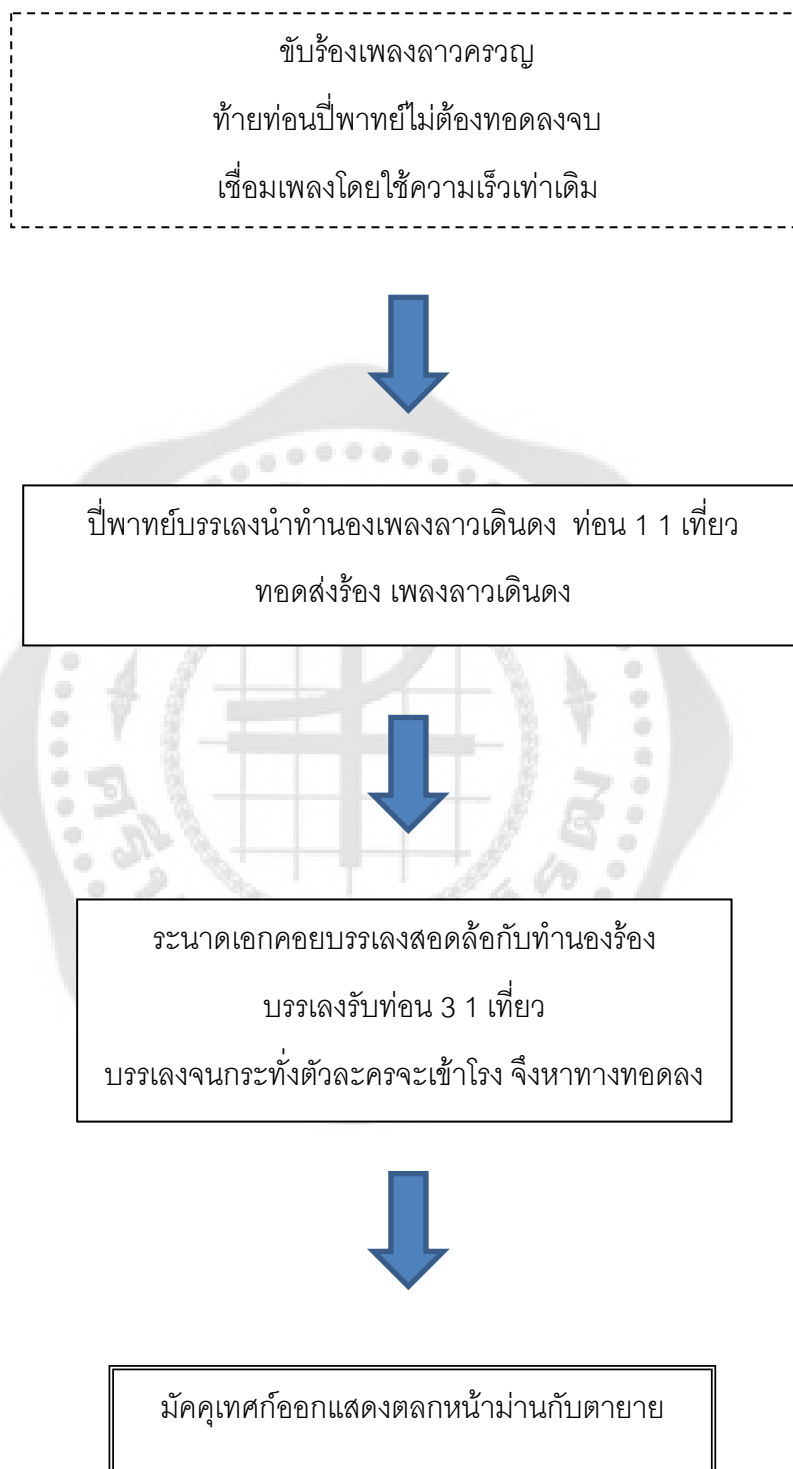
การขยับความเร็วขึ้นเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- ขับร้อง เทียวที่ 2 บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 3

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ลงจบโดยไม่ต้องทอดช้าลง ระนาดเอกขึ้นเพลงลาวเดินดงโดยตั้งความเร็วให้เท่ากับท้ายเพลง
ลาวครวญ เสมือนว่าเป็นเพลงเดียวกัน

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวเดินดง

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวเดินดง สองชั้น เป็นเพลงสำเนียงลาว ใช้ประกอบการแสดงละครในบทที่ชมความงามตามธรรมชาติ หม่อมหลวงต่วนศรี วรวรรณ แต่งทำนองโดยดัดแปลงมาจากเพลงด้อยตริง ทำนองเก่า พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณกร กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้นำทำนองที่แต่งใหม่นี้ มาประกอบการแสดงละครของคณะละครหลวงนฤมิตร เรียกชื่อใหม่ว่า เพลงลาวเดินดง (ณรงค์ชัย ปิฎกรัศดิ์. 2557: 631)

- คำร้อง

พระลอขวัญใจ	ด้วยพระจะไปอัญญา
แต่เดี๋ยวเปลี่ยนวิญญาณ์	เชิญแม่มาช่วยขึ้นชีวี
บุญพี่บุญน้องเคยสร้างปางสอง	สมปองปรีดี
สองสาวแสนสวย	รินรวนารี
เรียมรักแสนทวิ	จึงเต้าตามมา
โถมนางแน่นน้อย	แหม่ซ้อยโสภา
ประดุจดอกฟ้า	ก็ลอยงามจริง
หาไหนไม่เทียบ	เปรียบยอดเยาว์หญิง
พี่รักเจ้าจริง	สายจิตเรียมเคย

- ความหมายและอารมณ์

เพลงนี้แสดงความหมายถึงพระลอที่กำลังมีความเศร้าโศก ตั้งใจที่จะเดินทางไปยังเมืองสรอง เพื่อไปหานางอันเป็นที่รักทั้งสอง คือ พระเพื่อนและพระแพง คำร้องเป็นบทที่พรรณนาถึงความรักที่พระลอที่มีนางทั้งสอง อารมณ์ของเพลงนี้เป็นอารมณ์รัก พระลอรำตีบทตามคำร้อง ด้านหลังเป็นฉากป่า เข้าโรงแล้วปิดม่าน เปลี่ยนเป็นฉากภายในสวน

ท่อน 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-----	- ซ - ซ	--- ม	- ซ - ลท	--- ล	- ซ - ซ	--- ม	- ซ - ลท
คำร้อง	-----	- บุญ - พี่	-----	- บุญ - น้อง	-----	- บุญ - พี่	-----	- บุญ - น้อง
ระนาดเอก	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ล - ซ ชม	- ซ - ซด	- ซด - ซ	- ซ - ซ
คำร้อง	--เคยสร้าง	-ปาง-สอง	-สม-ปอง	-ปรี-ดี
ระนาดเอก	ลู ทุ ร ม	ร ม ซ ล	ท ล ช ม	- ร - ซ

ท่อน 3 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะขับร้องในเพลง

bpm = 66

ระนาดเอกบรรเลงสอดคล้องตามทำนองร้อง

ทางร้อง	- รี่ - รี่	- รี่ - รี่	-- รี่ รี่	-----	- รี่ - ลท	- ท - ท	-----	-----
คำร้อง	-สอง-สาว	-แสน-สวย	-----	-----	-รี-รวย	- นา - รี	-----	-----
ระนาดเอก	-----	-----	รี่ปี่ มี่ รี่	ท รี่ มี่ รี่	-----	-----	ททท รี่ ท	ล ท รี่ ท

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- ล - ลท	-ลทรี ล	-----	-----	- ซ - ชม	- ซ - ซ	-----	-----
คำร้อง	-เยี่ยม-รัก	- แสนทวี	-----	-----	-จึ่ง-เต้า	-ตาม-มา	-----	-----
ระนาดเอก	-----	-----	ลลล ท ล	ซ ล ท ล	-----	-----	ซซ ล ซ	ม ซ ล ซ

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	-----	--- ล	-----	รื ท ล ช	-----	- ลท - ล	--- ชม	--- ชล
คำร้อง	-----	--- โฉม	-----	--- นาง	-----	-โฉม-นาง	--- แน่ง	--- น้อย
ระนาดเอก	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ช	-ชม-ชล	- ช - ล	- ท ล ช	-----	- ล - ช	- ล ท ล	ช ม-ชลช
คำร้อง	-----	-แหม-ซ้อย	--- ไส	--- ภา	-----	-ประดู่	-----	-ดอก-ฟ้า
ระนาดเอก	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	- ม ม ม	- ม - ม	-----	-----	-มช-มช	- ชร - รม	ร ---	-----
คำร้อง	- กัลยา	-งาม-จริง	-----	-----	-หา-ไหนด	-ไม่-เทียบ	-----	-----
ระนาดเอก	-----	-----	ม ม ช ม	ร ม ช ม	-----	-----	ม ม ช ม	ร ม ช ม

บรรทัดที่ 6 ระนาดเอกสวมร้อง เน้นเสียงขึ้นเล็กน้อย

ทางร้อง	- ร - ชร	- ม - ม	--- ช	-----	- ชร - ช	- ชร - ม	- ชล - ม	- ช - ช
คำร้อง	-เปรียบ-ยอด	-เยาว์-หญิง	-----	-----	- พี่ - รัก	-เจ้า-จริง	-สาย-จิต	-เรียม-เอย
ระนาดเอก	-----	-----	ม ม ช ม	ร ม ช ม	ล ทุ ร ม	- ม ช ล	ท ล รื ท	- ล - ช

ปีพาทย์บรรเลงรับท่อน 3 1 เที้ยว

บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	รื รื มื รื	ท รื มื รื	-----	-----	ท ท รื ท	ล ท รื ท	-----	-----
ฆ้องวง	-----	-----	- รื มื รื	- รื มื รื	-----	-----	- ท รื ท	- ท รื ท
	-----	-----	ร ---	ท -- ล	-----	-----	ทุ ---	ล -- ฟ

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ล ล ท ล	ซ ล ท ล	----	----	ซ ซ ล ซ	ม ซ ล ซ	----	----
ฆ้องวง	----	----	- ล ท ล	- ล ท ล	----	----	- ซ ล ซ	- ซ ล ซ
	----	----	ลู ----	ซ -- ม	----	----	ซุ ----	ม -- ร

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	-- ลุ ร	ม ฟ ซ ล	----	ริ ท ล ซ	----	ร ม ซ ล	ซ ล ท ล	ซ ม - ซ
ฆ้องวง	----	--- ล	----	- ท ล ซ	----	ล - ล ล	- ท - ม	--- ซ
	----	--- ลุ	----	- ทุ ล ซ	----	- ล --	- ทุ - ทุ	--- ซ

บรรทัดที่ 4 ตัวละครเริ่มเข้าโรง ระนาดเอกเน้นเสียงขึ้นเพื่อเตรียมหาทางลงจบ

ระนาดเอก	--- ม	ริ ท ล ซ	- ม - ล	ซ ซ ซ ซ	ม ม ซ ม	ร ม ซ ม	----	----
ฆ้องวง	--- ม	- ท ล ซ	- ม - ซ	----	----	----	- ม ซ ม	- ม ซ ม
	--- ทุ	- ทุ ล ซ	- ทุ - ซ	----	----	----	มู ----	ร -- ทุ

บรรทัดที่ 5

ระนาดเอก	ม ม ซ ม	ร ม ซ ม	----	----	ร ม ซ ม	----	ร ม ซ ม	----
ฆ้องวง	----	----	- ม ซ ม	- ม ซ ม	----	- ม ซ -	----	- ม ซ -
	----	----	มู ----	ร -- ทุ	----	ร -- ม	----	ร -- ม

บรรทัดที่ 6 ตัวละครเข้าโรงยังไม่หมด ระนาดเอกบากท้ายท่อน เพื่อเป็นสัญญาณว่า ยังไม่ลงจบ

ระนาดเอก	ลู ทุ ร ม	ร ซ ร ม	ร ทุ ร ม	ร ม ซ ล	ลู ทุ ร ม	ร ม ซ ล	ท ล ซ ม	- ซ --
ฆ้องวง	-- ร ม	- ซ - ม	-- ร ม	-- ซ ล	-- ร ม	-- ซ ล	ท ล --	ซ ล - ซ
	- ทุ --	ร - ร -	ร ทุ --	ร ม --	- ทุ --	ร ม --	-- ซ ม	--- ร

บรรทัดที่ 7 ระยะเวลาเน้นเสียงขึ้น แล้วทอดลงจบ ความเร็วขณะที่เร่่งก่อนที่จะทอดลงจบ bpm = 72

ระนาดเอก	ลู ทุ ร ม	ร ช ร ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ล	ลู ทุ ร ม	- ช - ล	ซึ่ ม ิ ริ ท	- ล - ช
ซ้องวง	-- ร ม	- ช - ม	-- ร ม	-- ช ล	-- ร ม	-- ช ล	ท ล --	ช ล - ช
	- ทุ --	ร - ร -	ร ทุ --	ร ม --	- ทุ --	ร ม --	-- ช ม	--- ร

เทคนิคในการบรรเลงดนตรี

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
จำนวนท่อน : 3 ท่อน
หน้าทับ : หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง : คลอร้อง , รับร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 60
ความเร็วขณะขับร้องในเพลง bpm = 66
ความเร็วขณะที่เร่่งก่อนที่จะทอดลงจบ bpm = 72

- การขึ้นเพลง

ปีพาทย์บรรเลงขึ้นเพลงพร้อมกันทั้งวง 1 เที้ยว โดยบรรเลงต่อเนื่องมาจากเพลงก่อนหน้าคือ เพลงลาวครวญ ความเร็วตอนขึ้นเพลงเท่ากับตอนท้ายของเพลงลาวเจ้าชู

ระนาดเอก	ริ ริ ริ ริ	- ม - ริ	- ท ริ ล	ท ล ช ม	-- ช ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ท	ล ช - ล
ซ้องวง ใหญ่	-- ริ ริ	- ม - ริ	- ท - ล	- ช - ม	-- ช ม	-- ร ม	- ช - ท	ล ช - ล
	- ร --	- ม - ร	- ทุ - ล	- ช - ทุ	----	ร ทุ --	- ช - ทุ	ล ช - ล
กลองแขก	-ติง-ไฉะ	-ติง - ติง	-- ติงทั้ง	-ติง - ทั้ง	-ติง-ไฉะ	-ติง - ติง	-- ติงทั้ง	-ติง - ทั้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียง

- ท่อน 1 (ท่อนนำ) บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 5
- สวมร้องท่อน 3 บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 3
- บรรเลงรับร้องท่อน 3 บรรทัดที่ 4
- บรรเลงรับร้องท่อน 3 บรรทัดที่ 7

การทอดส่งร้อง

- ท่อน 1 (ท่อนนำ) บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 5

การสอดร้อง

- ท่อน 3 บรรทัดที่ 1 และ 2
- ท่อน 3 บรรทัดที่ 5 และ 6

การสวมร้อง

- ท่อน 3 บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 5

การปากทำนอง

- รับร้อง ท่อน 3 บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 8

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

เมื่อสวมร้องท่อนที่ 3 แล้ว บรรเลงรับร้องท่อน 3 ไปเรื่อย ๆ จนกว่าตัวละครใกล้จะเข้าโรงหมด จึงเน้นเสียงบอกเป็นสัญญาณว่าจะลงจบตั้งแต่บรรทัดที่ 4

บรรทัดที่ 4 ตัวละครเริ่มเข้าโรง ระนาดเอกเน้นเสียงขึ้นเพื่อเตรียมหาทางลงจบ

ระนาดเอก	--- ม	รื ท ล ช	- ม - ล	ช ช ช ช	ม ม ช ม	ร ม ช ม	----	----
ฆ้องวง	--- ม	- ท ล ช	- ม - ช	----	----	----	- ม ช ม	- ม ช ม
	--- ทุ	- ทุ ล ช	- ทุ - ช	----	----	----	ม - - -	ร - - ทุ

บรรทัดที่ 5

ระนาดเอก	ม ม ช ม	ร ม ช ม	----	----	ร ม ช ม	----	ร ม ช ม	----
ฆ้องวง	----	----	- ม ช ม	- ม ช ม	----	- ม ช -	----	- ม ช -
	----	----	ม - - -	ร - - ทุ	----	ร - - ม	----	ร - - ม

บรรทัดที่ 6 ตัวละครเข้าโรงยังไม่หมด ระเบิดเอกบาทท้ายท่อน เพื่อเป็นสัญญาณว่า ยังไม่ลงจบ

ระเบิดเอก	ล.ทุ.รม	รช.รม	รทุ.รม	รม.ช.ล	ล.ทุ.รม	รม.ช.ล	ท.ล.ช.ม	-ช.-
ห้องวง	--ร.ม	-ช.-ม	--ร.ม	--ช.ล	--ร.ม	--ช.ล	ท.ล.-	ช.ล.-ช
	-ทุ.-	ร.-ร.-	ร.ทุ.-	ร.ม.-	-ทุ.-	ร.ม.-	--ช.ม	---ร

บรรทัดที่ 7 ระเบิดเอกเน้นเสียงขึ้น แล้วทอดลงจบ

ระเบิดเอก	ล.ทุ.รม	รช.รม	รทุ.รม	รม.ช.ล	ล.ทุ.รม	-ช.-ล	ห้.ม.ร.ท	-ล.-ช
ห้องวง	--ร.ม	-ช.-ม	--ร.ม	--ช.ล	--ร.ม	--ช.ล	ท.ล.-	ช.ล.-ช
	-ทุ.-	ร.-ร.-	ร.ทุ.-	ร.ม.-	-ทุ.-	ร.ม.-	--ช.ม	---ร

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวกระแซ

ปีพาทย์บรรเลงเพลงลาวเดินดงรับร้อง แล้วทอดลงจบ
มัคคุเทศก์ออกเล่นตลกหน้าม่านแดงกับต่ายาย นัดหมายกันแล้วเข้าไปเชิญพระลอออก

ปีพาทย์บรรเลงนำทำนองเพลงลาวกระแซ
ขับร้องเพลงลาวกระแซ 4 เที้ยว
ท้ายทอดซ้ำลง

ปีพาทย์ทำเพลงเสมอลาว

เพลงลาวกระแซ

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวกระแซ สองชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า ประเภทหน้าทับสองไม้ มี 2 ท่อน สำเนียงลาว เพลงนี้เป็นเพลงสุดท้ายในเพลงตับลาวเจริญศรี เมื่อ พ.ศ.2501 นายเฉลิม บัวท่ง ได้นำทำนองมาแต่ง ขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถาทั้งทำนองดนตรีและ ทำนองร้อง(ณรงค์ชัย ปิฎกรัศดิ์. 2557: 623)

- คำร้อง

เมื่อนั้น	พระลอ dilek เลิศเจิดจวี
ปลอมเพศแปลงนามเป็นพราหมณ์ชี	เหมือนมนุศรีเกศทรงเวทย์มนต์
นายแก้วนายขวัญนั้นเปลี่ยนนาม	ชื่อนายรามนายรัตไม้ขัดสน
มัคคุเทศก์นำเสด็จจรดล	ผ่านสถลมารคเข้าอุทยาน

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวกระแซเป็นเพลงที่กล่าวถึงพระลอซึ่งปลอมตัวเป็นพราหมณ์หนุ่ม นายแก้วเปลี่ยนชื่อเป็นนายราม นายขวัญเปลี่ยนชื่อเป็นนายรัต โดยมีมัคคุเทศก์เป็นผู้นำทางเข้าสู่อุทยาน อารมณ์เพลงเป็นอารมณ์กลาง ๆ พระลอ นายแก้ว นายขวัญจำออกแล้วตีบทตามคำร้อง ฉากหลังเป็นฉากภายในอุทยาน

- ทำนอง

ปีพาทย์บรรเลงนำจนกว่าพระลอ นายแก้ว นายขวัญจะเดินมาถึงกลางเวทีจึงทอดลงส่งร้อง
ท่อนที่ 1 เที้ยวแรก บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 66

ระนาดเอก	--- ร	ร ร ร ร	- ร - ล	ล ล ล ล	--- ร	ร ร ร ร	- ล ล ล	รื ท ล ซ
ฆ้องวงใหญ่	----	----	----	----	----	- ร - ร	-- ล ล	- ท ล ซ
	----	----	----	----	--- ล	----	- ล --	- ท ล ซ
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ม ล ช ม	ร ม ช ล	ร ิ ท ล ช	ล ท ช ล	ท ล ช ล	ท ิ ร ิ --	ร ม ช ล	ท ล ช ม
ห้องวงใหญ่	- ล --	- ช - ล	- ท --	ล ท - ล	--- ท	- ิ ร ิ --	-- ช ล	ท ล - ช
	-- ช ม	- ร - ม	-- ล ช	--- ม	--- ฟ	- ร --	ร ม --	-- ช ม
กลองแขก	-ติง-โ๊ะะ	-ติง - ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง	-ติง-โ๊ะะ	-ติง - ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	----	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ุ ท ร ม
ห้องวงใหญ่	----	-- ช ล	ท ล --	ช ช - ช
	----	ร ม --	-- ช ม	- ร - ม

ท่อนที่ 1 เพียวหลัง บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	--- ร	ร ร ร ร	- ร - ล	ล ล ล ล	--- ร	ร ร ร ร	- ล ล ล	ร ิ ท ล ช
ห้องวงใหญ่	----	- ร - ร	----	- ล - ล	----	- ร - ร	-- ล ล	- ท ล ช
	--- ล	----	--- ล	----	--- ล	----	- ล --	- ท ล ช

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ม ล ช ม	ร ม ช ล	ร ิ ท ล ช	ล ท ช ล	-- ช ล	ท ิ ร ิ --	ม ิ ช ิ ม ิ ร ิ	ท ล ช ม
ห้องวงใหญ่	- ล --	- ช - ล	- ท --	ล ท - ล	--- ท	- ิ ร ิ --	-- ช ล	ท ล - ช
	-- ช ม	- ร - ม	-- ล ช	--- ม	--- ฟ	- ร --	ร ม --	-- ช ม

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	----	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ุ ท ร ม
ห้องวงใหญ่	----	-- ช ล	ท ล --	ช ช - ช
	----	ร ม --	-- ช ม	- ร - ม

ท่อนที่ 2 เที้ยวแรก บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	--- ร	ร ร ร ร	- ฝั ม รั	- ท ท ท	----	ร ม ซ ล	ท ล ซ ม	ร ซ ล ท
ฆ้องวงใหญ่	----	- ร - ร	----	- ท - ท	----	-- ซ ล	ท ล --	--- ท
	--- ลุ	----	--- ทุ	----	----	ร ม --	-- ซ ม	- ร - ทุ

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	- ล ล ล	-- ท ล	ท ล รั ท	- ท ท ท	----	ร ม ซ ล	ท ล ซ ม	ร ซ ล ท
ฆ้องวงใหญ่	-- ล ล	- ท - ล	- รั --	- ท - ท	----	-- ซ ล	ท ล --	--- ท
	- ลุ --	- ทุ - ลุ	- ร - ทุ	----	----	ร ม --	-- ซ ม	- ร - ทุ

บรรทัดที่ 3 ความเร็วขณะบรรเลงก่อนที่จะทอดส่งร้อง

bpm = 72

ระนาดเอก	- ล ล ล	รั ท รั ล	รั ท ล ซ	ลุ ทุ ร ม	ร ม ซ ล	ซ ล ท ม	รั ท ล ซ	- ซ ซ ซ
ฆ้องวงใหญ่	-- ล ล	- ท - ล	-- ซ ซ	- ร - ม	- ซ - ล	- ท - ม	- ล --	- ซ - ซ
	- ลุ --	- ทุ - ลุ	- ซุ --	- ลุ - ทุ	- ซุ - ลุ	- ทุ - ทุ	- ลุ - ซุ	----

บรรทัดที่ 4 ตัวละครมาถึงกลางเวทีแล้ว เน้นเสียงเล็กน้อย ทอดข้าลง ส่งร้อง

ระนาดเอก	----	ลุ ทุ ร ม	ร ม ซ ม	ร ทุ - ร	----	ลุ ทุ ร ม	ร ม ซ ม	ร ทุ - ร
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ร ม	-- ซ ม	-- ร ร	----	-- ร ม	-- ซ ม	-- ร ร
	----	ลุ ทุ --	ร ม --	- ลุ --	----	ลุ ทุ --	ร ม --	- ลุ --

บรรทัดที่ 5

ระนาดเอก	- ซุ ลุ ทุ	- ทุ ร ม	ซ ท ล ซ	- ม - ร
ฆ้องวงใหญ่	-- -ลุ ทุ	- ร - ม	- ล - ซ	- ม - ร
	-- ซุ --	- ลุ - ทุ	- ลุ - ซุ	- ทุ - ลุ

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ล	- ล - ลช	- ล - -	- ช - ช	ล - ช ม	- ล - ล	ลท ลช ช	ล - ช ม
คำร้อง	----	-ปลอม-เพศ	----	-แปลง-นาม	----	เป็น พราหมณ์	--- ชี	----
ระนาดเอก	--- ล	ล ล ล ล	- ทล รื ล	ท ล ช ม	----	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ท ร ม

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ร	ช - ร ร	--- ทริ	--- ทล	- ท - -	- ช - ล	ท - ลช ม	- ร - ท
คำร้อง	--เหมือน	-- มูนี้	--- ศรี	--- เกศ	----	----	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	--- ล	- ทล - ล	- ทล รื ท	- ท - ท	----	- ช - ล	ท - ลช ม	- ร - ท
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ล	- ทริ - ล	- ช - ช	- ร - ม	- ช - ล	- ทริ - ม	--- ลช	--- ช
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	----	- รื - มื	-- ชื มื	- รื - รื	-- ล ท	- รื - มื	- มื - ชื รื	- ท - รื
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-ทรง-เวทย์	--- มนต์

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ล	--- ลช	ล -- ช	--- ชดี	ชล - ช ม	- ลท - ช	ลท ลช ช	ล - ช ม
คำร้อง	--- นาย	--- แก้ว	--- นาย	--- ขวัญ	----	-นั้น-เปลี่ยน	--- นาม	----
ระนาดเอก	--- ล	ล ล ล ล	- ทล รื ล	ท ล ช ม	----	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ทุ ร ม

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- รื	- ท รื รื	----	- ท - รื	- ท --	- ช - ล	ท - ลช ม	- ร - ท
คำร้อง	--- ชื้อ	--นายราม	----	-นาย-รัตน์	----	----	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	--- ล	- ทล - ล	- ทล รื ท	- ท - ท	----	- ช - ล	ท - ลช ม	- ร - ท
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ล	- ทรื - ล	- ช - ช	- ร - ม	- ช - ล	- ทรื - ม	--- ลช	--- ช
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	----	- รื - มื	-- ชื มื	- รื - รื	-- ล ท	- รื - มื	- ชื รื ท	- รื มื - ชื รื
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-- ไม่ซ้ำ	- สน --

เที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ลท	-- ล ล	- ชล - ช	-- ช ม	ชล - ช ม	--- ล	ลท ลช ชล	ล - ช ม
คำร้อง	--- มัค	--คุเทศก์	--- นำ	-- เสด็จ	----	--- จ	-- รดล	----
ระนาดเอก	--- ล	ล ล ล ล	- ทล รื ล	ท ล ช ม	----	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ทุ ร ม

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- รืทุ	- รื - รื รื	-- ท รืช	- ลช	- ลท --	- ช - ล	ท - ลช ม	- ร - ท
คำร้อง	--- ผ่าน	--- สดล	-- ลมารค	--- เข้า	----	----	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	--- ล	- ทล - ล	- ทล รื ท	- ท - ท	----	- ช - ล	ท - ลช ม	- ร - ท
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ล	- ทริ - ล	- ช - ช	- ร - ม	- ช - ล	- ทริ - ม	--- ลช	--- ช
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 5 ระนาดเอกสวมร้องตั้งแต่ห้องที่ 2 เน้นเสียงและทอดช้าลงจบเล็กน้อยตั้งแต่ห้องที่ 5

ทางร้อง	----	- รื - ม	-- ช ม	- รื - รื	-- ล ท	- รื - ม	- ช - ท	-- รื รื
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- อุท	-- ทยาน
ระนาดเอก	----	ล ทุ ร ม	ร ม ช ม	- ร ร ร	- ช ล ทุ	- ร - ม	ช ท ล ช	- ม - ร

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : กิ่งบังคับทาง

จำนวนท่อน : 2 ท่อน

หน้าทับ : หน้าทับลาว

ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีนำ , คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 66

ความเร็วขณะบรรเลงก่อนที่จะทอดส่งร้อง bpm = 72

ความเร็วขณะร้อง bpm = 50

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกตั้งแนวบรรเลงขึ้นเพลงลาวกระแซ เครื่องดำเนินทำนองอื่นเข้าทำนองตั้งแต่ห้องที่ 5 กลองแขกและฉิ่งเข้าจังหวะห้องที่ 7

ระนาดเอก	--- ร	ร ร ร ร	- ร - ล	ล ล ล ล	--- ร	ร ร ร ร	- ล ล ล	ร ี ท ล ซ
ฆ้องวงใหญ่	----	----	----	----	----	- ร - ร	-- ล ล	- ท ล ซ
	----	----	----	----	--- ล	----	- ล --	- ทุ ล ทุ
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทั้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียง

- ท่อน 2 เที้ยวแรก บรรทัดที่ 5
- สวมร้อง เที้ยวที่ 4 บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 2

การทอดส่งร้อง

- ท่อน 2 เที้ยวแรก บรรทัดที่ 4 และ 5

การสวมร้อง

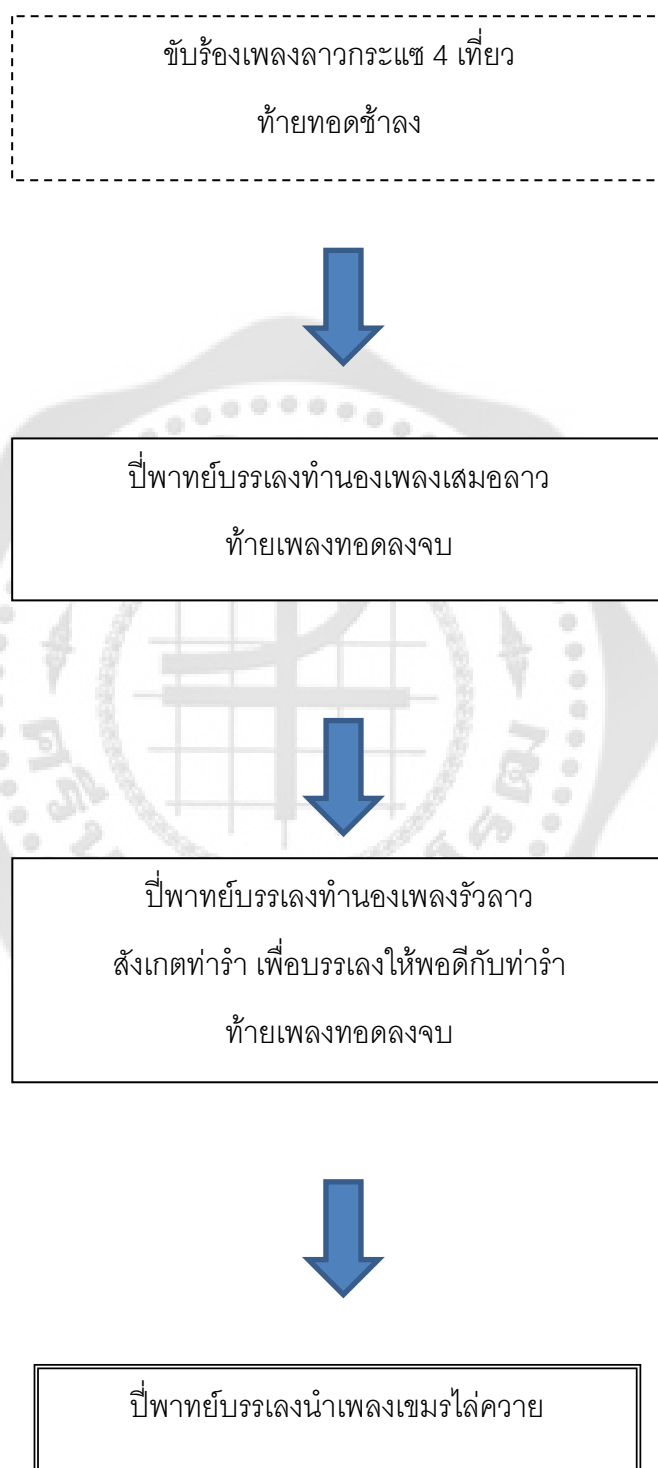
- ขับร้องเที้ยวที่ 4 บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 2

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ลงจบเพลงโดยระนาดเอกบรรเลงสวมร้องตั้งแต่ห้องที่ 2 เน้นเสียงและทอดช้าลงจบเล็กน้อย ตั้งแต่ห้องที่ 5 เพื่อเตรียมตั้งแนวบรรเลงเพลงเสมอ-รวลาล

ทางร้อง	----	- ร - ม	-- ซ ม	- ร - ร	-- ล ท	- ร - ม	- ซ - ท	-- ร ร
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- อุท	-- ทยาน
ระนาดเอก	----	ล ทุ ร ม	ร ม ซ ร	- ร ร ร	- ทุ ล ทุ	- ร - ม	ซ ท ล ซ	- ม - ร

แผนภูมิการบรรเลงเพลงเสมอ-ร่ำลาว

เพลงเสมอ-รำลาว

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงเสมอ เป็นเพลงหน้าพาทย์ทำนองหนึ่ง เพลงนี้ใช้บรรเลงประกอบกิริยาไป-มา ในระยะใกล้ของตัวละคร ชื่อ “เสมอ” เป็นภาษาเขมรมาจากคำว่า “เถมอ” หรือ “เถมิล” มีความหมายถึง การเดินในระยะใกล้ ๆ ต่อมาชื่อของเพลงได้แปร่งเปลี่ยนมาเป็นคำว่า “เสมอ” ดังที่เรียกกันอยู่ในปัจจุบัน

เพลงเสมอจัดเป็นเพลงอันดับที่ 7 ในชุดโหมโรงเย็น เพลงนี้มีหน้าพาทย์แผลงว่า “ไม่ได้ไม่เสีย” โดยศิลปินนักพากย์นำศัพท์มาจากการพนัน ที่มีความหมายว่าเท่ากัน เหมือนกัน คือ เสมอฝ่ายโน้น ฝ่ายนี้เพลงนี้จัดเป็นเพลงเสมอธรรมดา นอกจากนี้ยังมีเพลงเสมออื่น ๆ อีก เช่น เสมอลาว เสมอเข้าที่ เสมอเถร เป็นต้น (ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์. 2557: 721) เพลงเสมอลาว เป็นเพลงหน้าพาทย์ทำนองหนึ่ง สำหรับใช้บรรเลงประกอบกิริยาไป-มาในระยะใกล้ของตัวละครที่มีสัญชาติลาว

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงเสมอลาว เป็นเพลงประกอบกิริยาอาการที่แสดงถึงความหมายถึงการเดินทางในระยะใกล้ ๆ ของพระลอและนายแก้ว นายขวัญที่จะเดินทางเข้าสู่อุทยานหลวงของเมืองสรอง อารมณ์กลาง ๆ พระลอ นายแก้ว นายขวัญรำตามกระบวนทำรำเพลงเสมอลาว-รำลาว ฉากด้านหลังเป็นอุทยานของเมืองสรอง

- ทำนอง

เพลงเสมอลาว

ขึ้นเพลงพร้อมกันทั้งวง

บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 50

ระนาดเอก	--- ซ	-- ม ร	ทุ ร ม ร	- ม - ซ	--- ล	-- ท ร	- ม - ร	- ซ ล ท
ฆ้องวง ใหญ่	--- ซ	-- ม -	- ร ม -	- ม - ซ	--- ล	-- ท ร	- ม - ร	-- ล ท
	--- ซ	--- ร	ทุ -- ร	--- ซ	--- ล	--- ร	- ม - ร	- ซ --
ตะโพน	-- ตูบตึง	-- ตูบเพลิง	--- ตึง	--- ตูบ	--- ตึง	--- ถะ	--- ตูบ	-ตึง-ตูบ
กลองทัด	----	----	----	--- ต่อม	----	----	----	--- ต่อม

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	--- ท ร	- ซ --	ม ซ ล ซ	ล ทุ ร ม	--- ซ	-- ม ซ	ร ซ ล ท	ร ม - ซ
ฆ้องวง ใหญ่	--- ร	----	- ซ ล -	-- ร ม	--- ซ	--- ซ	-- ล ท	ร -- ซ
	--- ท	- ซ --	ม -- ซ	- ทุ - ทุ	--- ซ	-- ม -	- ซ --	- ม - ร
ตะโพน	--- เท่ง	--- ถะ	--- ตูบ	-ตึง-ตูบ	--- เท่ง	-- ตึงตึง	-ตึง-ตูบ	-เพลิง-เท่ง
กลองทัด	----	----	----	--- ต่อม	----	----	----	--- ต่อม

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ล ซ ม ร	ม ซ --	ร ซ ล ท	ร ล - ท	--- ม	-- ร ม	-- ท ร	-- ล ท
ฆ้องวง ใหญ่	----	ม ซ --	- ซ ล ท	ร ร - ร	--- ม	-- ร ม	--- ร	- ร ม ร
	-- ม ร	----	ร ---	- ล - ท	--- ม	--- ม	-- ท -	ท -- ท
ตะโพน	-- ตูบตึง	-- ตูบเพลิง	--- ตึง	--- ตูบ	--- เท่ง	ตึงตูบ--	เท่ง-ตึงตูบ	-เท่งตึง ตูบ
กลองทัด	----	----	----	--- ต่อม	----	- ตูม --	--- ตูม	--- ตูม

บรรทัดที่ 4

ความเร็วขณะก่อนทอดลงออกเพลงร่ำลาว

bpm = 63

ระนาดเอก	ล ท ล ท	ริ้ช --	ม ช ล ช	ล ทุ ร ม	- มี่ มี่	ริ้มี --	ริ้ริ้ ท ริ้	ท ริ้มี ท
ฆ้องวงใหญ่	--- ท	ริ้ ---	- ช ล -	- - ร ม	--- มี	-- ริ้มี	--- ริ้	- ริ้มี ริ้
	-- ล -	- ช --	ม -- ช	- ทุ - ทุ	--- ม	--- ม	-- ท -	ท -- ท
ตะโพน	--- เถ่ง	ติ่งตู๊บ--	เถ่ง-ติ่งตู๊บ	-เถ่งติ่งตู๊บ	-ติ่ง-เถ่ง	-ถะ-ตู๊บ	-ติ่ง-ตู๊บ	-ติ่งตู๊บเพ ลิ่ง
กลองทัด	----	- ต้อม --	--- ต้อม	--- ต้อม	--- ตุ่ม	--- ตุ่ม	--- ตุ่ม	----

บรรทัดที่ 5 ทอดลงจบ

ระนาดเอก	ริ้ ท ล ท	ริ้ช --	ม ช ล ม	ช ร - ร
ฆ้องวงใหญ่	--- ท	ริ้ ---	- ช ล -	ช -- ร
	-- ล -	- ช --	ม -- ม	- ล - ล
ตะโพน	-- ตู๊บติ่ง	-- ตู๊บเพลิ่ง	--- ติง	--- ตู๊บ
กลองทัด	- ตุ่ม --	--- ตุ่ม	--- ต้อม	--- ต้อม

เพลงร่ำลาว

จังหวะอิสระ

วรรคที่ 1

ระนาดเอก	----	--- ล	----	-- ท ล	- ท - ริ้	--- มี	--- ริ้	-- มีริ้ท
ฆ้องวงใหญ่	----	--- ล	----	-- ท ล	- ท - ริ้	--- มี	--- ริ้	-- มีริ้ท
	----	--- ล	----	--- ล	- ทุ - ร	--- ม	--- ร	-- มรทุ
ตะโพน	----	-ตู๊บเพลิ่งเถ่ง	-ตู๊บเพลิ่งเถ่ง	-ตู๊บเพลิ่งเถ่ง	-ตู๊บเพลิ่งเถ่ง	----	----	----
กลองทัด	----	----	----	----	-ต้อมต้อม ต้อม	-ตุ้มตุ้ม ตุ้ม	--ต้อมต้อม	--ตุ้มตุ้ม

วรรคที่ 6 ทอดลงจบ

ระนาดเอก	----	----	- รั - ท	--- รั	--- ซ	ล ท - รั	--- ม	--- ซ
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- รั - ท	--- รั	----	ล ท - รั	----	--- ซ
	----	----	- ร - ท	--- ร	--- ซ	----	--- ม	--- ซ
ตะโพน	----	----	-- ตูบตึง	-- ตูบเพลิง	----	--- ตึง	----	--- ตูบ
กลองทัด	----	----	----	--- ตูม	----	--- ต้อม	----	--- ต้อม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

เพลงเสมอลาว

ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
 จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
 หน้าทับ : หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
 ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

เพลงร่ำลาว

ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
 จำนวนท่อน : 6 วรรค
 หน้าทับ : หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
 ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

- ความเร็วในการบรรเลง

เพลงเสมอลาว

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 50

ความเร็วขณะก่อนทอดลงออกเพลงร่ำลาว bpm = 63

เพลงร่ำลาว : จังหวะอิสระ

- การขึ้นเพลง

การขึ้นเพลงตั้งจังหวะเสมอลาว บรรเลงขึ้นพร้อมกันทั้งวง หลังจากทีท่อดลงจบเพลงลาว

กระแซะ

ระนาดเอก	--- ซ	-- ม ร	ทุ ร ม ร	- ม - ซ	--- ล	-- ท ร	- ม - ร	- ซ ล ท
ซ้องวง ใหญ่	--- ซ	-- ม -	- ร ม -	- ม - ซ	--- ล	-- ท ร	- ม - ร	- - ล ท
	--- ซ	--- ร	ทุ -- ร	--- ซ	--- ล	--- ร	- ม - ร	- ซ --
ตะโพน	-- ตูบตึง	-- ตูบเพลิง	--- ตึง	--- ตูบ	--- ตึง	--- ถะ	--- ตูบ	-ตึง-ตูป
กลองทัด	----	----	----	--- ต่อม	----	----	----	--- ต่อม

การขึ้นเพลงรำลาว ขึ้นเพลงพร้อมกันทั้งวงช้า ๆ จังหวะอิสระ ต่อเนื่องมาจากเพลงเสมอลาวที่

ทอดลงเล็กน้อย

ระนาดเอก	----	--- ล	----	-- ท ล	- ท - ร	--- ม	--- ร	-- มรท
ซ้องวง ใหญ่	----	--- ล	----	-- ท ล	- ท - ร	--- ม	--- ร	-- มรท
	----	--- ล	----	--- ล	- ทุ - ร	--- ม	--- ร	-- มรทุ
ตะโพน	----	-ตูปเพลิง	-ตูปเพลิง	-ตูปเพลิง	-ตูปเพลิง	----	----	----
กลองทัด	----	----	----	----	-ต้อมต้อม ต้อม	-ต้อมต้อมต้อม	--ต้อมต้อม	--ต้อมต้อม

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียง

- เพลงรำลาว วรรคที่ 3

การสังเกตท่ารำ

- เพลงรำลาว วรรคที่ 3

การดัดแปลงทำนองให้สอดคล้องกับท่ารำ

- เพลงรำลาว วรรคที่ 2 และ 3

การทอด

- เพลงเสมอลาว บรรทัดที่ 5

- เพลงรำลาว วรรคที่ 6

แผนภูมิการบรรเลงเพลงเขมรไล่ควาย

ปี่พาทย์ทำเพลงเสมอลาว - รัวลาว

นายแก้ว นายขวัญ พระล่อออก

ปี่พาทย์บรรเลงนำทำนองเพลงเขมรไล่ควาย 1 เที้ยว

ร้องเพลงเขมรไล่ควาย 8 คำ

ทำยเพลงระนาดเอกเน้นเสียงแล้วลงจบแบบขาด

ปี่พาทย์บรรเลงนำเพลงลาวซมดง 4 ห้องสุดท้าย

ร้องเพลงลาวซมดง

บรรทัดที่ 2 ระนาดเอกบรรเลงเหลือมจังหวะตั้งแต่ท้ายห้องที่ 4 ของบรรทัดที่ 2 จนถึง ห้องที่ 4 ของบรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	-- ลุ ร	ม ฟ ช ล	ล ล ล ล	- ล - ล	ช ม - ช	ช ช - -	ช ล - ช	ช ช - -
ห้องวงใหญ่	----	---- ล	- ล ล ล	- ล - ล	-- ช ม	-- ช ช	-- ช ล	-- ช ช
	----	---- ลุ	- ลุ ลุ ลุ	- ลุ - ลุ	-- ชุ ทุ	- ชุ - -	---- ลุ	- ชุ - -

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ช ม - ช	ช ช - ม	- ล ช ช	ช ช - -	ล ทุ ร ม	ร ม ช ล	ท ม รั ล	ท ล ช ม
ห้องวงใหญ่	--- ม	- ท ล ช	- ม - -	- ช - ช	----	-- ช ล	- ท รั -	ท ล - -
	--- ทุ	- ทุ ลุ ชุ	- ทุ - ชุ	----	----	ร ม - -	---- ล	-- ช ม

บรรทัดที่ 4

ความเร็วในการบรรเลงก่อนที่จะส่งร้อง

bpm = 84

ระนาดเอก	ช ม - ช	----	ล ทุ ร ม	ร ม ช ล	- ม รั ท	รั ท ล ช	- ม ร ม	ช ล - ช
ห้องวงใหญ่	- ม - ช	----	- ล - -	ช ช - ล	- ม รั ท	- ล - ชุ	- ม - -	ช ล - ช
	- ทุ - ชุ	----	- ลุ - ชุ	--- ลุ	- ม ร ทุ	- ล - ช	-- ร ม	--- ร

บรรทัดที่ 5

ระนาดเอก	--- ชุ	----	- ชุ - ชุ	--- ชุ
ห้องวงใหญ่	--- ชุ	----	- ชุ - ชุ	--- ชุ
	--- ชุ	----	- ชุ - ชุ	--- ชุ

ขับร้องเดี่ยวที่ บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	--- ท	-- ล ท	รั ท ล ช	- ล - ช	--- ล	ช ช ช ช	ท ล ช ม	ร ม ช ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	- ช - ช	--- ม	- ช - -
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--- บัด	- เอย - -
ระนาดเอก	-- ลุ ร	ม ฟ ช ล	ล ล ล ล	- ล - ล	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	-----	- ม - ช	--- ม	- ล ช - -	--- ล	-- ช ช ม	--- ม	--- ช
คำร้อง	-----	- บัด-เอย	--- บัด	- นัน - -	--- มัค	--คุเทศก์	--- เป้ง	--- ดู
ระนาดเอก	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- ม - ช	-----	- ท - ล	--- ท	-- รื ท	- ล - ล ช	--- ม	--- ชัค
คำร้อง	-----	-----	--- นัก	--- เอย	-----	--- รื้อ	--- ถิ่น	--- สุาน
ระนาดเอก	-----	-----	-----	-----	- ม รื ท	รื ท ล ช	- ม ร ม	ช ล - ช

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- ช	-----	- ช - ช	--- ช
คำร้อง	--- ฮื่อ	-----	- ฮื่อ-ฮื่อ	--- ฮื่อ
ระนาดเอก	--- ช	-----	- ช - ช	--- ช

ขับร้องเดี่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะที่ร้องเพลง

bpm = 84

ทางร้อง	--- ท	-- ล ท	-- รื ท	-- ล ท	-- ล ช	-----	- ล ช ม	- ช - ล
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	--- ท	-- ล ท	รื ท ล ช	- ล - ช	--- ล	ช ช ช ช	ท ล ช ม	ร ม ช ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	-----	-----	-----	-----	- ชด - ช	--- ช	--- ชม	-- ช ช
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-เห็น-ยาย	--- ตา	--- ข้า	--กระได
ระนาดเอก	-- ลู ร	ม ฟ ช ล	ล ล ล ล	- ล - ล	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	-----	- ชม ช ช	- ชม - ม	- ช --	-- ช ช	-- ช ช	-----	- ช - ชด
คำร้อง	-----	-ข้ากระได	- วุ่น - ไล่	- งาน	-- ละลน	--ละลาน	-----	- ไป - หา
ระนาดเอก	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- ม - ช	-----	- ท - ล	--- ท	-- รื ท	- ล - ชม	--- ช	--- ช
คำร้อง	-----	-----	--- นั ก	--- เอย	-----	--- พุด	--- จา	--- กั น
ระนาดเอก	-----	-----	-----	-----	- ม รื ท	รื ท ล ช	- ม ร ม	ช ล - ช

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- ช	-----	- ช - ช	--- ช
คำร้อง	--- ฮื่อ	-----	-ฮื่อ-ฮื่อ	--- ฮื่อ
ระนาดเอก	--- ช	-----	- ช - ช	--- ช

ซ้ำร้องเที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ท	-- ล ท	-- รื ท	-- ล ท	-- ล ช	-----	- ล ช ม	- ช - ล
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	--- ท	-- ล ท	รื ท ล ช	- ล - ช	--- ล	ช ช ช ช	ท ล ช ม	ร ม ช ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	----	----	----	--ช ล	-ช -ชม	---ช	-ล --
คำร้อง	----	----	----	----	--กระซิบ	---บอก	---ความ	---ลับ
ระนาดเอก	--ล ร	ม ฟ ช ล	ล ล ล ล	-ล -ล	----	----	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	----	-ช -ล	--ช ล	-ช ช -	---ช	ม -ล ช	---ชม	---ล
คำร้อง	----	-ความ- ลับ	--กำซัป	- กำชา -	---ว่า	--พระลอ	---ร่วม	---ฟ้า
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	-ม -ช	----	-ท -ล	---ท	--รื ท	-ล -ช	---ชดี	---ชดี
คำร้อง	----	----	---นัก	---เอย	----	---มา	---สวน	---ขวัญ
ระนาดเอก	----	----	----	----	-ม รื ท	รื ท ล ช	-ม ร ม	ช ล -ช

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	---ช	----	-ช -ช	---ช
คำร้อง	---ฮือ	----	-ฮือ-ฮือ	---ฮือ
ระนาดเอก	---ช	----	-ช -ช	---ช

ขั้บร้องเที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	---ท	--ล ท	--รื ท	--ล ท	--ล ช	----	-ล ช ม	-ช -ล
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	---ท	--ล ท	รื ท ล ช	-ล -ช	---ล	ชชชช	ท ล ช ม	ร ม ช ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	----	----	----	---ช	--ลช	---ช	---ช
คำร้อง	----	----	----	----	---ปลอม	--พระองค์	---เป็น	---พราหมณ์
ระนาดเอก	--ลู ร	ม ฟ ช ล	ล ล ล ล	-ล-ล	----	----	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	----	-ช-ช	---ช	-ช--	-ซัด-ซัด	---ซัด	---ซัด	--ช ด
คำร้อง	----	เป็น พราหมณ์	---งาม	-ควีน--	-หมาย-สม	---สอง	---สาว	--สวรรค์
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	-ม-ช	----	-ท-ล	---ท	--รื ท	-ล-ช	---ซัด	---ช
คำร้อง	----	----	---นัก	---เคย	----	----	---ขวัญ	---เมือง
ระนาดเอก	----	----	----	----	-ม รื ท	รื ท ล ช	-ม ร ม	ช ล -ช

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	---ช	----	-ช-ช	---ช
คำร้อง	---ฮือ	----	-ฮือ-ฮือ	---ฮือ
ระนาดเอก	---ช	----	-ช-ช	---ช

ซำบ้องเที่ยวที่ 5 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	---ท	--ล ท	--รื ท	--ล ท	--ล ช	----	-ล ช ม	-ช-ล
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	---ท	--ล ท	รื ท ล ช	-ล-ช	---ล	ชชชช	ท ล ช ม	ร ม ช ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	-----	-----	-----	-----	--- ช	--- ช	--- ชม	-- ช ช
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	--- ยาย	--- ตา	--- ข้า	-- กระได
ระนาดเอก	-- ลู ร	ม ฟ ช ล	ล ล ล ล	- ล - ล	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	-----	- ชม ช ช	--- ชม	- ชม --	- ช - ชด์	--- ชม	--- ม	-- ช ม
คำร้อง	-----	- ข้ากระได	--- ได้	- ทราบ--	- ใจ-หาย	--- วาบ	--- ตก	-- ประหม่า
ระนาดเอก	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- ม - ช	-----	- ท - ล	--- ท	-- รื ท	- ล - ช	--- ชม	--- ชด์
คำร้อง	-----	-----	--- นัก	--- เคย	-----	-----	--- หน้า	--- เหลือง
ระนาดเอก	-----	-----	-----	-----	- ม รื ท	รื ท ล ช	- ม ร ม	ช ล - ช

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- ช	-----	- ช - ช	--- ช
คำร้อง	--- ฮื่อ	-----	- ฮื่อ-ฮื่อ	--- ฮื่อ
ระนาดเอก	--- ช	-----	- ช - ช	--- ช

ขับร้องเที่ยวที่ 6 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ท	-- ล ท	-- รื ท	-- ล ท	-- ล ช	-----	- ล ช ม	- ช - ล
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	--- ท	-- ล ท	รื ท ล ช	- ล - ช	--- ล	ช ช ช ช	ท ล ช ม	ร ม ช ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	----	----	----	--- ซ	-- ล ซ	----	- ล - ซ
คำร้อง	----	----	----	----	---กลัว	--ทั้งนาย	----	-ทั้งบุญ
ระนาดเอก	-- ล ร	ม ฟ ซ ล	ล ล ล ล	- ล - ล	----	----	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	----	- ล - ซ	--- ม	- ซ --	- ซ - ซม	--- ซม	----	- ซ - ซม
คำร้อง	----	-ทั้งบุญ	--- ชุ่น	-เคื่อง	--เดินเงื่อง	---เงื่อง	----	-ไป-เฝ้า
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- ม - ซ	----	- ท - ล	--- ท	-- รื ท	- ล - ซ	--- ซม	--- ซ
คำร้อง	----	----	--- นัก	--- เคย	----	----	--- เจ้า	---พราหมณ์
ระนาดเอก	----	----	----	----	- ม รื ท	รื ท ล ซ	- ม ร ม	ซ ล - ซ

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- ซ	----	- ซ - ซ	--- ซ
คำร้อง	--- ฮื่อ	----	-ฮื่อ-ฮื่อ	--- ฮื่อ
ระนาดเอก	--- ซ	----	- ซ - ซ	--- ซ

ซ้บร้องเที่ยวที่ 7 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ท	-- ล ท	-- รื ท	-- ล ท	-- ล ซ	----	- ล ซ ม	- ซ - ล
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	--- ท	-- ล ท	รื ท ล ซ	- ล - ซ	--- ล	ซ ซ ซ ซ	ท ล ซ ม	ร ม ซ ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	----	----	----	---ม	---ม	---ม	--ชช
คำร้อง	----	----	----	----	---หมอบ	---กราบ	---บาท	--ทมูล
ระนาดเอก	--ล ร	ม ฟ ช ล	ล ล ล ล	-ล-ล	----	----	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	----	-มชช	---ช	-ช--	---ล	--ชช	----	-ช-ช
คำร้อง	----	-บาทมูล	---ทูล	-เชิญ	---พระ	--ดำเนิน	----	-ล้า-ลอง
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	-ม-ช	----	-ท-ล	---ท	--รืท	-ล-ชม	---ชม	---ชม
คำร้อง	----	----	---นัก	---เคย	----	---ไม่	---ต้อง	---ห้าม
ระนาดเอก	----	----	----	----	-ม รืท	รืท ลช	-ม ร ม	ช ล -ช

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	---ช	----	-ช-ช	---ช
คำร้อง	---ฮือ	----	-ฮือ-ฮือ	---ฮือ
ระนาดเอก	---ช	----	-ช-ช	---ช

ซ้ำร้องเที่ยวที่ 8 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	---ท	--ลท	--รืท	--ลท	--ลช	----	-ลชม	-ช-ล
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	---ท	--ลท	รืท ลช	-ล-ช	---ล	ชชชช	ท ลชม	ร ม ช ล

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	----	----	----	- ชด์ - ม	--- ชล	ช - - ม	--- ชม
คำร้อง	----	----	----	----	-เห็น-ดอก	--- ไม้	--- ดอก	--- ไร่
ระนาดเอก	-- ลุ ร	ม ฟ ช ล	ล ล ล ล	- ล - ล	----	----	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	----	- ม - ชม	- - ชม ชด์	- ช - -	--- ช	--- ม	--- ชม	--- ช
คำร้อง	----	-ดอก-ไร่	- - ที่ไหน	- งาม - -	--- เขียว	--- เก็บ	--- เล่น	--- ตาม
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- ม - ช	----	- ท - ล	--- ท	-- รื ท	- ล - ช	--- ช	--- ช
คำร้อง	----	----	--- นัก	--- เอย	----	--- อ้า	--- เกอ	--- ใจ
ระนาดเอก	----	----	----	----	- มื รื ท	รื ท ล ช	- ม ร ม	ช ล - ช

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- ช	----	- ช - ช	--- ช
คำร้อง	--- ฮือ	----	-ฮือ-ฮือ	--- ฮือ
ระนาดเอก	--- ช	----	- ช - ช	--- ช

นำบรรทัดที่ 1 มาบรรเลงลงท้ายแบบขาด เน้นเสียงเล็กน้อย

ทางร้อง	--- ท	-- ล ท	-- รื ท	-- ล ท	-- ล ช	----	- ล ช ม	- ช - ล
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	--- ท	-- ล ท	รื ท ล ช	- ล - ช	- รื มื รื	ท ล ช ม	ช ล ท ช	ล ท - ล

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	กิ่งบังคับทาง
จำนวนท่อน	:	ท่อนเดียว
หน้าทับ	:	หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน)
ลักษณะการบรรเลง	:	บรรเลงดนตรีนำ , คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง	bpm = 76
ความเร็วในการบรรเลงก่อนที่จะส่งร้อง	bpm = 84
ความเร็วขณะที่ยังร้องเพลง	bpm = 84

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงขึ้นเพลง ปี่พาทย์บรรเลงนำเพลงเขมรไล่ควาย 1 เที้ยว เข้าทำนองตั้งแต่
บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 2

บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	--- ท	-- ล ท	วิ ท ล ซ	- ล - ซ	--- ล	ซ ซ ซ ซ	ท ล ซ ม	ร ม ซ ล
ห้องวงใหญ่	----	----	----	----	----	----	----	----
	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 2 ระนาดเอกบรรเลงเหลือมจังหวะตั้งแต่ท้ายห้องที่ 4 ของบรรทัดที่ 2 จนถึง ห้องที่ 4 ของ
บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	-- ลุ ร	ม ฟ ซ ล	ล ล ล ล	- ล - ล	ซ ม - ซ	ซ ซ --	ซ ล - ซ	ซ ซ --
ห้องวงใหญ่	----	--- ล	- ล ล ล	- ล - ล	-- ซ ม	-- ซ ซ	-- ซ ล	-- ซ ซ
	----	--- ลุ	- ลุ ลุ ลุ	- ลุ - ลุ	-- ซุ ทุ	- ซุ --	--- ลุ	- ซุ --

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเหลื่อม

- ท่อนนำ บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 4 ถึง บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 4

การเน้นเสียง

- บรรทัดที่ 1 ลงท้ายแบบขาด

การสวมร้อง

- บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 5 ของทุกเที่ยว

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

เมื่อขับร้องจนถึงเที่ยวสุดท้าย คำว่า “เชิญเก็บเล่นตามอำเภอใจ” ผู้บรรเลงระนาดเอกเน้นเสียงและปากทำนองในห้องที่ 8 ของบรรทัดที่ 1 เล็กน้อยเพื่อเตรียมลงจบแบบขาด ตั้งแต่ห้องที่ 5 ของ

บรรทัดที่ 1

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- ม - ๗	-----	- ท - ล	--- ท	-- ร ี ท	- ล - ๗	--- ๗	--- ๗
คำร้อง	----	-----	--- นั ก	--- เอย	----	--- อ้า	--- เอย	--- ใจ
ระนาดเอก	----	-----	-----	-----	- ม ี ร ี ท	ร ี ท ล ๗	- ม ร ม	๗ ล - ๗

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- ๗	-----	- ๗ - ๗	--- ๗
คำร้อง	--- ฮือ	-----	- ฮือ-ฮือ	--- ฮือ
ระนาดเอก	--- ๗	-----	- ๗ - ๗	--- ๗

นำบรรทัดที่ 1 มาบรรเลงลงท้ายแบบขาด เน้นเสียงเล็กน้อย

ทางร้อง	--- ท	-- ล ท	-- ร ี ท	-- ล ท	-- ล ๗	----	- ล ๗ ม	- ๗ - ล
คำร้อง	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	--- ท	-- ล ท	ร ี ท ล ๗	- ล - ๗	- ร ี ม ี ร ี	ท ล ๗ ม	๗ ล ท ๗	ล ท - ล

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวซมดง

ร้องเพลงเขมรไล่ควาย ลงจบแบบขาด เน้นเสียงเล็กน้อย
ตายาย มัคคุเทศก์เข้าโรง พระล่อออกชมสวน

ระนาดเอกนำ 4 ห้องสุดท้ายมาบรรเลงนำ
ร้องเพลงลาวซมดง 8 คำ
ท้ายเพลงไม่ต้องทอด เน้นเสียงให้ดังขึ้นเล็กน้อย

ปีพาทย์ทำเพลงฉิ่ง

เพลงลาวซมดง

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวซมดง สองชั้น เป็นเพลงสำเนียงลาว ประเภทหน้าทับลาว เพลงนี้ใช้ประกอบการแสดงละครในบทชมความงามของธรรมชาติป่าเขาลำเนาไพร เพลงนี้หม่อมหลวงต่วนศรี วรวรรณ แต่งทำนองเพื่อให้ละครปริตาลัยของคณะหลวงนฤมิตรแสดง เพลงนี้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ลาวด้อยตริง

เมื่อ พ.ศ.2510 นายจันทร โตวิสุทธิ ได้นำทำนองเพลงลาวซมดง สองชั้น มาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา เรียกชื่อใหม่ว่า เพลงซมดงเหนือ (ณรงค์ชัย ปิฎกวิทย์. 2557: 628)

- คำร้อง

(สร้อย)	การะเกดเหมือนเกศแก้วเกศา	มธุลีเหมือนบุปผาแม่เกี่ยวเกล้า
	คู่อ่อนท้าวเผื่ออะคร้าวงามเอย	เพื่อนแพงทองเผื่อพี่ปองสมเอย
	นางแย้มเหมือนแถมแม่แย้มเฝ้า	ไบไบกเหมือนเจ้าจะกั๊กกร
	-สร้อย-	
	คณานกแมกไม้อยู่เรียงวัน	ร้องเรื่อยรับขวัญเหมือนเสียงสมร
	-สร้อย-	
	เห็นโนรีสาธิตาใครว่าวอน	ฝากอักษรถวายน้องสองพญ
	-สร้อย-	
	ถึงสระบัวย้วยยอพระลอรัก	ใครเก็บผักหักดอกออกอดสู
	-สร้อย-	
	ผองภมรว่อนเฝ้าเกล้าเรณู	เหมือนแย้มภูธรระเหอยู่เื้องค์
	-สร้อย-	
	คณิงพลาทางเสด็จลีลา	แอบร่วมพฤษภาสูงระหง
	-สร้อย-	
	สุคนธรสหอมหวานล้ำดวงดง	เหมือนจะส่งกลิ่นถวายราชา
	-สร้อย-	

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวชมดงใช้ประกอบการแสดงละครในบทชมความงามของธรรมชาติป่าเขาลำเนาไพร ใช้ในความหมายของการที่พระลอคิดถึงพระเพื่อนพระแพงในขณะที่เดินชมสวนไปพลางก็พำราชมรรณาไปพลาง อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์รัก คิดคำนึงถึง พระลอ นายแก้ว นายขวัญ รำตีบทไปตามคำร้อง ฉากหลังเป็นฉากภายในอุทยานของเมืองสรวง

- ทำนอง

ระนาดบรรเลงนำ 4 ห้องสุดท้าย กลองแขกเข้าจังหวะห้องที่ 7 ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 60

ระนาดเอก	----	----	----	----	-- รื ล	ท ล ช ม	ซั ม รื ท	- ล - ซ
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	- ไล่ - ดิง	- ดิง - ทัง

ปี่พาทย์บรรเลงคลอร้อง 8 คำ

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้องเพลง

bpm = 54

ทางร้อง	--- มั	-- มั รื มั	--- รื ซั	--- ท	-- รื ท	ท ล ช ลท	- รื ท - รื	ท รื มั - ซั ลั
คำร้อง	--- กา	-- ระเกด	---เหมือน	--- เกศ	----	----	- แก้ว - เก	--- ศา
ระนาดเอก	--- ม	ม ม ม ม	ซ ล ช ม	- ร - ทุ	-- ร ทุ	ล ทุ ล ทุ	- ร - ม	ซ ร ม ซ
ฆ้องวง ใหญ่	----	- ม - ม	- ล ช ม	- ร - ทุ	-- ร ทุ	-- ล ทุ	- ร - ม	ซ - ม ซ
	--- ทุ	----	- ล ทุ ทุ	- ล - ทุ	----	ล ทุ --	- ล - --	- ร - --
กลองแขก	- ดิง - ไล่	- ดิง - ดิง	-- ดิง ทัง	- ดิง - ทัง	- ดิง - ไล่	- ดิง - ดิง	-- ดิง ทัง	- ดิง - ทัง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	-- ซ ล	--- ซ	--- ทล ท	รื - ล ท	-- รื ล	ท ล ซ ล	ซม-ลซ-ลซ	-ม ซ ม ซ
คำร้อง	-- ม ลุ	--- ลี	---เหมือน	-- นุผา	----	----	-แม่-เกี้ยว	---เกล้า
ระนาดเอก	- ทุ - ม	ร ม - ซ	-- ท ล	ซ ล - ท	-- รื ล	ท ล ช ม	ซั ม รื ท	- ล - ซ
ฆ้องวง ใหญ่	- ล ช ม	- ร - --	ซ ซ - --	ล ล - ท	-- รื -	ท ล - --	- มั รื ท	- ล - ซ
	- ล ทุ ทุ	- ล - ทุ	--- ลุ	--- ทุ	--- ล	-- ซ ม	- ม ร ทุ	- ล - ทุ

บรรทัดที่ 3 (สร้อย บรรทัดที่ 1)

ทางร้อง	----	--- ซ	--- ทุ	- ร - มซ	ร -- มซ	-- ร มร	- ทุ - ร	- ม - ซ
คำร้อง	----	--- คู่	----	-อ่อน-ท้าว	--- เผื่อ	--อะคร้าว	--- งาม	--- เอย
ระนาดเอก	----	--- ทุ	----	ล ทุ ร ม	-- ร ซ	-- ร ม	ร ทุ ม ร	ทุ ร ม ซ
ฆ้องวง ใหญ่	----	--- ทุ	----	- ร - ม	--- ซ	--- ม	--- ร	- ม - ซ
	----	--- ฟู	----	- ล - ทุ	-- ร -	-- ร -	ร ทุ - ล	- ทุ - ซ

บรรทัดที่ 4 (สร้อย บรรทัดที่ 2)

ทางร้อง	----	--- ซ	----	- ลท - ท	--- ลร	-- ซม ซ	--- ลร	ลท - ลซ
คำร้อง	----	--- เพื่อน	----	-แพง-ทอง	--- เผื่อ	-- ฟ้าปอง	--- สม	--- เอย
ระนาดเอก	----	ทุ ร ม ซ	----	ร ซ ล ท	-- ร ล	ท ล ซ ม	ซ ม ร ท	- ล - ซ
ฆ้องวง ใหญ่	- ล ซ ม	- ร --	ซ ซ --	ล ล - ท	-- ร -	ท ล --	- ม ร ท	- ล - ซ
	- ล ซ ทุ	- ล - ซ	--- ล	--- ทุ	--- ล	-- ซ ม	- ม ร ทุ	- ล - ซ

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ม	--- ซม	--- รซ	--- ซรท	-- ร ท	ท ลซ ลท	- รท - รซ	ร ม-ซล ซ
คำร้อง	--- นาง	--- แยม	---เหมือน	--- แก้ม	----	----	-แม่-แยม	--- แยม
ระนาดเอก	- ทลซลท	- มรทรซ	--- ม	ซ ม ร ท	-- ร ทุ	ล ทุ ล ทุ	ล ทุ ร ม	ซ ร ม ซ

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ซ	--- ซม ซ	--- ทล ท	ร - ล ท	-- ร ล	ท ลซ ล	ซม-ล-ซ	--- ล
คำร้อง	--- ไบ	- ไบก	---เหมือน	--- เจ้า	----	----	-จะ-กวั	--- กร
ระนาดเอก	----	ทุ ร ม ซ	ล ซ ม ร	ม ซ ล ท	-- ร ล	ท ล ซ ม	ซ ม ร ท	- ล - ซ

บรรทัดที่ 3 (สร้อย บรรทัดที่ 1)

ทางร้อง	ลท - ลช	--- ช	--- ทุ	- ร - มช	ร -- มช	-- ร มร	- ทุ - ร	- ม - ช
คำร้อง	----	--- คู่	----	-อ่อน-ท้าว	--- เผื่อ	--อะคร้าว	--- งาม	--- เอย
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4 (สร้อย บรรทัดที่ 2)

ทางร้อง	----	--- ช	----	- ลท - ท	--- ลร	-- ชม ช	--- ลร	ลท - ลช
คำร้อง	----	--- เพื่อน	----	-แพง-ทอง	--- เผื่อ	-- พี่ปอง	--- สม	--- เอย
ระนาดเอก	----	----	----	----	-- ริล	ท ลช ม	ช ม ริล	- ล - ช

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-- ม ม	--- ชม	--- รท	-- รม รท	-- ร ท	ท ลช ลท	- ท - ร	ท รม-ช
คำร้อง	-- คณา	--- นก	--- แมก	--- ไม้	----	----	-อยู่- เรียง	--- รัน

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	-- ชล ช	--- ชม	--- รท	- ลท ร -	-- ริล	ท ลช ล	ชม-ลร-ลร	-- ล ลร
คำร้อง	--- ร้อง	--- เรือย	--- รับ	-ขวัญ--	----	----	เหมือนเสียง	-- สมร

บรรทัดที่ 3 (สร้อย บรรทัดที่ 1)

ทางร้อง	-ลท-ลช	--- ช	--- ทุ	- ร - มช	ร -- มช	-- ร มร	- ทุ - ร	- ม - ช
คำร้อง	----	--- คู่	----	-อ่อน-ท้าว	--- เผื่อ	--อะคร้าว	--- งาม	--- เอย

บรรทัดที่ 4 (สร้อย บรรทัดที่ 2)

ทางร้อง	----	--- ซ	----	- ลท - ท	--- ลร	-- ชม ซ	--- ลร	ลท - ลซ
คำร้อง	----	---เพื่อน	----	-แพง-ทอง	--- เผื่อ	-- พี่ปอง	--- สม	--- เอย

เที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- มั่ง	-- มั่ง	--- รั่ง	-- รั่ง	มั่งท- รั่ง ท	ท ลซ ลท	- รั่งท - รั่ง	ท รั่งมั่ง
คำร้อง	--- เห็น	- โน- รี่	--- ส่า	-- รีกา	----	-----	-ใครว่า	--- วอน

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ชม	-- ม ชม	--- ท รั่ง	- รั่งท --	-- รั่ง ล	ท ลซ ล	ชม - ลร	-- ล ล
คำร้อง	--- ฝาก	-- อักษร	-- ถวาย	- นื่อง --	-----	-----	--- สอง	-- พญ

บรรทัดที่ 3 (สร้อย บรรทัดที่ 1)

ทางร้อง	- ท - ลซ	--- ซ	--- ท	- ร - มซ	ร -- มซ	-- ร มร	- ท - ร	- ม - ซ
คำร้อง	----	--- คู่	-----	-อ่อน-ท้าว	--- เผื่อ	--อะคร้าว	--- งาม	--- เอย

บรรทัดที่ 4 (สร้อย บรรทัดที่ 2)

ทางร้อง	----	--- ซ	----	- ลท - ท	--- ลร	-- ชม ซ	--- ลร	ลท - ลซ
คำร้อง	----	---เพื่อน	----	-แพง-ทอง	--- เผื่อ	-- พี่ปอง	--- สม	--- เอย

เทียวกี่ 5 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- มัซ	- ร - ม	--- ซัร	ท - - ร	ท - ร ท	ท ลช ลท	- ซ - ร	ม ซัล - ซ
คำร้อง	--- ถึง	-สระ-บัว	--- ยัว	--- ยอ	----	----	-พระ-ลอ	- รัก - -

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ชม	-- ม ม	ซ - - ล	- ทล - ท	-- ร ล	ท ลช ล	ชม - - ซ	-- ซ ลร
คำร้อง	--- ใคร	-- เก็บผัก	--- หัก	- ดอก - -	----	----	--- ดอก	-- อดสู

บรรทัดที่ 3 (สร้อย บรรทัดที่ 1)

ทางร้อง	ลท - - ลช	--- ซ	--- ท	- ร - มช	ร - - มช	- - ร มร	- ท - ร	- ม - ซ
คำร้อง	----	--- คู่	----	-อ่อน-ท้าว	--- เผื่อ	--อะคร้าว	--- งาม	--- เคย

บรรทัดที่ 4 (สร้อย บรรทัดที่ 2)

ทางร้อง	----	--- ซ	----	- ลท - ท	--- ลร	-- ชม ซ	--- ลร	ลท - ลช
คำร้อง	----	--- เพื่อน	----	-แพง-ทอง	--- เผื่อ	-- พี่ปอง	--- สม	--- เคย

เทียวกี่ 6 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- มัซ	-- ม ม	--- ซัร	ท - - รท	-- ร ท	ท ลช ลท	-มัซ-ท-ร	ม-ซ - -
คำร้อง	--- ผอง	-- ภมร	--- ว่อน	--- ฟ้า	----	----	-เคล้ำ-เว	- ญ - -

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- ช - ลท	- ม - ช	--- ท	- ท - ลท	-- ร็ ล	ท ลช ล	ชม-ช-ล	- ช - ล
คำร้อง	-เหมือน- เย้ย	--- ฎ	--- ธิ	- ร - เห	----	----	- อยู่ - ใ้	--- องค์

บรรทัดที่ 3 (สร้อย บรรทัดที่ 1)

ทางร้อง	ท - ล ช	--- ช	--- ทุ	- ร - มช	ร -- มช	-- ร มร	- ทุ - ร	- ม - ช
คำร้อง	----	--- คู่	----	-อ่อน-ท้าว	--- เผื่อ	--อะคร้าว	--- งาม	--- เคย

บรรทัดที่ 4 (สร้อย บรรทัดที่ 2)

ทางร้อง	----	--- ช	----	- ลท - ท	--- ลรั	-- ชม ช	--- ลรั	ลท - ลช
คำร้อง	----	--- เพื่อน	----	-แพง-ทอง	--- เผื่อ	-- พิปอง	--- สม	--- เคย

เที่ยวที่ 7 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-- มั มั	--- มั	--- ชัรั	-- ร็ ท	-- ร็ ท	ท ลช ลท	--- ร็	ท ร็ม - ชั
คำร้อง	-- คนี้้ง	---พลา้ง	--- ทาง	-- เสด็จ	----	----	--- ลี	--- ลา

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ม	--- ชม	--- ร็	- ท - ทล	ท - ร็ ล	ท ลช ล	ชม -- ลรั	-- ล ลรั
คำร้อง	--- แอบ	--- ร่ม	--- พฤก	--- ษา	----	----	--- สูง	-- ระหง

บรรทัดที่ 3 (สร้อย บรรทัดที่ 1)

ทางร้อง	ลท - ลช	--- ช	--- ทุ	- ร - มช	ร -- มช	-- ร มร	- ทุ - ร	- ม - ช
คำร้อง	----	--- คู่	----	-อ่อน-ท้าว	--- เผื่อ	--อะคร้าว	--- งาม	--- เอย

บรรทัดที่ 4 (สร้อย บรรทัดที่ 2)

ทางร้อง	----	--- ช	----	- ลท - ท	--- ลร	-- ชม ช	--- ลร	ลท - ลช
คำร้อง	----	---เพื่อน	----	-แพง-ทอง	--- เผื่อ	-- ฟี่ปอง	--- สม	--- เอย

เที่ยวที่ 8 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-- ม ม	-- ม ชม	--- ชร	ช -- ร ช	รท - ร ท	ท ลช ลท	- ร - ร	ท ร่ม-ช
คำร้อง	-- สุกน	-- ธรส	--- หอม	--- หวน	----	----	-ล้ำ-ดวน	--- ดง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	-- ช ล	-- ช ชม	ช -- ทล	-- ท ทร	-- ร ล	ท ลช ล	ชม -- ล	--- ล
คำร้อง	---เหมือน	-- จะส่ง	--- กลิ่น	-- ถวาย	----	----	--- ภา	--- ชา

บรรทัดที่ 3 (สร้อย บรรทัดที่ 1) ความเร็วขณะที่เร่งขึ้นเล็กน้อยก่อนที่จะลงจบ bpm = 58

ทางร้อง	ท - ล ช	--- ช	--- ทุ	- ร - มช	ร -- มช	-- ร มร	- ทุ - ร	- ม - ช
คำร้อง	----	--- คู่	----	-อ่อน-ท้าว	--- เผื่อ	--อะคร้าว	--- งาม	--- เอย
ระนาดเอก	----	--- ทุ	----	ล ทุ ร ม	-- ร ช	-- ร ม	ร ทุ ม ร	ทุ ร ม ช

บรรทัดที่ 4 (สร้อย บรรทัดที่ 2) ระนาดเอกเน้นเสียงขึ้น ลงจบแบบขาด เพื่อตั้งจังหวะเพลงใหม่

ทางร้อง	----	--- ช	----	- ลท - ท	--- ลร	-- ชม ช	--- ลร	ลท - ลช
คำร้อง	----	--- เพื่อน	----	-แพง-ทอง	--- เผื่อ	-- ฟี่ปอง	--- สม	--- เอย
ระนาดเอก	----	ทุ ร ม ช	-- ท ล	ช ล - ท	-- ร ล	ท ล ช ม	ช ม ร ท	- ล - ช

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
 จำนวนท่อน : ท่อนเดียว มีสร้อย
 หน้าทับ : หน้าทับลาว
 ลักษณะการบรรเลง : ดนตรีบรรเลงนำ , ร้องคลอ

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 60
 ความเร็วขณะร้องเพลง bpm = 54
 ความเร็วขณะที่เร่งขึ้นเล็กน้อยก่อนที่จะลงจบ bpm = 58

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงส่งร้องด้วยทำนองท้ายท่อน 4 ห้องสุดท้าย กลองแขกเข้าจังหวะห้องที่ 7

ระนาดเอก	----	----	----	----	-- รื ล	ท ล ช ม	ซั ม รื ท	- ล - ซ
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	- ไล่ - ดิง	- ดิง - ทั้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การสวมร้อง

- บรรทัดที่ 3 ตั้งแต่ห้องที่ 2 ถึง บรรทัดที่ 4 ของทุกเที่ยว

การเน้นเสียง

- สวมร้อง เที่ยวที่ 8 บรรทัดที่ 4 ตั้งแต่ห้องที่ 2

การเร่งจังหวะเพื่อลงจบ

- สวมร้อง เที่ยวที่ 8 บรรทัดที่ 4 ตั้งแต่ห้องที่ 2

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกบรรเลงเน้นเสียงตั้งแต่ห้องที่ 2 ขึ้นเล็กน้อย และเร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อยเพื่อลงจบ

แบบขาดและตั้งแนวเพลงใหม่

ทางร้อง	----	--- ซ	----	- ลท - ท	--- ลรื	-- ชม ซ	--- ลรื	ลท - ลซ
คำร้อง	----	--- เพื่อน	----	- แพง-ทอง	--- เผื่อ	-- ฟี่ปอง	--- สม	--- เอย
ระนาดเอก	----	ทุ ร ม ซ	-- ท ล	ซ ล - ท	-- รื ล	ท ล ช ม	ซั ม รื ท	- ล - ซ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงฉิ่ง

ระนาดเอกนำ 4 ห้องสุดท้ายมาบรรเลงนำ
ร้องเพลงลาวชมดง 8 คำ
ท้ายเพลงไม่ต้องทอด เน้นเสียงให้ดังขึ้นเล็กน้อย

ปีพาทย์ทำเพลงฉิ่ง
ตอนท้ายเน้นเสียง ลงแบบขาด เพื่อตั้งจังหวะออกเพลงเร็ว

ปีพาทย์ตั้งแนวทำเพลงเร็ว ลา (นางริน นางโรยออก)

เพลงฉิ่ง

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงฉิ่ง เป็นเพลงทำนองเก่า ใช้เรียบเรียงไว้ในเพลงเรื่องของปีพาทย์ ใช้ประกอบการแสดง โขนละคร นอกจากนี้ยังบรรจุเป็นเพลงร้องในบทมโหรีเรื่องอิเหนา ของเจ้าพระยาวงศาสุรศักดิ์ (แสง) เจ้าเมืองราชบุรีในรัชกาลที่ 2 ซึ่งดำเนินเรื่องตามบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ด้วย เพลงฉิ่งในเพลง ฉิ่งชุดใหญ่ หรือฉิ่งพระذنเข้า มีเพลงฉิ่งพระذن ฉิ่งนอก ฉิ่งใน ฉิ่งกลาง ฉิ่งใหญ่ ฉิ่งเล็ก ฉิ่งสนาน ฉิ่งชั้น เดี่ยวและรัวเพลงฉิ่ง (ณรงค์ชัย ปิฎกวิทย์. 2557: 177)

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงฉิ่งเป็นเพลงที่ใช้สำหรับคั่นฉากหลังจากที่พระลอรำเพลงลาวชมดงเรียบร้อยแล้ว จึงชวน นายแก้ว นายขวัญชมดอกไม้พันธุ์ไม้ในอุทยาน อารมณ์เพลงเป็นอารมณ์กลาง ๆ อารมณ์ในการชื่นชมธรรมชาติ นายแก้ว นายขวัญได้ดอกไม้ถวายพระลอ แล้วพระลอ นายแก้ว นายขวัญจึงรำเข้าโรง

- ทำนอง

เที่ยวที่ 1 วรรคที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 54

ระนาดเอก	- ทุ ร ม	- ม ช ล	- ทุ ร ม	- ม ช ล	ดํ ท ล ท	มํ ท ดํ ร
ฆ้องวงใหญ่	- - - ร ม	- ช - ล	- - - ร ม	- ช - ล	- ช - ฟ	- ม - ร
	- - ด - -	- ช - ล	- - ด - -	- ช - ล	- ช - ฟ	- ทุ - ล

วรรคที่ 2

ระนาดเอก	ซํ รํ ร	ซํ ฟํ ฟ	ซํ รํ ร	ซํ ฟํ ฟ	ดํ ท ล ช	ฟ ม ฟ ล	ช ฟ ม ฟ	ช ฟ ม ร
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- ร - ร	- - - ร
	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- ร - -

วรรคที่ 3 (วรรคที่ 1 เทียบหลัง)

ระนาดเอก	ทุ ล ทุ ร	ม ทุ ร ม	ซ ร ม ซ	ล ม ซ ล	ดํ ล ท ดํ	รํ ท ดํ รํ
ห้องวงใหญ่	- - - ร ม	- ซ - ล	- - - ร ม	- ซ - ล	- ซ - พ	- ม - ร
	- - ด - -	- ซ - ล	- - ด - -	- ซ - ล	- ซ - พ	- ทุ - ล

วรรคที่ 4 (วรรคที่ 2 เทียบหลัง)

ระนาดเอก	ดํ ท ล ซ	ดํ ล ซ พ	ด ร ม พ	ซ พ ม ร	ล ซ ร ม	พ ล ซ พ	ม ร ด ซ	ล ทุ ด ร
ห้องวงใหญ่	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- - - รํ
	- - - ซ	- - - ร	- - - ซ	- - - ร	- - - ซ	- - - ร	- - - ซ	- ร - -

วรรคที่ 5

ระนาดเอก	ทุ ล ทุ ท	ล ทุ ร ม	ล ท มํ รํ	ท ล ซ ม	ร ทุ ม ร	ทุ ร ม ซ
ห้องวงใหญ่	- - - ล ทุ	- ร - ม	- - - ล ทุ	- ร - ม	- ร - ม	- - ซ ซ
	- - ซ - -	- ล - ทุ	- - ซ - -	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- ซ - -

วรรคที่ 6

ระนาดเอก	ล ท มํ รํ	ท ล ซ ม	ทุ ร ม ซ
ห้องวงใหญ่	- - ล ล	- ซ - ม	- ร - ซ
	- ล - -	- ซ - ทุ	- ล - ซ

วรรคที่ 7

ระนาดเอก	ท มํ รํ ดํ	ท ล ซ ม	ท มํ รํ ดํ	ท ล ซ ม	ทุ ร ม ซ
ห้องวงใหญ่	- - ล ล	- ซ - ม	- ร - ล	- ซ - ม	- ร - ซ
	- ล - -	- ซ - ทุ	- ล - ล	- ซ - ทุ	- ล - ซ

วรรคที่ 8

ระนาดเอก	ล ท ช ล	ม ช ร ม	ทุ ร ม ช
ห้องวงใหญ่	- - ล ล	- ช - ม	- ร - ช
	- ล - -	- ช - ทุ	- ล - ช

วรรคที่ 9

ระนาดเอก	ล ท ม ี ร	ท ล ช ม	ล ท ด ี ม	ร ี ด ี ท ล	ช ม ล ช
ห้องวงใหญ่	- - ล ล	- ช - ม	- ร - ล	- ช - ม	- ร - ช
	- ล - -	- ช - ทุ	- ล - ล	- ช - ทุ	- ล - ช

วรรคที่ 10

ระนาดเอก	ฟ ม ร ด	ช ด ร ม	ฟ ช ฟ ม	ร ม ฟ ช	ท ด ี ร ี	ฟ ี ร ี ด ี	ร ี ด ี ฟ ี	ด ี ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- - - ช
	- - - ด	- - - ช	- - - ด	- - - ช	- - - ด	- - - ช	- - - ด	- ช - -

เที่ยวที่ 2 วรรคที่ 1

ความเร็วขณะบรรเลง

bpm = 80

ระนาดเอก	ล ทุ ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ฟ ช ล	ด ี ท ล ท	ด ี ร ี ม ี
ห้องวงใหญ่	- - - ร ม	- ช - ล	- - - ร ม	- ช - ล	- ช - ฟ	- ม - ร
	- - ด - -	- ช - ล	- - ด - -	- ช - ล	- ช - ฟ	- ทุ - ล

วรรคที่ 2

ระนาดเอก	ช ี ช ี ช ี	ม ี ม ี ม ี	ช ี ช ี ช ี	ม ี ม ี ม ี	ด ี ด ี ด ี	ล ล ล ฟ	ช ช ช ม	ฟ ฟ ฟ ร
ห้องวงใหญ่	- ร ี - ร ี	- ร ี - ร ี	- ร ี - ร ี	- ร ี - ร ี	- ร ี - ร ี	- ร ี - ร ี	- ร ี - ร ี	- - - ร ี
	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- ร - -

วรรคที่ 3

ระนาดเอก	ทุ ร ทุ ม	ร ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ฟ ช ล	ดํ ท ล ท	ดํ รํ มํ รํ
ห้องวงใหญ่	- - - ร ม	- ช - ล	- - - ร ม	- ช - ล	- ช - ฟ	- ม - ร
	- - ด - -	- ช - ล	- - ด - -	- ช - ล	- ช - ฟ	- ทุ - ล

วรรคที่ 4

ระนาดเอก	ดํ ท ล ช	ดํ ล ช ฟ	ม ร ด ช	ล ทุ ด ร	ด ทุ ล ช	ล ร ล ทุ	ด ร ด ทุ	ล ทุ ด ร
ห้องวงใหญ่	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- รํ - รํ	- - - รํ
	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- - - ร	- - - ช	- ร - -

วรรคที่ 5

ระนาดเอก	ทุ ล ทุ ทุ	ล ทุ ร ม	ช ล ท รํ	ท ล ช ม	ร ทุ ม ร	ท ร ม ช
ห้องวงใหญ่	- - - ล ทุ	- ร - ม	- - - ล ทุ	- ร - ม	- ร - ม	- - ช ช
	- - ช - -	- ล - ทุ	- - ช - -	- ล - ทุ	- ล - ทุ	- ช - -

วรรคที่ 6

ระนาดเอก	ล ท มํ รํ	ท ล ช ม	ทุ ร ม ช
ห้องวงใหญ่	- - ล ล	- ช - ม	- ร - ช
	- ล - -	- ช - ทุ	- ล - ช

วรรคที่ 7

ระนาดเอก	รํ ท รํ ม	ช ล ช ม	รํ ท รํ ล	ท ล ช ม	ทุ ร ม ช
ห้องวงใหญ่	- - ล ล	- ช - ม	- ร - ล	- ช - ม	- ร - ช
	- ล - -	- ช - ทุ	- ล - ล	- ช - ทุ	- ล - ช

วรรคที่ 8

ระนาดเอก	รํ ี ท รํ ี ม	ซ ล ซ ม	ทุ ร ม ซ
ฆ้องวงใหญ่	- - ล ล	- ซ - ม	- ร - ซ
	- ล - -	- ซุ - ทุ	- ล - ซุ

วรรคที่ 9

ความเร็วขณะที่เร่่งก่อนที่จะทอดลงจบ bpm = 88

ระนาดเอก	รํ ี ท รํ ี ม	ซ ล ซ ม	ซ ล ท รํ ี	ท ล ซ ม	ทุ ร ม ซ
ฆ้องวงใหญ่	- - ล ล	- ซ - ม	- ร - ล	- ซ - ม	- ร - ซ
	- ล - -	- ซุ - ทุ	- ล - ล	- ซุ - ทุ	- ล - ซุ

วรรคที่ 10 ตัวละครเข้าโรงใกล้จะหมดแล้ว ระนาดเอกจึงเน้นเสียงเล็กน้อย และซ้ำทำลูกโยนอีก 1 รอบ เพื่อให้ทำนองหมดพอดีกับที่ตัวละครเข้าโรงหมดพอดี ฆ้องวงใหญ่เพิ่มลูกโยนให้พอดีกับระนาดเอก

ระนาดเอก	ดํ ดํ ดํ ซ	ล ล ล ซ	ดํ ดํ ดํ ซ	ล ล ล ซ	ด ฟ ซ ล	ท รํ ดํ ท	ฟ ซ ล ท	ดํ ท ล ซ
ฆ้องวงใหญ่	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ
	- - - ด	- - - ซุ	- - - ด	- - - ซุ	- - - ด	- - - ซุ	- - - ด	- - - ซุ

วรรคที่ 11 (ลูกโยนครั้งที่สอง) เน้นเสียงเล็กน้อย ลงแบบขาด ตั้งจังหวะเพลงเร็ว

ระนาดเอก	ด ฟ ซ ล	ท ดํ - ท	ล ซ ฟ ซ	ฟ ล - ซ
ฆ้องวงใหญ่	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- - - ซ
	- - - ด	- - - ซุ	- - - ด	- ซุ - -

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	ทางขึ้น
จำนวนท่อน	:	8 วรรค
หน้าทับ	:	-
ลักษณะการบรรเลง	:	บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง	bpm = 54
ความเร็วขณะบรรเลง	bpm = 80
ความเร็วขณะที่เร่งก่อนที่จะทอดลงจบ	bpm = 88

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกตั้งจังหวะขึ้นเพลงดังพร้อมกันทั้งวง

ระนาดเอก	- ทุ ร ม	- ม ช ล	- ทุ ร ม	- ม ช ล	ดํ ท ล ท	มํ ท ดํ รํ
ห้องวงใหญ่	- - - ร ม	- ช - ล	- - - ร ม	- ช - ล	- ช - ฟ	- ม - ร
	- - ด - -	- ชุ - ล	- - ด - -	- ชุ - ล	- ชุ - ฟ	- ทุ - ล

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นหลังจากขึ้นเพลง

- วรรคที่ 3 (วรรคที่ 1 เทียบหลัง)

การสังเกตทำรํ

- เทียบกลับ วรรคที่ 10

การเน้นเสียง

- เทียบกลับ วรรคที่ 10 และ 11

การดัดแปลงและบอกทำนองเพื่อลงจบ

- เทียบกลับ วรรคที่ 10 และ 11

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

เมื่อตัวละครเข้าโรงโกล้งจะหมดแล้ว ระนาดเอกบรรเลงเน้นเสียงเล็กน้อย และซ้ำทำยลูกโยนอีก 1 รอบ เพื่อให้ทำนองหมดพอดีกับที่ตัวละครเข้าโรงหมดพอดี ซ้องวงใหญ่เพิ่มลูกโยนให้พอดีกับระนาดเอก

ระนาดเอก	ดํ ดํ ดํ ซ	ล ล ล ซ	ดํ ดํ ดํ ซ	ล ล ล ซ	ด ฟ ซ ล	ท รํ ดํ ท	ฟ ซ ล ท	ดํ ท ล ซ
ซ้องวงใหญ่	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ
	--- ด	--- ซ	--- ด	--- ซ	--- ด	--- ซ	--- ด	--- ซ

วรรคที่ 11 (ลูกโยนครั้งที่สอง) เน้นเสียงเล็กน้อย ลงแบบขาด ตั้งจังหวะเพลงเร็ว

ระนาดเอก	ด ฟ ซ ล	ท รํ - ท	ล ซ ฟ ซ	ฟ ล - ซ
ซ้องวงใหญ่	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	--- ซ
	--- ด	--- ซ	--- ด	- ซ - -

แผนภูมิการบรรเลงเพลงเร็ว-ลา

ปีพาทย์ทำเพลงฉิ่ง
ตอนท้ายเน้นเสียง ลงแบบขาด เพื่อตั้งจังหวะออกเพลงเร็ว

ระนาดตั้งแนวเพลงเร็ว จนนางริน-โรยพร้อมที่กลางเวทีแล้วบาคออกเพลงลา
ตอนท้ายเพลงลาทอดลงจบ

ร้องเพลงล่องน่านใหญ่

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงเร็ว เป็นเพลงหน้าพาทย์ทำนองหนึ่ง ใช้ประกอบกริยาไป-มา ของตัวละคร เรียกว่าเพลงเร็ว มีอัตราชั้นเดียว นอกจากใช้ประกอบการแสดงโขนละครแล้ว ยังนิยมนำไปบรรเลงต่อท้ายรำหรือระบำ เรียกว่า เพลงช้าเพลงเร็ว ในทางนาฏศิลป์ใช้เพลงเร็วนี้เป็นเพลงประกอบท่ารำ ที่เริ่มฝึกหัดหน้าทับกำกับจังหวะว่า “ต๊ิบ ทิง ทิง...ต๊ิบ ทิง ทิง” ในบทละครเรื่องเงาะป่า ใช้ทำนองเพลงเร็วมาขับร้องชื่อ “แม่วอนลูก ลูกวอนแม่” บทที่ร้องเป็นบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า “ข้าหน้อยแม่นางกลอยเอย อย่าทำใจน้อยหน้าตาบุดั้ง...” ในพิธีไหว้ครูใช้เพลงเร็วบรรเลงต่อจากเพลงช้าสำหรับเชิญครูพระ-นาง และครุมนุชย์มาร่วมในพิธี (ณรงค์ชัย ปีกุรักษ์ต์. 2557: 601)

เพลงลา เป็นเพลงหน้าพาทย์ทำนองหนึ่ง บรรเลงอยู่ในเพลงชุดโหมโรงต่าง ๆ บรรเลงต่อท้ายเพลงระบำ ตลอดจนใช้ประกอบการแสดงโขน ละครทั่วไป มีความหมายถึง การลาเพื่อจะเข้าโรงของตัวละครหรือชุดระบำรำฟ้อน หากมีการรำคู่ ลีลาทำนองจะเปลี่ยนเป็นเพลงลาควง เพลงลานั้นลักษณะทำนองเป็นเพลงอัตราสองชั้น ต่อมาเมื่อนักดนตรีไม่ทราบนาม นำทำนองเพลงลาสองชั้น มาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น ใช้บรรเลงในโหมโรงโขนหรือที่เรียกว่า “โหมโรงใหญ่” (ณรงค์ชัย ปีกุรักษ์ต์. 2557: 621-622)

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงเร็วเป็นเพลงที่ใช้ประกอบการเดินเยื้องกรายของตัวละครที่เป็นตัวนาง ในที่นี้คือนางรืนนางโรย เป็นเพลงที่มีจังหวะเหมาะแก่การยกเยื้องอันเป็นลีลาของตัวนางตามเสียงของตะโพน อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์กลาง ๆ ที่มีความสง่าตามแต่แฝงไว้ด้วยความครึกครื้น ด้วยมีลีลาของตะโพนช่วยเสริมให้มีความครื้นเครงมากขึ้น นางรืน นางโรยรำตามจังหวะเพลงออกหน้าจากภายในอุทยาน

- ทำนอง

เพลงเร็ว

ระนาดเอกตั้งแนว ตะโพนเข้าจังหวะห้องที่ 3 ส้องวงใหญ่เข้าทำนองห้องที่ 5 ระนาดเอกขยี้ตั้งแต่ห้องที่ 5

บรรทัดที่ 1 ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 54 ความเร็วขณะระนาดเอกบรรเลงขยี้ bpm = 66

ระนาดเอก	- มี่ มี่ มี่	- มี่ มี่ มี่	- รั รั รั	- ท ท ท	-ทุรม ชรมช	ลมชล ทชลท	ซ่มรืท มี่รืทล	ทลชฟ มร-ช
ห้องวงใหญ่	----	----	----	----	- ร - ช	- - ล ท	- รั - ท	- ล - ช
	----	----	----	----	- ล - ช	- - - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช
ตะโพน	----	----	ติง-ละตุ๊ป	-พริ้ง-พริ้ง	-ติง-ตุ๊ป	-พริ้ง-พริ้ง	-ติง-ติงเพ่งตุ๊ป	-ติงเพ่งพริ้ง

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ร ช ล ท	มี่ รื ท มี่	รั ฟี่ มี่ รั	ฟี่ มี่ รื ท	รั มี่ ฟี่ รั	ฟี่ มี่ รื ท	ล ท ดี่ รั	ดี่ ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- - มี่ มี่	- - มี่ มี่	- - รั รั	- - ท ท	- ร - ช	- - ล ท	- รั - ท	- ล - ช
	- ม - -	- ม - -	- ร - -	- ทุ - -	- ล - ช	- - - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช
ตะโพน	- - - ตุ๊ป	-พริ้ง-พริ้ง	- - - ตุ๊ป	-พริ้ง-พริ้ง	- - - ตุ๊ป	-พริ้ง-พริ้ง	- - - ตุ๊ป	-พริ้ง-พริ้ง

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ฟ ม ร ล	ทุ ด ร ม	ช ล ท ดี่	รั มี่ รื ดี่	ท ล รั ดี่	ท ล ช ร	ม ฟ ช ล	รั ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- ท - ล	- ช - ม	- - - ร ม	- ช - ล	- ร - ช	- - ล ท	- รั - ท	- ล - ช
	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- - ด - -	- ช - ล	- ล - ช	- - - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช

บรรทัดที่ 4 ระนาดเอกเน้นเสียงตั้งแต่ห้องที่ 5 เล็กน้อย แล้วบรรเลงวรรคต่อไปทันที

ระนาดเอก	ท มี่ รั ดี่	ท ล ช ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ล	ร ม ล ช	ท ล ดี่ ท	รั ดี่ มี่ รั	ดี่ ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- ท - ล	- ช - ม	- - - ร ม	- ช - ล	- ร - ช	- - ล ท	- รั - ท	- ล - ช
	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- - ด - -	- ช - ล	- ล - ช	- - - ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช

บรรทัดที่ 5 ระนาดเอกใช้การตีแบบตัน เพื่อบอกเป็นสัญญาณว่าไม่ต้องกลับต้น

ระนาดเอก	ร ช ช ล	ล ท ท ท	ท ล ช ล	ล ช ช ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	ม รั ช รั	รั ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- ช - ล	- - ท ท	- ท - ล	- - ช ช	- ช - ล	- - ท ท	- ท - ล	- - ช ช
	- ช - ลุ	- ท - -	- ท - ลุ	- ช - -	- ช - ลุ	- ท - -	- ท - ลุ	- ช - -

บรรทัดที่ 6

ความเร็วขณะบรรเลงช่วงกลางเพลง

bpm = 69

ระนาดเอก	ฟ ม ร ลุ	ร ม ฟ ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	รั ม รั ท	รั ช ท ล	ช ร ม ฟ	ช ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- ท - ล	- ช - ล	- - ท ล	- - ท ท	- ท - ล	- ช - ล	- - ช ม	- - ช ช
	- ท - ลุ	- ช - ลุ	- - ท ลุ	- ท - -	- ท - ลุ	- ช - ลุ	- - ช ท	- ช - -

บรรทัดที่ 7

ระนาดเอก	ฟ ม ร ท	ช ท ลุ ช	ล ท ด ร	ม ร ด ท	ล ช ลุ ท	ด ร ม ท	ร ม ช ล	รั ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- ท - ล	- ช - ล	- - ท ล	- - ท ท	- ท - ล	- ช - ล	- - ช ม	- - ช ช
	- ท - ลุ	- ช - ลุ	- - ท ลุ	- ท - -	- ท - ลุ	- ช - ลุ	- - ช ท	- ช - -

บรรทัดที่ 8

ระนาดเอก	ล ท ด รั	รั ม รั ด	ท ล ช ร	ม ฟ ช ล	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	ด รั ม รั	ด ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- ท - ล	- ช - ม	- - - ร ม	- ช - ล	- ร - ช	- - ล ท	- รั - ท	- ล - ช
	- ท - ลุ	- ช - ท	- - ด -	- ช - ลุ	- ล - ช	- - - ท	- ร - ท	- ล - ช

บรรทัดที่ 9 ระนาดเอกไม่กลับต้นท่อนนี้ เน้นเสียงเล็กน้อยเพื่อดึงออกวรรคอื่น

ระนาดเอก	ร ท ร ม	ช ล ช ม	ช ท ล ช	ล รั ท ล	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	รั ม รั ท	รั ท ล ช
ห้องวงใหญ่	- ท - ล	- ช - ม	- - - ร ม	- ช - ล	- ร - ช	- - ล ท	- รั - ท	- ล - ช
	- ท - ลุ	- ช - ท	- - ด -	- ช - ลุ	- ล - ช	- - - ท	- ร - ท	- ล - ช

บรรทัดที่ 10 ระนาดเอกเน้นเสียง และตีแบบเด่นเพื่อนำให้ออกวรรคอื่น

ระนาดเอก	ซ ซ ซ ซ	ซ รึ รึ รึ	รึ รึ ท ล	ซ ล ท รึ	รึ ท รึ ท	รึ มึ มึ รึ	รึ ท รึ ล	ท ล ซ ม
ห้องวงใหญ่	----	รึ - รึ รึ	-- ท ล	- ล ท รึ	-- ท ท	รึ มึ - รึ	- ท - ล	- ซ - ม
	----	- ร - -	----	ซ - - -	- ฟ - -	- ม - ร	- ท - ล	- ซ - ท

บรรทัดที่ 11 ระนาดเอกเน้นเสียง บอกสัญญาณเพื่อปากลง แล้วออกเพลงลา

ความเร็วในขณะเร่ง, เน้นเสียงออกเพลงลา

bpm = 72

ระนาดเอก	ร ท ร ม	ร ซ ร ม	ร ท ร ม	ซ ท - ล	- รึ - มึ	ซึ มึ รึ ท	--- ล	--- ซ
ห้องวงใหญ่	-- ร ม	- ซ - ม	-- ร ม	-- ซ ล	- รึ - มึ	- รึ - ท	--- ล	--- ซ
	- ท - -	ร - ร -	ร ท - -	ร ม - -	- ร - ม	- ร - ท	--- ล	--- ซ

เพลงลา

บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการบรรเลงเพลงลา

bpm = 80

ระนาดเอก	- ล ท ล	ซ ม ร ท	ล ซ ล ท	ล ท ร ม	ซ ล ท ร	ม ร ซ ม	ซ ล ท ค	รึ ค ท ล
ห้องวงใหญ่	--- ล	- ท - -	- ม - ร	--- ม	- ท - ล	- ซ - ม	--- ร ม	- ซ - ล
	- ล - -	--- ท	--- ล	--- ท	- ท - ล	- ซ - ท	--- ค -	- ซ - ล
ตะโพน	--- ตึง	--- ถะ	--- ตูบ	- ตึง-ตูบ	--- เท่ง	--- ถะ	--- ตูบ	- ตึง-ตูบ
กลองทัด	----	----	----	--- ต่อม	----	----	----	--- ต่อม

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	รึ มึ รึ ท	รึ มึ รึ ล	ซ ม ซ ล	ท ล รึ ท	รึ ท ล ซ	ร ซ ฟ ม	ฟ ท ล ซ	ฟ ม ร ท
ห้องวงใหญ่	- รึ - ท	- ล - -	ซ ซ - -	ล ล - ท	- - - ล ท	- รึ - มึ	- มึ - มึ	- รึ - ท
	- ร - ท	- ล - ซ	--- ล	--- ท	- - ซ -	- ร - ม	- ซ - ม	- ร - ท
ตะโพน	--- เท่ง	- - ตึงตึง	- ตึง-ตูบ	- เพลิง-เท่ง	- - ตูบตึง	- - ตูบเพลิง	--- ตึง	--- ตูบ
กลองทัด	----	----	----	--- ต่อม	----	----	----	--- ต่อม

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ลู ชู ลู ทุ	ด ร ม ด	ร ม ฟ ร	ม ฟ ช ล	รื ล ท ดั	ช ล ท ดั	รื มั รื ดั	ท ล ช ม
ห้องวง ใหญ่	- - ล ล	- ท - ล	- ช - ม	- ช - ล	- ท - รื	- ท - -	ล ล - -	ช ช - ม
	- ล - -	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ช - ล	- ทุ - ร	- ทุ - ล	- - - ช	- - - ทุ
ตะโพน	- - - เท่ง	ดิงตุ๊บ - -	- เท่งดิง ตุ๊บ	- เท่งดิง ตุ๊บ	- - - เท่ง	ดิงตุ๊บ - -	- เท่งดิงตุ๊บ	- เท่งดิงตุ๊บ
กลองทัด	- - - -	- ตุ่ม - -	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - -	- ตุ่ม - -	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม

บรรทัดที่ 4 ระนาดเอกปากทำนองในห้องที่ 4 ทอดข้าลงจบตั้งแต่ห้องที่ 5

ระนาดเอก	ร ทุ ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ร	ม ช - ม	- รื - มั	- รื - ท	- - - ล	- - - ช
ห้องวง ใหญ่	- - ร ร	- ม - ช	- ท - ล	- ช - ม	- รื - มั	- รื - ท	- - - ล	- - - ช
	- ล - -	- ทุ - ช	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ร - ม	- ร - ทุ	- - - ล	- - - ช
ตะโพน	- ดิง - เท่ง	- ถะ - ตุ๊บ	- ดิง - ตุ๊บ	- ดิงตุ๊บเพ ลิ่ง	- - ตุ๊บดิง	- - ตุ๊บเพลิ่ง	- - - ดิง	- - - ตุ๊บ
กลองทัด	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - -	- ตุ่ม - -	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม	- - - ตุ่ม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : ทางพื้น
- จำนวนท่อน : 2 ท่อน มีสร้อย
- หน้าทับ : หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน)
- ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีอย่างเดี่ยว

- ความเร็วในการบรรเลง

- ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 54
- ความเร็วขณะระนาดเอกบรรเลงขยี้ bpm = 66
- ความเร็วขณะบรรเลงช่วงกลางเพลง bpm = 69
- ความเร็วในขณะเร่ง, เน้นเสียงออกเพลงลา bpm = 72
- ความเร็วในการบรรเลงเพลงลา bpm = 80

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงตั้งแนวในการบรรเลงเพลงเร็ว ตะโพนเข้าจังหวะห้องที่ 3 ระนาดเอกขยี้
ทำนองในห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 เครื่องดำเนินทำนองอื่นเข้าทำนองตั้งแต่ห้องที่ 5

ระนาดเอก	- มี่ มี่ มี่	- มี่ มี่ มี่	- รี่ รี่ รี่	- ท ท ท	-ทุรม ชรมช	ลมชล ทชลท	ซ่มรืท มี่รืทล	ทลชฟ มร-ช
ห้องวง ใหญ่	----	----	----	----	- ร - ฅ	- - ล ท	- รี่ - ท	- ล - ฅ
	----	----	----	----	- ล - ฅ	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ฅ
ตะโพน	----	----	ติง-ถะตุ๊ป	-พริ้ง-พริ้ง	-ติง-ตุ๊ป	-พริ้ง-พริ้ง	-ติง-ติงเพ่งตุ๊ป	-ติงเพ่งพริ้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยี้

- เพลงเร็ว บรรทัดที่ 1 ตั้งแต่ห้องที่ 5 - 8

การขยี้บับแนวหลังจากขึ้นเพลง

- เพลงเร็ว บรรทัดที่ 3

การสังเกตท่ารำ

- เพลงเร็ว บรรทัดที่ 11

การเน้นเสียง

- เพลงเร็ว บรรทัดที่ 4 และ 5

- เพลงเร็ว บรรทัดที่ 9 - 11

การปากทำนอง

- เพลงเร็ว บรรทัดที่ 11

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ผู้บรรเลงระนาดจะต้องสังเกตท่ารำว่าเมื่อจะลงจบเพลงเร็วออกเพลงลา ตัวละครจะรำท่า “รำ
ส่าย” แล้วระนาดเอกจึงเน้นเสียงและปากทำนองเพื่อออกเพลงลา

ระนาดเอก	ร ทุ ร ม	ร ฅ ร ม	ร ทุ ร ม	ฅ ท - ล	- รี่ - มี่	ซ่ม รี่ รี่ ท	- - - ล	- - - ฅ
ห้องวงใหญ่	- - ร ม	- ฅ - ม	- - ร ม	- - ฅ ล	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	- - - ล	- - - ฅ
	- ทุ - -	ร - ร -	ร ทุ - -	ร ม - -	- ร - ม	- ร - ทุ	- - - ล	- - - ฅ

หากว่าเป็นการลงจบเพลงลา ระนาดเอกบากทำนองในห้องที่ 4 ทอดข้าลงจบตั้งแต่ห้องที่ 5

ระนาดเอก	ร ทุ ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ร	ม ช - ม	- รี้ - มี่	- รี้ - ท	--- ล	--- ช
ห้องวง ใหญ่	- - ร ร	- ม - ช	- ท - ล	- ช - ม	- รี้ - มี่	- รี้ - ท	--- ล	--- ช
	- ล - -	- ท - ช	- ท - ล	- ช - ท	- ร - ม	- ร - ท	--- ล	--- ช
ตะโพน	-ตึง-เท่ง	-ถะ-ตุ๊ป	-ตึง-ตุ๊ป	-ตึงตุ๊ปเพ ลิ่ง	-- ตุ๊ปตึง	--ตุ๊ปเพลิ่ง	--- ตึง	--- ตุ๊ป
กลองทัด	--- ตุ่ม	--- ตุ่ม	--- ตุ่ม	----	- ตุ่ม - -	--- ตุ่ม	--- ต้อม	--- ต้อม

- ความสัมพันธ์กับการแสดง

ผู้ที่บรรเลงระนาดเอกจะต้องสังเกตท่ารำเพลงเร็วของตัวละคร ว่าเมื่อถึงท่ารำ “รำสาย” จึงหาทางลงจบโดยเน้นเสียงเล็กน้อย บากทำนองตอนท้ายในห้องที่ 4 ของบรรทัดสุดท้าย เป็นสัญญาณเพื่อออกเพลงลา

แผนภูมิการบรรเลงเพลงล่องน่านใหญ่

ปีพาทย์บรรเลงเพลงเร็ว - ลา

ตอนท้ายเพลงลาทอดลงจบ

ร้องเพลงล่องน่านใหญ่ 4 คำ

ร้องเพลงลาวสวयरวย

เพลงล่องน่านใหญ่

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงล่องน่านใหญ่ สองชั้น เป็นเพลงทำนองหนึ่ง สำเนียงลาว (ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์.

2557:615)

- คำร้อง

บัดนั้น	พระพี่เลี้ยงโรยรินหยุดยืมหา
มองไม่เห็นมีใครไปมา	เรียกยายตาข้ากระไดมาไชรู้จัก
เห็นใครแขกแปลกหน้ามาหรือเปล่า	ยายตาเฝ้าละลักละล่ำทำอีกอัก
เห็นสองศิษย์กับพราหมณ์โหมงามนัก	เข้ามาพักสักครู่ก็ไป

- ความหมายและอารมณ์

เพลงล่องน่านใหญ่เป็นเพลงที่แสดงความหมายในการที่นางริน นางโรยชักถามตายายที่ดูแลอุทยานมาสอบถามว่ามีคนแปลกหน้ามาบ้างไหม ตายายบอกว่ามีพราหมณ์รูปงามกับศิษย์อีกสองคน มาหา อารมณ์เพลงเป็นอารมณ์กลาง ๆ ที่เป็นการสนทนากันระหว่างนางริน นางโรยและตายาย ฉากการแสดงเป็นฉากภายในอุทยาน

- ทำนอง

ระนาดเอกและขับร้องนำขึ้น กลองแขกเข้าจังหวะห้องที่ 3

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการร้องขึ้นเพลง

bpm = 54

ทางร้อง	----	- ท ล ซ	-- ม ร	ทุ ร ม ซ	- ร ม ร	ม ซ - ม	- ร - ท	- ร ม - ร
คำร้อง	----	----	----	- บัด-เอย	----	----	--- บัด	- นั้น --
ระนาดเอก	----	ร ท ล ซ	-- ม ร	ทุ ร ม ซ	- ร ม ร	ม ซ ร ม	ซ ม ร ทุ	ซ ล ทุ ร
กลองแขก	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทั้ง	- ดิง-ไจ๊ะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- รี่	-- ซ รี่	ท -- ท	- ทซ ลท	- ซ ล ท	- ร - รม	- ซ - รม	- ม - มซ
คำร้อง	--- พระ	-- พี่เลี้ยง	--- รอย	- รื่น --	----	--- หยุด	--- ยืน	--- หา

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้องช่วงกลางเพลง

bpm = 60

ทางร้อง	----	- ซ ซม ซ	- ล - ซ	- ซ --	- ร ม ร	ม ซ - ม	- ซ - ร	- ร --
คำร้อง	----	-มองไม่เห็น	--- มี	- ใคร --	----	----	--- ไป	- มา --

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- รี่ซ - ท	--- ท	--- รี่ซ	-- ล ท	- ซ ล ท	- ร - ม	--- ซร	-ม-ซล-ซ
คำร้อง	-เรียก- ยาย	--- ตา	--- ข้า	-- กระได	----	--- มา	--- ไข่	--- ชัก

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	- ซ ล ซม	--- ม	- ซม - ซ	- ร ม ร	ม ซ - ม	- ร - มซ	- ท --
คำร้อง	----	-เห็นใครแขก	---แปลก	- หน้า --	----	--- มา	--- หรือ	- เปล่า--

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- ท - ท	--- ท	ลซ - ท รี่	ท ท - ลซ	- ซ ล ท	- ร - ม	- ซ - ร	- ม - มซ
คำร้อง	-ยาย-ตา	--- เฝ้า	-- ละลัก	ละล้า --	----	--- ทำ	--- อีก	--- อีก

เที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1 ความเร็วขณะร้องช่วงท้ายเพลงก่อนออกเพลงลาวสววยรวย bpm = 60

ทางร้อง	----	-ซัด ดัม	--- ม	- ซ - -	- ร ม ร	ม ซ - ม	- ซ - ร	- ม - ร
คำร้อง	----	-เห็นสองศิษย์	--- กับ	-พราหมณ์--	----	--- โฉม	--- งาม	- นัก - -

บรรทัดที่ 2 วรรคเอกสุมร้อง เตรียมออกเพลงลาวสววยรวยในความเร็วเท่าเดิม

ทางร้อง	--- รืซ	-- ล รืท	--- ทล	- ท - ลซ	- ซ ล ท	- ร - ม	- ซ - ร	- ม - ซ
คำร้อง	--- เข้า	-- มาพัก	--- สัก	- ครู - -	----	--- ก็	--- จู่	--- ไป
ระนาดเอก	----	รื ท ล ซ	ม ร ท ร	ม ซ ล ท	ล ซ ล ท	- ร - ม	ซ ม ซ ร	ท ร ม ซ

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	บังคับทาง
จำนวนท่อน	:	ท่อนเดียว
หน้าทับ	:	หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง	:	คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการร้องขึ้นเพลง	bpm = 54
ความเร็วขณะร้องช่วงกลางเพลง	bpm = 60
ความเร็วขณะร้องช่วงท้ายเพลงก่อนออกเพลงลาวสววยรวย	bpm = 60

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกและขับร้องตั้งจังหวะนำขึ้นเพลง กลองแขกเข้าจังหวะตั้งแต่ห้องที่ 3

ทางร้อง	----	- ท ล ซ	-- ม ร	ท ร ม ซ	- ร ม ร	ม ซ - ม	- ร - ท	- ร ม - ร
คำร้อง	----	----	----	-บัด-เอย	----	----	--- บัด	- นั - -
ระนาดเอก	----	รื ท ล ซ	-- ม ร	ท ร ม ซ	- ร ม ร	ม ซ ร ม	ซ ม ร ท	ซ ล ท ร
กลองแขก	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทั้ง	-ดิง-โจ๊ะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นหลังจากขึ้นเพลง

- เทียบที่ 2 บรรทัดที่ 1

การสวมร้อง

- เทียบที่ 4 บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 2

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกบรรเลงสวมร้องในเทียบที่ 4 บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 2 โดยที่ไม่ต้องเร่งความเร็วและเน้นเสียงใด ๆ เพื่อเชื่อมต่อไปยังเพลงลาวสยรวายโดยแนบสนธิ เสมือนว่าเป็นเพลงเดียวกัน บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ริ้ว	-- ล ริ้ว	--- ทล	- ท - ลช	- ช ล ท	- ร - ม	- ช - ร	- ม - ช
คำร้อง	--- เข้า	-- มาพัก	--- สัก	- ครู --	----	--- ก็	--- จู๋	--- ไป
ระนาดเอก	----	ริ้ว ท ล ช	ม ร ท ร	ม ช ล ท	ล ช ล ท	- ร - ม	ช ม ช ร	ท ร ม ช

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวสวयरวย

ร้องเพลงล่องน่านใหญ่ 4 คำ

ร้องเพลงลาวสวयरวย ต่อจากเพลงล่องน่านใหญ่
โดยที่ความเร็วเท่าเดิม เสมือนว่าต่อกันเป็นเพลงเดียวกัน

ร้องเพลงลาวสวयरวย 3 คำ
ตอนท้ายระนาดเอกเสียงเล็กน้อยเพื่อเตรียมออกเพลงลาวดำเนินทราย

ร้องเพลงลาวดำเนินทราย

เพลงลาวสวयरวย

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวสวयरวย สองชั้น เป็นเพลงประเภทหน้าทับลาว มี 2 ท่อน หม่อมหลวงต่วนศรี วรวรรณ เป็นผู้แต่งขึ้น สำหรับประกอบการแสดงเรื่องพระลอ ซึ่งเป็นบทพระราชนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรวรรณกร กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

เมื่อประมาณ พ.ศ.2475 นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) ได้นำทำนองมาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2505 นายสุวิทย์ บวรวัฒนา ได้นำทำนองเพลงลาวสวयरวย สามชั้น ทางของนางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) มาแต่งเป็นทางเปลี่ยน พร้อมทั้งเพิ่มเติมและเรียบเรียงเป็นเพลงเถา

ต่อมาเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2499 นายเขียน สุขสายชล ได้นำมาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้นและแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว นำทำนองทั้ง 3 อัตราชั้นมาเรียบเรียงเป็นเพลงเถา (ณรงค์ชัย ปิฎก รัชต์. 2557:637)

- คำร้อง

สองพี่เลี้ยงแม่เอ๋ยหลากจิต	สงสัยคิดประหลาดใจ
ถ้าพระลอหน่อไ้	ท่านแก้งเป็นพราหมณ์ปลอมเอ๋ย
ศิษย์ทั้งคู่เที่ยง	พี่เลี้ยงพระลอแล้ว
เห็นหาแคล้วปู้ตาย	หาแคล้วปู้ตาย สมหมายแล้วเอ๋ย
สาวมองเมินหาหนุ่มอะคร้าว	เห็นใครน้าวเพิงพุ่ม
สองพี่เลี้ยงสองเมียงตะคุ่ม	สุขุมพฤษภาไพ่นเอ๋ย
โน่นนายขวัญนั้นนายแก้ว	แน่แล้วบ่สงกา
เดี่ยวหวนหลบ	หวนหลบเลี้ยงหน้า ซ่อนหาอยู่ไวไวเอ๋ย
สองนวลแม่เอ๋ยรีนโรย	สองชายไชยตามจับ
สองพี่เลี้ยงสองเลี้ยงขยับ	ผลับหาย บ่ให้เห็นเอ๋ย
ล่อสาวสองผลอไล่ผลอ	แต่หมายมุ่งตามไป
เห็นหลงไกล	หลงไกลได้ซ่อง ปล่อยให้สองเจอะเอ๋ย

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวสวรวัยเป็นเพลงที่แสดงความหมายถึงการที่นางรื่นนางโรยได้รู้จักตายายที่เฝ้าสวนว่ามีพราหมณ์กับลูกศิษย์สองคนมา ก็เกิดความประหลาดใจและคิดว่าน่าจะเป็นพระลอบปลอมตัวมาเป็นพราหมณ์ ส่วนศิษย์ทั้งสองคนนั้นก็คือพี่เลี้ยงทั้งสองของพระลอนั่นเอง สมกับที่ปู่เจ้าสมิงพรายได้ทำนายไว้ ทันใดนั้นนางรื่นนางโรยก็เห็นคนแอบอยู่แถวสุ่มทุมพุ่มไม้จึงพยายามจะค้นหา แต่นายแก้วนายขวัญก็หลบหนีไม่ให้จับได้ คอยล่อให้นางรื่นนางโรยหลงหาไปเรื่อย ๆ โดยตามไปใกล้ ๆ เมื่อเห็นนางรื่นนางโรยเปลือยแล้วถึงจะแสดงตัว อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์กลาง ๆ ที่มีทั้งความดีใจที่สมความปรารถนา มีทั้งความสงสัยที่เห็นคนแอบซ่อนอยู่ ฉากการแสดงเป็นฉากภายในอุทยานของเมืองสรอง โดยที่นายแก้วนายขวัญแอบอยู่หลังต้นไม้ในขณะที่นางรื่นนางโรยรำตีบทอยู่หน้าฉาก ช่วงทำเพลงตั้งแต่คำว่า “เห็นหลงไกล หลงไกลได้ช่อง” นางรื่นนางโรยลงมารำที่เวทีล่าง นายแก้วนายขวัญตามลงมา ม่านปิดเพื่อเปลี่ยนฉากข้างในเป็นฉากห้องบรรทมของพระเพื่อนพระแพง

- ทำนอง

ระนาดเอกขึ้นเพลงเน้นเสียงเล็กน้อย แล้วหลังจากนั้นคลอเบา ๆ

เที่ยวที่ 1 ท่อนที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการร้องขึ้นเพลง

bpm = 60

ทางร้อง	----	--- ร	- ทุ - ร	- ม - ซล	- ซ - ม	- ร - ม	- ซ - ทุ	--- ทุ
คำร้อง	----	--- สอง	--- พี่	--- เลี้ยง	--- แม่	--- เอ๋ย	--- หลาก	--- จิต
ระนาดเอก	-- ท ล	ซ ม ร ทุ	--- ร	ทุ ร ม ซ	--- ม	ซ ร ม ซ	--- ม	ซ ม ร ทุ

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ม	- ร - ร	-- ท ซ	--- ล	----	----	--- ทริ	-- ร ท
คำร้อง	--- สง	- สัย-คิด	-- ประหลาด	--- ใจ	----	----	--- ฤๆ	-- พระลอ

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	----	- ม - ร	--- ม	- ซ - ลท	- ล --	--- รท	- ร ม ร	- ล - ท
คำร้อง	----	- พระ-ลอ	--- หน่อ	--- ไข่	----	--- ทำน	----	--- แก้ง

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- ช - ช	- ทล - ล	- ช - ม	- ร - รม
คำร้อง	--- เป็น	---พราหมณ์	---ปลอม	--- เอย

พ่อนที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	--- ทุ	- ร - ทุ	- ม - ชล	- ช - ล	ท ล ช ม	- ล - ชม	--- ชว
คำร้อง	----	--- ศิษย์	----	--- ทั้ง	----	----	--- คู่	--- เทียง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ทุ - ล	--- ทุ	--- รทุ	- ร - มช	ม - - ล	- ท ล ช	- ฟล - ม	- ร-มฟ ม
คำร้อง	----	----	--- ฟี่	--- เลียง	--- พระ	----	--- ลอ	--- แล้ว

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกบรรเลงล้อ-ตามกับทำนองร้อง

ทางร้อง	- ทวี - ทวี	- ช ล ทวี	--- ท	----	- ม - ร	- มช - ล	----	----
คำร้อง	- เห็น-หา	---แคล้ว	----	----	-หา-แคล้ว	- ญู-ท่าย	----	----
ระนาดเอก	----	----	- ท ร ี ท	ร ี ช ล ท	----	----	ร ี ท ม ี ร	- ม ช ล

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ท	-- ร ี ล	--- ช	ลช-ล-ชม	--- ช	-- ล ช	--- ม	-ชม-ร-ม
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	- รทุ - -	-มช-มช	--- ช	- ร - ม
คำร้อง	----	-สม-หมาย	--- แล้ว	--- เอย

เที่ยวที่ 2 ท่อนที่ 1 บรรทัดที่ 1 ความเร็วในขณะร้องช่วงกลางเพลง

bpm = 63

ทางร้อง	----	--- ร	- ทุ - ร	- ม - ซ	--- ม	- ร - มซ	--- ทุ	-- ร มร
คำร้อง	----	--- สาว	----	--- มอง	--- เมิน	--- หา	--- หนู่ม	--อะคร้าว

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ม	- ร - ร	--- ท	--- ท	- ลซ - ล	----	--- ทริ	-- ริล ทริ
คำร้อง	---เห็น	-ใคร-น้ำว	--- เฟิง	--- ฟู่ม	----	----	--- สอง	--พีเลี้ยง

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ท ---	- ม - ร	----	-- ท ท	- ลซ - ล	--- ทริ	-- ม ร	- ล - ท
คำร้อง	----	-สอง-เมียง	----	-- ตะคุ่ม	----	--- สุ่ม	----	--- ทุม

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ซ	-- ท ล	- ซ - ม	- ซ - รม
คำร้อง	--- พฤก	--- ษา	--- ฝน	--- เอย

ท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	--- รทุ	--- ร	- ม - ซ	--- ล	ท ล ซ ม	- ล - ซ	- ม - ซร
คำร้อง	----	--- โนน	--- นาย	--- ขวัญ	----	--- น้น	--- นาย	--- แก้ว

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ทุร - ล	--- ทุ	--- รทุ	- ร - มซ	ม -- ล	- ท ล ซ	-ฟล-มซ	- ร - ม
คำร้อง	----	----	--- แน	--- แล้ว	--- ป	----	--- สง	--- กา

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกบรรเลงล้อ-ตามกับทำนองร้อง

ทางร้อง	- ทรี - ทรี	- ซ ล ซ	- ลท - -	- - - -	- มี่ - รี่	- มซ - ล	- ซล - -	- - - -
คำร้อง	-เดี่ยว-หวน	- - - หลบ	- - - -	- - - -	-หวน-หลบ	-เลี้ยง-หน้า	- - - -	- - - -
ระนาดเอก	- - - -	- - - -	- ท รี่ ท	รี่ ซ ล ท	- - - -	- - - -	รี่ ท มี่ รี่	- ม ซ ล

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- - - ท	- - รี่ ล	- - - ซ	ลซ-ล-ซม	- - - ซ	- - ล ซ	- - - ม	-ซม-ร-ม
คำร้อง	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	- รทุ - -	-รทุ-มซ	- - ร ม	- ม - ร
คำร้อง	- - - -	-ซ่อน-หา	- - อยู่ไว	-ไว-เอย

เที่ยวที่ 3 ท่อนที่ 1 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	- - - -	- - - ร	- ซทุ - ร	- ม - ซ	- - - ม	- ร - มซ	- - - รทุ	- - - ร
คำร้อง	- - - -	- - - สอง	- - - -	- - - นวล	- - - แม่	- - - เอ้ย	- - - รื่น	- - - รอย

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- - - มี่	- รี่ - ท	- - - ท	- - - ซ	- ล - -	- - - -	- - - ทรี	- - รี่ล ทรี
คำร้อง	- - - สอง	-ชาย-ไชย	- - - ตาม	- - - จั๊ป	- - - -	- - - -	- - - สอง	- - ฟี่เลี้ยง

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ท - - -	- มี่ - รี่ท	- ร - -	- - ท ซ	- ล - -	- - - ทรี	- - มี่ รี่	- ล - ท
คำร้อง	- - - -	-สอง-เลี้ยง	- - - -	- - ขยับ	- - - -	- - - ผลับ	- - - -	- - - หาย

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- รี่ - ซ	- - ท ล	- ซ - ม	- ร - รม
คำร้อง	- - - ป	- - - ใ้	- - - เห็น	- - - เอย

ท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	- - - -	- - - ร	- - ทุ ร	- ม - ซ	- - - ล	ท ล ซ ม	- ล - ซ	- ม - ม
คำร้อง	- - - -	- - - ล่อ	- - - -	- - - สาว	- - - สอง	- - - เผลอ	- - - ไล่	- - - เผลอ

บรรทัดที่ 2 ความเร็วในขณะร้องช่วงท้ายเพลงก่อนออกเพลงลาวดำเนินทราย bpm = 63

ทางร้อง	- ซร - ล	- - - ทุ	- - - ร	- - - รม	- - - ล	ซ ท ล ซ	- ฟล - ม	- ร - ม
คำร้อง	- - - -	- - - -	- - - แต่	- - - หมาย	- - - มุ่ง	- - - -	- - - ตาม	- - - ไป

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกบรรเลงล้อ-ตามกับทำนองร้อง

ทางร้อง	- ทวี - ทวี	- ซ ล ท	- - - -	- - - -	- มี่ - รี่	- มซ - ล	- ซล - -	- - - -
คำร้อง	- เห็น-หลง	- - - ไกล	- - - -	- - - -	- หลง-ไกล	- ได้-ช่อง	- - - -	- - - -
ระนาดเอก	- - - -	- - - -	- ท วี ท	รี่ ซ ล ท	- - - -	- - - -	รี่ ท มี่ รี่	- ม ซ ล

บรรทัดที่ 4 ระนาดเอกบรรเลงสุมร้องแบบเหลื่อมกับทำนองร้อง

ทางร้อง	- - - ท	- - รี่ ล	- - - ซ	ลซ-ล-ซม	- - - ซ	- - ล ซ	- - - ม	-ซม-ร-ม
คำร้อง	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
ระนาดเอก	- ท - -	- ล - -	- ซ - -	- ม - -	- ซ - -	- ม - -	- ร - -	- ทุ - -

บรรทัดที่ 5 ระยะเวลาบรรเลงเน้นเสียงเล็กน้อยเพื่อเตรียมออกเพลงลาวดำเนินทรายโดยไม่ต้องเร่งความเร็วขึ้น เพื่อให้สนิทสนมกันเสมือนว่าเป็นเพลงเดียวกัน

ทางร้อง	- รุ - ทุ	-- ร ม ซ	--- ร	--- ร ม
คำร้อง	---ปล่อย	--ให้สอง	---เจาะ	--- เอย
ระนาดเอก	- ลุ --	- ทุ --	ลุ ทุ ร ม	ซ ร - ม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	บังคับทาง
จำนวนท่อน	:	2 ท่อน
หน้าทับ	:	หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง	:	คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการร้องขึ้นเพลง	bpm = 60
ความเร็วในขณะร้องช่วงกลางเพลง	bpm = 63
ความเร็วในขณะร้องช่วงท้ายเพลงก่อนออกเพลงลาวดำเนินทราย	bpm = 63

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงขึ้นทำนองส่วนหัวเพลงในท้องที่ 1 - 2 โดยเน้นเสียงเล็กน้อย เพื่อดึงจังหวะขับร้องเข้าทำนองตั้งแต่ท้องที่ 2

ทางร้อง	----	--- ร	- ทุ - ร	- ม - ซล	- ซ - ม	- ร - ม	- ซ - ทุ	--- ทุ
คำร้อง	----	--- สอง	--- พี่	--- เลียง	--- แม่	--- เอย	---หลาก	--- จิต
ระนาดเอก	-- ท ล	ซ ม ร ทุ	--- ร	ทุ ร ม ซ	--- ม	ซ ร ม ซ	--- ม	ซ ม ร ทุ

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียง

- เทียบที่ 1 ท่อนที่ 1 บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 1 - 4
- เทียบที่ 3 ท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 5

การล่อ-ตามกับทำนองร้อง

- ท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 3 ของทุกเทียบ

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

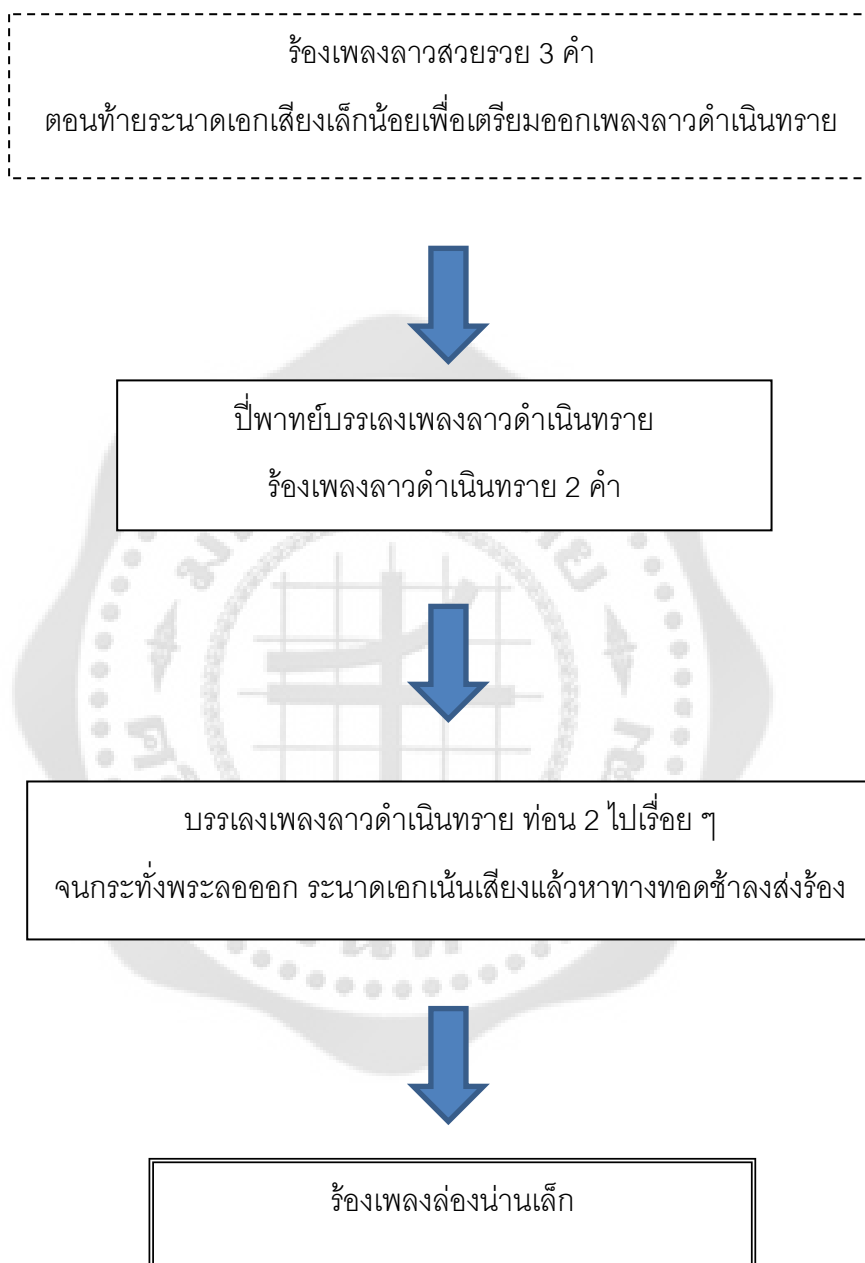
ระนาดเอกบรรเลงสวมร้องในเทียบที่ 3 ท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 4 ตั้งแต่ห้องที่ 2 แบบเหลือมกับทำนองร้อง และเน้นเสียงเล็กน้อยในบรรทัดที่ 5 โดยที่ไม่ต้องเร่งความเร็วและเน้นเสียงใด ๆ เพื่อเชื่อมต่อไปยังเพลงลาวคำเนินทรายโดยแนบสนิท เสมือนว่าเป็นเพลงเดียวกัน บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ท	-- วั ล	--- ฐ	ลฐ-ล- ฐม	--- ฐ	-- ล ฐ	--- ม	-ฐม-ร-ม
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	- ท --	- ล --	- ฐ --	- ม --	- ฐ --	- ม --	- ร --	- ทุ --

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	- รทุ - ทุ	-- ร มช	--- ร	--- รม
คำร้อง	---ปล่อย	--ให้สอง	-- -เจอะ	--- -เอย
ระนาดเอก	- ลุ --	- ทุ --	ล ทุ ร ม	ช ร - ม

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวดำเนินทราย

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวดำเนินทราย สองชั้น ทำนองเก่า ประเภทหน้าทับสองไม้ สำเนียงลาว มี 2 ท่อน จำแผ่นผอยอิง (จำโคม) แต่งเป็นทำนองร้องเพลงสักรา เพื่อให้ออกเสียงเหมือนกับเพลงลาวคำหอม พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ได้นำเพลงลาวดำเนินทรายทางร้องนี้ไปแต่งเป็นทำนองทางดนตรี สำหรับขับร้องในวงเครื่องสายปี่ชวา ต่อมาจึงนิยมใช้บรรเลงทั่วไป นิยมทั้งวงปี่พาทย์ วงเครื่องสายและวงมโหรี ทำนองของเพลงนี้เป็นต้นเค้าให้เกิดเพลงลาวดวงเดือน

หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้นำทำนองเพลงลาวดำเนินทราย สองชั้น มาแต่งทำนองเพลงเป็นทางเปลี่ยน ทำนองทางเปลี่ยนนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งทรงพระราชนิพนธ์เพลงลาวดำเนินดอย และพระราชทานบทร้องให้วงดนตรีบรรเลงรับร้องเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ.2523 ในการบรรเลงทรงกำหนดให้บรรเลงรับเที่ยวแรกด้วยทำนองเพลงลาวดำเนินทรายทางเดิม ส่วนการรับเที่ยวกลับให้ใช้ทำนองทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2503 นายพุ่ม บาปุยะวาทย์ ได้นำทำนองเพลงลาวดำเนินทรายทางพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) มาแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา สำหรับทางร้องและบทร้องในอัตราสามชั้นและชั้นเดียว นายจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ แต่ง

นายเตือน พาทยกุล แต่งเป็นทางเปลี่ยนสำหรับใช้บรรเลงเป็นทำนองเที่ยวกลับ นอกจากนี้ยังปรากฏว่า มีนักดนตรีนำทำนองเพลงลาวดำเนินทรายไปแต่งเป็นสำเนียงภาษาต่าง ๆ หลายสำเนียง ภาษา (ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์. 2557: 631)

- คำร้อง

สองนางงามก็เล่าโลมถาม
ชะคนเคยป่วยเปียง

พี่เลี้ยงเฉลย
เลี้ยงหลอกหลอน

เผื่อจากเมืองบุรีรัมย์นคร
เที่ยวค้ามากับพราหมณ์

มโนหร น้อ มโนหร
ไฉ่ว่าปากเอ๋ยปาก

ปากเอ๋ยค่อยอยากจะหยิก ทำลักลอกหลอกแพลงพลิก หัวใจรักริคเคื่องเอย

ช่างใส่สีีทำคดีอำพราง
เขารู้ถึง ถึงใจพี่เลี้ยง

สองนายเอย
เอ๊ะ ถึงพี่จะเลี้ยง สุดที่จะเลี้ยงแล้วเอย

สองพี่เลี้ยงรำเสียงเส่นหา ว่าสาวสมร
 จะตัดรอนร้างไฉ่ เห็นไซ้ที่
 สองรักสองพิศมัยอยู่ในที่ สองระริกกระรื้อนื้อ สองระริกซิกซี้
 ซิกซี้ปรีดาเข้าหากัน ใ้นายแก้วเอ๋ยแก้ว
 ใ้นายขวัญเอ๋ยขวัญ แก้วขวัญจะทำฉันใด ขอกอดโรยรินให้ชื่นใจ พี่ปล่อย บ่ ได้แล้วเอ๋ย
 สองแอบแทบซุ่ม สุ่มทุมพุ่มครีมี ดวงตาเอ๋ย
 แสนสุดรัก รักนัก บ่ หน่าย เอ๊ะ รักไปจนตาย ความรัก บ่ หายเหือดเอ๋ย

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวดำเนินทรายเป็นเพลงที่แสดงความหมายถึงการเกี่ยวพาราสีกันระหว่างนายแก้วนายขวัญกับนางรื้นนางโรย พระพี่เลี้ยงของพระลอและพระเพื่อนพระแพงที่ตกหลุมรักกันตั้งแต่แรกพบ อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์ของความรักระหว่างชายหนุ่มหญิงสาวที่มีการหยอกล้อ หยอกเอ็นซึ่งกันและกัน นายแก้วนายขวัญและนางรื้นนางโรยรำที่เวทีล่าง มานปิดแล้วเปลี่ยนฉากข้างในเป็นฉากห้องบรรทม

- ทำนอง

ปีพาทย์บรรเลงเพลงลาวดำเนินทรายต่อเนื่องมาจากเพลงลาวสวรวัย ขั้บร้องเข้าจังหวะ บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 7 แล้ว ปีพาทย์เบาเสียดลง

เที่ยวที่ 1 ท่อน 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการบรรเลงขึ้นเพลง

bpm = 63

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	-- มี ซี่	มี มี มี มี	ซี่ ลี่ ซี่ มี	- รี่ - ท	----	ลู ซู ลู ทุ	ลู ทุ ร ม	ร ทุ ร ม
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ล ซ มี	- ร - ทุ	-- ร ทุ	-- ลู ทุ	- ร - ม	-- ร ม
	----	----	- ลู ซู ทุ	- ลู - ทุ	----	ลู ซู --	- ลู --	ร ทุ - ทุ

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	- รื - ท	- ล ท รื
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-สอง-นาง	--- งาม
ระนาดเอก	----	ลุ ทุ ร ม	ร ม ช ล	ท ช - ล	----	----	รื ม รื ท	ช ล ท รื
ห้องวงใหญ่	----	-- ร ม	- ช - ล	ช ท - ล	----	----	- ม รื ท	- ล - รื
	----	ร ทุ --	- ช - ล	ช ทุ ล ล	----	----	- ม ร ฟ	- ม - ร

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	----	-ลช-ลท	- ล - ช	---ช	- ล - ชม	- ร - ม	-- ช ม	- ร - ร
คำร้อง	----	- กี้ - เล้า	--- โลม	--- ถาม	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	- ร - ม	-- ช ม	- ร - ร	-- ล ทุ	- ร - ม	- ช - ทล	-- ท ท รื
คำร้อง	----	----	----	----	----	--- ฟี่	--- เลี้ยง	-- เณลย

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	----	--- ช	--- ล	ทลรืท-ท	----	----	- รื - ท	- ล ท รื
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-ชชะ-คน	--- เคย

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	----	- ช - ล	- ทล - ม	--- ม	--- ช	--- ร	- ลช - ช	--- ลท
คำร้อง	----	----	--- บ่าย	--- เปียง	----	----	-เลี้ยง-หลอก	--- หลอน

ท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 1 ระนาดเอกบรรเลงนำ ชั้บร้องตาม

ทางร้อง	--- ลช	----	- ล ช ม	- ร ม ช	----	----	- ร - ทุ	--- ร
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-เผื่อ-จาก	---เมือง
ระนาดเอก	- ล ช ม	ช ร ม ช	----	----	ร ม ร ทุ	ทุ ล ทุ ร	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	----	----	-- ม ม	--- ม	----	----	-- ร ม	-- ร ร
คำร้อง	----	----	-- ปรี	--- ร่มย์	----	----	-- ม ย	-- นคร
ระนาดเอก	- ล ช ม	ช ร ม ช	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	ม - ร ทุ	----	-- ร ร	--- ร ทุ	- ร - ร ม	----	-- ท ท	--- ทล
คำร้อง	----	----	-- มโน	--- หร	---เนาะ	----	-- มโน	--- หร

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	ท - ร ทุ	ล ช - ล	----	----	-- ช ช	- ม - ช	ลท - ร ทุ	- ชม - ล
คำร้อง	----	----	----	----	-- มโน	--- หร	----	-เที่ยว-คำ

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	ชม - มช	ลช - ร	- ทุ - ร	- ม - ม	--- ร ทุ	-- ร ทุ ร	--- มช	--- ร
คำร้อง	----	--- มา	--- กับ	---พราหมณ์	--- ไร่	--ว่าปาก	--- เอ้ย	--- ปาก

บรรทัดที่ 7

ทางร้อง	--- ม	----	- ม ช ม	- ร - ร	----	----	ม ร ช ม	- รทุ - รม
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 8

ทางร้อง	----	----	----	----	--- รทุ	-- รทุ ร	--- มช	- ทุ --
คำร้อง	----	----	----	----	--- ใจ	--ว่าปาก	--- เอ้ย	- ปาก --

บรรทัดที่ 9

ทางร้อง	- ทุ - มช	- รทุ - ทุ	----	ร ทุ --	--- ทล	--- ทล	- ล - ท	- รทุ --
คำร้อง	-ปาก-เอ้ย	-ซ้อย-อยยาก	----	จะหยิก--	--- กลับ	---กลอก	-หลอก- เพลง	- พลิก - -

บรรทัดที่ 10

ทางร้อง	- ทุ - ท	-- ร ร	- ท - ล	ทลช-มช	----	----	-ลช-ชล	- ช - ช
คำร้อง	- หว - ใจ	-- ริริริ	---เคื่อง	--- เอย	----	----	-ช่าง-ใส่	--- สี่

บรรทัดที่ 11

ทางร้อง	ดื่ -- ช	-- ช ช	----	-- ล ล	----	----	- ชล -ชม	- ช - ลท
คำร้อง	--- ทำ	-- คดี	----	--อำพราง	----	----	-สอง-นาย	--- เอย

บรรทัดที่ 12

ทางร้อง	-- ร ล	ท ช --	- ทุ - ล	- ท - ช	--- ดื่	- ทุ - ท	--- ท	ลช - ลช
คำร้อง	----	----	- เขา - ฐ	--- ถึง	----	- ถึง - ใจ	--- ฟี	---เพื่อง

บรรทัดที่ 13

ทางร้อง	ล -- รี่	-----	- ทรี - รี่ซ	-- ท ลซ	- ล - ท	ลซ - ท รี่	--- ล	ท -- มซ
คำร้อง	--- เอ๊ะ	-----	-ถึง-ฟี่	--จะเลี้ยง	- สุด - ฟี่	--จะเลี้ยง	--- แล้ว	--- เอย

เทียที่ 2 ท่อน 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้องช่วงกลางเพลง

bpm = 66

ทางร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	-----	-----	ท ล ซ ม	- ร - ทุ	-- ร ทุ	ล ทุ ล ทุ	ล ทุ ร ม	ร ทุ ร ม

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	- รี่ - ท	- ล ท รี่
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-สอง-ฟี่	--- เลี้ยง
ระนาดเอก	-----	ล ทุ ร ม	ร ม ซ ล	ซ ท ล ล	-----	-----	ร ม รี่ ท	ซ ล ท รี่

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	- มี่ --	- ลซ - ล	-- ซ ม	--- ซ	- ล - ซม	- ร - ม	-- ซ ม	- ร - ร
คำร้อง	-----	-ร่า-เลี้ยง	-- เสน่	--- หา	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	-----	- ร - ม	-- ซ ม	- ร - ร	-- ล ทุ	- ร - มซ	-มซ - ท	-ล-ท ทรี
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	--- ไว้	--- สาว	-- สมร

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	----	--- ช	--- ล	ทลรืท-ท	----	----	- รื - ท	--- รื
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-จะ-ตัด	--- รอน

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	----	- ช - ล	-ทล-ลท	- ช - ชม	--- ช	- ล ช ร	- ลรื - ลช	--- ลช
คำร้อง	----	----	--- ร้าง	--- ไล่	----	----	-เห็น-ไซ้	--- ที่

ท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 1 ระนาดเอกบรรเลงนำ ชั้บร้องตาม

ทางร้อง	-ลท-ลช	----	- ล ช ม	- ร ม ช	----	----	- ร - ทุ	- ลทุ - ร
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-สอง-รัก	--- สอง
ระนาดเอก	- ล ช ม	ช ร ม ช	----	----	ร ม ร ทุ	ช ล ทุ ร	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ม - ชร -	----	--- ชม	-- ม มช	----	----	--- ทุ	-- ร ร
คำร้อง	----	----	-- พิศ	-- ศมัย	----	----	--- อยู่	-- ในที่
ระนาดเอก	- ล ช ม	ช ร ม ช	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	ร ม - ร ทุ	----	--- มช	-- ร ม	-- ร ม	-- ร ร ทุ	- ร - ม	----
คำร้อง	----	----	--- สอง	-- ระริก	-- ระริก	-- ระริ	--- น้อ	----

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- ทวี	-- ทวี	- รี้ - รี้	ล ช - ล	----	----	- ล ช ท	-ลช- ชล
คำร้อง	--- สอง	-- ระวิก	- ชิก - ชี้	----	----	----	- ชิก - ชี้	- ปรี - ดา

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	ชม - มช	ลช - ร	- ทุ - ร	- ช - ม	--- รทุ	-- ม รทุ	--- มช	--- ร
คำร้อง	----	--- เข้า	--- หา	--- กัน	--- ใ้	--นายแก้ว	--- เอ้ย	--- แก้ว

บรรทัดที่ 7

ทางร้อง	--- ม	----	- ม ช ม	- ร - ร	----	----	ม ร ช ม	- รทุ - รม
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 8

ทางร้อง	----	----	----	----	--- รทุ	-- ร มช	--- มช	- มช --
คำร้อง	----	----	----	----	--- ใ้	--นายขวัญ	--- เอ้ย	- ขวัญ - -

บรรทัดที่ 9

ทางร้อง	- รทุ - มช	-- ร ร	----	มช ร --	- ทวี - ล	- ท - ท	ลช - ช ช	- ลท --
คำร้อง	-แก้ว- ขวัญ	-- จะทำ	----	ฉันใด --	-ขอ-กอด	-รอย-ริน	-- ให้ชื่น	- ใจ --

บรรทัดที่ 10

ทางร้อง	- ริ้ว - ลท	- - ท ท	ล ช - ล	- ท - มช	----	----	-ทริ-ชล	- ชม - ช
คำร้อง	-ฟี่-ปล่อย	-- ปได้	--- แล้ว	--- เอย	----	----	-สอง-แอบ	-แทป- ซุ่ม

บรรทัดที่ 11

ทางร้อง	ล ชม - -	- ทริ - ท	--- ท	ลช - - ท	- ล - -	----	- ช - ช	-มช-ลท
คำร้อง	----	-สุ่ม-ทุม	--- พุ่ม	---พฤษ	----	----	-ดวง-ตา	--- เอย

บรรทัดที่ 12

ทางร้อง	- - ริ ล	ท ช - -	- ทริ - ชล	- ชล- ช	- ล ชม -	- ริ - ริ	---ช	---ช
คำร้อง	----	----	-แสน-สุด	--- รัก	----	-รัก - นัก	--- ป	---หน่าย

บรรทัดที่ 13

ทางร้อง	ล - - ริ	----	- ริ - ท	- - ท ท	- ท - ริท	- - ล ทริ	---ช	ลท - มช
คำร้อง	--- เอ๊ะ	----	- รัก - ไป	--จนตาย	-ความ-รัก	-- บ่หาย	---เหือด	--- เอย

ปีพาทย์บรรเลงเพลงลาวดำเนินทราย ท่อน 2 จนกระทั่งพระลอออกโรงแล้ว จึงหาทางทอดลงส่งร้อง
เพลงล่องน่านเล็ก

ท่อน 2 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะที่บรรเลงรับร้อง

bpm = 69

ระนาดเอก	- ล ช ม	ช ร ม ช	----	----	ริ ม ริ ท	ริ ล ท ริ	----	----
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ล ช ม	- ร ม ช	----	----	- ม ริ ท	- ล ท ริ
	----	----	- ล ช ท	- ล ท ช	----	----	- ม ร ฟ	- ม ฟ ร

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ซ ล ซ ม	ซ ร ม ซ	ล ทุ ร ม	ร ม ซ ม	-- ร ิ ทุ	----	ล ท ร ิ ม	ร ิ ม ซ ิ ร
ฆ้องวงใหญ่	- ล --	ซ - ม ซ	-- ร ม	- ม ซ -	--- ร	----	-- ร ม	- ม ซ -
	-- ซ ม	- ร --	- ทุ --	ร -- ม	-- ร ทุ	----	- ทุ --	ร -- ร

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ม ิ ร ท ม	----	ซ ิ ม ิ ร ท	- ท ท ท	----	ร ม ซ ล	ท ล ร ิ ล	ท ล ซ ม
ฆ้องวงใหญ่	--- ม	----	- ร ิ --	- ท - ท	----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม
	-- ทุ -	----	- ร - ทุ	----	----	- ซ - ล	- ทุ - ล	- ซ - ทุ

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	ซ ล ซ ม	-- ร ทุ	ล ทุ ร ม	ซ ร - ม	--- ทุ	--- ม	--- ซ	--- ม
ฆ้องวงใหญ่	- ล --	ซ ม --	-- ร ม	ซ ซ - ซ	--- ทุ	--- ม	--- ซ	--- ม
	-- ซ ม	-- ร ทุ	ล ทุ --	- ร - ม	--- ทุ	--- ทุ	--- ซ	--- ทุ

บรรทัดที่ 5

ระนาดเอก	----	----	ร ิ ม ิ ซ ิ ม	ร ิ ท - ร ิ	----	----	ม ิ ร ิ ซ ิ ม	ร ิ ท ร ิ ม
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ม ิ - ม	ร ิ ท - ร ิ	----	----	- ม ิ - ม	ร ิ ท ร ิ ม
	----	----	- ซ - ม	ร ฟ - ร	----	----	- ซ - ม	ร ฟ ร ม

บรรทัดที่ 6

ระนาดเอก	----	--- ม	ม ิ ม ิ ม ิ ม	- ม ิ - ม	- ท --	- ร ิ --	- ท ร ิ ม	ซ ิ ร ิ --
ฆ้องวงใหญ่	----	--- ม	- ม ิ ม ิ ม	- ม ิ - ม	--- ท	--- ร	-- ร ิ ม	- ร ิ --
	----	--- ม	- ม ม ม	- ม - ม	--- ฟ	--- ร	- ท --	ท ล --

บรรทัดที่ 7

ระนาดเอก	ล ทุ ร ม	ช ม ร ทุ	ล ทุ ร ม	ช ร - -	ริ ช ล ท	ริ ท ล ช	- - ท ล	ริ ท - -
ฆ้องวงใหญ่	- - ร ม	ช ม - -	- - ร ม	ช - - -	ท - ล ท	ริ ท - -	- - ท -	ริ - - -
	- ทุ - -	- - ร ทุ	- - - -	- ร - -	- ช - -	- - ล ช	- - - ล	- ท - -

บรรทัดที่ 8

ระนาดเอก	ท ริ ช ล	ท ล ช ม	ร ช ล ท	ริ ท ล ช	- - - -	ท ริ ช ล	ท ล ช ม	ช ร - ม
ฆ้องวงใหญ่	- ท ริ -	ท ล - -	- ม ริ ท	- ล - ช	- - - -	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ม
	- - - ล	- - ช ม	- ม ร ทุ	- ล - ช	- - - -	- ทุ - ล	- ช - ทุ	- ล - ทุ

บรรทัดที่ 9 พระลออออกโรง ระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อย แล้วดัดแปลงทำนองหาทางทอดลงส่งร้อง
เพลงล่องน่านเล็ก

ระนาดเอก	ร ทุ ร ม	ช ร - ม	ร ม ช ล	ท ช - ล	- - - ท	ล ล ล ล	ริ ท - ล	ริ ท ท ท
ฆ้องวงใหญ่	- - ร ม	ช - - ม	- - ช ล	ท - - ล	- - - -	- - - -	- ท - ล	- - ท ท
	- ทุ - -	- ร - -	ร ม - -	- ช - ม	- - - -	- - - -	- ทุ - ล	- ทุ - -

บรรทัดที่ 10

ระนาดเอก	- ท - ล	ริ ท ท ท	ริ ม ริ ท	- ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- ท - ล	- - ท ท	- ม ริ ท	- ล - ช
	- ทุ - ล	- ทุ - -	- ม ร ทุ	- ล - ช

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	กิ่งบังคับทาง
จำนวนท่อน	:	2 ท่อน
หน้าทับ	:	หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง	:	บรรเลงดนตรีนำ , คลอร้อง , รับร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการบรรเลงขึ้นเพลง	bpm = 63
ความเร็วขณะร้องช่วงกลางเพลง	bpm = 66
ความเร็วขณะที่บรรเลงรับร้อง	bpm = 69

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกขึ้นเพลง 2 บรรทัดแรก โดยการบรรเลงลูกเต๋า โดยใช้เสียงสูงและเน้นเสียงเล็กน้อย
 ขั้บร้องเข้าทำนองบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 7
 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	-- มํ ฑั	มํ มํ มํ มํ	ฑั ลํ ฑั มํ	- รํ - ท	----	ลุ ฑุ ลุ ฑุ	ลุ ฑุ ร ม	ร ฑุ ร ม
ห้องวงใหญ่	----	----	- ล ฑ ม	- ร - ฑุ	-- ร ฑุ	-- ลุ ฑุ	- ร - ม	-- ร ม
	----	----	- ลุ ฑุ ฑุ	- ลุ - ฬุ	----	ลุ ฑุ --	- ลุ --	ร ฑุ - ฑุ

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	- รํ - ท	- ล ท รํ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-สอง-นาง	--- งาม
ระนาดเอก	----	ลุ ฑุ ร ม	ร ม ฑ ล	ท ฑ - ล	----	----	รํ มํ รํ ท	ฑ ล ท รํ
ห้องวงใหญ่	----	-- ร ม	- ฑ - ล	ฑ ท - ล	----	----	- มํ รํ ท	- ล - รํ
	----	ร ฑุ --	- ฑุ - ลุ	ฑุ ฑุ ลุ ลุ	----	----	- ม ร ฬุ	- ม - ร

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียง

- รับร้อง บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 5

การล่อ-ตามกับทำนองร้อง

- ท่อน 2 บรรทัดที่ 1 และ 2 ของทุกเที่ยว

การใช้ปฏิภาณในการดัดแปลงทำนอง

- รับร้อง บรรทัดที่ 9 และ 10

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

สังเกตทำนองว่าเมื่อพระลอออกโรงแล้ว ระนาดเอกเน้นเสียง ใช้ปฏิภาณดัดแปลงทำนอง โดยตัดทำนองในห้องที่ 5-8 ของท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 9 ออก แล้วใช้ทำนองในบรรทัดที่ 13 บรรเลงแทน เพื่อส่งร้องเพลงเพลงล่องน่านเล็ก ทอดข้าลงเล็กน้อย

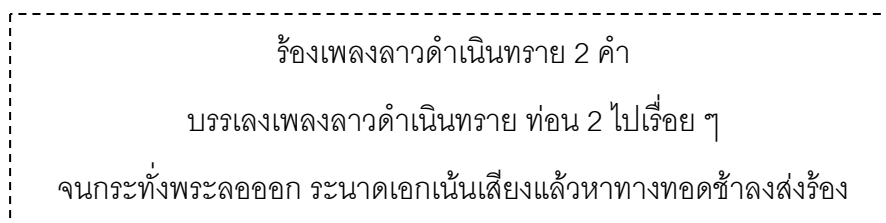
บรรทัดที่ 9

ระนาดเอก	ร ทุ ร ม	ซ ร - ม	ร ม ซ ล	ท ซ - ล	--- ท	ล ล ล ล	รื ท - ล	รื ท ท ท
ห้องวงใหญ่	-- ร ม	ซ -- ม	-- ซ ล	ท -- ล	----	----	- ท - ล	-- ท ท
	- ทุ --	- ร --	ร ม --	- ซ - ม	----	----	- ทุ - ล	- ทุ --

บรรทัดที่ 10

ระนาดเอก	- ท - ล	รื ท ท ท	รื ม รื ท	- ล - ซ
ห้องวงใหญ่	- ท - ล	-- ท ท	- ม รื ท	- ล - ซ
	- ทุ - ล	- ทุ --	- ม ร ทุ	- ล - ซ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงล่องน่านเล็ก

ร้องเพลงล่องน่านเล็ก 4 คำ

ปีพาทย์บรรเลงเพลงล่องน่านเล็ก 3 เที้ยว
รอจนพระลอ นายแก้ว นายขวัญ นางรี้น นางโรย เข้าโรง แล้ว
ระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อย ทอดลงจบ

ปีพาทย์บรรเลงนำเพลงยวนเกล้า
เปิดม่าน พระเพื่อนพระแพงออกนั่งเตียง

เพลงล่องน่านเล็ก

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงล่องน่านเล็ก สองชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า สำเนียงลาว ใช้ประกอบการแสดงละครและใช้ในตำบลเวียงศรี บางที่เรียกชื่อว่า เพลงลาวล่องน่านเล็ก (ณรงค์ชัย ปิฎกวิทย์. 2557: 615)

- คำร้อง

บัดนั้น	นางโรยนางรินตื่นนันทนา
เห็นพระลอติดโลกา	โสภาเพียงเทพจำลอง
แข็งขึงตะลึงชมเป็นครู่	จึงรู้สึกตัวทั้งสอง
ตรงเข้ากราบบาทพระทอง	ทูลสนองเชิญสู่ราชสำนัก

- ความหมายและอารมณ์

เพลงล่องน่านเล็ก เป็นเพลงที่แสดงถึงความหมายถึงการที่นางรินนางโรยได้พบกับพระลอที่งามราวกับเทพจำแลงมา ถึงกับตะลึงนั่งอยู่ชั่วขณะจึงจะรู้สึกตัวแล้วเข้าไปกราบเท้าแล้วทูลเชิญไปสู่ที่ประทับของพระเพื่อนพระแพง อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์กลาง ๆ ที่แฝงไว้ด้วยความตื่นเต้นของนางรินนางโรยที่ได้พบพระลอและความดีใจที่นายของตนจะได้สมดังที่ปรารถนาไว้ พระลอ นายแก้วนายขวัญ นางรินนางโรย รำตีบทตามคำร้องอยู่หน้าม่านแล้วจึงเดินเข้าโรง

- ทำนอง

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการบรรเลงขึ้นเพลง

bpm = 54

ทางร้อง	----	----	--- ม	- ช - -	--- ม	ช ลช - ร	--- ม	- ชล - ช
คำร้อง	----	----	--- บัด	- เอย - -	----	----	--- บัด	- นั้น - -
ระนาดเอก	----	- รี่ - ช	-- ล ท	ล ท รี่ ช	--- ม	ช ล ช ร	ทุ ม ร ม	ช ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	----	- รี่ - ช	-- ล ท	- รี่ - -	----	ช ล - -	ม ร - ร	- ม - ช
	----	- ร - ร	- ช - -	--- ช	--- ม	- - ช ร	- - ทุ ล	- ทุ - ทุ

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ซ	-- ล ท	-- ล ท	ดํ ํ ํ ํ	-- ล ท	รํ ท ล ม ซ	--- ซ	- ร ม ซ
คำร้อง	--- นาง	--- ไวย	--- นาง	- วน --	----	--- ตีน	--- นัก	--- หนา
ระนาดเอก	--- ซ	-- ล ท	ดํ ท ล ท	ดํ ํ --	มํ ํ ล ท	รํ ท ล ซ	ม ซ ม ร	ทุ ร ม ซ
ฆ้องวง ใหญ่	--- ซ	-- ล ท	----	ดํ ํ --	- ท --	รํ ท --	ล ซ --	- ม - ซ
	--- ซ	--- ทุ	-- ล ท	- ล --	-- ล ท	-- ล ซ	-- ม ร	- ทุ - ร

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	- ซ ล ล ซ	----	- ซ ซ ม -	--- ม ซ	- ล ซ ร	--- ซ	- ซ --
คำร้อง	----	- เห็นพระลอ	----	- ดิลก-	----	----	--- โล	- กา --

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ซ	-- ล ท	-- ล ท	ดํ ํ ํ ํ	-- ล ท	รํ ท ล ซ	- ม - ร	- ม - ซ
คำร้อง	--- โส	--- ภา	--- เพียง	- เทพ --	----	----	--- จำ	--- ลง

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้องในเพลง

bpm = 60

ทางร้อง	--- ซล	- ซล --	-- ซ ซ	- ซ --	--- ม	- ซ ล ซ ร	--- ซ	- ซ ม ซ -
คำร้อง	--- แข็ง	- ึ่ง --	-- ตะลึง	- ซม --	----	----	--- เป็น	- คุ --

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ซ	-- ล ท	- ล - ท	- ดํ - ํ	-- ล ท	รํ ท ล ซ	--- ซ	- ร ม ซ
คำร้อง	--- ึ่ง	--- ู้	--- ลี	--- ตัว	----	----	--- ั้ง	--- สอง

เทียวกี่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ซ	- ซม --	--- ม	- ม - ซ	--- ม	- ซ ล ซ ร	--- ล	- ซ --
คำร้อง	--- ตรง	- เข้า --	--- กราบ	- บาท --	----	----	--- พระ	- ทอง --

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ซ	-- ล ท	- ล - ทด	--- ดริ	-- ล ท	ริ ท ล ชม	-- ม มร	-ม-ซล ซ
คำร้อง	--- พูล	-- สมอง	--- เขียว	--- สู้	----	--- ราช	-- ซ สำ	--- นัก

ปีพาทย์บรรเลงรับเพลงล่องน่านเล็ก 3 เทียว จนกระทั่งพระลอ นายแก้ว นายขวัญ นางรีน นางโรยเข้า
โรงแล้วระนาดเอกจึงเน้นเสียงเล็กน้อย ทอดลงจบ

เทียวกี่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะที่ยี่บรรเลงรับร้องก่อนที่จะทอดลงจบ bpm = 66

ระนาดเอก	- ทริ --	- ทริ - ซ	- ซ ล ท	- ทริ - ซ	-- ร ม	ซ ล ซ ร	ทุ ม ร ม	ซ ล - ซ
ฆ้องวงใหญ่	----	- ริ - ซ	-- ล ท	- ริ --	----	ซ ล --	ม ร - ร	- ม - ซ
	----	- ร - ร	- ซ --	--- ซ	--- ม	-- ซ ร	-- ทุ ล	- ทุ - ซ

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	--- ซ	-- ล ท	ด ท ล ท	ด ริ --	ม ริ ล ท	ล ท ริ ซ	ล ซ ม ร	ทุ ร ม ซ
ฆ้องวงใหญ่	--- ซ	-- ล ท	----	ด ริ --	- ท --	ริ ท --	ล ซ --	- ม - ซ
	--- ซ	--- ทุ	-- ล ท	- ล --	-- ล ท	-- ล ซ	-- ม ร	- ทุ - ร

เทียวกี่ 2 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	- ทริ --	- ทริ - ซ	- ซ ล ท	ล ท ริ ซ	--- ม	ซ ล ซ ร	ทุ ม ร ม	ซ ล - ซ
ฆ้องวงใหญ่	----	- ริ - ซ	-- ล ท	- ริ --	----	ซ ล --	ม ร - ร	- ม - ซ
	----	- ร - ร	- ซ --	--- ซ	--- ม	-- ซ ร	-- ทุ ล	- ทุ - ซ

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	--- ซ	-- ล ท	ดํ ท ล ท	ดํ รํ --	มํ รํ ล ท	รํ ท ล ซ	ล ซ ม ร	ม ซ --
ฆ้องวงใหญ่	--- ซ	-- ล ท	----	ดํ รํ --	- ท --	รํ ท --	ล ซ --	- ม - ซ
	--- ซ	--- ทุ	-- ล ท	- ล --	-- ล ท	-- ล ซ	-- ม ร	- ทุ - ร

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1 ระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อย

ระนาดเอก	- ซ --	- รํ - ซ	-- ล ท	ล ท รํ ซ	--- ม	ซ ล ซ ร	ทุ ม ร ม	ซ ท ล ซ
ฆ้องวงใหญ่	----	- รํ - ซ	-- ล ท	- รํ --	----	ซ ล --	ม ร - ร	- ม - ซ
	----	- ร - ร	- ซ --	--- ซ	--- ม	-- ซ ร	-- ทุ ล	- ทุ - ซ

บรรทัดที่ 2 ทอดข้าลงจบ ตั้งแต่ห้องที่ 4

ระนาดเอก	--- ซ	-- ล ท	ดํ ท ล ท	ดํ มํ - รํ	-- ล ท	รํ ท ล ซ	ล ซ ล ร	- ม - ซ
ฆ้องวงใหญ่	--- ซ	-- ล ท	----	ดํ รํ --	- ท --	รํ ท --	ล ซ --	- ม - ซ
	--- ซ	--- ทุ	-- ล ท	- ล --	-- ล ท	-- ล ซ	-- ม ร	- ทุ - ร

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
 จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
 หน้าทับ : หน้าทับลาว
 ลักษณะการบรรเลง : คลอร้อง , รับร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการบรรเลงขึ้นเพลง bpm = 54

ความเร็วขณะร้องในเพลง bpm = 60

ความเร็วขณะที่บรรเลงรับร้องก่อนที่จะทอดลงจบ bpm = 66

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงขึ้นทำนองเพลงล่องน่านเล็ก โดยขับร้องเข้าทำนองในท้องที่ 3

ทางร้อง	----	----	--- ม	- ช - -	--- ม	ช ลช - ร	--- ม	- ชล - ช
คำร้อง	----	----	--- บัด	- เอย - -	----	----	--- บัด	- นั้น - -
ระนาดเอก	----	- รี่ - ช	-- ล ท	ล ท รี่ ช	--- ม	ช ลช ร	ทุ ม ร ม	ช ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	----	- รี่ - ช	-- ล ท	- รี่ - -	----	ช ล - -	ม ร - ร	- ม - ช
	----	- ร - ร	- ช - -	--- ช	--- ม	-- ช ร	-- ทุ ล	- ทุ - ทุ

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- เที้ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

การรับร้อง

- ปี่พาทย์บรรเลงรับร้อง 3 เที้ยว จนกว่าตัวละครจะเข้าโรงหมด จึงทอดลงจบ

การเน้นเสียง

- รับร้อง เที้ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ปี่พาทย์บรรเลงรับเพลงล่องน่านเล็ก 3 เที้ยว จนกระทั่งพระลอ นายแก้ว นายขวัญ นางริน นาง
โรยเข้าโรงแล้วระนาดเอกจึงเน้นเสียงเล็กน้อยตั้งแต่ท้องที่ 1 และทอดลงจบตั้งแต่ท้องที่ 4
บรรทัดที่ 1

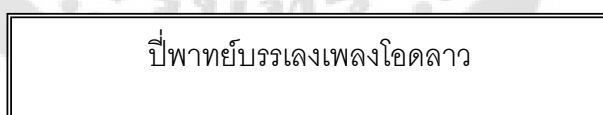
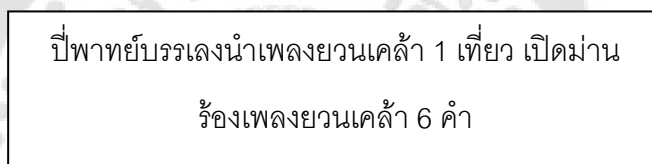
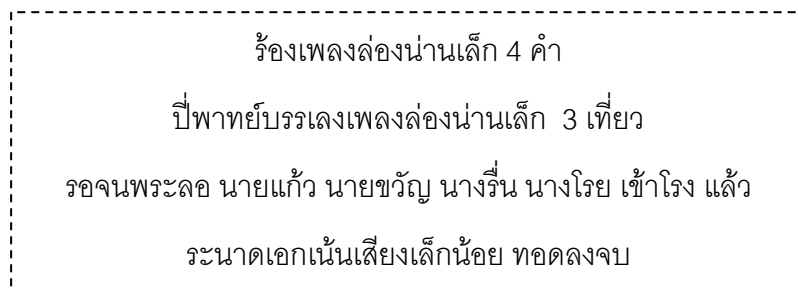
ระนาดเอก	- ช - -	- รี่ - ช	-- ล ท	ล ท รี่ ช	--- ม	ช ลช ร	ทุ ม ร ม	ช ท ล ช
ฆ้องวงใหญ่	----	- รี่ - ช	-- ล ท	- รี่ - -	----	ช ล - -	ม ร - ร	- ม - ช
	----	- ร - ร	- ช - -	--- ช	--- ม	-- ช ร	-- ทุ ล	- ทุ - ทุ

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	--- ซ	-- ล ท	ดํ ท ล ท	ดํ มํ - รํ	-- ล ท	รํ ท ล ซ	ล ซ ล ร	- ม - ซ
ฆ้องวงใหญ่	--- ซ	-- ล ท	----	ดํ รํ --	- ท --	รํ ท --	ล ซ --	- ม - ซ
	--- ซ	--- ทุ	-- ล ท	- ล --	-- ล ท	-- ล ซ	-- ม ร	- ทุ - ร

แผนภูมิการบรรเลงเพลงยวนเกล้า

เพลงยวนเกล้า

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงยวนเกล้า สองชั้น เป็นเพลงประเภทหน้าทับสองไม้ สำเนียงลาว มีท่อนเดียว 8 จังหวะ หม่อมหลวงถ้วนศรี วรวรรณ แต่งสำหรับใช้ร้องในการแสดงละครเรื่องพระลอ พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทำนองเพลงให้อารมณ์อ่อนหวาน ต่อมาเมื่อนักดนตรีนำทำนองเพลงนี้ไปแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว นำมาเรียบเรียงเป็นเพลงเถา 2 ทาง คือ เมื่อ พ.ศ. 2471 หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งและเรียบเรียงทางหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. 2490 นายถิร ปิไพเราะ แต่งและเรียบเรียงอีกทางหนึ่ง (ณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์. 2557: 551)

- คำร้อง

เมื่อนั้น	สองพระราชธิดาฟ้าเมืองสรอง
เนาว์บรรยงศัคนาสน์ปราสาททอง	หม่นหมองกมลชะม้อยคอยพี่เลี้ยง
สุริยนสนธยาราตรีแล้ว	ไยจึงแคล้วนัดหมายเจียบหาย
เสียง	
พี่โรยรินก็ไม่คืนมาวังเวียง	ยิ่งหวาดก็ยิ่งเพียงพินาศแด
หรือเกิดเหตุพิศุเรศทรงทราบเรื่อง	พระขุ่นเคืองข่าวลับกลับกริ้วแหว
หรือพี่เลี้ยงเลี้ยงเลี้ยงเที่ยวชวนแซ	ยิ่งนึกยิ่งไม่แนยงโคกา

- ความหมายและอารมณ์

เพลงยวนเกล้าเป็นเพลงที่แสดงถึงความหมายถึงความกังวลของพระเพื่อนพระแพงที่ไม่เห็นนางรินนางโรยมาตามที้นัดหมายกันไว้ กังวลว่าพระบิดาจะทราบเรื่อง กังวลว่าพระพี่เลี้ยงมัวไปเที่ยวชวนแซอยู่ ความไม่แน่ใจหลายอย่างทำให้ยิ่งนึกก็ยิ่งโศกเศร้า อารมณ์เพลงเป็นอารมณ์โศกเศร้า ครุ่นคิดกังวลอยู่ในใจ เป็ดม่าน พระเพื่อนพระแพงออกนั่งเดี่ยวภายในฉากห้องบรรทม มีนางกำนัลหมอบเฝ้าอยู่ 6 คน

- ทำนอง

ปีพาทย์บรรเลงเพลงยวนเกล้า 1 เที้ยว เป็ดม่าน พระเพื่อนพระแพงออกนั่งเดี่ยว

ระนาดเอกบรรเลงนำ กลองแขกเข้าจังหวะห้องที่ 7

บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 44

ระนาดเอก	----	- ทรี - ท	--- ล	- ช - ท	--- ล	ท ล รื ท	- รื ช ล	ท ล ช ม
ฆ้องวงใหญ่	----	----	----	----	----	----	----	----
	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	- ไล่ - ดิง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 2 ระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อย เนื่องจากมานเปิดแล้ว จึงชักทำนองลงเพื่อนำออกเตรียมส่งร้อง

ระนาดเอก	--- ม	ม ม ม ม	ช ล ช ม	- ร - ท	-- ร ท	ล ช ล ท	ล ท ร ม	ช ร ม ช
ฆ้องวงใหญ่	----	- ม - ม	- ช - ม	- ร - ท	-- ร ท	-- ล ท	- ร - ม	ช - ม ช
	--- ท	----	- ช - ท	- ล - พ	----	ล ช - -	- ล - -	- ร - ร
กลองแขก	- ดิง - ไล่	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง	- ดิง - ไล่	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกทอดช้าลงเล็กน้อย ส่งร้องเพลงยวนเคล้า ความเร็วขณะที่ยกก่อนส่งร้อง bpm = 48

ระนาดเอก	--- ม	ร ท ร ช	- ม ช - ม	ร ท ร ม
ฆ้องวงใหญ่	--- ม	-- ร ช	- ช - ม	-- ร ม
	----	ร ท - -	- ร - -	ร ท - ท

ร้องเพลงยวนเคล้า 6 คำ เทียบที่ 1 บรรทัดที่ 1 ความเร็วขณะร้อง

bpm = 44

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	--- ชล	ช-ลท- ลช
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- เมื่อ	--- เคย
ระนาดเอก	----	- ทรี - ท	--- ล	- ช - ท	--- ล	ท ล รื ท	- รื ช ล	ท ล ช ม

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ท-ลช-ลท	-- รื ล	- ช - ช	- ม - ชล	- ชม - รม	--- มช	-- ร ร	- ร - รม
คำร้อง	----	----	--ปราสาท	--- ทอง	--- หม่น	---หมอง	-- กมล	- -ชม้อย

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- รทุ --	- ร - รทุ	--- รม	- ร ม ช	--- ม	- - ร มช	- ลช - ม	-- ร รม
คำร้อง	----	-คอย-พี	---เลี้ยง	--- เอย	----	----	----	----

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	--- ล	ท-ลช-ล	ท - ท ท	----	--- ล	รื-ลท-ลช	-- ช ชล
คำร้อง	----	--- ส	----	-- รียนต์	----	--- สน	----	-- ทยา

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- ชม --	- ร - ม	- ช - ล	ท-ลช-ลท	----	----	--- ช	--- ล
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ท-ลช-ลท	-- รื ล	- ช - ช	- ช - ล	- ชม - ม	-- ม ชม	--- ชร	--- รช
คำร้อง	----	----	- รา - ตรี	- แล้ว --	--- ไย	--จึ่งแคล้ว	--- นัด	---หมาย

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	- รทุ - ร	- ช - ร	- ม - ช	--- ม	- - ร มช	- ลช - ม	-- ร รม
คำร้อง	----	-เสียบ-หาย	---เลี้ยง	--- เอย	----	----	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ท-ลช- ลท	- - รื ล	- ช - ช	- ม - ชม	- ช - ร	- ม - ม	- - - ทุ	- - - รม
คำร้อง	- - - -	- - - -	-ทรง-ทราบ	- - - เรือง	-พระ-ขุน	- - - เคือง	- - - ข่าว	- - - ลับ

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- - - -	- ทุ - รทุ	- ร - ร	- ม - ช	- - - ม	- - ร มช	- ลช - ม	- - ร รม
คำร้อง	- - - -	-กลับ-กริ้ว	- - - แหว	- - - เอย	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

เที่ยวที่ 6 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	- - - -	- ทุ - ลช	-ลท-ลช	ลท - ทุ	- - - ท	- - - ชล	ช-ลท-ลช	- - - ช
คำร้อง	- - - -	-หรือ-พี	- - - -	- - - เลียง	- - - -	- - - เลียง	- - - -	- - - เลี้ยว

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- ล ชม	- ร - ม	- ช - ล	ท-ลช-ลท	- - - -	- - - -	- - - ช	- - - ล
คำร้อง	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ท-ลช- ลท	- - รื ล	- ชม - ช	-ช-ล-ชม	- - - รทุ	- - - มช	- - - รทุ	- - รทุ รทุ
คำร้อง	- - - -	- - - -	-เที่ยว-เขื่อน	- แช - -	- - - ยิง	- - - นึก	- - - ยิง	- - ไม่แน

บรรทัดที่ 4 ระยะเวลาเน้นเสียงเล็กน้อยตั้งแต่ห้องที่ 2 เร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อยแล้วลงแบบขาด เพื่อ
ออกเพลงโอดลาว

ทางร้อง	----	- รุ - ร	- ช - ร	- ม - ช	--- ม	- - ร มช	- ลช - ม	-- ร รม
คำร้อง	----	- ยิง - ไศ	--- กา	--- เอย	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	ลู ช ลู รุ	ลู รุ ร ม	ช ร ม ช	--- ม	ร รุ ร มช	- มช - ม	ร รุ ร ม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
หน้าทับ : หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีนำ , คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 44
ความเร็วขณะที่ก่อนส่งร้อง bpm = 48
ความเร็วขณะร้อง bpm = 44

- การขึ้นเพลง

ปีพาทย์บรรเลงนำเพลงยวนเคด้า 1 เทียว ระนาดเอกบรรเลงขึ้นเพลงด้วยจังหวะช้า เพราะ
อารมณ์เพลงเป็นอารมณ์เศร้า คืดกังวล กลองแขกเข้าจังหวะตั้งแต่ห้องที่ 3

ระนาดเอก	----	- ทริ - ท	--- ล	- ช - ท	--- ล	ท ล ริ ท	- ริ ช ล	ท ล ช ม
ฆ้องวงใหญ่	----	----	----	----	----	----	----	----
	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	- ไล้ - ตึง	- ตึง - ทัง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- บรรเลงนำ บรรทัดที่ 2

การใช้ปฏิภาณดัดแปลงทำนอง

- บรรเลงนำ บรรทัดที่ 2

การเน้นเสียง

- บรรเลงนำ บรรทัดที่ 2

การทอดส่งร้อง

- บรรเลงนำ บรรทัดที่ 3

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกบรรเลงเน้นเสียงเล็กน้อยในเที่ยวที่ 6 บรรทัดที่ 4 ตั้งแต่ห้องที่ 2 เร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อยแล้วลงแบบขาด เพื่อออกเพลงโอดลาว

ทางร้อง	----	- รุ - ร	- ช - ร	- ม - ช	--- ม	- - ร มช	- ลช - ม	-- ร รม
คำร้อง	----	- ยิง - ไศ	--- กา	--- เอย	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	ล ช ล ร	ล ร ร ม	ช ร ม ช	--- ม	ร ร ร มช	- มช - ม	ร ร ร ม

แผนภูมิการบรรเลงเพลงโอดลาว

ร้องเพลงยวนเกล้า 6 คำ
ทำเพลงระนาดเอกเน้นเสียง เร่งความเร็วขึ้นเล็กน้อยแล้วลงจบแบบขาด

ปี่พาทย์บรรเลงทำนองเพลงโอดลาว
ทำเพลงทอดลงจบ
พระลอ นางรี้น นางโรยออก

ร้องเพลงเขมรพวง

เพลงโอดลาว

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงโอดลาว เป็นเพลงหน้าพาทย์ภาษา สำเนียงลาว สำหรับบรรเลงประกอบกิริยาร้องให้ของตัวละครตามสัญชาติลาว เช่น ละครพันทางเรื่องพระลอ ในบทของพระลอ ตอนเสียน้ำ เป็นต้น (ณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์. 2557:780)

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เป็นเพลงที่ประกอบกิริยาการร้องให้ของพระเพื่อนและพระแพง ไม่กลองแต่ละไม้ที่ลงจังหวะ เปรียบเสมือนกับการสะอื้นร้องให้ของตัวละคร พระเพื่อนและพระแพงนั่งเคียงอยู่ในฉากห้องบรรทม จำตามจังหวะเพลงโอดลาว

- ทำนอง

บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 63

ระนาดเอก	- ร - ร	--- ม	ซ ล ท ม	รื ท - ล	- ล ล ล	ร ม ซ ล	ซ ล ด รื	ด ล ซ ล
ฆ้องวงใหญ่	--- ร	--- ม	--- ซ	--- ล	----	-- ซ ล	-- ด รื	--- ล
	--- ล	--- ทุ	--- ซ	--- ล	----	ร ม --	- ล --	ด ล ซ -
ตะโพน	--ตูปตึง	--ตูปเพ่ง	--ตูปเพ่ง	-ตึง-ตูป	--ตูปเพ่ง	-ตึง-ตูป	--ตูปเพ่ง	-ตึง-ตูป
กลองทัด	----	----	----	---ต้อม	----	---ต้อม	----	---ต้อม

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	- มี่ รั ดั	รั มี่ ช ล	ช ล ดั รั	ดั ล ช ล	- ล ล ล	ร ม ช ล	ช ล ดั รั	ดั ล ช ล
ห้องวง ใหญ่	- มี่ - -	รั มี่ - ล	- - ดั รั	- - - ล	- - - -	- - ช ล	- - ดั รั	- - - ล
	- - รั ดั	- - ช -	- ล - -	ดั ล ช -	- - - -	ร ม - -	- ล - -	ดั ล ช -
ตะโพน	- - - เท่ง	ดิงตุ๊ป--	เท่ง-ดิงตุ๊ป	-เท่งดิงตุ๊ป	-เท่งดิงตุ๊ป	- - - เท่ง	ดิงตุ๊ป--	-เท่งดิงตุ๊ป
กลองทัด	- - - -	-ต๋อม--	---ต๋อม	---ต๋อม	---ตุ้ม	- - - -	-ตุ้ม--	---ตุ้ม

บรรทัดที่ 3 เน้นเสียงในห้องที่ 5 และเตรียมทอดลงจบตั้งแต่ห้องที่ 6 ความเร็วก่อนทอดลงจบ

bpm = 76

ระนาดเอก	- มี่ รั ดั	รั มี่ ช -	ล - ดั รั	ดั ล ช ล	- รั - -	ท รั - ช	ร ช ล ท	รั ม - ช
ห้องวง ใหญ่	- มี่ - -	รั มี่ - ล	- - ดั รั	- - - ล	- รั - -	- รั - ช	- - ล ท	- รั -
	- - รั ดั	- - ช -	- ล - -	ดั ล ช -	- ร - -	- ร - ร	- ช - -	- - - ช
ตะโพน	- - - เท่ง	ดิงตุ๊ป--	เท่ง-ดิงตุ๊ป	-เท่งดิงตุ๊ป	-ดิง-เท่ง	-ถะ-ตุ๊ป	-ดิง-ตุ๊ป	-ดิงตุ๊ปเพ ลิ่ง
กลองทัด	- - - -	-ต๋อม--	---ต๋อม	---ต๋อม	---ตุ้ม	---ตุ้ม	---ตุ้ม	----

บรรทัดที่ 4 ทอดลงจบ

ระนาดเอก	- - - ม	ช ล ช ร	ม ร ทุ ร	- ม - ช
ห้องวงใหญ่	- - - ช	- - - ร	ม ร - ร	- ม - ช
	- - - ทุ	- - - ล	- - ทุ ล	- ทุ - ช
ตะโพน	--ตุ๊ปดิง	--ตุ๊ปเพลิง	--ตุ๊ปเพลิง	-ดิง-ตุ๊ป
กลองทัด	-ตุ้ม--	---ตุ้ม	---ต๋อม	---ต๋อม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	กิ่งบังคับทาง
จำนวนท่อน	:	ท่อนเดียว
หน้าทับ	:	หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
ลักษณะการบรรเลง	:	บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง	bpm = 63
ความเร็วก่อนทอดลงจบ	bpm = 76

- การขึ้นเพลง

ปีพาทย์บรรเลงขึ้นเพลงโอดลาวพร้อมกันทั้งวงโดยต่อเนื่องมาจากท้ายเพลงยวนเกล้าซึ่งเร่งจังหวะขึ้นเล็กน้อย โดยระนาดเอกเน้นเสียงเป็นสัญญาณว่าขึ้นเพลงในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 1

ระนาดเอก	- ร - ร	--- ม	ซ ล ท ม	วิ ท - ล	- ล ล ล	ร ม ซ ล	ซ ล ด วิ	ด ล ซ ล
ห้องวงใหญ่	--- ร	--- ม	--- ซ	--- ล	---	-- ซ ล	-- ด วิ	--- ล
	--- ล	--- ท	--- ซ	--- ล	---	ร ม --	- ล --	ด ล ซ -
ตะโพน	--ตูปตึง	--ตูปเพลิง	--ตูปเพลิง	-ตึง-ตูป	--ตูปเพลิง	-ตึง-ตูป	--ตูปเพลิง	-ตึง-ตูป
กลองทัด	----	----	----	---ต้อม	----	---ต้อม	----	---ต้อม

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียง

- บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 1 และ 2

การขยับแนวขึ้นเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 5 ถึง 8

การทอดลงจบ

- บรรทัดที่ 4

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกบรรเลงเน้นเสียงในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 5 และยังจังหวะให้ซ้ำลงเล็กน้อยตั้งแต่ห้องที่ 6 เพื่อเตรียมทอดลงจบ และให้นักร้องตั้งแนวขึ้นเพลงเขมรพวงในลำดับถัดไป

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	- มํ ํ ํ	ํ ํ ํ -	ล - ํ ํ	ํ ล ํ ล	- ํ - -	ท ํ - ํ	ร ํ ล ท	ํ ม - ํ
ห้องวงใหญ่	- ม - -	ํ ํ - ล	- - ํ ํ	- - - ล	- ํ - -	- ํ - ํ	- - ล ท	- ํ -
	- - ํ ํ	- - ํ -	- ล - -	ํ ล ํ -	- ร - -	- ร - ร	- ํ - -	- - - ํ
ตะโพน	- - - ํ	ดิงตุ๊ป--	ํ-ดิงตุ๊ป	-ํดิงตุ๊ป	-ดิง-ํ	-ละ-ตุ๊ป	-ดิง-ตุ๊ป	-ดิงตุ๊ปเพ ลิ่ง
กลองทัด	- - - -	-ตุ๊อม--	- - - ตุ๊อม	- - - ตุ๊อม	- - - ตุ๊ม	- - - ตุ๊ม	- - - ตุ๊ม	- - - -

บรรทัดที่ 4

ระนาดเอก	- - - ม	ํ ล ํ ร	ม ร ํ ร	- ม - ํ
ห้องวงใหญ่	- - - ํ	- - - ร	ม ร - ร	- ม - ํ
	- - - ํ	- - - ล	- - ํ ล	- ํ - ํ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงเขมรพวง

ปี่พาทย์บรรเลงเพลงโอดลาว

ตอนท้ายทอดลงจบ

ร้องเพลงเขมรพวง 2 คำ

ตอนท้ายระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อยแล้วลงแบบขาด

ปี่พาทย์บรรเลงเพลงฉิ่ง

พระเพื่อนพระแพงออกมารับพระลอ

นายแก้ว นายขวัญ นางรื่น นางโรยหลบเข้าโรง

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงเขมรพวง สองชั้น เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เพลงเขมรพระประทุม เป็นเพลงทำนองเก่า ประเภท หน้าทับปรบไก่อ มี 2 ท่อน ท่อน 1 มี 4 จังหวะ ท่อน 2 มี 6 จังหวะ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงนำเพลงเขมรพวง สองชั้น ไปบรรจุบทเพลงร้องประกอบการแสดงภาพนิ่งตาโบลว์วิวงต์ (Tableau Vivants) เรื่องขอมดำดิน สำหรับ เนื้อเพลงที่บรรจุนี้นั้นว่า “เมื่อนั้น พระประทุมสุริยวงศ์ทรงขจร” จึงเป็นผลให้เพลงนี้มีชื่อเรียกอีก ชื่อหนึ่งว่า เขมรพระประทุม

เมื่อ พ.ศ.2460 หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นำเพลงเขมรพวง สองชั้น มาแต่ง ขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถาโดยแต่งให้เป็นทำนอง ทางกรอ สำเนียงเขมร ให้เป็นเพลงคู่กับเพลงเขมรเลียบพระนคร ซึ่งแต่เดิมท่านได้แต่งไว้เมื่อ พ.ศ.2458

เมื่อราว พ.ศ.2460-2462 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระ นครสวรรค์วรพินิต ได้ทรงนำเพลงเขมรพวง สองชั้น มาทรงพระนิพนธ์ขยายเป็นอัตราสามชั้นขึ้นทาง หนึ่ง และโปรดให้จำวงทั่ว พาทยโกศล แต่งตัดในอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถาอีกทางหนึ่ง โดยให้มีทั้งทำนองเที่ยวต้นและเที่ยวเปลี่ยน เวลาบรรเลงและขับร้องจะดำเนินทำนองสองเที่ยว เพลง ทางนี้เมื่อรวมทั้งเถาทุกอัตรา มีความยาวรวม 12 ท่อน ทรงเขียนเป็นโน้ตสากล ประทานให้กอง ดุริยางค์ทหารเรือสำหรับบรรเลงวงโยธวาทิต

ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2464 หมื่นประคมเพลงประสาน (ใจ นิตยผลิน) ได้นำเพลงเขมรพวง สองชั้น มาแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เป็นทำนองที่แตกต่างแตกต่างไปจากทางของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ส่วนทำนองร้องชั้นเดียว นายเหมือน ดุริยประกิจ เป็นผู้แต่ง สำหรับเพลงเขมรพวง ทางนี้ในอัตราสามชั้น ยังคงใช้ทางของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) (ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์. 2557: 81-82)

- คำร้อง

เหลือบเห็นนางโรยนากริ่นมายืนเมียง	มาเคียงสามหนุ่มคลุมเกศา
คนงามฟ้อชะรอยพระลอราชา	คนเดินหน้านั้นนายแก้วไม่แคล้วทนาย
คนเดินหลังระวังวุ่นนั้นขุนขวัญ	ผู้ก้านลถูกขับเจียบลัหาย
สมคิดสมจิตสมอุบาย	พระโสมฉายหรรษารีบมาพลัน

- ความหมายและอารมณ์

เพลงเขมรพวงเป็นเพลงที่แสดงความหมายถึงความดีใจของพระเพื่อนพระแพงที่ได้สมความปรารถนา เห็นนางรื้นนางโรยมาพร้อมกับผู้ชายที่เอาผ้าคลุมศีรษะมาอีกสามคน คนที่รู้ปามที่สุดน่าจะเป็นพระลอ คนที่นำหน้าคือนายแก้ว คนที่ระวังหลังคือนายขวัญ พระเพื่อนพระแพงจึงสั่งให้นางกำนัลทั้งหมดออกไปแล้วรีบลงมารับพระลอทันที อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์รักที่มีความดีใจเนื่องจากสมดังที่ปรารถนาไว้ พระเพื่อนพระแพงนั่งเฝ้าอยู่ในฉากห้องบรรทม มีนางกำนัลอยู่เฝ้า 6 คน ภายหลังเมื่อขับร้องถึงคำว่า “ฝูงกำนัลถูกขับเจียบลับหาย” จึงค่อย ๆ หายกลับเข้าโรง

- ทำนอง

ร้องขึ้นนำ 1 จังหวะ กลองแขกเข้าหน้าทับ จังหวะที่ 2

เทียบที่ 1 ท่อน 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 56

ทางร้อง	----	----	----	----	--- ทุ	--- รช	-- ม ม	-- ม ชว
คำร้อง	----	----	----	----	---เหลือบ	--- เห็น	--นางโรย	--นางรื้น

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ทุม - ช ว	- ม - ช	-- ล ช	- ร - ม	- ชม - รทุ	- ร - ช	-- ร ร	--- ร
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--มาเย็น	---เมียง
กลองแขก	----	----	----	- ดิง - ทัง	- โจ๊ะ-จ๊ะ	- ดิง - ทัง	- ดิง - ทัง	- โจ๊ะ-จ๊ะ

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	----	- มร --	--- ช	--- ช	--- ชม	- ร - มช	--- ลท	- ร - ทล
คำร้อง	----	----	--- มา	--- เคียง	----	----	---สาม	--- หนุ่ม
กลองแขก	----	- โจ๊ะ-จ๊ะ	- โจ๊ะ-จ๊ะ	- ดิง - ทัง	- โจ๊ะ-จ๊ะ	- ดิง - ทัง	- ดิง - ทัง	- โจ๊ะ-จ๊ะ

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	- ซล - ล	--- ลซ	- ล - ซม	-- ซ ซม	----	- รท - รม	- ร - ร	- ม - ซ
คำร้อง	-คน-เดิน	--- หน้า	--- นั้น	--นายแก้ว	----	-ไม่-แคล้ว	--- ทาย	--- เอย

บรรทัดที่ 6 ระนาดเอกสุมร้อง

ทางร้อง	- ซล - ล	--- ลซ	- ล - ซม	-- ซ ซม	----	-ลซ-ลท	- ซ - ล	ทล-ท-ลซ
คำร้อง	-คน-เดิน	--- หน้า	--- นั้น	--นายแก้ว	----	-ไม่-แคล้ว	--- ทาย	--- เอย
ระนาดเอก	----	ร ม ซ ล	ท ร ม ร	ท ล ซม	ร ม ซ ล	ซ ม - ร	ทุ ม ร ม	ซ ล - ซ

เที่ยวที่ 2 ท่อน 1 บรรทัดที่ 1 ระนาดเอกส่งร้อง 1 บรรทัด ความเร็วขณะขับร้องช่วงกลางเพลง

bpm = 63

ทางร้อง	----	----	----	----	- ร - ร	--- รซ	-- ม ม	-- ม ซร
คำร้อง	----	----	----	----	-คน-เดิน	--- หลัง	-- ระวัง	--- รู่
ระนาดเอก	----	--- ซ	ซ ซ ซ ซ	- ซ - ซ	- ล - ล	--- ทุ	ร ม ซ ร	ม ซ - ม

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ทุ ม - ซ ร	- ม - ซ	-- ล ซ	- ร - ม	- ซม - รท	- ร --	- รท - มซ	--- มซ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-นั้น-ขุน	--- ขวัญ

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	--- ซร	----	--- ซล	-- ซ ซ	--- ซม	- ร - มซ	--- ทล	--- ล
คำร้อง	----	----	--- ผู่	-- กำเนิด	----	----	--- ญก	--- ขับ

บรรทัดที่ 5

ความเร็วขณะที่เร่งขึ้นเล็กน้อยก่อนที่จะออกเพลงจึง

bpm = 72

ทางร้อง	- ท - ล	- รื - ล	- รื - -	- -ชล ชล	- - - -	- รท - ร	- - - ร	- ม - ช
คำร้อง	-พระ-โถม	- - - ฉาย	- - - -	- - หรรษา	- - - -	- รืบ - มา	- - - พลัน	- - - เอย

บรรทัดที่ 6 ระนาดเอกสวมร้อง เน้นเสียงเล็กน้อย แล้วลงแบบขาดเพื่อออกเพลงจึง

ทางร้อง	- ท - ล	- รื - ล	- รื - -	- -ชล ชล	- - - ชม	- ลช - ล	- - - ล	ทล-ท-ลช
คำร้อง	-พระ-โถม	- - - ฉาย	- - - -	- - หรรษา	- - - -	- รืบ - มา	- - - พลัน	- - - เอย
ระนาดเอก	ร ท ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ร	ม ช - ม	- ช - ล	- ทรี - ทรี	- - - ท	รื ท ล ช

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : บังคับทาง

จำนวนท่อน : 2 ท่อน

หน้าทับ : หน้าทับเขมร

ลักษณะการบรรเลง : คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 56

ความเร็วขณะขับร้องช่วงกลางเพลง bpm = 63

ความเร็วขณะที่เร่งขึ้นเล็กน้อยก่อนที่จะออกเพลงจึง bpm = 72

- การขึ้นเพลง

นักร้องขับร้องตั้งแนวขึ้นเพลงเขมรพวงด้วยความเร็วปานกลางค่อนข้างช้า กลองแขกเข้า

จังหวะในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 4

ท่อน 1 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	----	----	----	--- ทุ	--- รช	-- ม ม	-- ม ชร
คำร้อง	----	----	----	----	---เหลือบ	--- เห็น	--นางรอย	--นางริน

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	ทุม - ช ร	- ม - ช	-- ล ช	- ร - ม	- ชม - รทุ	- ร - ช	-- ร ร	--- ร
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-- มาเย็น	---เมียง
กลองแขก	----	----	----	- ดิง - ทัง	-โจ๊ะ-จ๊ะ	- ดิง - ทัง	- ดิง - ทัง	-โจ๊ะ-จ๊ะ

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 5

การเน้นเสียง

- เทียวที่ 2 ท่อน 2 บรรทัดที่ 6

การเร่งแนว

- เทียวที่ 2 ท่อน 2 บรรทัดที่ 6

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกสุมร้องในเทียวที่ 2 ท่อน 2 บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 1 เน้นเสียงและเร่งแนวขึ้นเล็กน้อย แล้วลงจบแบบขาด เพื่อเตรียมออกเพลงจึงให้มีความต่อเนื่องกัน

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	- ท - ล	- รื - ล	- รื --	- -ชล ชล	----	- รทุ - ร	--- ร	- ม - ช
คำร้อง	-พระ-โถม	---ฉาย	----	- -หรรษา	----	- รืบ - มา	--- พลัน	--- เอย

บรรทัดที่ 6 ระนาดเอกสวมร้อง เน้นเสียงเล็กน้อย แล้วลงแบบขาดเพื่่ออกเพลงฉิ่ง

ทางร้อง	- ท - ล	- รี่ - ล	- รี่ - -	- -ซล ซล	- - - ซม	- ลซ - ล	- - - ล	ทล-ท-ลซ
คำร้อง	-พระ-โหม	- - -นาย	- - - -	- -หรรษา	- - - -	- รี่บ - มา	- - - พลัน	- - - ไอย
ระนาดเอก	ร ทุ ร ม	ร ม ซ ล	ท ล ซ ร	ม ซ - ม	- ซ - ล	- ทรี - ทรี	- - - ท	รี่ ท ล ซ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงฉิ่ง

ร้องเพลงเขมรพวง 2 คำ
ตอนท้ายระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อยแล้วลงแบบขาด

ปีพาทย์บรรเลงเพลงฉิ่ง
พระเพื่อนพระแพงออกมารับพระลอ
นายแก้ว นายขวัญ นางริน นางโรยหลบเข้าโรง
ตอนท้ายเน้นเสียง ทอดข้าลงเล็กน้อย

ระนาดตั้งจังหวะส่งร้องเพลงลาวแพนน้อย
ร้องเพลงลาวแพนน้อย 2 คำ

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงจิ้ง เป็นเพลงทำนองเก่า ใช้เรียบเรียงไว้ในเพลงเรื่องของปีพาทย์ ใช้ประกอบการแสดง โขนละคร นอกจากนี้ยังบรรจุเป็นเพลงร้องในบทมโหรีเรื่องอิเหนา ของเจ้าพระยาวงศาสุรศักดิ์ (แสง) เจ้าเมืองราชบุรีในรัชกาลที่ 2 ซึ่งดำเนินเรื่องตามบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ด้วย เพลงจิ้งในเพลง จิ้งชุดใหญ่ หรือจิ้งพระฉันทเข้า มีเพลงจิ้งพระฉันท จิ้งนอก จิ้งโน จิ้งกลาง จิ้งใหญ่ จิ้งเล็ก จิ้งสนาน จิ้งชั้น เดียวและรวเพลงจิ้ง (ณรงค์ชัย ปิฎกธรรพ์. 2557:177)

- คำร้อง

ไม่มี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงจิ้งเป็นเพลงที่ใช้สำหรับคั่นฉากหลังจากที่พระเพื่อนพระแพงรำติบทในเพลงเขมรพวงแล้ว เป็นเพลงที่ใช้ประกอบการเดินของพระเพื่อนพระแพงลงมารับพระลอ อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์ กลาง ๆ ที่แฝงไว้ด้วยความดีใจ สองนางออกมา รับพระลอ นายแก้วนายขวัญ นางรินนางโรย หลบเข้า โรงไป

- ทำนอง

สร้อย เทียวที่ 1

ระนาดเอกตั้งจังหวะ ซ้องวงใหญ่เข้าทำนองตั้งแต่ห้องที่ 5 ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 60

ระนาดเอก	- ร ร ร	- ม - ซ	ล ท ร มี	ร ท - ล	- ร ม ร	ทุ ร ม ซ	ร ม ซ ล	ร ท ล ซ
ซ้องวงใหญ่	----	----	----	----	-- ร ร	- ม - ซ	- ซ --	ล ล - ซ
	----	----	----	----	- ล --	- ทุ - ซ	- ซ - ล	--- ซ

เทียวที่ 2

ระนาดเอก	ซลทุ-ร มร	ทุ-ม-ฟมร	ซ-ลซม-มี	ร ดั ท ล	ร มี ร ดั	ท ล ซ ร	ม ฟ ซ ล	ร ท ล ซ
ซ้องวงใหญ่	-- ร ร	- ม - ซ	- ท - ร	- ท - ล	-- ร ร	- ม - ซ	- ซ --	ล ล - ซ
	- ล --	- ทุ - ซ	- ทุ - ร	- ทุ - ล	- ล --	- ทุ - ซ	- ซ - ล	--- ซ

วรรคที่ 1 เทียบที่ 1

ความเร็วขณะบรรเลง

bpm = 66

ระนาดเอก	ท ล ช ฟ	ช ร ม ฟ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ช ล ทุ ร	ม ช ม ร	ทุ ม ร ม	ช ล ท ช
ห้องวงใหญ่	--- ช	-- ล ท	- ล - ท	- ด - ร	- ร - ม	- ร - -	ท ท - -	ล ล - ช
	- ช - -	--- ทุ	- ล - ทุ	- ด - ร	- ร - ม	- ร - ทุ	--- ล	--- ช

เทียบที่ 2

ระนาดเอก	ล ท ด ร	ม ร ด ท	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร	ท ล ท ช	ล ช ม ร	ทุ ม ร ม	ช ท ล ช
ห้องวงใหญ่	--- ช	-- ล ท	- ล - ท	- ด - ร	- ร - ม	- ร - -	ท ท - -	ล ล - ช
	- ช - -	--- ทุ	- ล - ทุ	- ด - ร	- ร - ม	- ร - ทุ	--- ล	--- ช

สร้อย เทียบที่ 2 ระนาดเอกเน้นเสียง ทอดลงเล็กน้อย ความเร็วขณะที่เร่ก่อนที่จะทอดลงจบ

bpm = 75

ระนาดเอก	ฟ ม ร ล	ทุ ด ร ม	ช ล ท ด	ร ด ท ล	- ร - ม	ช ม ร ท	--- ล	ร ท ล ช
ห้องวงใหญ่	-- ร ร	- ม - ช	- ท - ร	- ท - ล	- ร - ม	- ร - ท	--- ล	--- ช
	- ล - -	- ทุ - ช	- ทุ - ร	- ทุ - ล	- ร - ม	- ร - ทุ	--- ล	--- ช

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : ทางพื้น

จำนวนท่อน : 1 วรรคและสร้อย

หน้าทับ : -

ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 60

ความเร็วขณะบรรเลง bpm = 66

ความเร็วขณะที่เร่ก่อนที่จะทอดลงจบ bpm = 75

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงวรรคสรว้อยนำขึ้นมา ตั้งแนวด้วยความเร็วค่อนข้างเร็ว โดยต่อเนื่องมาจากทำเพลงเขมรพวงที่เร่งความเร็วขึ้นมาเล็กน้อยและลงจบแบบขาดเพื่อให้มีความสนิสนมกัน เครื่องดำเนินทำนองอื่น ๆ เข้าทำนองตั้งแต่ห้องที่ 5

ระนาดเอก	- ร ร ร	- ม - ซ	ล ท ร มี	รื ท - ล	- ร ม ร	ทุ ร ม ซ	ร ม ซ ล	รื ท ล ซ
ห้องวงใหญ่	----	----	----	----	-- ร ร	- ม - ซ	- ซ --	ล ล - ซ
	----	----	----	----	- ล --	- ทุ - ซ	- ซ - ล	--- ซ

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- สรว้อย เทียวที่ 2

การสังเกตทำรำ

- วรรคที่ 1 เทียวที่ 2 ถึงสรว้อย รอบที่ 2 เทียวที่ 1

การเน้นเสียง

- สรว้อย รอบที่ 2 เทียวที่ 1

การทอดลงจบ

- สรว้อย รอบที่ 2 เทียวที่ 1 ตั้งแต่ห้องที่ 5

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

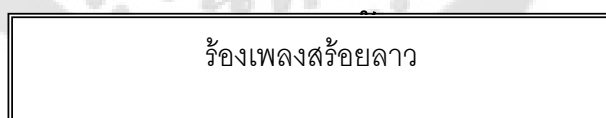
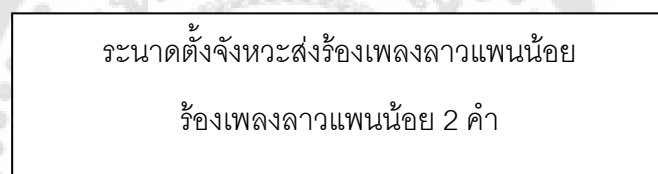
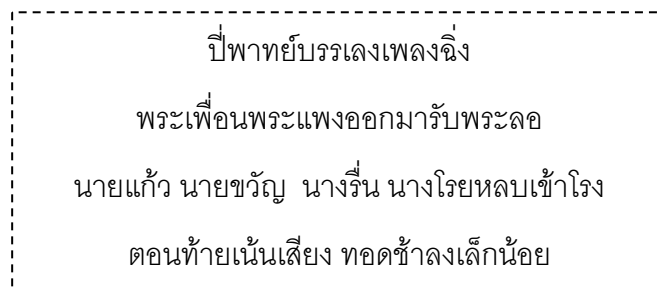
ผู้บรรเลงระนาดเอกต้องสังเกตทำรำว่าเมื่อพระเพื่อนพระแพงลงมาที่เวทีล่างแล้ว จึงเตรียมที่จะเน้นเสียงในห้องที่ 4 แล้วทอดให้ช้าลงเล็กน้อยตั้งแต่ห้องที่ 5 แต่ไม่ต้องลงจบ เพื่อเตรียมตั้งแนวเพลงลาวแพนน้อยใหม่ให้ต่อจากเพลงฉิ่ง แต่จังหวะช้ากว่า

ระนาดเอก	ฟ ม ร ล	ทุ ด ร ม	ซ ล ท ด	รื ด ท ล	- รื - มี	ซ มี รื ท	--- ล	รื ท ล ซ
ห้องวงใหญ่	-- ร ร	- ม - ซ	- ท - รื	- ท - ล	- รื - มี	- รื - ท	--- ล	--- ซ
	- ล --	- ทุ - ซ	- ทุ - ร	- ทุ - ล	- ร - ม	- ร - ทุ	--- ล	--- ซ

- ความสัมพันธ์กับการแสดง

ผู้บรรเลงระนาดเอกต้องสังเกตทำรำว่าเมื่อพระเพื่อนพระแพงลงมาที่เวทีล่างแล้วจึงเตรียมลงจบ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวแพนน้อย

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวแพนน้อย สองชั้น เป็นเพลงสำเนียงลาว ประเภทหน้าทับลาว มีทำนองและจังหวะที่สนุกสนาน ใช้ประกอบการแสดงละคร

- คำร้อง

พระเอยพระลอเจ้า
กระดองกอดน้องร่วมชีวิต

ยลสองเยาวมิตรยวน ๓ สรวลสันต์
เฝ้ารับขวัญแลล้นชื่นพระทัย

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวแพนน้อย เป็นเพลงที่แสดงความหมายถึงการที่พระลอได้พบกับพระเพื่อนพระแพง ได้ชมโฉมของพระนางทั้งสองแล้วก็เป็นที่ต้องตาต้องใจ กระดองกอดแล้วรับขวัญอย่างชื่นพระทัย อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์ที่แสดงถึงความรักความเสนหาที่พระลอมีต่อพระเพื่อนพระแพง พระลอพระเพื่อนพระแพงรำติบทตามคำร้อง จากด้านหลังเป็นฉากห้องบรรทมของพระเพื่อนพระแพง

- ทำนอง

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1 ระนาดเอกบรรเลงทำนองนำขึ้นมา 1 บรรทัด โดยใช้เทคนิคการตีที่ละมือและรัวเสียงเดียวคล้ายทำนองในเดี่ยวลาวแพน กลองแขกเข้าจังหวะห้องที่ 7 ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 50

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	--- ลท	--- ล
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- พระ	--- เอย
ระนาดเอก	----	ทุ ร ม ซ	-- ซลท	ล ท รื ซ	- ล ซ ม	ซ ร ม ซ	- ซ ล ท	คื รื ม ซ
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	- รี่ - ท	- ล - ทรี	- - ท รูลช	- ลช - ล	- ทรี - -	- ทรี - ท	- - ช ล	- ล - -
คำร้อง	-เฝ้า-รับ	---ขวัญ	--แฉล้ม	- รื่น - -	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 4

ความเร็วขณะที่เร่่งก่อนที่จะทอดลงจบ

bpm = 58

ทางร้อง	- ท - รูล	-ท-ลช-ม	--- ชีวท	- - รี่ รี่	-----	- รี่ - มี่	- - ชี มี่	-รี่ยี่-รี่ยี่
คำร้อง	-----	-----	--- ชื่น	--พระทัย	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 5 ระนาดเอกสวมร้อง ไม่ต้องทอด เตรียมขึ้นเพลงสร้อยลาวในจังหวะเท่าเดิม

ทางร้อง	- - ล ท	- รี่ - มี่	- ช - ลท	-ล-ท-ลช
คำร้อง	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	- ช ลุ ทุ	- - ร่ม	ร ช ล ท	รี่ ท ล ช

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	บังคับทาง
จำนวนท่อน	:	ท่อนเดียว
หน้าทับ	:	หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง	:	คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 50

ความเร็วขณะร้องช่วงกลางเพลง bpm = 56

ความเร็วขณะที่เร่่งก่อนที่จะทอดลงจบ bpm = 58

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงตั้งจังหวะด้วยความเร็วค่อนข้างช้า ขึ้นทำนองเพลงลาวแพนน้อยโดยใช้เทคนิคการตีที่ละมือและรัวเสียงเดียวคล้ายทำนองในเดี่ยวลาวแพน 1 บรรทัด ตั้งแต่ห้องที่ 2 ขึ้นร้องเข้าทำนองและกลองแขกเข้าจังหวะในห้องที่ 7

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	--- ลท	--- ล
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- พระ	--- เอย
ระนาดเอก	----	ทุ ร ม ซ	-- ซลท	ล ท ร ี ซ	- ล ซ ม	ซ ร ม ซ	- ซ ล ท	ด ั ร ี ม ซ
กลองแขก	----	----	----	----	----	----	--- ดิง	- ดิง - ทัง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขึ้นเพลงโดยใช้เทคนิคการตีที่ละมือและรัวเสียงเดียวคล้ายทำนองในเดี่ยวลาวแพน

- เที้ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

การขยับแนวขึ้นเล็กน้อยหลังการขึ้นเพลง

- เที้ยวที่ 1 บรรทัดที่ 2

การสวมร้อง

- เที้ยวที่ 2 บรรทัดที่ 5

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกบรรเลงสวมร้องในเที้ยวที่ 2 บรรทัดที่ 5 โดยไม่ต้องทอดช้าลง เพื่อเตรียมขึ้นเพลงสร้อยลาวในจังหวะเท่าเดิม
บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	-- ล ท	- ร ี - ม ั	- ซ - ลท	-ล-ท-ลซ
คำร้อง	----	----	----	----
ระนาดเอก	- ทุ ล ุ ทุ	-- ร ม	ร ซ ล ท	ร ี ท ล ซ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงสร้อยลาว

ร้องเพลงลาวแพนน้อย 2 คำ

ร้องเพลงสร้อยลาว 2 คำ

ปีพาทย์รับ 1 เที้ยว พระลอพระเพื่อน พระแพง เดินขึ้นนั่งเตียง
ตอนท้ายทอดข้าลงเล็กน้อย ส่งร้องเพลงลาวเสียงเทียน

ร้องเพลงลาวเสียงเทียน

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกสวมร้อง

ทางร้อง	--- รี่	--- รี่	--- ลท	- ลช - ล	- ท - รี่ล	ท-ลช-ล	-- ล ลี่	--- ลี่
คำร้อง	--- วัน	--- ทา	--- ยี่ม	- ย่อง --	----	----	-- สมอง	--- ไช
ระนาดเอก	--- รี่	รี่ รี่ รี่	มี่ รี่ ่มี่	รี่ ท รี่ ล	รี่ ท - ล	ช ม ช ล	ท ช ล ท	รี่ ท ล ช

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1 ระนาดเอกส่งร้อง

ทางร้อง	-ลท-ลช	----	--- ร	-- ร ทุ	- ม - ชร	ม-รทุ-ร	--- ช	- ร --
คำร้อง	----	----	--- เขิญ	-- เสด็จ	----	----	--- พระ	- ลอ --
ระนาดเอก	----	--- ทวี	--- มี่	รี่ รี่ รี่ รี่	----	----	----	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ช	- ลช - ร	--- ทุ	- ร --	- ม - ชร	ม-รทุ-ร	--- ชม	- ชล - ช
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- หน่อ	- ไข่ --

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกสวมร้อง ความเร็วขณะขับร้องตอนท้ายก่อนที่จะรับร้อง bpm = 60

ทางร้อง	--- รี่ท	--- รี่	--- ลช	- ลช - ล	- ท - รี่ล	ท-ลช-ล	-- ล ล	--- ล
คำร้อง	--- เข้า	--- ใน	--- แท่น	- ที่ --	----	----	-- มณี	---พราว
ระนาดเอก	--- รี่	รี่ รี่ รี่ รี่	มี่ รี่ ่มี่	รี่ ท - ล	- ท มี่ รี่	ท ล ช ม	ร ท - ม	ร ม - ช

ปี่พาทย์บรรเลงรับ 1 เที่ยว บรรทัดที่ 1 ความเร็วในขณะปี่บรรเลงรับร้อง bpm = 63

ระนาดเอก	--- ทุ	ร ร ร ร	--- ม	ร ร ร ร	ช ม ม ร	ร ทุ ทุ ร	- ทุ - ม	ร ร ร ร
ฆ้องวงใหญ่	--- ทุ	-- ร ร	--- ม	-- ร ร	- ม - ร	- ทุ - ร	- ทุ --	- ร - ร
	--- ทุ	- ล --	--- ทุ	- ล --	- ทุ - ล	- ทุ - ล	- ทุ - ล	----

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	- ซ - -	- ร - -	ม ร ด ทุ	ล ทุ ด ร	ล ทุ ร ม	ร ซ ล ท	ดํ ํ ร ํ ร ํ	ดํ ท ล ซ
ฆ้องวงใหญ่	- - - ซ	- - - ร	- - - ทุ	- ร - -	- ม - ร	- ท - ร	- - - ม	- - - ซ
	- - - ซ	- - - ล	- - - ฟ	- ล - -	- ทุ - ล	- ฟ - ล	- - - ทุ	- - - ซ

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกเน้นเสียง ทอดข้าลง ส่งร้องเพลงลาวเสียงเทียน

ความเร็วในขณะเร่งเล็กน้อยก่อนทอดลงจบ

bpm = 66

ระนาดเอก	ร ซ ล ท	ดํ ํ ร ํ ดํ	ท ล ซ ล	ซ ท - ล	- ท ํ ล	ซ ม ซ ล	ซ ํ ร ํ ท	- ล - ซ
ฆ้องวงใหญ่	- - - -	- ํ - ํ	- ม - ํ	- ท - ล	- ท - ล	- ซ - ล	- ํ - ท	- ล - ซ
	- - - ร	- - - -	- ม - ร	- ทุ - ล	- ทุ - ล	- ซ - ล	- ร - ทุ	- ล - ซ

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : ทางพื้น
 จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
 หน้าทับ : หน้าทับลาว
 ลักษณะการบรรเลง : คลอร้อง , รับร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 56
 ความเร็วขณะขับร้องตอนท้ายก่อนที่จะรับร้อง bpm = 60
 ความเร็วในขณะที่บรรเลงรับร้อง bpm = 63
 ความเร็วในขณะเร่งเล็กน้อยก่อนทอดลงจบ bpm = 66

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงทำนองตอนต้นของเพลงสร้อยลาวเน้นเสียงเล็กน้อยส่งร้อง 1 บรรทัด กลอง
แขกประกอบจังหวะหน้าทับลาวต่อเนื่องมาจากเพลงลาวแพนน้อย ชั้บร้องเข้าทำนองในห้องที่ 7

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	--- ม	- ช - ร
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- สอง	--- เอย
ระนาดเอก	--- ทุ	ร ร ร ร	--- ม	ร ร ร ร	ช ม - ร	- ทุ - ร	ร ช ล ท	ดํ รั - รั

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การเน้นเสียง

- บรรเลงรับร้อง บรรทัดที่ 3

การรับร้อง

- รับร้อง 1 เที้ยว หลังจากชั้บร้อง 2 เที้ยว

การสังเกตท่ารำ

- บรรเลง 1 เที้ยว จนตัวละครนั่งเตี้ยจึงทอดลงส่งร้องเพลงลาวเสียงเทียน

การทอดลงจบ

- บรรเลงรับร้อง บรรทัดที่ 3

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ปีพาทย์บรรเลงรับร้องเพลงสร้อยลาวไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งพระลอ พระเพื่อน พระแพง ขึ้นไปนั่ง
เตี้ยเรียบร้อยแล้ว จึงเน้นเสียงในบรรทัดที่ 3 และทอดข้าลงส่งร้องเพลงลาวเสียงเทียนตั้งแต่ห้องที่ 5
บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกเน้นเสียง ทอดข้าลง ส่งร้องเพลงลาวเสียงเทียน

ระนาดเอก	ร ช ล ท	ดํ มํ รั ดํ	ท ล ช ล	ช ท - ล	- ท รั ล	ช ม ช ล	ชํ มํ รั ท	- ล - ช
ห้องวงใหญ่	----	- รั - รั	- มํ - รั	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	- รั - ท	- ล - ช
	--- ร	----	- ม - ร	- ทุ - ล	- ทุ - ล	- ช - ล	- ร - ทุ	- ล - ช

- ความสัมพันธ์กับการแสดง

หลังจากที่ขับร้องจบทั้ง 2 เที้ยวแล้ว ผู้บรรเลงระนาดเอกนำบรรเลงรับร้องไปเรื่อย ๆ พร้อมกับสังเกตว่าเมื่อใดที่พระลอ พระเพื่อน พระแพง ขึ้นไปนั่งเตียงเรียบร้อย พร้อมที่จะรำตีบทในเพลงต่อไป คือเพลงลาวเสียงเทียนแล้ว จึงเน้นเสียงแล้วทอดช้าลงเล็กน้อย ส่งร้องเพลงลาวเสียงเทียน

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวเสียงเทียน

ร้องเพลงสร้อยลาว 2 คำ
 ปี่พาทย์รับ 1 เทียว พระลอพระเพื่อน พระแพง เดินขึ้นนั่งเตียง
 ตอนท้ายทอดส่งร้องเพลงลาวเสียงเทียนช้าลงเล็กน้อย

ร้องเพลงลาวเสียงเทียน ท่อน 1 2 คำ
 ตอนท้ายไม่ต้องทอดลงจบ

ปี่พาทย์บรรเลงนำเพลงลาวดำเนินทราย
 ร้องเพลงลาวดำเนินทราย

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวเสียงเทียน สองชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า สำเนียงลาว ประเภทหน้าทับลาว มีท่อนเดียว นักดนตรีไม่ทราบนามแต่งทำนองเพลงไว้โดยมิได้ตั้งชื่อเพลง ต่อมาวงการละครนำทำนองไปบรรเลงขับร้องประกอบการแสดงละครเฉพาะท่อนแรก โดยบรรจุบทร้องว่า “เจ้าสาวโคมเวียนเสียงเทียนถวาย ขอน้อมกายก้มเกล้าเข้าหา” คนทั่วไปได้ยินจึงเรียกชื่อตามเนื้อร้องว่า เพลงลาวเสียงเทียน จนเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

เมื่อ พ.ศ.2471 หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้แต่งขยายเป็นอัตราสามชั้นพร้อม เทียบเปลี่ยน พร้อมทั้งแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2476 ท่านจึง แต่งทางเปลี่ยนเพิ่มเติม โดยยังคงอัตราชั้นเดียวไว้เหมือนเดิม ส่วนบทร้องนำมาจากเรื่องพระลอ นร ลักษณ์ พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระบรมราชาเจ้า กรมพระราชวังบวรมหาศักดิพลเสพ (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. 2557:638-639)

- คำร้อง

เกลิงบัลลังก์สุวรรณรัตน์ชวัล ภายใต้เพดานร่มขาว
ห้อยพวงคำจำปาดาราพราว สองพระสาวหมอบเมียงเคียงองค์

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวเสียดเป็นเพลงที่แสดงถึงความหมายถึงการที่พระลอได้ร่วมเตียงร่วมบัลลังก์ ภายใต้เศวตฉัตรเมืองสรองโดยมีพระเพื่อนพระแพงอยู่เคียงข้าง อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์รัก พระลอ พระเพื่อนพระแพง นั่งเตียงรำตีบทตามคำร้อง ภายในฉากห้องบรรทมของพระเพื่อนพระแพง

- ทำนอง

ระนาดเอกส่งร้องเพลงลาวเสียดท่อน 1

เทียบที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 42

ทางร้อง	----	----	-- มั มั	-- รั รั	-- คั คั	คั คั-คัท	- ล - รั	-- รั รั
คำร้อง	----	----	-- เกลิง	--บัลลังก์	--สุวรรณ	ณรัตน์--	--- ชัช	--ชวาลย์
ระนาดเอก	--- ล	ช ช ช ช	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	----	-- มั มั	-- รั รั	-- คั คั	คั คั-คัท	- ล - รั	-- รั รั
คำร้อง	----	----	-- เกลิง	--บัลลังก์	--สุวรรณ	ณรัตน์--	--- ชัช	--ชวาลย์

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	--- ท	- ล ท รั	- รั - ล	ท-ลช- ชม	- - ช ม	- ร - มช	- รั - ลช	-ลรั-ลท-ลช
คำร้อง	--- ภาย	--- ได้	--- เพ	--- ดาน	----	----	--- ร่ม	- ชาว - -

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	--- ล	- ช ลท รั	- ทรั - ล	ท-ลช- ชม	- - ช ม	- ร - มช	- รั - ลช	-ลรั-ลท-ลช
คำร้อง	--- ภาย	--- ได้	--- เพ	--- ดาน	----	----	--- ร่ม	- ชาว - -

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะขับร้องช่วงกลางเพลง

bpm = 48

ทางร้อง	----	----	- รั - รั	--- รั	--- ดั	- ท - -	- ล - ทรั	--- รั
คำร้อง	----	----	-ห้อย-พวง	--- คำ	--- จำ	- ปา - -	- ดา - รา	--- พราว

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	----	- รั - รั	--- รั	--- ดั	- ท - -	- ล - ทรั	--- รั
คำร้อง	----	----	-ห้อย-พวง	--- คำ	--- จำ	- ปา - -	- ดา - รา	--- พราว

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	--- ท	-- ล ทรั	--- ช	ลท-ลช- ชม	- - ช ม	- ร - มช	- รั - ล	-ล-ท-ลช
คำร้อง	--- สอง	--พระสาว	---หมอบ	---เมียง	----	----	---เคียง	- องค์ - -

บรรทัดที่ 4 ระนาดเอกสวมร้อง เน้นเสียงเล็กน้อยเพื่อเตรียมส่งร้องเพลงลาวดำเนินทราย

ความเร็วขณะที่ก่อนจะออกเพลงลาวดำเนินทราย

bpm = 56

ทางร้อง	--- ท	-- ล ทรี	--- ซ	ลท-ลซ- ซม	-- ซ ม	- ร - มซ	- รี้ - ล	-ล-ท-ลซ
คำร้อง	--- สอง	--พระสาว	---หมอบ	---เมียง	----	----	---เคียง	- องค์ --
ระนาดเอก	รี้ ท - ล	ท ซ ล ท	--- ล	ท ล ซ ม	-- ซ ม	ร ทุ ร ม	ร ซ ล ท	รี้ ท ล ซ

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
จำนวนท่อน : 2 ท่อน (แต่ขับร้องเพียงท่อนเดียว)
หน้าทับ : หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง : คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

- ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 42
ความเร็วขณะขับร้องช่วงกลางเพลง bpm = 48
ความเร็วขณะที่ก่อนจะออกเพลงลาวดำเนินทราย bpm = 56

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงลูกเท่าในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 2 เพื่อตั้งแนวการบรรเลงให้เข้าและส่งร้องเพลงลาวเสียงเพี้ยน โดยขับร้องเข้าทำนองในห้องที่ 3

ทางร้อง	----	----	-- มี มีซี้	-- รี้ รี้	-- ดี้ ดี้	ดี้ ดี้รี้-ดี้	- ล - รี้มี	-- รี้ รี้
คำร้อง	----	----	-- เถลิง	--บัลลังก์	--สุวรรณ	ณรัตน์--	--- ซ้ำ	--ชาวาลัย
ระนาดเอก	--- ล	ซ ซ ซ ซ	----	----	----	----	----	----

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นหลังจากขึ้นเพลง

- เทียบที่ 1 บรรทัดที่ 2

การสวมร้อง

- เทียบที่ 2 บรรทัดที่ 4

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกบรรเลงสวมร้องในเทียบที่ 2 บรรทัดที่ 4 เน้นเสียงเล็กน้อยเพื่อเตรียมส่งร้องเพลง

ลาวดำเนินทราย

ทางร้อง	--- ท	-- ล ทริ	--- ช	ลท-ลช-ชม	-- ช ม	- ร - มช	- ร - ล	-ล-ท-ลช
คำร้อง	--- สอง	--พระสาว	---หมอบ	---เมียง	----	----	---เคียง	- องค์ - -
ระนาดเอก	ริ ท - ล	ท ช ล ท	--- ล	ท ล ช ม	-- ช ม	ร ทุ ร ม	ร ช ล ท	ริ ท ล ช

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวดำนินทราย

ร้องเพลงลาวเสียงเทียน
ตอนทำวระนาดเอกเสียงเล็กน้อยเพื่อเตรียมออกเพลงลาวดำนินทราย

ปีพาทย์บรรเลงเพลงลาวดำนินทราย
ร้องเพลงลาวดำนินทราย 2 คำ
ทำเพลงทอดลงจบ

ปีพาทย์บรรเลงเพลงตระนอน

เพลงลาวดำเนินทราย

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวดำเนินทราย สองชั้น ทำนองเก่า ประเภทหน้าทับสองไม้ สำเนียงลาว มี 2 ท่อน จำแนกผยงยิ่ง (จำโคม) แต่งเป็นทำนองร้องเพลงสักรา เพื่อให้ออกเสียงเหมือนกับเพลงลาวคำหอม พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ได้นำเพลงลาวดำเนินทรายทางร้องนี้ไปแต่งเป็นทำนองทางดนตรี สำหรับขับร้องในวงเครื่องสายปี่ชวา ต่อมาจึงนิยมใช้บรรเลงทั่วไป นิยมทั้งวงปี่พาทย์วงเครื่องสายและวงมโหรี ทำนองของเพลงนี้เป็นต้นเค้าให้เกิดเพลงลาวดวงเดือน

หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้นำทำนองเพลงลาวดำเนินทราย สองชั้น มาแต่งทำนองเพลงเป็นทางเปลี่ยน ทำนองทางเปลี่ยนนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งทรงพระราชนิพนธ์เพลงลาวดำเนินคอย และพระราชทานบทร้องให้วงดนตรีบรรเลงรับร้องเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ.2523 ในการบรรเลงทรงกำหนดให้บรรเลงรับเที่ยวแรกด้วยทำนองเพลงลาวดำเนินทรายทางเดิม ส่วนการรับเที่ยวกลับให้ใช้ทำนองทางเปลี่ยนของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2503 นายพุ่ม บาปุยะวาทย์ ได้นำทำนองเพลงลาวดำเนินทรายทางพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) มาแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา สำหรับทางร้องและบทร้องในอัตราสามชั้นและชั้นเดียว นายจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ แต่ง

นายเตื่อน พาทยกุล แต่งเป็นทางเปลี่ยนสำหรับใช้บรรเลงเป็นทำนองเที่ยวกลับ นอกจากนี้ยังปรากฏว่า มีนักดนตรีนำทำนองเพลงลาวดำเนินทรายไปแต่งเป็นสำเนียงภาษาต่าง ๆ หลายสำเนียง ภาษา (ถนงค์ชัย ปิฎกฤษต์. 2557 631)

- คำร้อง

สามกษัตริย์ ไสมนัสแย้มสรวลยวนเสนาหา สามปรีดาราเจิงบันเทิงสมร
แสนสุตรัก รักน้องสองบังอร สองจะอ่อน น้อ สองจะอ่อนอ่อนคลอ จ้อ
จำนรรจ์ ใ้พระทองของสองยุพราช พระแสนสุตสาวทสองสาวสวรรค์ ได้ขึ้นได้
ชมภิรมย์ขวัญ บุญเพรงหากสมสมเอย

พระเชยโฉม พระโลมวรรณุช สองนางเอย แสนรักสาว สองสาว
สวยสุด เอ๊ะ สวยยอดมนุษย์ หยุดลม บ่ หยุดรักเอย

พระเพื่อนไต้หวันไหว้วายสลา พระลอสรวล พระแพงชวน ขึ้นชู้ หยิบพลู
 ป้อนพระเซยปรางนางแนบแอบกำกร จุ่มพิตสมร น้อ จุ่มพิตสมรเมาสวาท
 ไม่คลาดคลอ ไอ้อกใครในพิภพ ออกเอยไม่ลบพระลอแล้ว เสียวสรวนรำนจิต
 เซยชิดพระน้องแก้ว เป็นตายไม่แคล้ววงศ์เอย
 โฉมสองฟ้า ขึ้นหล้าฤาจาจาง สองสาวเอย ถึงสูญดิน สูญดินสิ้น
 ฟ้า เอ๊ะ ความรักสองรา ไฉนรู้ชาสร้างเอย

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวดำเนินทรายเป็นเพลงที่แสดงความหมายถึงการเกี่ยวพาราสีของพระลอที่มีต่อพระ
 เพื่อนพระแพง มีการหยอกล้อต่อกระซิกกันอย่างน่ารักใคร่ อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์รักใคร่ เสน่หา
 พระลอ พระเพื่อน พระแพง นิ่งเดียวรำตีบทตามคำร้องภายในฉากห้องบรรทม

- ทำนอง

ปีพาทย์ตั้งจังหวะต่อเนื่องมาจากเพลงลาวเสียดเทียน ชับร้องเข้าจังหวะ บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 7

เที่ยวที่ 1 ท่อน 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการบรรเลงขึ้นเพลง

bpm = 60

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	----	ซ ล ซ ม	- ร - ทุ	-- ร ทุ	ล ทุ ล ทุ	ล ทุ ร ม	ร ทุ ร ม
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ล ซ ม	- ร - ทุ	-- ร ทุ	-- ล ทุ	- ร - ม	-- ร ม
	----	----	- ล ทุ ทุ	- ล - ทุ	----	ล ทุ --	- ล --	ร ทุ - ทุ

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	--- มั่ง	-- ร ทุ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- สาม	-- กษัตริย์
ระนาดเอก	----	ล ทุ ร ม	ร ม ซ ล	ท ซ - ล	--- ท	ล ล ล ล	ร ม ร ทุ	ซ ล ท ร
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ร ม	- ซ - ล	ซ ท - ล	----	----	- ม ร ทุ	- ล - ร
	----	ร ทุ --	- ซ - ล	ซ ทุ ล ทุ	----	----	- ม ร ทุ	- ม - ร

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	----	-ล รื ล ท	--- ลท	-ช - ช	-ล - ชม	-ร - ม	--ช ม	-ร - ร
คำร้อง	----	-โสมนัส	--- แยม	---สรวล	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	-ร - ม	--ช ม	-ร - ร	--ล ทุ	-ร - ม	--ท ล	-ท - ท
คำร้อง	----	----	----	----	----	---ยวน	--เสน	---หา

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- รื	---ช	---ล	ทล รื ท-ท	----	----	-รื - ท	-ล ท รื
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-สาม-ปรี	---ดา

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	----	-ช - ล	-ทล - ช	-ม - ช	---ช	--ลช ร	--ล ล	---ล ล รื
คำร้อง	----	----	---ร่า	---เริง	----	----	--บันเทิง	--สมร

ท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 1 ระนาดเอกบรรเลงนำ ชับร้องตาม

ทางร้อง	-ลท-ลช	----	-ล ช ม	-ร ม ช	----	----	-ร - ทุ	---ร
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-แสน- สุด	---รัก
ระนาดเอก	-ล ช ม	ช ร ม ช	----	----	ร ม ร ทุ	ช ล ทุ ร	----	----

บรรทัดที่ 8

ทางร้อง	----	----	----	----	--- รท	-- ม ร	- มช- มช	- ช ร รท
คำร้อง	----	----	----	----	--- ไร่	--พระทอง	-ของ-สอง	- ยู่พราศ

บรรทัดที่ 9

ทางร้อง	- ร - มช	- ร ร ร	-มช-มช	ร - ร มช	ร - ช ช	-- ช ลท	-- ร ี ท	- ทรี - -
คำร้อง	--พระ แสน	-สุดสวาท	-สอง-สาว	--สวรรค์	-- ได้ขึ้น	-- ได้ชม	-- ภิรมย์	-ขวัญ - -

บรรทัดที่ 10

ทางร้อง	- ท - ท	- ล - ทรี	--- ล	ทลช-มช	----	----	- ลท - ล	-ทลช-ช
คำร้อง	-บุญ-เพวง	-หาก-สรว	--- สม	--- เอย	----	----	-พระ-เขย	--- โฉม

บรรทัดที่ 11

ทางร้อง	--- ร	- ร ี ท - ท	--- ท	-- ท ร ี ล	----	----	- ชล -ชม	- ช - ลท
คำร้อง	----	-พระ-โลม	--- ว	-- ร ี ช	----	----	-สอง-นาง	--- เอย

บรรทัดที่ 12

ทางร้อง	-- ร ี ล	ท ช - -	- ทรี - ล	- ท - ช	--- ด	- ทรี - ทรี	--- ท	- ร ี - ช
คำร้อง	----	----	-แสน-รัก	--- สาว	----	-สอง-สาว	--- สวย	--- สุด

บรรทัดที่ 13

ทางร้อง	ล - - ร	----	- ทรี - ร ี ช	-- ท ร ี ท	- ล - ท	-- ล ล	- ท - ล	ท - - มช
คำร้อง	--- ไร่	----	-สวย-ยอด	--มนุษย์	-หยุด-ลม	-- บ่หยุด	--- รัก	--- เอย

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	----	- ช - ล	- ทล - ช	- ม - ชล	ชม - ช	- ล ช ร	- ช - ล	--- ลช
คำร้อง	----	----	--- ขึ้น	--- ขึ้น	----	----	-หยิบ-พลู	--- ป้อน

ท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 1 ระนาดเอกบรรเลงนำ ชับร้องตาม

ทางร้อง	-ลท-ลช	----	- ล ช ม	- ร ม ช	----	----	- ร - ทุ	- ลทุ - ร
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-พระ-เชย	---ปราง
ระนาดเอก	- ล ช ม	ช ร ม ช	----	----	ร ม ร ทุ	ช ล ทุ ร	----	----

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ม - ชร -	----	--- ม	--- ชร	--- ทุม	----	- ทุ - ร	--- ร
คำร้อง	----	----	-- นาง	--- แสบ	----	----	-แอบ-กำ	--- กร
ระนาดเอก	- ล ช ม	ช ร ม ช	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	- ม - ร ทุ	----	- ร - ม	-- ร รช	--- รม	----	- ท - ร	-- ท ร
คำร้อง	----	----	-จุม-พิต	-- สมร	--- น้อย	----	-จุม-พิต	-- สมร

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	--- ท	ล ช - ล	----	----	- ช - ล	-- ช ลท	ร - - ลท	ช - ช ม
คำร้อง	----	----	----	----	-จุม-พิต	-- สมร	--- เว่า	-- สวาท

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	--- มช	ลช - ร	- ทุ - ร	ทุ รม - ม	--- รทุ	- ร - ม	--- ม	-- ม ช
คำร้อง	----	--- ไม่	---คลาด	--- คลอ	--- ใ้	-อก-ใคร	--- ใน	-- พิกพ

บรรทัดที่ 7

ทางร้อง	--- ม	----	-- ช ม	- ร - ร	----	----	ม ร ช ม	- รทุ - รม
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 8

ทางร้อง	----	----	----	----	- รทุ - ทุ	--- ร	--- ร	- ร มร -
คำร้อง	----	----	----	----	-ใ้-อก	--- ใคร	--- ใน	- พิกพ -

บรรทัดที่ 9

ทางร้อง	- ทุ - มช	-- รทุ ม	-- ม ร	- รม --	- ทุ - รช	- ลช - ทุ	- ทุ - ร	- ร ร รช
คำร้อง	-อก-เอ้ย	-- ไม่ลบ	--พระลอ	- แล้ว --	-เสีย-ชาน	-ร้าน-จิต	-ไชย-ชิต	-พระน้อง แก้ว

บรรทัดที่ 10

ทางร้อง	- ทุ - ทุ	-- ล ทุ	- ทุ - ล	-ทุลช-มช	----	----	-ทุ-ชล	- ช - ช
คำร้อง	-เป็น-ตาย	--ไม่แคล้ว	--- องค์	--- เอย	----	----	-โคม-ส่อง	--- ฟ้า

บรรทัดที่ 11

ทางร้อง	ล ชม --	-ลช-ลช	--- ล	--- ล	----	----	-ชล-ชล	ชม-ช- ลท
คำร้อง	----	-ขึ้น-หล้า	--- ฤ	--- จาง	----	----	-สอง-สาว	--- เอย

บรรทัดที่ 12

ความเร็วขณะก่อนที่จะทอดลงจบ

bpm = 66

ทางร้อง	-- รื ล	ท ช --	- ทรี - ล	- ทลช- ช	----	- ทรี - ท	--- ท	-ลช-ลท
คำร้อง	----	----	-ถึง-สูญ	--- ดิน	----	-สูญ-ดิน	--- ลีน	--- ฟ้า

บรรทัดที่ 13 ระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อยแล้วทอดซ้ำลงจบ

ทางร้อง	ล -- รื	----	- ท - รื	- ทรี - ท	ท ทรี - รื	- ท - ท	--- ช	-ชลท-มช
คำร้อง	--- เอ๊ะ	----	-ความรัก	-สอง-วา	ไฉน - รู้	--- ซา	---สร้าง	--- เอย
ระนาดเอก	--- ทรี	----	- ท - ล	รื ท ท ท	- ท - ล	รื ท ท ท	รื ม รื ท	- ล - ช

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : กิ่งบังคับทาง
 จำนวนท่อน : 2 ท่อน
 หน้าทับ : หน้าทับลาว
 ลักษณะการบรรเลง : ดนตรีบรรเลงนำ , คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการบรรเลงขึ้นเพลง bpm = 60
 ความเร็วขณะขับร้องช่วงกลางเพลง bpm = 63
 ความเร็วขณะก่อนที่จะทอดลงจบ bpm = 66

- การขึ้นเพลง

ปีพาทย์บรรเลงนำเพลงลาวดำเนินทรายต่อเนื่องมาจากเพลงลาวเสียงเทียน หลังจากที่ขับร้องเข้าทำนองในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 7 แล้ว ปีพาทย์เบาเสียงลง

ท่อน 1 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	----	ซ ล ซ ม	- ร - ทุ	-- ร ทุ	ลู ซ ล ทุ	ลู ทุ ร ม	ร ทุ ร ม
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ล ซ ม	- ร - ทุ	-- ร ทุ	-- ล ทุ	- ร - ม	-- ร ม
	----	----	- ลู ซ ทุ	- ล - ทุ	----	ลู ซ --	- ลู --	ร ทุ - ทุ

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	--- มั่ง	-- ร ทุ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- สาม	-- กษัตริย์
ระนาดเอก	----	ลู ทุ ร ม	ร ม ซ ล	ทุ ซ - ล	--- ทุ	ล ล ล ล	ร ม ร ทุ	ซ ล ทุ ร
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ร ม	- ซ - ล	ทุ ทุ - ล	----	----	- ม ร ทุ	- ล - ร
	----	ร ทุ --	- ซ - ลู	ลู ทุ ล ล	----	----	- ม ร ทุ	- ม - ร

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การสอดร้อง

- ท่อน 2 บรรทัดที่ 1 และ 2 ของทุกเที่ยว

การเน้นเสียง

- เที่ยวที่ 2 ท่อน 2 บรรทัดที่ 13

การทอดลงจบ

- เที่ยวที่ 2 ท่อน 2 บรรทัดที่ 13 ตั้งแต่ห้องที่ 5

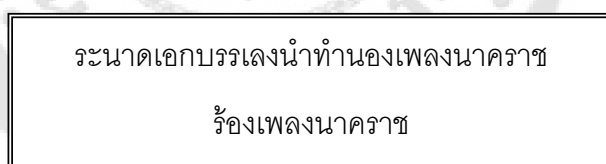
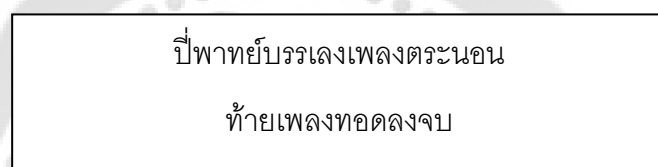
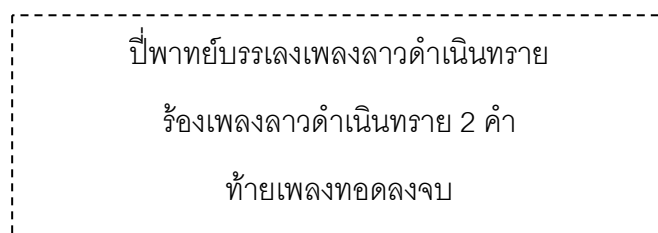
- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกบรรเลงสวมร้องในเที่ยวที่ 2 ท่อน 2 บรรทัดที่ 13 เน้นเสียงเล็กน้อยตั้งแต่ห้องที่ 3

แล้วทอดซ้ำลงจบในห้องที่ 7

ทางร้อง	ล -- ร	----	- ทุ - ร	- ทุ - ทุ	ทุ ทุ - ร	- ทุ - ทุ	--- ซ	-ซลท-มซ
คำร้อง	--- เอื้อ	----	-ความรัก	-สอง-รา	ไฉน - รู้	--- ซา	---สร้าง	--- เอย
ระนาดเอก	--- ทุ	----	- ทุ - ล	ร ทุ ทุ ทุ	- ทุ - ล	ร ทุ ทุ ทุ	ร ม ร ทุ	- ล - ซ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงตระนอน

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ลู หุ ร ม	ร ช ล ท	ดํ รั ดํ ท	ดํ มํ รั ดํ	รั มํ รั ดํ	ท ล ช ม	ฟ ช ล ช	ฟ ม ร ด
ห้องวง ใหญ่	-----	- ล - ล	- ช - ล	- ท - ดํ	- - - ด	- - ร ม	- ช - ช	- ม - -
	--- ล	-----	- ช - ล	- ท - ด	- ช - -	- ด - -	--- ม	- - ร ด
ตะโพน	--- ตู๊ป	-เพลิง-เท่ง	--- ละ	-ตู๊ป-ติ่ง	--- เท่ง	- - ติ่งติ่ง	-ติ่ง-ตู๊ป	-เพลิง-เท่ง
กลองทัด	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--- ต้อม

บรรทัดที่ 4

ความเร็วขณะบรรเลง

bpm = 72

ระนาดเอก	ทุ ล ทุ ช	ลู ทุ ล ทุ	ด ร ด ทุ	ลู ทุ ด ร	ด ทุ ด ร	ด ช ล ทุ	ด ร ม ฟ	ช ฟ ม ร
ห้องวง ใหญ่	- - ร ม	- - ฟ ช	- ล - -	ช ฟ - -	- ม ช -	ม ร - -	- - ล ทุ	- - ด ร
	- ด - -	ร ม - -	ฟ - ช ฟ	- - ม ร	--- ร	- - ด ทุ	ลู ช - -	ลู ทุ - -
ตะโพน	-----	--- ติ่ง	- - ตู๊ปติ่ง	--ตู๊ปเพลิง	- - ตู๊ปติ่ง	--ตู๊ปเพลิง	--- ติ่ง	--- ตู๊ป
กลองทัด	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--- ต้อม

บรรทัดที่ 5

ระนาดเอก	ม ฟ ท ล	ฟ ม ร ล	ด ทุ ร ด	ม ร ฟ ม	ล ม ฟ ช	ร ม ฟ ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท
ห้องวง ใหญ่	- ฟ - ม	- ร - -	ด-----	- - -ร ม	- - -มฟ	- ล - -	- ล - -	ฟ-----
	-----	- ล - -	-ทุ ล - ทุ	- - ด--	- - ร--	--- ม	- ร - -	-มร - ทุ
ตะโพน	- - ตู๊ปติ่ง	--ตู๊ปเพลิง	--- ละ	--- ตู๊ป	-ติ่ง-ตู๊ป	--ตู๊ปเพลิง	--ตู๊ปเพลิง	-ติ่ง-ตู๊ป
กลองทัด	-----	-----	-----	-----	--- ตูม	-----	-----	--- ตูม

บรรทัดที่ 6

ระนาดเอก	ฟี่ ฟี่ มี่ ฟี่	มี่ ฟี่ รี่ มี่	รี่ มี่ ท รี่	ท รี่ ล ท	รี่ ม รี่ ท	รี่ ช ท ล	ช ร ม ฟ	ช ท ล ช
ห้องวง ใหญ่	-----	- - -ร ม	- ฟ - -	ฟ-----	- ร - ช	- - ล ท	- รี่ - ท	- ล - ช
	- ล - ทุ	- - ด--	-----	-มร - ทุ	- ล - ช	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช
ตะโพน	--- ติ่ง	-ละ-ตู๊ป	-ติ่ง-ตู๊ป	--ตู๊ปเพลิง	--ตู๊ปเพลิง	-ติ่ง-ตู๊ป	--ตู๊ปเพลิง	-ติ่ง-ตู๊ป
กลองทัด	-----	-----	--- ต้อม	-----	-----	--- ต้อม	-----	--- ต้อม

บรรทัดที่ 7

ระนาดเอก	ร ทุ ม ร	ทุ ร ม ช	ล ท ด รั	ม รั ด ทุ	ล ฟ ท ล	ฟ ม ร ทุ	ล ช ล ทุ	ล ทุ ร ม
ฆ้องวงใหญ่	----	- ช - ช	-- ล ท	- ล - ท	- ฟ - ม	- ร --	ด----	-- -ร ม
	--- ช	-----	--- ทุ	- ล - ทุ	-----	- ล --	- ทุ ล - ทุ	-- ด--
ตะโพน	--- ดิง	- ถะ-ตุ๊	- ดิง-ตุ๊	-- ตุ๊เพลิง	-- ตุ๊เพลิง	- ดิง-ตุ๊	--- ดิง	- ถะ-ตุ๊
กลองทัด	----	-----	--- ตูม	-----	-----	--- ตูม	-----	-----

บรรทัดที่ 8 ระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อยแล้วทอดลงจบ ความเร็วขณะที่เร่ก่อนที่จะทอดลงจบ

bpm = 80

ระนาดเอก	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	ด รั ม รั	ด ทุ ล ช	ล ทุ ร ม	- ช - ล	ท ล รั ท	- ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ช	-- ล ท	- รั - ท	- ล - ช	--- -ร ม	- ช --	- ล - ล	--- ช
	- ล - ช	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช	-- ด--	- ช - ล	-----	--- ช
ตะโพน	- ดิง-ตุ๊	-- ตุ๊เพลิง	-- ตุ๊เพลิง	- ดิง-ตุ๊	-- ตุ๊เพลิง	- ดิง-ตุ๊	-- ตุ๊เพลิง	- ดิง-ตุ๊
กลองทัด	--- ต้อม	-----	-----	--- ต้อม	-----	--- ต้อม	-----	--- ต้อม

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : ทางพื้น
- จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
- หน้าทับ : หน้าทับเฉพาะ (ตะโพน-กลองทัด)
- ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีอย่างเดียว

- ความเร็วในการบรรเลง

- ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 56
- ความเร็วขณะบรรเลง bpm = 72
- ความเร็วขณะที่เร่ก่อนที่จะทอดลงจบ bpm = 80

- การขึ้นเพลง

เป่าพาทย์ขึ้นเพลงพร้อมกันทั้งวง ระนาดเอกเป็นผู้นำตั้งแนวด้วยความเร็วปานกลางค่อนข้างช้า ตะโพนเข้าจังหวะในห้องที่ 5 กลองทัดเข้าจังหวะในห้องที่ 8

ระนาดเอก	----	----	----	----	- ท - รี่	- ท - ล	- ซ - ฟ	- ม - ร
ฆ้องวงใหญ่	----	----	----	----	- ท - รี่	- ท - ล	- ซ - ฟ	- ม - ร
	----	----	----	----	- ท - ร	- ท - ล	- ซ - ฟ	- ท - ล
ตะโพน	----	----	----	----	--- ดิง	--- ถะ	--- ตู้บ	- ดิง-ตู้บ
กลองทัด	----	----	----	----	----	----	----	--- ต้อม

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นหลังจากขึ้นเพลง

- บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 5 ถึง 8

การเน้นเสียง

- บรรทัดที่ 8

การทอดลงจบ

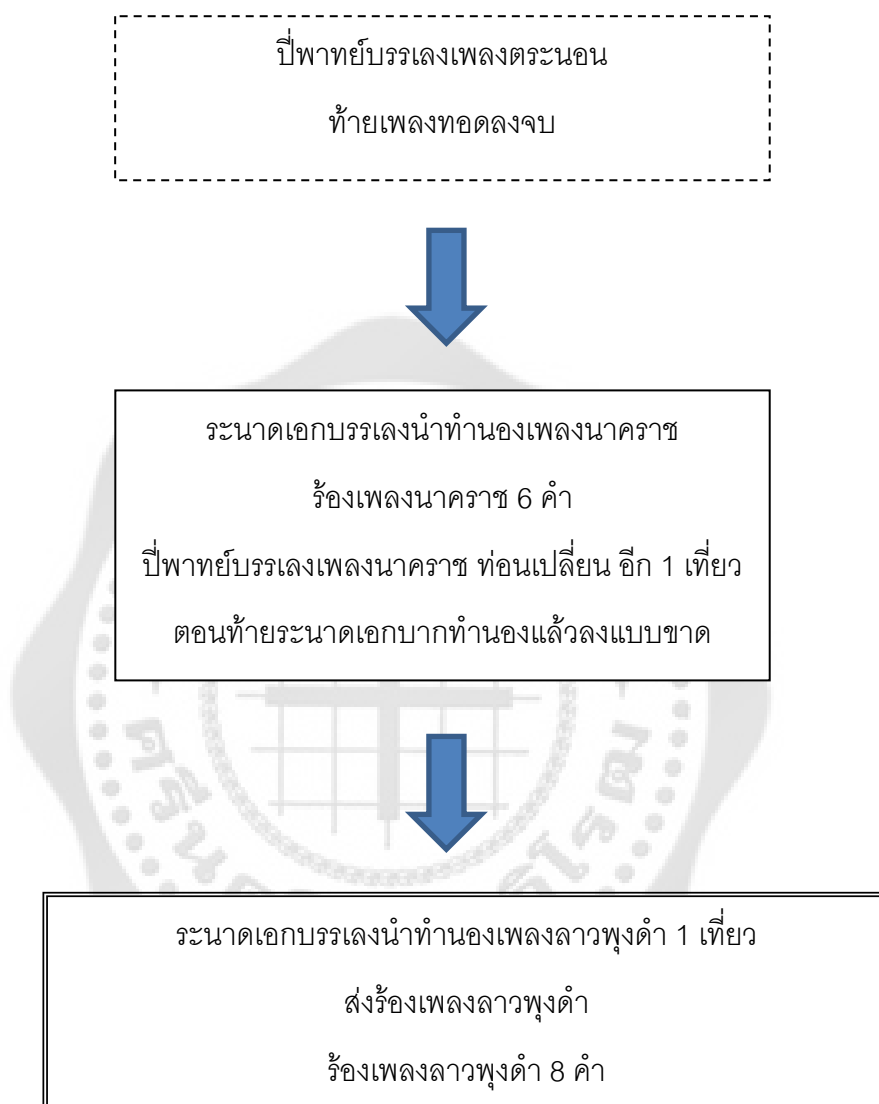
- บรรทัดที่ 8 ตั้งแต่ห้องที่ 5 ถึง 8

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกบรรเลงเน้นเสียงเล็กน้อยในบรรทัดที่ 8 ตั้งแต่ห้องที่ 5 แล้วทอดช้าลงจบเพื่อเตรียมให้นักร้องตั้งจังหวะในการร้องเพลงนาคราชเป็นลำดับต่อไป

ระนาดเอก	ฟ ม ร ม	ฟ ซ ล ท	ด รี่ มี่ รี่	ด ท ล ซ	ล ท ร ม	- ซ - ล	ท ล รี่ ท	- ล - ซ
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ซ	- - ล ท	- รี่ - ท	- ล - ซ	- - - ร ม	- ซ - -	- ล - ล	- - - ซ
	- ล - ซ	- - - ท	- ร - ท	- ล - ซ	- - ด - -	- ซ - ล	- - - -	- - - ซ
ตะโพน	- ดิง-ตู้บ	--ตู้บเพลิง	--ตู้บเพลิง	- ดิง-ตู้บ	--ตู้บเพลิง	- ดิง-ตู้บ	--ตู้บเพลิง	- ดิง-ตู้บ
กลองทัด	- - - ต้อม	- - - -	- - - -	- - - ต้อม	- - - -	- - - ต้อม	- - - -	- - - ต้อม

แผนภูมิการบรรเลงเพลงนาคราช

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงนาคราช ชั้นเดียว เป็นเพลงทำนองเก่าอยู่ในตอนท้ายของเพลงเรื่องสินวล เป็นเพลงท่อนเดียว ประเภทหน้าทับปรบไ้ มี 8 จังหวะ ส่วนทางร้องมี 4 จังหวะ ใช้ในการแสดงละครในบทโกรธหรือบทที่ต้องการกิริยาแรงร้อน เพลงนี้มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปอีก เช่น เพลงนาคราชแผลงฤทธิ์ นาคราชแผ่พังพาน นาคราชพนัษ ไล่เดือนจกจวก ฯลฯ

ในช่วงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) นำเพลงนาคราชชั้นเดียว มาแต่งขยายเป็นอัตราสองชั้น เรียกชื่อเพลงว่า นาคราชแผ่พังพาน ต่อมาใน พ.ศ.2490 ท่านจึงได้แต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น เรียบเรียงเป็นเพลงเถา เพลงนี้เรียกชื่ออื่น ๆ อีกคือนาคราชแผ่ลงฤทธิ เถา ได้พระจันทร์ เถา ฯลฯ (ถนอมชัย ปิณฑโกศล. 2557: 348)

- คำร้อง

บัดนั้น	สาวสุรางค์นางกำนัลเฒ่าแก่
เห็นอาการจอมขวัญผันแปร	ต่างคอยแต่เลือกสอดดอดมอง
สงสัยใยไม่เสด็จออก	พี่เลี้ยงบอกแต่ประจวบอยู่ในห้อง
ดูทีวิปริตผิดทำนอง	มีแต่สองแม่เจ้าเข้าข้างใน
สะกิดกันซุบซิบกระหึบตา	ลอบนินทาสืบสวนป่วนกันใหญ่
คนหนึ่งเห็นเนื้อเต้นครุ่นในใจ	โจษกันไปปาวปาวจนชาวดัง

- ความหมายและอารมณ์

เพลงนาคราชเป็นเพลงที่แสดงถึงความหมายถึงฝูงนางกำนัลที่เห็นความผิดปกติของพระเพื่อนพระแพง สงสัยว่าทำไมจึงไม่เสด็จออกจากห้อง นางรื่นนางโรยแต่เพียงว่าพระเพื่อนพระแพงทรงประจวบอยู่ในห้อง จึงชวนกันลอบสืบความจนรู้ว่าพระลอลอบเข้ามาในห้องบรรทมของพระเพื่อนพระแพง แล้วบอกต่อ ๆ กันไปจนรู้ทั่วไปทั้งวัง อารมณ์เพลงเป็นอารมณ์โกรธ แต่ในที่นี้ด้วยคำร้อง วิธีการบรรเลงคลอร้องของระนาดเอกและการแสดงของฝูงนางกำนัล ทำให้อารมณ์ของเพลงกลับกลายเป็นอารมณ์สนุกสนาน ครึกครื้น นางกำนัลออกรำตีบทตามคำร้องข้างเวที บริเวณหน้าทางออกโรง ทำให้เสมือนหนึ่งว่าแอบดูพระลอล พระเพื่อนและพระแพงที่อยู่ภายในห้องบรรทม

- ทำนอง

ระนาดเอกบรรเลงทำนองนำเพลงนาคราช ขับร้องเพลงนาคราช ตะโพนเข้าจังหวะห้องที่ 7
เทียวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 76

ทางร้อง	----	----	--- ล	- ท --	- ซ - ล	ท-ลซ-ม	--- ร	- ฟม --
คำร้อง	----	----	--- บัด	- เอย --	----	----	--- บัด	- นั้น --
ระนาดเอก	--- ร	ท ท ท ท	- ท ร ล	- ท --	ร ม ซ ล	ท ล ซ ม	ฟ ม ร ท	- ร - ม
ตะโพน	----	----	----	----	----	----	-พลึง-ปะ	-ตุบ-พลึง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ซล	-- ซ ซ	--- ซ	- ซ ซ -	- ซ - ล	ท-ลซ-ม	--- มร	- ร - ม
คำร้อง	--- สาว	-- สุรางค์	--- นาง	- กำเนิด	----	----	--- เจ้า	- แก่ --
ระนาดเอก	ร ม ซ ล	ซ ม - ร	ทุ ม ร ม	ซ ล - ล	ล ท ร ม	ร ซ ม ร	ท ม ร ด	ท ล ซ ม
ตะโพน	--- พลิ้ง	- ป๊ะ --	- พลิ้ง-ป๊ะ	- ตูบ-พลิ้ง	--- พลิ้ง	- ป๊ะ --	- พลิ้ง-ป๊ะ	- ตูบ-พลิ้ง

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ทรี	-- ท ท	--- ท	- ทรี --	- ซ - ล	ท-ลซ-ม	--- พล	- ม --
คำร้อง	--- เห็น	-- อาการ	--- จอม	- ขวัญ	----	----	--- ผัน	- แปร --
ระนาดเอก	- ม ร ท	- ท ท ท	ซ ม ร ท	- ท ท ท	----	----	----	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- ม - ซ	--- ม	--- ซม	- ม --	- ซ - ล	ท-ลซ-ม	--- ร	- ม --
คำร้อง	-ต่าง-คอย	--- แต่	--- เลือก	- สอด --	----	----	--- ดอด	- มอง --
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ทรี	--- ทรี	--- ล	-ลซ-ลท	- ซ - ล	ท-ลซ-ม	-- ม ร	- ร - ม
คำร้อง	--- สง	--- สัย	--- ไย	- ไม่ --	----	----	-- เสด็จ	- ออก --
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	----	----	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	-ซม-ซล	- ซ - ม	--- ม	- ซ ซ -	- ซ - ล	ท-ลซ-ม	--- ร	ม มร - ม
คำร้อง	-พี่-เลี้ยง	--- บอก	--- แต่	-ประจวบ	----	----	--- อยู่	-ในห้อง--
ระนาดเอก	----	----	----	----	----	ม ร ท ล	ท ล ซ ร	- ม --

เที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้องช่วงกลางเพลง

bpm = 82

ทางร้อง	--- ท	--- ท	--- รี่	ท ลท --	- ซ - ล	ท-ลซ-ม	--- ร	- ม ม -
คำร้อง	--- ดู	--- ที่	--- วิ	ปรีต --	----	----	--- ผิด	-ทำนอง-
ระนาดเอก	- มี่ รี่ ท	รี่ ท - ม	ซ ม ร ม	ซ ล ซ ท	- ล ซ ม	ซ ม --	- ทุ - ร	- ม --

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ซ	-- ม ซล	--- ซม	- ซม --	- ซ - ล	ท-ลซ-ม	- มร - มร	- ม --
คำร้อง	--- มี	--แต่สอง	--- แม่	- เจ้า --	----	----	-เข้า-ข้าง	- ใน --
ระนาดเอก	ร ทุ - ทุ	ทุ ทุ - ร	ม ซ - ซ	ซ ซ --	ซ มี่ รี่ ท	มี่ รี่ ท ล	ท ล ซ ร	ม ล ซ ม

เที่ยวที่ 5 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-- ท ล	--- ท	--- รี่	- รี่ท --	- ซ - ล	ท-ลซ-ม	-- ม ร	- ม --
คำร้อง	-- สะกิด	--- กัน	--- ซุป	- ซิป --	----	----	--กระ หียบ	- ตา --
ระนาดเอก	- มี่ รี่ ท	- มี่ รี่ ท	- ล ซ ม	- มี่ รี่ ท	- มี่ รี่ ท	- มี่ รี่ ท	ล - ซ ม	- ล ซ ม

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ซม	-- ซ ซ	--- ม	- ซดี --	- ซ - ล	ท-ลซ-ม	- ร - ม	- ร - ม
คำร้อง	--- ลอบ	-- นินทา	--- สืบ	- สวน --	----	----	-ป่วน-กัน	-ใหญ่--
ระนาดเอก	- ทุ ร ม	ร ม ทุ ร	- ม ซ ล	ซ ล ม ซ	ล ท รี่ มี่	ท รี่ รี่ รี่	ท ล ซ ร	ซ ม --

เทียวกี่ 6 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-- ท ลท	--- ทริ	--- ริท	- ช - ลท	- ช - ล	ท-ลช-ม	- มร --	- ม ม -
คำร้อง	--คนหนึ่ง	--- เห็น	--- เนื่อ	- เต็น --	----	----	- ครุ่น --	- ในใจ -
ระนาดเอก	ร ทุ - ทุ	ทุ ทุ - ลุ	ช ทุ - ทุ	ทุ ทุ --	ริ ท - ท	ท ท - ล	ช ม - ม	ม ม --

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ม	-- ช ช	--- ช	- ช --	- ช - ล	ท-ลช-ม	- ม - ร	--- ม
คำร้อง	--- โฉษ	-- กันไป	--- ปาว	- ปาว --	----	----	-จน-ขาว	--- ดัง
ระนาดเอก	ล ทุ ร ม	ร ทุ --	ล ทุ ร ม	ร - ช -	ล ท ม ริ	ท ล ช ม	ฟ ม ร ทุ	ร ม --

ปีพาทย์บรรเลงรับ ท่อนเปลี่ยน 1 เทียว

บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะที่บรรเลงรับร้อง

bpm = 88

ระนาดเอก	ริ ม ริ ท	ริ ท --	----	----	ท ล ช ม	ช ม --	----	----
ฆ้องวงใหญ่	----	----	- ริ --	- ริ - ริ	----	----	- ช --	- ช - ช
	----	----	- ช --	- ล - ท	----	----	- ทุ --	- ร - ม

บรรทัดที่ 2 ระนาดเอกเน้นเสียงตั้งแต่ห้องที่ 5 แล้วลงจบแบบขาด

ระนาดเอก	ร ทุ --	ม ร --	ช ม ล ช	----	ท ล ช ล	ท ม --	ร ช ล ท	ริ ช - ม
ฆ้องวงใหญ่	-- ร -	-- ม -	-- ช -	-- ล -	-- ท ล	- ล ท -	ช ล ท -	- ม ม ม
	--- ทุ	--- ร	--- ม	--- ช	----	ช -- ม	--- ม	- ทุ ทุ ทุ

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	ทางพื้น
จำนวนท่อน	:	ท่อนเดียว
หน้าทับ	:	หน้าทับปรบไก่ (ตะโพน)
ลักษณะการบรรเลง	:	คลอร้อง , รับร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง	bpm = 76
ความเร็วขณะร้องช่วงกลางเพลง	bpm = 82
ความเร็วขณะที่บรรเลงรับร้อง	bpm = 88

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกตั้งจังหวะบรรเลงขึ้นทำนองเพลงนาคราช ชับร้องเข้าทำนองในห้องที่ 3 แล้วระนาดเอกจึงเบาเสียงลง ตะโพนเข้าจังหวะในห้องที่ 7

ทางร้อง	----	----	---ล	-ท--	-ช-ล	ท-ลช-ม	---ร	-ฟม--
คำร้อง	----	----	---บัด	-เอย--	----	----	---บัด	-นั้น--
ระนาดเอก	---ริ	ทททท	-ทริล	-ท--	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ฟ ม ร ทุ	-ร-ม
ตะโพน	----	----	----	----	----	----	-พลึง-ปะ	-ตุบ-พลึง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวหลังจากขึ้นเพลง

- เที้ยวที่ 1 บรรทัดที่ 2

การคลอร้อง

- บรรเลงคลอร้องตลอดทั้งเพลง

การรับร้อง

- รับร้องเที้ยวเปลี่ยน 1 เที้ยว

การสังเกตท่ารำ

- รับร้องเที้ยวเปลี่ยน 1 เที้ยว

การเน้นเสียง

- รับร้องเที่ยวเปลี่ยน บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 5

การบากทำนองตอนท้าย

- รับร้องเที่ยวเปลี่ยน บรรทัดที่ 2 ตั้งแต่ห้องที่ 5

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

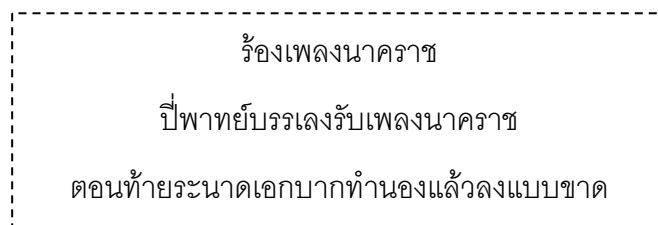
ปีพาทย์บรรเลงรับร้องท่อนเปลี่ยนเพลงนาคราช 1 เทียว ผู้บรรเลงระนาดเอกต้องสังเกตทำนองว่าเมื่อนางก้านัลทั้งหมดเข้าโรง และทำวพิชัยพิฆณูกรจะออกโรงแล้วจึงเน้นเสียงและบากทำนองในห้องที่ 5 แล้วลงจบแบบขาด

ระนาดเอก	ร ทุ - -	ม ร - -	ซ ม ล ซ	- - - -	ท ล ซ ล	ท ม - -	ร ซ ล ท	ริ ซ - มี
ฆ้องวงใหญ่	- - ร -	- - ม -	- - ซ -	- - ล -	- - ท ล	- ล ท -	ซ ล ท -	- ม ม ม
	- - - ทุ	- - - ร	- - - ม	- - - ซ	- - - -	ซ - - ม	- - - ม	- ทุ ทุ ทุ

- ความสัมพันธ์กับการแสดง

นางก้านัลจะรำทำท่าซุบซิบอยู่ข้างเวทีและเป็นช่วงเดียวกับทำวพิชัยพิฆณูกรจะรำออกโรงในตอนที่ปีพาทย์บรรเลงรับร้องท่อนเปลี่ยนเพลงนาคราช ผู้บรรเลงระนาดเอกจะต้องสังเกตว่าเมื่อนางก้านัลทั้งหมดเข้าโรงและทำวพิชัยพิฆณูกรจะออกโรงแล้ว จึงบรรเลงเน้นเสียงแล้วหาทางบากทำนองในห้องสุดท้ายของวรรคเพลงเพื่อลงจบแบบขาดและบรรเลงเพลงลาวพุงดำ

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลาวพุงดำ

ปี่พาทย์บรรเลงทำนองเพลงลาวพุงดำนำ 1 เที้ยว
 ร้องเพลงลาวพุง 8 คำ ทำเพลงทอดช้าลงเล็กน้อย ตั้งจังหวะ
 ส่งร้องเพลงลำปางใหญ่

ร้องเพลงลำปางใหญ่

เพลงลาวพุงดำ

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวพุงดำ สองชั้น เป็นเพลงลำเนียงลาว ประเภทหน้าทับลาว ใช้ประกอบการแสดงละคร เช่น ละครเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพลายเพชรพลายบัวออกศึก กรมศิลป์ากรปรับปรุงเมื่อ พ.ศ.2486 เป็นต้น(ณรงค์ชัย ปิฎกวิทย์. 2557: 633)

- คำร้อง

เมื่อนั้น	ท้าวพิชัยพิษณุกรร้อนคลัง
ทราบข่าวพระลอเข้ามาวัง	บังอาจทำลำพังอหังการ
กริ้วโกรธพิโรธตั้งไฟฟ้า	เสด็จมามองดูอยู่นอกมาน
เห็นพระลอคลอสองนางคราญ	งามปานนารายณ์ก็หายเคือง
ชะรอยบุญเขาสร้างแต่ปางบรรพ์	เทพสรรค์ภิเษกสวัสดิ์อุบัติเนื่อง
เป็นเกียรติยศปรากฏเฉลิมเมือง	งามประเทืองถูกอารมณ์สมปอง
พระทองพระปรีดีทวีนก	สมศักดิ์สกุลหงส์วงศ์เมืองสรวง
ฤทธิ์ปราโมทย์โปรดดูพระคู่ครอง	เลยยืมย่องเยี่ยมแก่งลำแดงอินทรี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลาวพุงดำเป็นเพลงที่แสดงถึงความหมายถึงท้าวพิชัยพิษณุกรที่ทรงพิโรธมากเมื่อทราบว่าพระลอลักลอบเข้ามาในวัง จึงเสด็จมาที่ห้องบรรทมของพระเพื่อนพระแพงด้วยพระองค์เอง ครั้นเมื่อเสด็จมาทอดพระเนตรเห็นพระลอนั้นรูปร่างงามราวกับพระนารายณ์ก็ทรงคลายพิโรธ ด้วยคิดว่าคงเป็นบุพเพสันนิวาสของทั้งสามคนมาแต่ชาติปางก่อน ทรงยินดียิ่งนักที่จะได้ร่วมวงศ์พงศ์กับกษัตริย์แห่งเมืองแมนสรวงและโปรดที่จะดูและสนทนากับพระลอ จึงแก่งแสดงพระองค์ให้ทั้งสามพระองค์เห็น อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์ที่โกรธในช่วงแรก แต่ผ่อนคลายลงและกลายเป็นรักและเมตตาในช่วงหลัง ท้าวพิชัยพิษณุกรรำดีปบทตามคำร้องอยู่ที่ข้างเวที ใกล้กับทางออกโรง เสมือนว่าแอบดูพระลอ พระเพื่อน พระแพงที่อยู่ภายในห้องบรรทม

- ทำนอง

ปี่พาทย์บรรเลงนำ 1 เที้ยว ระนาดเอกบรรเลงขึ้นเพลงตั้งจังหวะต่อเนื่องจากทำนองเพลงนาคราช

ฆ้องวงใหญ่เข้าทำนองห้องที่ 6 กลองแขกเข้าจังหวะห้องที่ 6

บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 80

ระนาดเอก	- ล ช ม	- ร - ช	-- ท ล	ช ล - ท	----	- ล - ร	- ล - ท	----
ฆ้องวงใหญ่	----	----	----	----	----	- ล - ร	- ล - ท	----
	----	----	----	----	----	- ล - ร	- ล - ท	----
กลองทัด	----	----	----	----	----	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 2

ความเร็วขณะบรรเลงดนตรีนำก่อนที่จะส่งร้อง

bpm = 84

ระนาดเอก	ล ท ร ม	ร ม ช ล	ท ม ร ด	ท ล ช ม	ล ท ร ท	----	ช ล ท ล	----
ฆ้องวงใหญ่	-- ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	----	-- ร ท	----	-- ท ล
	-- ค--	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	----	ล ท --	----	ช ล --
กลองทัด	- ดิง - ใจะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง	- ดิง - ใจะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกเน้นเสียงและทอดช้าลงส่งร้องตั้งแต่ห้องที่ 5

ระนาดเอก	ม ช ล ช	----	ร ม ช ม	----	ล ท ร ม	- ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ล ช	----	-- ช ม	-- ร ม	- ช - ล	- ร - ท	- ล - ช
	----	ม ช --	----	ร ม --	- ท --	- ช - ล	- ร - ท	- ล - ช

ร้องเพลงลาวพุงดำ 8 คำ

เที้ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้องเพลง

bpm = 69

ทางร้อง	----	----	--- ร ช	--- ท	----	--- ร ช	- ล ท - ท	- ท --
คำร้อง	----	----	--- เมื่อ	--- เคย	----	--- เมื่อ	--- นั้น	----
ระนาดเอก	- ล ช ม	- ร - ช	ท ล ช ล	ท ร - ท	- ท ท ท	ช ล ท ร	ช ม ร ท	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ลท	-- ท ล	--- ล	ช ล - ช	ล ท รื ท	----	ช ล ท ล	----
คำร้อง	--- ทำว	-- พิชัย	--- พิษ	ษณฺ-กร	----	----	----	----
ระนาดเอก	ลุ ทุ ร ม	- ม ช ล	ท รื ม รื	ท ล ช ม	----	ล ท รื ท	----	ช ล ท ล

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ม ช ล ช	----	ร ม ช ม	----	ร ทุ ร ม	- ช - ล	--- ลท	- ลช --
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- รื้อน	- คลึง --
ระนาดเอก	----	ม ช ล ช	----	ร ม ช ม	ล ทุ ร ม	- ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ชม	- ม --	--- รืท	- ท --	----	- รืช - ท	- ท --	----
คำร้อง	---ทราบ	- ชาว --	--- พระ	- ลอ --	----	- เข้า -มา	- วัง --	----
ระนาดเอก	- ล ช ม	ทุ ร ม ช	ท ล ช ล	ท รื - ท	---- ล	ช ล ท รื	ชื ม รื ท	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- ล - ช	- ล --	- ล - ทล	- ช - ช	ล ท รื ท	----	ช ล ท ล	----
คำร้อง	- บัง-อาจ	- ทำ --	----	- ลำ - พัง	----	----	----	----
ระนาดเอก	ชื ม ช รื	มื ท รื ล	ท ล ช ร	ม ช - ม	----	ล ท รื ท	----	ช ล ท ล

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ม ช ล ช	----	ร ม ช ม	----	ร ทุ ร ม	- ช - ล	-- ล ล รื	-ล-ท-ลช
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-- อ หัง	- การ --
ระนาดเอก	----	ม ช ล ช	----	ร ม ช ม	ล ทุ ร ม	- ม ช ล	ท ล รื ท	- ล - ช

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ชม	- ม - -	- ช - รื	--- ท	--- ลช	- ท - ท	- รื - -	- ท - -
คำร้อง	--- กริ้ว	- โกรธ - -	--- พิ	--- ไร	----	- ดั่ง - ไฟ	- ฟ้า - -	----
ระนาดเอก	ท ล ช ม	ทุ ร ม ช	ท ล ช ล	ท รื - ท	----	ช ล ท รื	ช้ ม รื ท	ชลทุ ท ท

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	-- ล ช	- ล - -	--- ช	--- ช	ล ท รื ท	----	ช ล ท ล	----
คำร้อง	-- เสด็จ	- มา - -	--- มอง	--- ดู	----	----	----	----
ระนาดเอก	ทุ ทุ ทุ ทุ	ร ม ช ล	ท รื ม รื	ท ล ช ม	----	ล ท รื ท	----	ช ล ท ล

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ม ช ล ช	----	ร ม ช ม	----	ร ทุ ร ม	- ช - ล	- ช - ลช	- ลช - -
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	- อยู่-นอก	- ม่าน - -
ระนาดเอก	----	ม ช ล ช	----	ร ม ช ม	ล ทุ ร ม	- ม ช ล	ท ล รื ท	- ล - ช

เที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ชล	-- ล ช	--- ท	--- รื	--- มรื	--- ท	--- ท	----
คำร้อง	--- เห็น	-- พระลอ	--- คลอ	--- สอง	----	--- นง	---ควาญ	----
ระนาดเอก	- ล ช ม	- ร - ช	- - ท ล	ช ล - ท	----	ช ล ท รื	ช้ ม รื ท	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ล	--- ล	- ทล - ช	--- ช	ล ท รื ท	----	ช ล ท ล	----
คำร้อง	--- งาม	--- ปาน	--- นา	---รายณ์	----	----	----	----
ระนาดเอก	ล ทุ ร ม	ช ล ท รื	ม ช้ ม รื	ท ล ช ม	----	ล ท รื ท	----	ช ล ท ล

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ม ช ล ช	-----	ร ม ช ม	-----	ร ทุ ร ม	- ช - ล	- ลช - ลร	-ล-ท-ลช
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-ก็-หาย	-เคื่อง--
ระนาเดอก	-----	ม ช ล ช	-----	ร ม ช ม	ล ทุ ร ม	- ม ช ล	ท ล ร ี ท	- ล - ช

เทียวกที่ 5 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-- ช ช	- ช --	--- ทร	- ร ี ช --	-----	- ช - ท	- ท --	-----
คำร้อง	--ชะรอย	- บุญ --	--- เขา	-สร้าง--	-----	-แต่-ปาง	-บรรพ์--	-----
ระนาเดอก	- ล ช ม	ทุ ร ม ช	ท ล ช ล	ท ม ี ร ี ท	-- ท ล	ช ล ท ร ี	ช ี ม ี ร ี ท	-----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ลช	- ลร --	-- ช ม	-- ช ม	ล ท ร ี ท	-----	ช ล ท ล	-----
คำร้อง	--- เทพ	-สรวรค์--	-- ภิเชก	-- สวัสดิ์	-----	-----	-----	-----
ระนาเดอก	ล ทุ ร ม	ช ล ท ร ี	ม ี ช ม ี ร ี	ท ล ช ม	-----	ล ท ร ี ท	- ท --	ช ล ท ล

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ม ช ล ช	-----	ร ม ช ม	-----	ร ทุ ร ม	- ช - ล	- ล - ช	- ลช --
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	- อุ - บัฒ	-เนื่อง--
ระนาเดอก	- ล - ร	ม ช ล ช	- ช - ทุ	ร ม ช ม	ล ทุ ร ม	- ม ช ล	ท ล ร ี ท	- ล - ช

เทียวกที่ 6 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-- ช ม	-- ช ลช	--- ร ี ท	- ทล - ท	-----	-- ท ร ี	- ท --	-----
คำร้อง	--เป็นเกียรติ	-- ตียศ	--- ปวา	- กฏ --	-----	-- เณลิม	-เมื่อง--	-----
ระนาเดอก	ท ล ช ม	ทุ ร ม ช	ท ล ช ล	ท ร ี - ท	-----	ช ล ท ร ี	ช ี ม ี ร ี ท	-----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ล	-- ล ล	--- ชม	-- ซ ซ	ล ท รื ท	----	ซ ล ท ล	----
คำร้อง	--- งาม	--ประเทือง	--- ถุก	--อารมณ์	----	----	----	----
ระนาดเอก	ล ทุ ร ม	ซ ล ท รื	มื ฌ์ มื รื	ท ล ชม	----	ล ท รื ท	----	ซ ล ท ล

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ม ซ ล ซ	----	ร ม ซ ม	----	ร ทุ ร ม	- ซ - ล	--- ล รื	-ล-ท-ลซ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--- สม	- ปอง --
ระนาดเอก	----	ม ซ ล ซ	----	ร ม ซ ม	ร ทุ ร ม	- ม ซ ล	ท ล รื ท	- ล - ซ

เที่ยวที่ 7 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ล	- ซ --	--- รื	- ท - ท	----	-- ท ท	- รื --	- ท --
คำร้อง	--- พระ	- ทรง --	--- พระ	- ปรี - ดี	----	-- ทวี	- นัก --	----
ระนาดเอก	- ล ซ ม	- ร - ซ	-- ท ล	ซ ล - ท	----	----	----	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ล รื	- ซ ล --	-- ซ ซ	--- ซ ล	ล ท รื ท	----	ซ ล ท ล	----
คำร้อง	--- สม	- คักดี --	-- สกุ ล	--- หงส์	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	ท มื ท รื	ท มื ท รื	ท ล ชม	----	ล ท รื ท	----	ซ ล ท ล

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	ม ซ ล ซ	----	ร ม ซ ม	----	ร ทุ ร ม	- ซ - ล	- ล - ล	-ลท-ลซ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	-วงศ์-เมือง	-สรอง--
ระนาดเอก	----	ม ซ ล ซ	----	ร ม ซ ม	ล ทุ ร ม	- ม ซ ล	ท ล รื ล	รื ท ล ซ

เทียวกี่ 8 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	- ล - ซ	- ซม - ซ	--- ล	--- ท	----	- รี่ - รี่	--- ท	----
คำร้อง	-ฤทธิ์-ปราช	-โมทย์--	---โปรด	--- ดู	----	-พระ-คู่	--- ครอง	----
ระนาดเอก	ท ล ซ ม	ทุ ร ม ซ	ท ล ซ ล	ท รี่ - ท	----	ซ ล ท รี่	ซ้ ม รี่ ท	----

บรรทัดที่ 2

ความเร็วขณะร้องเพลงก่อนที่จะออกเพลงลำปางใหญ่

bpm = 72

ทางร้อง	- ล - ลท	- ลซ - ล	--- ซม	---ซม-ซ	ล ท รี่ ท	----	ซ ล ท ล	----
คำร้อง	-เลย-ยืม	- ย่อง --	---เยี่ยม	---แก้ง	----	----	----	----
ระนาดเอก	ล ทุ ร ม	ซ ล ท รี่	ม ซ้ ม รี่	ท ล ซ ม	----	ล ท รี่ ท	----	ซ ล ท ล

บรรทัดที่ 3 ระนาดเอกเน้นเสียง ทอดข้าลงตั้งแต่ห้องที่ 5 เพื่อตั้งจังหวะเพลงลำปางใหญ่

ทางร้อง	ม ซ ล ซ	----	ร ม ซ ม	----	ร ทุ ร ม	- ซ - ล	-- ล รี่ ล	--ล-ท-ลซ
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	--ลำแดง	--อินทรี
ระนาดเอก	----	ม ซ ล ซ	----	ร ม ซ ม	ล ทุ ร ม	- ม ซ ล	ท ล รี่ ท	- ล - ซ

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

- ลักษณะทำนอง : บังคับทาง
 จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
 หน้าทับ : หน้าทับลาว
 ลักษณะการบรรเลง : บรรเลงดนตรีนำ , คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

- ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 80
 ความเร็วขณะบรรเลงดนตรีนำก่อนที่จะส่งร้อง bpm = 84

ความเร็วขณะร้องเพลง

bpm = 69

ความเร็วขณะร้องเพลงก่อนที่จะออกเพลงลำปางใหญ่ bpm = 72

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกตั้งจังหวะในการบรรเลงนำขึ้นเพลงลาวพุงดำด้วยความเร็วค่อนข้างเร็ว 1 เทียว
เครื่องดำเนินทำนองอื่นเข้าทำนองตั้งแต่ห้องที่ 6 กลองแขกเข้าจังหวะตั้งแต่ห้องที่ 6 แล้วจึงเน้นเสียง
และทอดช้าลงส่งร้องในบรรทัดที่ 3 ตั้งแต่ห้องที่ 5

บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	- ล ช ม	- ร - ช	-- ท ล	ช ล - ท	----	- ล - ร	- ล - ท	----
ฆ้องวงใหญ่	----	----	----	----	----	- ล - ร	- ล - ท	----
	----	----	----	----	----	- ล - ร	- ล - ท	----
กลองทัด	----	----	----	----	----	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ล ท ร ม	ร ม ช ล	ท ม ร ด	ท ล ช ม	ล ท ร ท	----	ช ล ท ล	----
ฆ้องวงใหญ่	---ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	----	-- ร ท	----	-- ท ล
	-- ด--	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ท	----	ล ท --	----	ช ล --
กลองทัด	- ดิง - โจ๊ะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง	- ดิง - โจ๊ะ	- ดิง - ดิง	-- ดิงทั้ง	- ดิง - ทั้ง

บรรทัดที่ 3

ระนาดเอก	ม ช ล ช	----	ร ม ช ม	----	ล ท ร ม	- ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช
ฆ้องวงใหญ่	----	-- ล ช	----	-- ช ม	-- ร ม	- ช - ล	- ร - ท	- ล - ช
	----	ม ช --	----	ร ม --	- ท --	- ช - ล	- ร - ท	- ล - ช

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวขึ้นหลังจากขึ้นเพลง

- บรรเลงนำ บรรทัดที่ 2

การทอดส่งร้อง

- บรรเลงนำ บรรทัดที่ 3 ตั้งแต่ห้องที่ 5 ถึง 8

การสอดร้อง

- บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 5 ถึง บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 4 ของทุกเที่ยว

การสวมร้อง

- บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 5 ถึง 8 ของทุกเที่ยว

การเน้นเสียง

- เที่ยวที่ 8 บรรทัดที่ 3 ตั้งแต่ห้องที่ 5

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกบรรเลงเน้นเสียงในการสวมร้องเที่ยวที่ 8 และทอดซ้ำลงตั้งแต่ห้องที่ 5 เพื่อตั้ง

จังหวะเพลงลำปางใหญ่

ทางร้อง	ม ช ล ช	----	ร ม ช ม	----	ร ทุ ร ม	- ช - ล	-- ล ร ล	--ล-ล-ท-ลช
คำร้อง	----	-----	-----	-----	-----	-----	--ลำแดง	--อินทรีย์
ระนาดเอก	----	ม ช ล ช	-----	ร ม ช ม	ล ทุ ร ม	- ม ช ล	ท ล ร ี ท	- ล - ช

แผนภูมิการบรรเลงเพลงลำปางใหญ่

ร้องเพลงลาวพุง 8 คำ
ทำเพลงทอดข้าลงเล็กน้อย ตั้งจังหวะส่งร้องเพลงลำปางใหญ่

ระนาดเอกบรรเลงนำทำนองเพลงลำปางใหญ่
ร้องเพลงลำปางใหญ่ 3 คำ
ระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อย ส่งร้องเพลงล่องน่านใหญ่ด้วยความเร็วเท่าเดิม

ร้องเพลงล่องน่านใหญ่

เพลงลำปางใหญ่

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงลาวลำปางใหญ่ สองชั้น เป็นเพลงทำนองเก่า ประเภทหน้าทับลาว มี 3 ท่อน มีสำเนียง ลาวนายเฉลิม บัวทั้ง ได้นำทำนองมาแต่งขยายเป็นอัตราสามชั้น และแต่งตัดเป็นอัตราชั้นเดียว เรียบเรียงเป็นเพลงเถา เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ.2518 ทั้งทำนองดนตรีและทำนองร้อง ส่วนบทร้อง ศาสตราจารย์นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล แต่ง โดยแต่งตามความในพงศาวดารเมืองลำปาง ที่กล่าวถึงพิธีฉลองการแต่งงานของพระยาสุรสีห์ (สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท) กับเจ้าหญิงศรีอโณชา (ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. 2557: 635)

- คำร้อง

เมื่อนั้น	พระลอเลิศฟ้ารุ่งราศี
กระซิบถามพระน้องสองบุตรี	แจ้งว่าจอมธรรณิกิบังคม
ขอพระราชทานโทษโปรดเกล้า	ที่กล้าเข้าเคียดคู่สู้สม
เพราะฤทธิ์แสนเสนห์น้องอ่องอารมณ์	ทั้งอุดมราไชยศวรรย์มา
ขอฝากกายถวายชีวาตม์	แทบพระบาททรงโปรดเกศา
สุดแท้แต่พระราชพิตุลา	จะทรงพระกรุณาปรานี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงลำปางใหญ่เป็นเพลงที่แสดงความหมายถึงการที่พระลอกระซิบถามพระเพื่อนพระแพง จึ่งทราบจะทำวพิชัยพิษณุกรเสด็จมาจึงถวายบังคมและขอพระราชทานอภัยโทษที่ลักลอบเข้ามาในวัง อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์สำนึกผิด เสมือนผู้น้อยที่รู้ตัวว่าตนเองกระทำผิดแล้วถูกผู้ใหญ่จับได้ จึ่งยอมรับโทษโดยดุษฎี พระลอรำติบตามคำร้อง เมื่อถึงคำว่า “แจ้งว่าจอมธรรณิกิบังคม” จึ่งถวายบังคม แล้วลงจากเตียงมาเดินนั่งที่พื้นเบื้องหน้าทำวพิชัยพิษณุกร พระเพื่อนพระแพงตามลงมานั่งด้านหลังของพระลอ

- ทำนอง

ร้องเพลงลำปางใหญ่ 3 คำ ปี่พาทย์บรรเลงคลอทั้งเพลง

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 56

ทางร้อง	-----	-----	--- ซ	- ม - ซ	- ทริ - ล	-ท-ลซ-ล	--- ซม	--- ซล
คำร้อง	-----	-----	--- เมื่อ	--- เคย	-----	-----	--- เมื่อ	--- นั
ระนาดเอก	-----	--- ร	--- ซ	ซ ซ ซ ซ	ริ ท - ล	- ซ - ล	- ท - ซ	ซ ซ ซ ซ
ฆ้องวง ใหญ่	-----	--- ร	-----	- ซ - ซ	- ท - ล	- ซ - ล	-----	- ซ - ซ
	-----	--- ล	--- ซ	-----	- ท - ล	- ซ - ล	--- ซ	-----
กลองแขก	-ติง-โจ๊ะ	-ติง -ติง	-- ติงทั้ง	-ติง -ทั้ง	-ติง-โจ๊ะ	-ติง -ติง	-- ติงทั้ง	-ติง -ทั้ง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ซ	--- ล	- ซ -	-ซม-ซล	- ซ - ล	ท ล ซ ล	- ลซ - ล	ซ-ลท-ริ
คำร้อง	-----	--- พระ	- ลอ -	-เลิศ-ฟ้า	-----	-----	- รุ่ง - วา	--- ศี
ระนาดเอก	-----	--- ร	--- ซ	ซ ซ ซ ซ	ริ ท - ล	ซ ม ซ ล	ท ซ ล ท	ริ ม ซ - ริ
ฆ้องวง ใหญ่	-----	--- ร	-----	- ซ - ซ	- ท - ล	- ซ - ล	--- ท	--- ริ
	-----	--- ล	--- ซ	-----	- ท - ล	- ซ - ล	--- ท	--- ร

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	-- ซ ริ	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	-----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ทริ	-----	ซ ซ - ล	ท ล ซ ม	ร ท - ร
ฆ้องวงใหญ่	-----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ริ	-----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ร
	-----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ร	-----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ล

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	----	-- มั ชั	--- มัชั	--- ชั	- มัชั - มั	--- รัชั	-- ท รั
คำร้อง	----	----	--กระซิบ	--- ถาม	--- พระ	- นัอง --	--- สอง	-- บุตรี
ระนาดเอก	----	-- มรทุ	----	ล ทุ ร ม	- ช - ล	ท ล ช ม	--- รั	ชั มั รั ท
ฆ้องวงใหญ่	----	--- ทุ	----	- ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	--- ร	--- ทุ
	----	--- ฟู	----	- ล - ทุ	- ช - ล	- ช - ทุ	--- ล	--- ฟู

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	มั-รัท-รัท	-- ช ท	--- ล	ทลช-ช ช	--- ม	-ช-ลช-ร	--- รั	ลชม-ช ช
คำร้อง	--- แจ้ง	--ว่าจอม	--- ธิ	-- รณี	----	----	--- กี่	-- บัณคม
ระนาดเอก	--- ช	ร ช ล ท	ร มั รั ท	ร ท ล ช	-- ล ช	ม ช ม ร	ทุ ม ร ม	ช ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ช	-- ล ท	- รั - ท	- ล - ช	-- ช ล	-- ช -	ม ร - ร	- ม - ช
	- ล - ช	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช	- ม --	ช ม - ร	-- ทุ ล	- ทุ - ช

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	ทุ ร ม ช	-- ล ท	ชั รั ชั มั	ร ท ล ช	ร ม ช ล	ช ม - ร	ม ร ทุ ร	ช ร ม ช
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ช	-- ล ท	- รั - ท	- ล - ช	-- ช ล	-- ช -	ม ร - ร	- ม - ช
	- ล - ช	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช	- ม --	ช ม - ร	-- ทุ ล	- ทุ - ช

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะร้อง

bpm = 60

ทางร้อง	----	--- ชล	-- ช ชม	-- ช ช	- ช - ม	--- ชล	--- รัล	--- ล
คำร้อง	----	--- ขอ	--พระราชา	--ชทาน	- โทษ --	---โปรด	----	---เกล้า
ระนาดเอก	----	--- ร	--- ช	ช ช ช ช	ร ท - ล	- ช - ล	- ท - ช	ช ช ช ช
ฆ้องวงใหญ่	----	--- ร	----	- ช - ช	- ท - ล	- ช - ล	----	- ช - ช
	----	--- ล	--- ช	----	- ทุ - ล	- ช - ล	--- ช	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- ชม - ช	--- ชม	--- ชม	- ชม - -	--- ล	- ลช - -	--- ช	-ลท-รึมิ
คำร้อง	----	--- ที่	--- กล้า	- ไข่ - -	--- เคียง	- คู่ - -	--- สู้	--- สม
ระนาดเอก	----	--- ร	--- ช	ช ช ช ช	รึ ท - ล	- ช - ล	- ช ล ท	ดึ รึ - รึ
ฆ้องวงใหญ่	----	--- ร	----	- ช - ช	- ท - ล	- ช - ล	--- ท	--- รึ
	----	--- ล	--- ช	----	- ท - ล	- ช - ล	--- ท	--- ร

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	- - ชึ รึ	----	----	----	----	----	----	----
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	ช ช - ล	- ท - ล	- ช - ทริ	----	ช ช - ล	รึ ท - ล	- ช - ทริ
ฆ้องวงใหญ่	----	- ช - ล	- ท - ล	- ช - รึ	----	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ร
	----	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ร	----	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	----	- - ชึ ชึ	- ม - มชึ	- - ม รึมิ	- มชึ - ม	--- ท	- - รึ รึ
คำร้อง	----	----	-เพราะ- ฤทธิ์	--- แสน	- - เสนห์	- นื่อง - -	--- ค่อง	--อารมณ
ระนาดเอก	----	- - มรึท	----	ล ท รึ มิ	--- มชึ	--- ม	--- รึ	ชึ มิ รึ ท
ฆ้องวงใหญ่	----	--- ท	----	- ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	--- ร	--- ท
	----	--- ฟ	----	- ล - ท	- ช - ล	- ช - ท	--- ล	--- ฟ

บรรทัดที่ 5

ทางร้อง	ม-รึท-รึท	- - ท ท	--- ล	-ทลช-ช	--- ม	-ช-ลช-ร	- - ล ลรึ	--- ล
คำร้อง	--- ทิง	- - อุดม	--- รา	--- ไช	----	----	--ศวรรย์	--- มา
ระนาดเอก	----	- ช ล ท	รึ มิ รึ ท	- ล - ช	--- ม	ช ล ช ร	ท ม ร ม	ช ท ล ช
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ช	- - ล ท	- รึ - ท	- ล - ช	- - ช ล	- - ช -	ม ร - ร	- ม - ช
	- ล - ช	--- ท	- ร - ท	- ล - ช	- ม - -	ช ม - ร	- - ท ล	- ท - ช

บรรทัดที่ 6

ทางร้อง	-- ท ลช	----	----	----	----	----	----	----
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	ทุ ร ม ช	-- ล ท	ซั รื ซั ม	รื ท ล ช	ร ม ช ล	ช ม - ร	ทุ ม ร ม	ช ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ช	-- ล ท	- รื - ท	- ล - ช	-- ช ล	-- ช -	ม ร - ร	- ม - ช
	- ล - ช	---	- ร - ท	- ล - ช	- ม --	ช ม - ร	-- ท ล	- ท - ช

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	----	- ชล - ม	--- ช	----	-- ล ลร	----	- ช - ชม
คำร้อง	----	----	-ขอ-ฝาก	--- กาย	----	-- ถวาย	----	-ชี-วาทม์
ระนาดเอก	- ฟ ช ล	ช ฟ ม ร	---	ช ช ช ช	รื ท - ล	- ช - ล	รื ท ล ช	- ช - ช
ฆ้องวงใหญ่	----	---	----	- ช - ช	- ท - ล	- ช - ล	----	- ช - ช
	----	---	---	----	- ท - ล	- ช - ล	---	----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ช	--- ช	- ม --	-- ช ม	- ช - ล	- ลช --	--- ล	ช-ลท-รืม
คำร้อง	----	--- เทบ	----	--พระบาท	--- ทรวง	-โปรด--	--- เก	--- ศา
ระนาดเอก	----	---	---	ช ช ช ช	รื ท - ล	ช ม ช ล	ร ช ล ท	ด รื - รื
ฆ้องวงใหญ่	----	---	----	- ช - ช	- ท - ล	- ช - ล	---	---
	----	---	---	----	- ท - ล	- ช - ล	---	---

บรรทัดที่ 3

ทางร้อง	-- รื	----	----	----	----	----	----	----
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	----	ช ช - ล	รื ท - ล	ช ล ท รื	----	ช ช - ล	ท ล ช ม	ร ท - ร
ฆ้องวงใหญ่	----	- ช - ล	- ท - ล	- ช - รื	----	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ร
	----	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ร	----	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล

บรรทัดที่ 4

ทางร้อง	----	----	--- รีม	- มซ์ - ม	--- ร	-- มซ์ ร	--- ม	- ท ร ร
คำร้อง	----	----	--- สุด	- แท้ --	--- แต่	--พระราชา	----	-ปิตุลา
ระนาดเอก	----	-- มรทุ	----	ล ทุ ร ม	- ช - ล	ท ล ช ม	--- ร	ช ม ร ทุ
ฆ้องวงใหญ่	----	--- ทุ	----	- ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	--- ร	--- ทุ
	----	--- ฟ	----	- ล - ทุ	- ช - ล	- ช - ทุ	--- ล	--- ฟ

บรรทัดที่ 5

ความเร็วขณะร้องก่อนที่จะทอดออกเพลงล่องน่านใหญ่ bpm = 60

ทางร้อง	- ม - ร ทุ	- ท ท ร	- ท - ช	- ช ช - ท	ลช - - ม	- ช - ลช - ร	--- ริล	--- ล
คำร้อง	----	-จะทรงพระ	--- ก	- รุณา -	----	----	--- ปรา	--- นี
ระนาดเอก	--- ช	ร ช ล ท	ร ร ร รัม	ร ท ล ช	ร ม ช ล	ช ม ช ร	ทุ ม ร ม	ช ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ช	-- ล ท	- ร - ท	- ล - ช	-- ช ล	-- ช -	ม ร - ร	- ม - ช
	- ล - ช	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช	- ม --	ช ม - ร	-- ทุ ล	- ทุ - ช

บรรทัดที่ 6 ระนาดเอกเน้นเสียงเล็กน้อย ไม่ต้องทอดลงจบ ส่งร้องเพลงล่องน่านใหญ่ในความเร็วเท่าเดิม

ทางร้อง	- ท - ลช	----	----	----	----	----	----	----
คำร้อง	----	----	----	----	----	----	----	----
ระนาดเอก	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	รัม ร ทุ	ร ท ล ช	ร ม ช ล	ช ม - ร	ทุ ม ร ม	ช ล - ช
ฆ้องวงใหญ่	- ร - ช	-- ล ท	- ร - ท	- ล - ช	-- ช ล	-- ช -	ม ร - ร	- ม - ช
	- ล - ช	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช	- ม --	ช ม - ร	-- ทุ ล	- ทุ - ช

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง	:	บังคับ
จำนวนท่อน	:	ท่อนเดียว
หน้าทับ	:	หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง	:	คลอร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง	bpm = 56
ความเร็วขณะร้อง	bpm = 60
ความเร็วขณะร้องก่อนที่จะทอดออกเพลงล่องนานใหญ่	bpm = 60

- การขึ้นเพลง

ปีพาทย์ขึ้นเพลงพร้อมกันทั้งวง ต่อเนื่องมาจากเพลงลาวพุงดำ ชับร้องเข้าทำนองในห้องที่ 3

ทางร้อง	-----	-----	--- ช	- ม - ช	- ทริ - ล	-ท-ลช-ล	--- ชม	--- ชล
คำร้อง	-----	-----	--- เมื่อ	--- เอย	-----	-----	--- เมื่อ	--- ้น
ระนาดเอก	-----	--- ร	--- ช	ช ช ช ช	ริ ท - ล	- ช - ล	- ท - ช	ช ช ช ช
ฆ้องวง ใหญ่	-----	--- ร	-----	- ช - ช	- ท - ล	- ช - ล	-----	- ช - ช
	-----	--- ล	--- ช	-----	- ท - ล	- ช - ล	--- ช	-----
กลองแขก	-ติง-ใจะ	- ติง - ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง	-ติง-ใจะ	- ติง - ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การขยับแนวเล็กน้อยหลังจากขึ้นเพลง

- เที้ยวที่ 1 บรรทัดที่ 5

การสวมร้อง

- บรรทัดที่ 6 ของทุกเที้ยว

การเน้นเสียง

- เที้ยวที่ 3 บรรทัดที่ 6

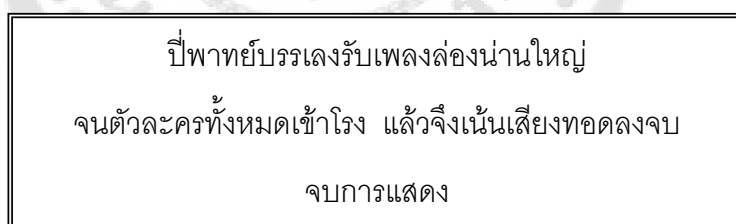
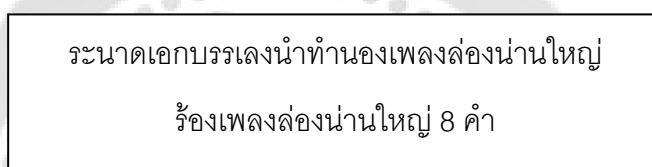
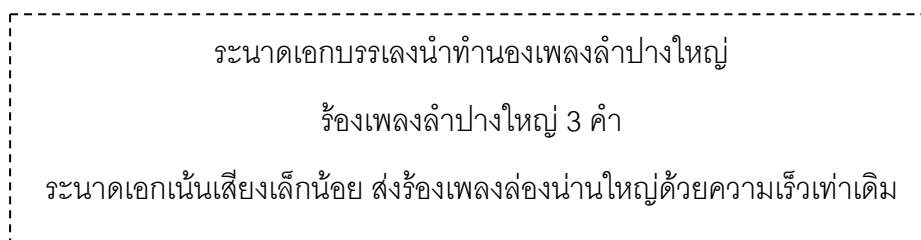
- การจับและเชื่อมต่อเพลง

ระนาดเอกเน้นเสียง ไม่ต้องทอดลงจบ ในเที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 6 ส่งร้องในความเร็วเท่าเดิม

ทางร้อง	- ท - ลช	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
คำร้อง	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
ระนาดเอก	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	รื ม รื ท	รื ท ล ช	ร ม ช ล	ช ม - ร	ทุ ม ร ม	ช ล - ช
ห้องวงใหญ่	- ร - ช	-- ล ท	- รื - ท	- ล - ช	-- ช ล	-- ช -	ม ร - ร	- ม - ช
	- ล - ช	--- ทุ	- ร - ทุ	- ล - ช	- ม - -	ช ม - ร	-- ทุ ล	- ทุ - ช

แผนภูมิการบรรเลงเพลงล่องน่านใหญ่

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดง

- ประวัติเพลง

เพลงล่องน่านใหญ่ สองชั้น เป็นเพลงทำนองหนึ่ง สำเนียงลาว (ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์.

2557: 615)

- คำร้อง

เมื่อนั้น	เจ้าแผ่นดินปิ่นสรองกรุงศรี
ชื่นชอตอบสุนทรวาทิ	ลูงนี้ไม่ถือโทษทัณฑ์
เธอก็เป็นเจ้าแคว้นกรุงแมนสรวง	ลูงไม่หวงกันน้องสองจอมขวัญ
สมศักดิ์สมสกุลเสมอกัน	สองเขตขัณฑ์จะได้เป็นไมตรี
ไพร่ฟ้าประชาชนจะพันทุกข์	เกษมสุขปรองดองสองกรุงศรี
ค้าขายไปมาสองธานี	ดังสุพรรณบัฏแผ่แผ่นเดียวกัน
ลูงจะให้โหราหาฤกษ์เอก	อภิเชกก่อนจึงไปไฉศวรชัย
พระกอดสามชัฏติยาปรีดาครัน	สรวลสันต์แล้วเสด็จจรรลี

- ความหมายและอารมณ์

เพลงล่องน่านใหญ่เป็นเพลงที่แสดงความหมายถึงการที่ท้าวพิชัยพิษณุกรมิได้ถือโทษโกรธ พระลอ เพราะพระลอเองก็เป็นถึงกษัตริย์แห่งเมืองแมนสรวง มีศักดิ์มีสกุลที่เสมอกัน ไพร่ฟ้าประชาชนของทั้งสองนครจะได้อยู่ร่วมกันโดยไมตรี ซึ่งท้าวพิชัยพิษณุกรจะทรงโปรดโหราหาฤกษ์ในการอภิเชก ก่อนแล้วจึงจะกลับเมืองแมนสรวง อารมณ์ของเพลงเป็นอารมณ์ยกโทษ ปลอดภัย ท้าวพิชัยพิษณุกรรำลึกตามคำร้องที่เวทีล่าง เมื่อถึงคำว่า “พระกอดสามชัฏติยาปรีดาครัน” จึงเข้าประคองกอดทั้งสามพระองค์แล้วจึงเดินเข้าโรง

- ทำนอง

ระนาดเอกบรรเลงนำทำนองเพลงล่องน่านใหญ่ ขับร้องเพลงล่องน่านใหญ่ กลองแขกบรรเลงหน้าทับลาวต่อเนื่องมาจากเพลงลำปางใหญ่

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วในการขึ้นเพลง

bpm = 60

ทางร้อง	-----	-----	--- ชม	- ช - -	- ร ม ร	ม ช - ม	--- รืท	- ม - รื
คำร้อง	-----	-----	--- เมื่อ	- เอย - -	-----	-----	--- เมื่อ	- นั - -
ระนาดเอก	- ช ช ช	รื ท ล ช	- ช ม ร	ทุ ร ม ช	- ร ม ร	ม ช - ม	ชั ม รื ท	ช ล ท รื
กลองแขก	-ติง-โจ๊ะ	-ติง - ติง	- - ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง	-ติง-โจ๊ะ	- ติง - ติง	- - ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- รืช	-- ล ท	--- ลท	- ทรี - -	- ช - ลท	- รื - มั	--- ช	--- ช
คำร้อง	--- เจ้า	--แผ่นดิน	--- ปีน	-สรวง--	-----	-----	--- กรุง	--- ศรี
ระนาดเอก	-----	ร ช ล ท	ล ท รื ท	ล ช ล ท	- ช ลุ ทุ	ล ทุ ร ม	ร ม ช ร	ทุ ร ม ช

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	--- ลช	-ชม-ชม	--- ม	- ชล ช -	- ร ม ร	ม ช - ม	--- รื	- รื - -
คำร้อง	-----	-ขึ้น-ขอบ	--- ตอบ	-สุนทร-	-----	-----	--- วา	- ที่ - -
ระนาดเอก	-----	รื ท ล ช	ล ช ม ร	ทุ ร ม ช	- ร ม ร	ม ช - ม	ช ม ร ทุ	ช ล ทุ ร

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ท	- รื - ท	--- รืช	- ลท - -	รื ช ล ท	- รื - มั	--- ช	- ม - ช
คำร้อง	--- ลุง	- นั - -	--- ไม่	- ถือ - -	-----	-----	--- โทษ	---ทัณฑ์
ระนาดเอก	-----	- ช ล ท	ล ท รื ท	ล ช ล ท	- ช ลุ ทุ	ล ทุ ร ม	ร ม ช ร	ทุ ร ม ช

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-----	- ช ชม ช	--- ชม	- ชล - ช	--- มั	- - ชั รื	- - ช ช	--- ช
คำร้อง	-----	-เธอก็เป็น	--- เจ้า	-แคว้น--	-----	-----	--กรุงแมน	-สรวง
ระนาดเอก	- ช ล ท	ล ช ม ช	ล ช ม ร	ทุ ร ม ช	-----	-----	-----	-----

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ล	- ท ช ทวี	--- ท	- รี่ - ท	-ลช-ลท	- ร - มช	--- รม	--- มช
คำร้อง	----	-ลุงไม่หวง	--- กัน	-น้อง --	----	--- สอง	--- จอม	--- ขวัญ
ระนาดเอก	----	- ชล ท	ล ท รี่ ท	ล ช ล ท	- ชุ ลุ ทุ	ลุ ทุ ร ม	ร ทุ - ม	ร ม - ช

เที่ยวที่ 4 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	----	- ชล - ม	--- ชล	- ช ช -	- ร ม ร	ม ช - ม	-- รี่ มี่	- รี่ --
คำร้อง	----	-สม-ศักดิ์	--- สม	- สกุล -	----	----	-- เสมอ	- กัน --
ระนาดเอก	----	รี่ ท ล ช	ล ช ม ร	ทุ ร ม ช	- ร ม ร	ม ช - ม	ช ม ร ทุ	- ลุ ทุ ร

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	- รี่ - ล	- ท - ทวี	-- ท รี่	- ลท --	-ลช-ลท	- รี่ - มี่	--- ช	--- ช
คำร้อง	-สอง-เขต	--- ชัณฑ์	-- จะได้	- เป็น --	----	----	--- ไม่	--- ตี
ระนาดเอก	ลุ ทุ ร ม	ช ท ล ช	ฟ ม ร ม	ฟ ช ล ท	- ชุ ลุ ทุ	-- ร ม	ร ม ช ร	ทุ ร ม ช

เที่ยวที่ 5 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะขับร้องเพลงช่วงกลางเพลง

bpm = 66

ทางร้อง	----	-ชม-ลท	-- ช ช	- ช --	- รี่ มี่ รี่	มี่ ชี่ - มี่	-- รี่ มี่	- มี่ - รี่
คำร้อง	----	-ไพร่-ฟ้า	-- ประชา	- ชน --	----	----	-- จะพัน	- ทุกข์ --
ระนาดเอก	----	รี่ ท ล ช	ล ช ม ร	ทุ ร ม ช	- ร ม ร	ม ช - ม	ช ม ร ทุ	ร ลุ ทุ ร

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	-- ท ทวี	--- ทล	--- ท	- ท --	-ลช-ลท	- ร - ม	- ช - ร	- ม - มช
คำร้อง	-- เกษม	--- สุข	--- ประ	- ดอง--	----	--- สอง	--- กรุง	--- ศรี
ระนาดเอก	----	ร ช ล ท	ล ท รี่ ท	ล ช ล ท	- ชุ ลุ ทุ	ลุ ทุ ร ม	ร ม ช ร	ทุ ร ม ช

เที่ยวที่ 6 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-----	- ล - ชล	---ช	-ช--	- ร ม ร	ม ช - ม	--- มัซ	- ร - ร
คำร้อง	-----	-คำ-ขาย	---ไป	-มา--	-----	-----	---สอง	-ธา-นี้
ระนาดเอก	-----	ล ท ล ช	ล ช ม ร	ทุ ร ม ช	- ร ม ร	ม ช - ม	ช ม ร ทุ	ช ล ทุ ร

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ท	-- ล ท	--- ล	- ท ท -	-ลช-ลท	- ร - ม	-- ม ช	--- ช
คำร้อง	--- ดัง	--สุพรรณ	--- ปัด	- ถพี --	-----	-----	--แผ่นเดียว	--- กัน
ระนาดเอก	-----	ร ช ล ท	ล ท ร ทุ	ล ช ล ท	ล ช ล ทุ	ล ทุ ร ม	ร ทุ - ม	ร ม - ช

เที่ยวที่ 7 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-----	- ช ช ชม	--- ชล	-ช--	- ร ม ร	มัซ - ม	-มัซ - รท	- ท - ร
คำร้อง	-----	-ลุงจะให้	--- โห	-รา--	-----	-----	-หา-ฤกษ์	- เอก --
ระนาดเอก	-----	ร ทุ ล ช	ม ช ม ร	ทุ ร ม ช	- ร ม ร	ม ช ร ม	ช ม ร ทุ	ช ล ทุ ร

บรรทัดที่ 2

ทางร้อง	--- ทล	- ท - ล	--- ล	ท ท --	-ลช-ลท	- ร - ม	---ช	- ช ชล -
คำร้อง	--- อ	- ภี - เขก	--- ก้อน	จึงไป --	-----	-----	---ไอ	ศวรวร --
ระนาดเอก	-----	- ช ล ท	ล ท ร ทุ	ล ช ล ท	- ช ล ทุ	ล ทุ ร ม	ร ม ช ร	ม ช --

เที่ยวที่ 8 บรรทัดที่ 1

ทางร้อง	-----	- ล ม ชล	--- ม	- ช ช -	--- ร	- มัซ - ร	- ช - ช	- ช --
คำร้อง	-----	-พระกอดสาม	--- ชัด	- ตียา -	-----	-----	-ปริ-ดา	- ครัน --
ระนาดเอก	- ท ล ช	-----	ม ร ม ช	-----	- ท ล ช	-- ม ร	ม ร ทุ ร	-----

บรรทัดที่ 2 ระยะเวลาเน้นเสียงเล็กน้อย แล้วปีพาทย์บรรเลงรับจนกว่าตัวละครเข้าโรง จึงทอดลงจบ

ทางร้อง	-----	- ทริ - ทริ	--- ริ	- ท ลท -	- ลช-ลท	- ริ - ม	--- ช	-- ช ช
คำร้อง	-----	- สรวล-สันต์	--- แล้ว	- เสด็จ -	-----	-----	--- จ	-- รลี
ระนาดเอก	ร ท ล ช	-- ร ช	ล ท ด ริ	-----	ริ ช ล ท	ริ ท ล ช	ล ช ม ร	ทุ ร ม ช

ปีพาทย์บรรเลงรับไปเรื่อย ๆ จนกว่าตัวละครใกล้จะเข้าโรงแล้ว ระยะเวลาจึงหาทางลงโดยเน้นเสียงเล็กน้อยแล้วทอดลงจบ

เที่ยวที่ 1 บรรทัดที่ 1

ความเร็วขณะบรรเลงรับร้อง

bpm = 69

ระนาดเอก	- ช ช ช	ริ ท ล ช	ล ช ม ร	ทุ ร ม ช	- ร ม ร	ม ช - ม	ช ม ร ทุ	ช ล ทุ ร
ห้องวงใหญ่	-----	- ท - -	- - ม ร	- ร ม ช	- - ม -	ม ช - -	ช ม - -	ร - - ร
	-----	- - ล ช	-----	ทุ - - ช	- ร - ร	- - - ม	- - ร ทุ	- ล ทุ ล

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	-----	ริ ช ล ท	ล ท ริ ท	ล ช ล ท	- ช ล ทุ	ล ทุ ร ม	ร ม ช ร	ม ช - -
ห้องวงใหญ่	-----	ท - ล ท	- - ริ -	ท - ล ท	- - ล ทุ	- - ร ม	- ม ช -	- ร ม ช
	-----	- ช - ฟ	- - - ล	- ช - -	- ช - -	ล ทุ - -	ร - - ร	ทุ - - ช

เที่ยวที่ 2 บรรทัดที่ 1

ระนาดเอก	- ท ล ช	-----	ม ร ม ช	-----	- ท ล ช	--- ร	ม ร ท ร	-----
ห้องวงใหญ่	-----	- ท - -	- - ม ร	- ร ม ช	- - ม -	ม ช - -	ช ม - -	ร - - ร
	-----	- - ล ช	-----	ทุ - - ช	- ร - ร	- - - ม	- - ร ทุ	- ล ทุ ล

บรรทัดที่ 2

ระนาดเอก	ร ช ล ท	- - ริ ล	ท ช ล ท	ล ท - -	ล ช ล ทุ	ล ทุ ร ม	ร ม ช ร	ม ช - -
ห้องวงใหญ่	-----	ท - ล ท	- - ริ -	ท - ล ท	- - ล ทุ	- - ร ม	- ม ช -	- ร ม ช
	-----	- ช - ฟ	- - - ล	- ช - -	- ช - -	ล ทุ - -	ร - - ร	ทุ - - ช

เที่ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1 ตัวละครจะเข้าโรงแล้ว ระนาดเอกจึงหาทางลงฉบับพลัน โดยเน้นเสียงบรรทัดที่ 2 แล้วทอดลงจบทันที

ระนาดเอก	ร ช ล ท	-- รื ล	ท ช ล ท	----	ล ช ล ท	- รื - มื	รื ท - มื	รื มื - ชื
ห้องวงใหญ่	----	ท - ล ท	-- รื -	ท - ล ท	-- ลุ ทุ	-- ร ม	- ม ช -	- ร ม ช
	----	- ช - ฟ	--- ล	- ช --	- ช --	ล ทุ --	ว -- ร	ทุ -- ช

เทคนิคในการบรรเลงเพลง

- โครงสร้างเพลง

ลักษณะทำนอง : กิ่งบังคับทาง
จำนวนท่อน : ท่อนเดียว
หน้าทับ : หน้าทับลาว
ลักษณะการบรรเลง : คลอร้อง , รับร้อง

- ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการขึ้นเพลง bpm = 60
ความเร็วขณะขับร้องเพลงช่วงกลางเพลง bpm = 66
ความเร็วขณะบรรเลงรับร้อง bpm = 69

- การขึ้นเพลง

ระนาดเอกบรรเลงนำทำนองเพลงล่องน่านใหญ่ ขับร้องเข้าทำนองในห้องที่ 3 กลองแขก บรรเลงหน้าทับลาวต่อเนื่องมาจากเพลงลำปางใหญ่

ทางร้อง	----	----	--- ชม	- ช --	- ร ม ร	ม ช - ม	--- รืท	- มื - รื
คำร้อง	----	----	--- เมื่อ	- เอย --	----	----	--- เมื่อ	- นั น --
ระนาดเอก	- ช ช ช	รื ท ล ช	- ช ม ร	ทุ ร ม ช	- ร ม ร	ม ช - ม	ชื มื รื ท	ช ล ท รื
กลองแขก	-ติง-โจ๊ะ	- ติง - ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง	-ติง-โจ๊ะ	- ติง - ติง	-- ติงทั้ง	- ติง - ทั้ง

- เทคนิคการบรรเลงในเพลง

การคลอร้อง

- ระนาดเอกบรรเลงคลอร้องตลอดทั้งเพลง

การรับร้อง

- บรรเลงรับร้อง 2 เที้ยว

การใช้ปฏิภาณในการหาทางลงจบ

- บรรเลงรับร้องบรรทัดที่ 2 ซ้ำ เพื่อหาทางลงจบโดยฉับพลัน

การเน้นเสียง

- สวมร้องเที้ยวที่ 8 บรรทัดที่ 2
- รับร้องเที้ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1 (บรรเลงบรรทัดที่ 2 ซ้ำ)

การทอดลงจบ

- รับร้องเที้ยวที่ 3 บรรทัดที่ 1

- การจบและเชื่อมต่อเพลง

ปีพาทย์บรรเลงรับร้องเพลงลำปางใหญ่ไปเรื่อย ๆ จนตัวละครจะเข้าโรงแล้ว ระนาดเอกจึงหาทางลงฉับพลัน โดยเน้นเสียงบรรทัดที่ 2 แล้วทอดลงจบ

ระนาดเอก	ร ช ล ท	- - รื ล	ท ช ล ท	- - - -	ล ช ล ท	- รื - มื	รื ท - มื	รื มื - ชื
ห้องวงใหญ่	- - - -	ท - ล ท	- - รื -	ท - ล ท	- - ลุ ทุ	- - ร ม	- ม ช -	- ร ม ช
	- - - -	- ช - ฟ	- - - ล	- ช - -	- ชุ - -	ลุ ทุ - -	ว - - ร	ทุ - - ช

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษา การประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาบทเพลงการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากรในการประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง
2. ศึกษาเทคนิคในการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากรในการประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษาการประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ครั้งนี้ใช้บทละครของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร เรียบเรียงบทโดย อาจารย์เสรี หวังในธรรม ซึ่งกำหนดขอบเขตตั้งแต่พระลอลาแม่จนถึงพระลอเข้าห้องพระเพื่อนพระแพง และข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้จากการบันทึกเสียงจากการแสดงจริง บรรเลงโดยสำนักการสังคีต กรมศิลปากร เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2534 ณ โรงละครแห่งชาติ ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลโดยอาจารย์บุญตา เขียนทองกุลและอาจารย์สมรัตน์ ทองแท้ กรมศิลปากร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษาการประกอบการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารวิชาการต่าง ๆ และการเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมไปถึงการสัมภาษณ์จากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยและนาฏศิลป์ เพื่อให้การศึกษาในครั้งนี้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่างๆ และสรุปผลการดำเนินการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาบทเพลงการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากรในการประกอบ การแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง

1.1 ประวัติเพลง

เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบในการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอนจากแมนสรวงสู่เมืองสรองนี้ มีทั้งสิ้น 44 เพลง ได้แก่

1. ลาวสมเด็จ	23. เสมอลาว - รั้วลาว
2. โอดลาว	24. เขมรไล่ควาย
3. ยวนเคล้า	25. ลาวชมดง
4. ลาวชมดง	26. จิ้ง
5. โอดลาว	27. เร็ว - ลา
6. ลาวเนียง	28. ล่องน่านใหญ่
7. ลงสรวงลาว	29. ลาวสวयरวย
8. ลาวแพนใหญ่	30. ลาวดำเนินทราย
9. ลาวครวญ	31. ล่องน่านเล็ก
10. สาธุการ	32. ยวนเคล้า
11. ลาวกระแซ	33. โอดลาว
12. ลาวพุงขาว	34. เขมรพวง
13. เสมอลาว - รั้วลาว	35. จิ้ง
14. ลาวจ้อย	36. แพนน้อย
15. เชิดชั้นเดียว (สั่งไก่)	37. สร้อยลาว
16. รั้ว (ไก่แก้วออก)	38. เสี่ยงเทียน
17. ลาวเจ้าชู	39. ลาวดำเนินทราย
18. เชิดจิ้ง - ร้องเชิดจิ้ง - ร้องท้ายกราวรำ	40. ตรนอน
19. กราวรำ - เชิด	41. นาคราช
20. ลาวครวญ	42. ลาวพุงดำ
21. ลาวเดินดง	43. ลำปางใหญ่
22. ลาวกระแซ	44. ล่องน่านใหญ่

ซึ่งเพลงส่วนใหญ่เป็นเพลงสำเนียงลาวที่มีคำว่า “ลาว” อยู่ในชื่อเพลงแทบทั้งสิ้น จำนวน 30 เพลง เช่น ลาวดำเนินทราย ลาวกระแซ ลาวเดินดง โอดลาว เสมอลาว เป็นต้น และเพลงที่ไม่ได้มีคำว่า “ลาว” อยู่ในชื่อนั้นแบ่งเป็นจำพวกเพลงหน้าพาทย์ ได้แก่ เพลงสาธุการ เพลงจิ้ง เพลงเข็ด เพลงกราวรำ เป็นต้น ซึ่งเป็นเพลงที่ใช้ประกอบกิริยาอาการต่าง ๆ ของตัวละคร และเพลงที่เป็นเพลงสำเนียงอื่น จำนวน 2 เพลงคือ เพลงเขมรไล่ควายและเพลงเขมรพวง ซึ่งแม้จะไม่ได้เป็นเพลงที่มีสำเนียงลาวตรงตามจุดประสงค์ของละครพันทาง แต่ก็ยังเป็นเพลงที่สื่อถึงอารมณ์ได้อย่างชัดเจน เพลงเขมรไล่ควายเป็นเพลงที่สื่ออารมณ์ถึงความตลก ความครึกครื้น ใช้ประกอบในการแสดงของมัจจุเทศก์และตายายที่เฝ้าสวน ส่วนเพลงเขมรพวงก็เป็นเพลงที่สื่อถึงอารมณ์รัก อารมณ์ดีใจที่ได้สมหวังในความรัก ใช้ประกอบในการแสดงของพระเพื่อนพระแพงที่เห็นนางร่ำนางโรยพาพระลอ นายแก้วนายขวัญสำเร็จตามที่หวังไว้

ในส่วนของประวัติเพลงนั้น เพลงหน้าพาทย์และเพลงสำเนียงลาวบางส่วนเป็นเพลงทำนองเก่า เช่น เพลงลาวสมเด็จ เพลงลาวกระแซ เป็นต้น และมีอีกบางส่วนเป็นเพลงสำเนียงลาวที่แต่งขึ้นใหม่เพื่อประกอบการแสดงละครพันทางโดยเฉพาะ เช่น เพลงลาวสยรวย เพลงยวนเกล้า ลาวชมดง เป็นต้น ซึ่งเป็นเพลงที่แต่งใหม่ด้วยอิทธิพลของละครพันทางเต็มตัว เกิดจากการที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ได้ทรงนำแบบแผนละครตะวันตกมาใช้กับละครไทย คือแบ่งฉากแสดง มีการเปลี่ยนฉากตามท้องเรื่อง ละครเรื่องแรกที่ใช้วิธีการนี้ คือละครเรื่องพระลอ จัดแสดงถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อแสดงจบเป็นที่พอพระราชหฤทัยมาก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เติม คำว่า หลวงนำหน้าชื่อคณะเป็น ละครหลวงนฤมิตร ต่อมาเจ้าจอมมารดาเขียนและหม่อมหลวงท่วนศรี วรวรรณ นำแนวความคิดเรื่องการนำเอาเรื่องพงศาวดารมาแสดง โดยปรับปรุงเครื่องแต่งกายใหม่และแต่งเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงเพิ่ม

1.2 คำร้อง

คำร้องที่ใช้ประกอบในการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ นั้น ต้นเค้าเดิมเป็นบทละครที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงพระนิพนธ์ขึ้น และภายหลังกรมศิลปากรในสมัยที่นายธนิธ อยู่โพธิ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดี ได้ฟื้นฟูละครพันทางขึ้นใหม่ โดยปรับปรุงบทละครเรื่องพระลอของเดิม ซึ่งคำร้องที่ใช้ประกอบในการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอนจากแมนสรวงสู่เมืองสรองนี้ เป็นบทที่ได้รับการเรียบเรียงบทโดยอาจารย์เสรี หวังในธรรม โดยดัดแปลงมาจากบทละครฉบับเดิมที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงพระนิพนธ์ขึ้น

1.3 ความหมายและอารมณ์

เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบในการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอนจากแมนสรวงสู่เมืองสรองนี้ ประกอบด้วยเพลงที่หลากหลายอารมณ์ซึ่งสอดคล้องไปตามบทละครที่ดำเนินไป เช่น

อารมณ์โศกเศร้า เช่น เพลงลาวสมเด็จ เพลงยวนเกล้า เพลงลาวชมดง เป็นต้น

อารมณ์รัก เช่น เพลงลาวดำเนินทราย เพลงเขมรพวง เป็นต้น

อารมณ์ตลก ครึกครื้น เช่น เพลงนาคราช

อารมณ์กลาง ๆ เช่น เพลงล่องน่านใหญ่

2. ศึกษาเทคนิคในการบรรเลงเป่าพาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากรในการประกอบ การแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง

2.1 ความเร็วในการบรรเลง

ความเร็วในการบรรเลง ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยอ้างอิงจาก www.metronomeonline.com เพื่อใช้เป็นตัวอ้างอิงความเร็วในการบรรเลง โดยมีหน่วยเป็น beat per minute (bpm) โดยแบ่งกลุ่มความเร็วในการบรรเลงออกได้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

ความเร็ว “ช้า” หมายถึง ความเร็วในการบรรเลง bpm = 40 - 46

ความเร็ว “ค่อนข้างช้า” หมายถึง ความเร็วในการบรรเลง bpm = 48 - 54

ความเร็ว “ปานกลาง” หมายถึง ความเร็วในการบรรเลง bpm = 56 - 63

ความเร็ว “ค่อนข้างเร็ว” หมายถึง ความเร็วในการบรรเลง bpm = 66 - 76

ความเร็ว “เร็ว” หมายถึง ความเร็วในการบรรเลง bpm = 80 ขึ้นไป

โดยความเร็วที่ใช้ในการบรรเลงสัมพันธ์กับกลุ่มอารมณ์เพลง คือ

1. เพลงที่แสดงอารมณ์โศกเศร้า ใช้ความเร็วในระดับ “ช้า” และ “ค่อนข้างช้า” เช่น เพลงยวนเกล้า เป็นต้น

2. เพลงที่แสดงอารมณ์ตื่นเต้น ลุ้นระทึก ใช้ความเร็วในระดับ “เร็ว” เช่น เพลงเชิดขันเดียว เป็นต้น

3. เพลงที่แสดงอารมณ์รักใคร่ เกี้ยวพาราสี ใช้ความเร็วในระดับ “ค่อนข้างช้า” และ “ปานกลาง” เช่น เพลงลาวดำเนินทราย เป็นต้น

4. เพลงที่แสดงอารมณ์ตลก ครึกครื้น สนุกสนาน ใช้ความเร็วในระดับ “ค่อนข้างเร็ว” เช่น เพลงเขมรไล่ควาย เป็นต้น

5. เพลงที่แสดงอารมณ์กลาง ๆ ใช้ความเร็วในระดับ “ค่อนข้างช้า” “ช้า” และ “ปานกลาง” เช่น เพลงลาวพุงขาว เพลงลาวจ้อย เป็นต้น

ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความหมายของคำร้องและอารมณ์ทางการแสดงด้วยว่า การแสดง ณ ขณะนั้นควรเป็นอารมณ์เช่นใด การบรรเลงดนตรี การขับร้อง ควรใช้ความเร็วในระดับใด ต้องใส่อารมณ์ไปในเสียงร้องอย่างไร เป็นสิ่งที่ผู้บรรเลงและขับร้องพึงคำนึงในการประกอบการแสดง

2.2 การขึ้นเพลง

วิธีการขึ้นเพลงในการบรรเลงประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอนจากแมนสรวงสู่เมืองสรองนี้ ผู้วิจัยสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

2.2.1 การขึ้นเพลงแบบดนตรีขึ้นเพลง

2.2.1.1 การขึ้นเพลงแบบขึ้นพร้อมกันทั้งวง โดยมากการขึ้นเพลงแบบนี้มักจะเป็นการขึ้นเพลงแบบที่บรรเลงเพลงอื่นก่อนหน้ามาแล้วจึงออกเพลงนั้น ๆ โดยต้องการความสนิทสนมเป็นที่ตั้ง เช่น ขับร้องเพลงยวนเคล้าแล้วเน้นเสียงท้ายท่อนเพื่อออกเพลงโอดลาวพร้อมกันทั้งวง เป็นต้น

2.2.1.2 การขึ้นเพลงแบบระนาดเอกนำขึ้นแล้วรับพร้อมกันหรือเครื่องดนตรีอื่นเข้าจังหวะในภายหลัง เป็นการขึ้นเพลงที่มักจะเป็นการเริ่มต้นการแสดง การขึ้นเพลงใหม่หลังจากที่ทอดลงจบเพลงก่อนหน้าไปแล้วเนื่องจากตัวละครเข้าโรงและต้องเปลี่ยนฉากการแสดง เช่น ปี่พาทย์บรรเลงรับร้องเพลงลาวกระแซะเรื่อยไปจนกระทั่งพระลอ นายแก้ว นายขวัญเข้าโรงแล้วจึงทอดลงจบเปิดม่านแล้วระนาดเอกบรรเลงนำขึ้นเพลงลาวพุงขาว ฆูเจ้าสุมิงพรายออกนั่งเตียง เป็นต้น

2.2.2 การขึ้นเพลงแบบขับร้องขึ้นเพลง เป็นการขึ้นเพลงที่ไม่ต้องใช้ปี่พาทย์บรรเลงนำเนื่องจากไม่จำเป็นต้องรอให้ตัวละครเดินออกมาหน้าฉาก และในบางกรณีต้องการเปลี่ยนอารมณ์ทางการแสดงอย่างฉับพลัน เช่น ไก่แก้วรำเพลงกรวาร์ยาเย้ยพระลอที่หลงกลแล้ววิ่งหนีเข้าโรงในเพลงเชิดชั้นเดียว แล้วจึงให้นักร้องขึ้นเพลงลาวครวญเพื่อดึงอารมณ์จากกระทึกใจมาเป็นเศร้าเสียใจในทันที เป็นต้น

2.3 เทคนิคการบรรเลงในเพลง

2.3.1 การเน้นเสียง

เทคนิคการเน้นเสียง เป็นเทคนิคที่พบได้บ่อยที่สุด เนื่องจากเป็นเทคนิคในการที่ผู้บรรเลงระนาดเอกจะเป็นผู้สั่งการ และนำพาวงให้ไปในทิศทางต่าง ๆ ที่ต้องการไม่ว่าจะเป็นเพื่อเร่งความเร็ว ทอดส่งร้อง ทอดลงจบ ชักเพลง เป็นต้น

2.3.2 การส่งร้อง

การส่งร้อง มีทั้งแบบที่ปีพาทย์บรรเลงนำมาก่อนเนื่องจากต้องการเวลาให้ตัวละครเดินมาออกโรง เช่น เพลงลาวสมเด็จที่บรรเลงนำเมื่อเริ่มการแสดง พระลอและกองทหารเดินเข้าโรงจนหยุดที่กลางเวที ระนาดเอกจึงทอดส่งร้องเพลงลาวสมเด็จ เป็นต้น หรือบรรเลงเป็นวรรคสั้น ๆ เพื่อเชื่อมรอยต่อระหว่างเพลงไม่ให้เงียบหรือมีช่องว่างมากเกินไปนัก เนื่องจากยังไม่ถึงจังหวะที่จะร้องหรือทำนองเพลงนั้นมี “ลูกท่า” และคำร้องที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “บัดนั้น” “เมื่อนั้น” เช่น เพลงเขมรพวง เพลงยวนเกล้า เป็นต้น

2.3.3 การสวมร้อง

การบรรเลงสวมร้อง คือ การบรรเลงดนตรีรับช่วงท้ายของการขับร้อง มักเริ่มที่วรรคท้ายคือ ๔ ห้องสุดท้าย หรือบางครั้งก็เข้าสวมร้องทั้งบรรทัด โดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการให้เกิดความสนิทสนมระหว่างการขับร้องและการบรรเลงดนตรี และในบางครั้งเพื่อให้ดนตรีเร่งความเร็วขึ้นชักนำไปยังเพลงต่อไปที่ต้องการความเร็วมากกว่า เป็นต้น

2.3.4 การรับร้อง

การบรรเลงรับร้อง มีจุดประสงค์เพื่อให้การบรรเลงดนตรีคั่นเวลาให้ตัวละครได้เข้าโรงออกโรงหรือเปลี่ยนฉากการแสดง เช่น ปีพาทย์บรรเลงรับร้องเพลงล่องน่านเล็ก เพื่อให้นางริน นางโรย พระลอ นายแก้ว นายขวัญ เข้าโรงเพื่อเปลี่ยนฉากเป็นห้องบรรทมของพระเพื่อนพระแพง เป็นต้น

2.3.5 การคลอร้อง

การคลอร้อง เป็นการให้ระนาดเอกบรรเลงทำนองเพลงไปพร้อมกับในขณะที่นักร้องขับร้องอยู่ ส่วนหนึ่งเพื่อจุดประสงค์ในการให้นักร้องได้เกาะเสียงร้องไม่ให้เพี้ยน แต่ในบางเพลง การคลอร้องจะช่วยเสริมอารมณ์ของเพลงให้มีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น เช่น การคลอร้องของระนาดเอกในเพลงเขมรไล่ควาย ที่ใช้ลูกเล่นในการหยอกล้อกับทำนองร้องได้อย่างน่าสนุกสนาน

แต่ในปัจจุบันการบรรเลงมักใช้ซออุบลบรรเลงคลอร้อง เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงทุ้มนุ่มนวล และพยายามให้ใกล้เคียงกับทำนองร้องมากที่สุด เพื่อให้แนบเนียนกับเสียงร้องและไม่ดังจนเกินไป

2.3.6 การสอดร้อง

การสอดร้อง เป็นเทคนิคที่ใช้สำหรับเพลงที่มีล้อยตามหรือล้อยขัด ซึ่งโดยปกติการบรรเลงดนตรีจะแบ่งประเภทเครื่องนำ เครื่องตาม แต่ในการขับร้องจะใช้การบรรเลงดนตรีแทนการบรรเลงทำนองตามหรือทำนองขัด เช่น การบรรเลงสอดร้องในเพลงลาวดำเนินทราย เพลงลาวเดินดง เพลงลาวพุงดำ เป็นต้น

2.3.7 การขยับแนว

การขยับแนว เป็นการเร่งลดความเร็วเพื่อให้การบรรเลง/ขับร้องเพลงมีความกระชับมากยิ่งขึ้น โดยมากการขยับแนวขึ้นมักจะเกิดขึ้น ๒ กรณี คือ จะเกิดหลังจากที่ขึ้นเพลงและการบรรเลงขับร้องเพื่อให้การบรรเลงหรือการขับร้องไม่ยืดเยื้อจนเกินไป

นอกจากนี้ยังมีการขยับแนวลงด้วยในบางกรณีด้วย เช่น ระยะเวลาเอกบรรเลงส่งร้องมาเร็วเกินไป นักร้องจึงร้องขยับแนวให้ช้าลงเพื่อให้เหมาะสมแก่ตัวละคร

2.3.8 การสังเกตท่ารำ

ผู้ที่บรรเลงประกอบการแสดงทุกประเภทจะต้องทักษะในการสังเกตท่ารำ เนื่องจาก การบรรเลงเพลงหรือขับร้องบางเพลง ต้องให้มีความพอดีกับกระบวนท่าที่ตัวละครจะรำ ทั้งจะเข้าโรง ออกโรงหรือแม้กระทั่งการส่งร้อง ลงจบ ทั้งนี้เพื่อให้ตัวละครต้องยืนคอยนานจนเกินไปและทำให้การแสดงยืดเยื้อโดยมากมักจะเป็นหน้าที่หลักของผู้ที่บรรเลงระนาดเอกและเครื่องหนัง เช่น การสังเกตท่ารำสอดสร้อยมาลาแล้วหมุนตัวหนึ่งรอบในเพลงเสมอลาวและตัดทอนทำนองให้พอดีกับที่ตัวละครจะ “รำยัก” หรือการสังเกตท่ารำเพื่อเตรียมลงจบเพลงสาธุการ เป็นต้น

2.3.9 การใช้ปฏิภาณในการดัดแปลงทำนอง

ผู้ที่รับหน้าที่ในการบรรเลงระนาดเอก จำเป็นจะต้องมีทักษะในการใช้ปฏิภาณในการดัดแปลงทำนอง เนื่องจากในการแสดงจริงไม่สามารถกำหนดได้ว่าจะต้องบรรเลงมาถึงวรรคนี้อี้อีกกี่ครั้ง รวมไปถึงอาจเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือการชักซ้อม และนอกจากนั้นการดัดแปลงทำนองยังหมายรวมถึงการบอกทำนองตอนท้ายเพื่อบอกเป็นสัญญาณให้กับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ด้วยว่าจะเปลี่ยนเพลง ส่งร้อง หรือว่าทอดลงจบด้วย เช่น การที่ระนาดเอกบรรเลงเพลงฉิ่งโดยใช้วิธีการบรรเลงแบบเต้นและเน้นเสียงเพื่อส่งสัญญาณกับเครื่องดนตรีอื่นว่า “ไม่ต้องกลับเต้น” และ “กำลังจะชักพาไปเพลงอื่น” เป็นต้น

2.4 การจบเพลงและเชื่อมต่อเพลง

การจบเพลงและเชื่อมต่อเพลง เป็นอีกหัวใจหนึ่งของการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดง เพราะจะเป็นตัวทำให้การแสดง “ลื่นไหล” และไม่สะดุดอารมณ์ โดยการจบเพลงสามารถแบ่งเป็นประเด็นย่อย ๆ ได้ดังนี้

2.4.1 การลงจบแบบทอดช้าลง

การลงจบแบบทอดช้าลง เป็นการลงจบที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ตั้งจังหวะในเพลงใหม่ที่ต้องช้าลงกว่าเพลงก่อนหน้าโดยให้แยกขาดออกจากกัน หรือต้องเปลี่ยนฉากการแสดง

2.4.2 การลงจบแบบขาด

การลงจบแบบขาด เป็นการลงจบที่ไม่ต้องทอดซ้ำลงจบ แต่เป็นการลงแบบห้วน ๆ เพื่อต้องการตั้งจังหวะในเพลงที่ยังต้องการให้มีความต่อเนื่องกันอยู่ ก่อนการลงจบแบบขาด วรรคใด ๆ เดิมมักจะเน้นเสียงและ/หรือปากทำนองทำยาววรรคเป็นสัญญาณเสมอ

2.4.3 การลงจบแบบเชื่อมต่อ

การลงจบแบบเชื่อมต่อ เป็นการลงจบที่ต้องการเชื่อมต่อเพลงสองเพลงที่บรรเลงให้สนิทสนมราวกับว่าเป็นเพลงเดียวกัน บรรเลงต่อเนื่องกันไปโดยไม่ต้องเน้นเสียงหรือปากทำนองใด ๆ เพื่อให้การแสดงความราบรื่นไปโดยตลอด

อภิปรายผล

การบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงเป็นทักษะการบรรเลงดนตรีที่ละเอียดอ่อน มีขั้นตอนการบรรเลงที่ซับซ้อน ต่างจากการบรรเลงดนตรีธรรมดาเนื่องด้วยต้องเกี่ยวข้องกับการแสดงโดยตลอด ผู้บรรเลงประกอบการแสดงโดยเฉพาะระนาดเอกและเครื่องหนึ่งควรต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่แสดงเป็นอย่างไรดี ต้องศึกษาวิธีการบรรเลงให้ถี่ถ้วน ซักถามและซักซ้อมกับผู้แสดงจนเข้าใจกระจ่างแจ้ง ฟังคำนึงถึงการแสดงเป็นที่ตั้งเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับที่อาจารย์มนตรี ตราโมท (2540: 3) ได้กล่าวไว้ว่า “การบรรเลงประกอบการแสดงมหรสพต่าง ๆ นั้นนอกจากเราจะใช้เครื่องบรรเลงให้ถูกต้องแล้ว เรายังทำไปตามความพอใจมิได้ จะต้องคำนึงถึงการแสดงที่ประกอบกันด้วย การบรรเลงประกอบชิ้นละครก็ดี ในเวลาการทำเพลงหน้าพาทย์ก็ต้องคอยระวังจังหวะให้พอเหมาะแก่ตัวรำ อย่าให้ช้านักหรือเร็วนัก ทั้งจะต้องรู้ทำรำอยู่บ้างเมื่อเวลาตัวรำจะเปลี่ยนจะได้เปลี่ยนไปตามได้ทันท่วงที่ แม้ขณะร้องส่งในเรื่องนั้น ๆ ก็ตามก็ต้องระวังจังหวะให้สะดวกแก่ตัวรำและคนร้องด้วย ”

นอกจากนี้ผู้บรรเลงระนาดเอกยังต้องเป็นผู้มีไหวพริบปฏิภาณเป็นเลิศ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี เนื่องจากในการแสดงจริงอาจมีการ “นอกบท” หรือบางครั้งอาจเกิดเหตุไม่คาดฝันขึ้น ผู้ที่รับหน้าที่บรรเลงระนาดเอกจะต้องไวต่อเหตุการณ์ และสามารถตัดสินใจได้อย่างทันท่วงที่ นำพาการบรรเลงให้มีความเรียบร้อย ราบรื่นและสัมพันธ์กับการแสดงไปโดยตลอด ในขณะเดียวกันผู้บรรเลงเครื่องดนตรีอื่นซึ่งรับหน้าที่เป็นผู้ตามก็ฟังต้องสอดส่ายสายตา หูไวตาไว สังเกตการบรรเลงของผู้นำว่าจะนำพาจะไปทิศทางใด แล้วบรรเลงให้สอดคล้องกับที่ผู้นำบรรเลงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และไม่ทำหน้าที่ก้าวก่ายซึ่งกันและกันด้วย จึงจะนับว่าเป็นผู้ตามที่ดี และปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ตามได้อย่างครบถ้วน

ทั้งนี้ ทักษะในการบรรเลงประกอบการแสดงละครพื้นทาง เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ การฝึกซ้อม การสังเกต การเอาใจใส่ในรายละเอียดต่าง ๆ ในการแสดง เพื่อบรรเลงดนตรีออกมาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับการแสดงมากที่สุด อันจะทำให้การแสดงเปล่งความงามทางสุนทรียะออกมามากที่สุด สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วต้องอาศัยประสบการณ์ในการบรรเลงอย่างยาวนาน บ่มเพาะจนกระทั่งตกผลึกเป็นองค์ความรู้สั่งสมอยู่ในตัวปัจเจกบุคคล เป็นนามธรรมที่ยากแก่การทำความเข้าใจและอธิบายให้เห็นภาพอย่างชัดเจน ดังนั้นความสำคัญของงานวิจัยนี้คือ การอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งทั้งหลาย ๆ คนเข้าใจแต่ไม่สามารถอธิบายได้ ดีแต่ออกมาเป็นการบรรยายเชิงพรรณนาและความ เป็นมา เป็นไปในหลักการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงละครพื้นทางให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร : กรณีศึกษา การประกอบการแสดงละครพื้นทาง เรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง ซึ่งเป็นข้อมูลเพียงส่วนเดียวของศาสตร์ในการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นโขน ละครนอก ละครใน ละครชาตรี ฯลฯ ยังมีรายละเอียดในขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลอีกหลายด้านที่ควรจะทำการศึกษาวิจัยต่อไป เช่น

- ความละเอียดในการศึกษาวิธีการร้อง
- การศึกษาท่าทางนาฏศิลป์ ควรเพิ่มเติมภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว ประกอบในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้มีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น
- การบรรเลงประกอบการแสดงละครพื้นทางในตอนอื่น ๆ หรือเรื่องอื่น ๆ
- การบรรเลงประกอบการแสดงในประเภทอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2543). **ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย (ลิลิตพระลอ)**. พิมพ์ครั้งที่ 4. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง : กรุงเทพฯ.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2526). **การขับร้องเพลงไทย**. ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : กรุงเทพฯ.
- ชัยวุฒิ ดินปรางค์. (2545). **การวิเคราะห์เพลงเชิดหุ่นกระบอกเรื่อง สามก๊ก ตอนโจโฉแตกทัพเรือ คณะจักรพันธ์ุ โปษยกฤต**. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (สาขาวิชาเอกมานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ขึ้น ศิลปบรรเลง และลิขิต จินดาว์ณ. (2521). **ดนตรีไทยศึกษา**. อักษรเจริญทัศน์ : กรุงเทพฯ.
- ณรงค์ชัย ปิฎกัธต์. (2542). **สารานุกรมเพลงไทย**. เรือนแก้วการพิมพ์ : กรุงเทพฯ.
- ไทรรัตน์ พิพัฒโศภณ. (2548). **โขน ระดับประถมศึกษา**. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) : กรุงเทพฯ.
- _____ (2548). **วรรณคดีดนตรีเกี่ยวกับโขน : เอกสารประกอบการสอนวิชา ดร 362 (MU 362)**. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) : กรุงเทพฯ.
- ธนิส อยู่โพธิ์. (2539). **โขน**. องค์การค้ำของคุรุสภา : กรุงเทพฯ.
- นที สว่างดี. (2542). **การวิเคราะห์เพลงระบำชุดโบราณคดี ประพันธ์โดย มন্ত্রী ตราโมท**. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (สาขาวิชาเอกมานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นารีนารถ วรรณพิรุณ. (2547). **วิเคราะห์บทบาทของดนตรีไทยกับบทละครดึกดำบรรพ์เรื่องอิเหนา ตอนบวงสรวง**. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (คณะศิลปกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: ถ่ายเอกสาร.
- นุชนาฏ ดีเจริญ. (2553). **ละครพื้นทาง**. หน่วยทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร : พิษณุโลก
- ประทีป เล้ารัตนอารีย์. (2537). **ประวัติดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก : เอกสารประกอบการสอนวิชาดุริย 311**. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : กรุงเทพฯ.

เผติม สวปใจ. (2545). **ดนตรีประกอบการแสดงโขน ตอน รำตรวจพลลิง**. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.

(สาขาวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พจนานพร กนกแก้ว. (2532). **ดนตรีไทยกับบทละครดึกดำบรรพ์เรื่องอิเหนา ตอนไหว้พระ**.

ปรินญาณินพนธ์ ศป.ม. (คณะศิลปกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

พูนพิศ อมาตยกุล และคณะ. (2531). **งานวิจัยข้อมูลประวัติศาสตร์ เรื่อง ปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์**.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพฯ.

มนตรี ตราโมท. (2538). **ดุริยศาสตร์ ของมนตรี ตราโมท**. ธนาคารกสิกรไทย : กรุงเทพฯ.

—————. (2540). **การละเล่นของไทย**. มติชน : กรุงเทพฯ.

มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). **ดนตรีไทยวิเคราะห์**. โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ : กรุงเทพฯ.

รจนา ผาดไพบูลย์. (2550). **ศึกษาเทคนิคการขับร้องประกอบการแสดงละครใน ของครุภัณฑ์นา**

อยู่ยั่งยืน กรณีศึกษา : เรื่องอิเหนา ตอนบุษบาชมศาล-ตัดดอกไม้-ฉายกริช. ปรินญาณินพนธ์ ศป.ม. (สาขาวิชาเอกมานุษยวิทยาคติวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2549). **สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา**. พิมพ์ครั้งที่ 4 ด้านสุทธาการพิมพ์ : กรุงเทพฯ.

—————. (2550). **สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครร้อง**. ซี.วาย.ซี.ซี.เอ็ม.พรินติ้ง : นนทบุรี.

—————. (2550). **สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงดับ ประวัติเพลงหน้าพาทย์และเพลงไหมโรง**. อรุณการพิมพ์ : กรุงเทพฯ.

เรณู โกศินานนท์. (2522). **ดนตรีคือภาษา**. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา : กรุงเทพฯ.

วัชรระ พาณิชย์วิจิตร. (2552). **การศึกษาเทคนิคการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการแสดงโขน ตอน**

ลักสีดา : กรณีศึกษาวงประกอบการแสดง สมาคมศิลปะเพื่อเยาวชน ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย. ดุริยนิพนธ์การศึกษาบัณฑิต (สาขาวิชาเอกศิลปกรรมศาสตร์ศึกษา ดนตรีศึกษา:ดนตรีไทย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมเกียรติ วรรณเฉลิม. (2542). **ผลการใช้รายการวิดีโอเพื่อฝึกทักษะนาฏศิลป์โขนเบื้องต้น**

สำหรับนักเรียนชั้นประถม-ศึกษาปีที่ 3. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สมชาย วาสูกี. (2546). **การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของละครเท่งตุ๋ก คณะ ส.บัวน้อย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี**. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (สาขาวิชาเอกมานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ เมืองวัฒนะ. (2545). **การวิเคราะห์แนวดำเนินทำนองของซอเดี่ยวอีโนงประกอบการแสดงงิ้วไหหลำ คณะนำศิลป์**. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (สาขาวิชาเอกมานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร เฉลียวศิลป์. (2547). **การศึกษาวีธีขับร้อง เพลงในต้นาคบาของอาจารย์เจริญใจ สุนทร-วาทิน**. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (สาขาวิชาศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ บัวบุตร. (2533). **ดนตรีไทยกับบทละครนอก เรื่องไกรทอง ตอนพ้อบน**. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาเอกดุริยางคศาสตร์ไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาศิริ สิงห์กระโจม (2555). **การศึกษาละครชาตรีตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ**. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาเอกมานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรินยา บุญยรัตพันธุ์. (2541). **การวิเคราะห์เพลงประกอบละครโทรทัศน์**. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาเอกภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2514). **ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ.
- อุษณีย์ เผือกแก้ว. (2544). **แบบแผนการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ในระบำวีรชัยเสนายักษ์และระบำวีรชัยสิบแปดมงกุฏ**. ปรินิพนธ์ ศป.ม. (คณะศิลปกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บทละครพันทางเรื่อง พระลอ ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง
เรียบเรียงบทโดย เสรี หวังในธรรม

บทละครพื้นทางเรื่อง พระลอ
 ตอน จากแมนสรวงสู่เมืองสรอง
 จัดแสดง ณ โรงละครแห่งชาติ
 วันที่ 6 กรกฎาคม 2534
 เสรี หวังในธรรม เรียบเรียงบท

.....
 - ปี่พาทย์ทำเพลงลาวสมเด็จ -

(ขบวนทหาร 10 คน พร้อมด้วยนายแก้ว นายขวัญ และพระลอ ออกเวทีล่าง แล้วหยุดกลางเวที)

- ร้องเพลงลาวสมเด็จ -

ยามเอชยามวิโยค	พระลอคิดกลโลกตรมโศกสัลย์
(ขึ้นผกาช่อ สงสารพระลอของเพื่อนเอย)	
ยุรยาตรจากปราสาทสุวรรณ	ออกหน้าพระโรงคัลอันโอฬาร
(โซติช่อวิเชียร พระเทวมนต์เอยของเพื่อนเอย)	
เทียบพยุหแสนยาโยธาทัพ	พร้อมสรรพขบวนประพาฬไพโรธานท์
(ช่อกระแจะเกด พระจะจากนิเวศเสียแล้วนิเอย)	
(เปิดม่านฉากดำเนินพระนางบุญเหลือนั่งอยู่ในฉาก)	
เห็นสมเด็จพระมารดาอุพาพาน	ภูบาลน้อมวันทาโศกาลัย
(ช่อกระณิการ์ สงสารพระมารดาของเพื่อนเอย)	

- ปี่พาทย์ทำเพลงโอดลาว -

(พระลอเข้าไปหาแม่ นายแก้ว นายขวัญและทหารเข้าโรง)

- ร้องเพลงขานเกล้า -

เมื่อนั้น	พระนางบุญเหลืออดิษฐ์
กรประคองลูกน้อยกลอยใจ	อรไทครวญคร่ำรำพัน

- พุด -

อนิจจาตั้งแต่แม่อุ้มท้อง	จนได้ครองพระนิเวศเขตชั้นท์
แทนพระบิดรงค์ทรงธรรม	ท้าวเธอสวรรคตครัลไ
สิ้นพระพ่อพอเห็นแต่หน้าเจ้า	ค่อยบรรเทาทุกข์ทนหม่นไหม้
สุริยวงศ์พงศาเสนาใน	ก็ได้พึ่งบุญญาบารมี
เหมือนฉัตรแก้วกันเกษเขตนคร	ราษฎรแสนสุขทั้งกรุงศรี
พอจะไปไกลสถานธานี	พระบุรีจะได้ไครครอง

อกเมืองก็จะเย็นเป็นน้ำ	อกแม่ก็จะซ้าเป็นหนอง
งวยงหลงรักนางพี่น้อง	ราวกับรูปทองต้องคิดใจ
หญิงอื่นหมั่นแสนแม่นจะหา	ให้งามกว่าแพงเพื่อนก็พอได้
นี่เนื้อว่ากองกรรมทำได้	จึงหลงไหลด้วยเล่ห์เสน่หานาง
ขอไทเทवासราถุทธิ์	จงมีจิตเมตตาถูกข้าบ้าง
ช่วยปกป้องผองภัยในกลางทาง	แล้วล้อมสร้างมนต์อิทธิฤทธิ์อรอน

- ร้องเพลงลาวชมดง -

พ่อหวังใจจะได้ดังถวิล	ไว้ราคนิญโยสโมสร
(ไอ้อ่อนไ้ แม่เหลืออาลัยเสียแล้วนเอย	ยอดเขาราช ใจแม่จะขาดเสียแล้วเอย)
ซัยเคชะงชนะคัสกร	พบอ่อนท้าวสาวสมรเหมือนหมายไป
(ไอ้อ่อนไ้ แม่เหลืออาลัยเสียแล้วนเอย	ยอดเขาราช ใจแม่จะขาดเสียแล้วเอย)
นางพริ้วแล้วพริ้วเล่ากระเส้าสั่ง	กอดจูบลูบหลังกันแสงให้
(ไอ้อ่อนไ้ แม่เหลืออาลัยเสียแล้วนเอย	ยอดเขาราช ใจแม่จะขาดเสียแล้วเอย)
เพียงพระแม่จะพินาศขาดใจ	ด้วยอาลัยพันผูกพระลูกยา
(ไอ้อ่อนไ้ แม่เหลืออาลัยเสียแล้วนเอย	ยอดเขาราช ใจแม่จะขาดเสียแล้วเอย)

- ปี่พาทย์ทำเพลงโอดลาว แล้วเดี่ยวซอู้เพลงลาวเศร้า ๆ -

(พระลอตาแม่แล้วลูกจากเตียง นางบุญเหลือแลตามด้วยความอาลัย)

- ปี่ดม่านเปลี่ยนเป็นฉากริมฝั่งแม่น้ำกาหลง -

- การแสดงเวทิล่าง -

- ปี่พาทย์ทำเพลงลาวเฉียง-

(พระลอ นายแก้ว นายขวัญ ออกเวทิล่าง)

- ร้องเพลงลาวเฉียง-

เจ้าผื่อเอย	เจ้าเชื้อชนโลม	ขึ้นพระโหม	พระโหมเรื่องลอ
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกจันทร์กระพ้อ	ขึ้นหัวอกฟ้อ	เฝ้าขอชมเอย
ไอยศรีเอย	จรลีลงท่า	เบื่องซ้ายขวา	สองราพีเลี้ยง
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกกระเจี๊ยง	สองสุกู่เคียง	แวงเวียงรักเอย
นายขวัญเอย	เชิญสุพรรณภูษิต	นายแก้วติด	ตามชิดราชา
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกสิดา	เชิญเครื่องมูรธา	สู่ทำसनเอย (ปี่พาทย์รับ)
พ่อเจ้า ณ หัวเอย	ธ จ่อมorongค์	แอบฝั่งสรง	โสรจสรง สระเกล้า
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกกระเบา	ขึ้นโหมพระลอเจ้า	สร้างเศร้าเชียงเอย

เจ็ดนวิเอย	แผ้วรุทีวรกาย	ผ่องผิวนาย	สอวงค์อินทร์เทียบ
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกกระเจี๊ยบ	น้ำกระเซ็นเย็นเฉียบ	จิมเจี๊ยบทรงเวย
เทิดสวรงค์เอย	เจ็ดขวัญเมืองแมน	วิโยคโศกแสน	โศกแสน เสียสยของ
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอกหม่อนทอง	ลอราชนาถครอง	หม่นหมองแคเอย

- ปี่พาทย์ไม่ต้องรับ -

ทำเพลงลงสรลงลาว

- เป็ดม่าน ผู้แสดงทั้งหมดขึ้นบนเวที -

- ร้องเพลงลาวแพนใหญ่ -

น้ำกาหลงใส ไหลหลังควะคว้งคว้าง	แลอ้างว้างหวิวหวนกำสรวลแสน
คำนึงความขมขากจากเมืองแมน	ตกมาอยู่ด้าวแดนธรรมา
พระเพื่อนพระแพงเอย	เฝือบเคยตกยาก
แสนระกำลำบาก	เหน้อยยากก็ลิ้นนักหนา
พลัดทิ้งบุรินทร์ถิ่นฐาน	พลัดทิ้งศฤงคารบุญญา
พลัดทิ้งสนมทั้งข้า	ทิ้งเสนาไพร่นาย
พลัดทิ้งพระแม่พระเมีย	มาหายเสียเอกากาย
พลัดทิ้งเผ่าทั้งพงศ์	ผองจตุรงค์ก็เลหาย
ฤทธิ์เสน่ห์สาวเหนียว	ฤทธิ์เสน่ห์สาวรัง
จนคลุ้มจนคลั่งสวิงสวาย	แทบจะตายเสียแล้วนี่เหออ
ในเฌอคงแดน	อ้ายเพื่อนเอย แสนกันดาร

- ร้องเพลงลาวครวญ -

โอ้พระชนนีศรีแมนสรวง	จะโศกทรวงเสียวรู้สึกละลึกถึง
ไหนดุขถึงพิตรงค์ทรงรำพึง	ไหนดุขซึ่งถึงคู่ทุกข์
รื้อยรู้ฤาทำเนื่อเมียตน	เมียรื้อยคนฤาทำพระแม่ได้
พระแม่อยู่เยือกเย็นไม่เห็นใคร	หรือกลับไปสู่นครก่อนจะดี
พี่เลี้ยงครองพลางสนองพระดำรัส	เห็นชอบขัดเชิญคืนบุรีศรี
เฉลิมกรุงบำรุงประชาชี	เป็นที่เกษมสุขสืบไป
โอ้บพิตรยิ่งคิดยิ่งขัดข้อง	ครั้นจะจรรีห้วงนครใหญ่
ครั้นจะคืนก็เกรงคนไขไฟ	ว่าท่านให้คร้านตลาดประดาชชาย
นายแก้วนายขวัญชั้นเสนอ	ใครจะเพ้อครหาว่าเสียหาย
ฤาไปหน้อยจึงค่อยเอื้อนอุบาย	หมดฉินยินร้ายทุกทาง
มากุจะเสี่ยงน้ำลองดู	ผิวกูรอดฤทธิ์ผีสง

น้ำใสจิงไหลคะคว้งคว้าง

กู้อัปปางน้ำเจนิยนจเวียนวน

- ปี่พาทย์รับ -

- ปี่พาทย์ทำเพลงสาธุการ -

- กริ่ง -

พอวางพระโอรสน้ำ ไหลวนคล้าคะคว้าง เห็นแดงดั่งสีเลือดนาค
 น้าอนาคสยดสยของโลมา เสียวหทัยาพระลอราช พระบาท ฐ ท้าวร้าวกมล
 เหมือนไม้สนสับอ้อมสะบัน ทับอุระพระลออื่น สะอื้นอาดูรแคเอย

- ปี่พาทย์ทำเพลงโอดลาว -

- ร้องเพลงลาวกระแซ-

ฝืนฤติจรีจากถิ่นท่า ผลัดภูษาเสด็จกลับพลับพลาหลวง
 เมียนมิดปีดยบลคนทั้งปวง มิให้ล่วงรู้เรื่องเคื่องพระทัย

(พระลอออกหน้าม่านแดง นายแก้ว นายขวัญตามไป)

- ปิดม่านเปลี่ยนเป็นฉากหน้าศาลปู่เจ้าสมิงพราย -

- ปี่พาทย์ทำเพลงลาวกระแซเรื่อยไป -

(พระลอ นายแก้ว นายขวัญ รำเวทิล้างแล้วเข้าโรง)

- ปี่พาทย์ทำเพลงลาวพุงขาว -

- เปิดม่าน -

(ปู่เจ้าสมิงพรายออกนั่งเตียง)

- ร้องเพลงลาวพุงขาว-

มาจะกล่าวบทไป	ถึงปู่เจ้าจอมทေးสิงขร
สงสารเพื่อนแพงน้องสองบังอร	เฝ้าอาวรณ์หวั่นคะนึ่งถึงพระลอ
ให้นางโรยนากริ่นขึ้นมาเร้า	จำจะเอาไก่อามไปตามล่อ
ให้รับมาเหมือนหวังไม่รั้งรอ	จะได้พอใจปองสองอนงค์
ตริพลางทางปู่ชุยยาตร	จากแท่นทิพาواسเรื่องระหง
งามเฉกวัชรราชอาจง	เสด็จลงหน้าฉานศาลเทวา

- ปี่พาทย์ทำเพลงเสมอ-

-เกริ่น-

ปู่กระสันถึงไก่อ	ในไพรพฤษ
ปู่รำลึกถึงไก่อไก่อ	บ่รู้ก็คณากี่หมู่
ปู่เลือกไก่อตัวงาม	ทรงทรมวยทรมแรง

-ปู่พาทย์ทำเพลงลาวจ้อย-

-ร้องเพลงลาวจ้อย-

สร้อยแสงแดงพระพราย	ชนเขียวลายระยับ
ปีกกลับเบญจรงค์	เลื่อมลายของหงสบาท
ขอบดาชาดพระพริ้ง	ลึงคลั่งหงอนพรายพรรณ
ขานขันเสียงเออาใจ	เดื่อหงอนไสสีล้าของ
สองเท้าเทียมนพมาศ	ปานจลชุดาทรง
ปู่ก็ใช้ให้ผิง	ผีกี่ลงแกไก่อ (ปู่พาทย์รับ 2 เทียว)
ไก่อแก้วไชรบ่มักลัว	ชุกผกหัวองอาจ
ผาดผันตีปีกป้อม	ร้องเรื้อยเนื้อฉาดฉาน (ปู่พาทย์รับ 2 เทียว)
เสียงขันขานแจ้วแจ้ว	ปู่สั่งแล้วทุกประการ
บ่ มินานผาดโผนผยอง	โศดล้าพองค่นอง บ่ หิง
มุงถันถึงพระเรืองลอ	ชกคอกขันขานร้อง
ตีปีกป้อมผายผัน	ขันเรื้อยเจื้อยใจใจ
แล้วไชรปีกไชรหาง	โหมสำอองสำอาด
กริดปีกวาดเวียดเข้า	คอยล่อพระล่อเจ้า
จักต้องดำเนิน	แลนา

- ปู่พาทย์ทำเพลงเชิด -

(ปู่เจ้าสั่งไก่อแก้ว)

(ปีดมานเปลี่ยนเป็นฉากป่า)

(พระลอ นายแก้ว นายขวัญ ออกเวทีล่าง)

-ปู่พาทย์ทำเพลงร้ว-

(ไก่อแก้วออก)

- ร้องเพลงลาวเจ้าชู -

ท้าว ธ ผาดเห็นไก่อ่ตระการ	ภูบาลบานหฤทัย
งามพอใจพอดา	มีทันทาธารธารัง
ทรงมงกุฎภูษาสรรพ	จับพิชัยอาวุธราชพล
บัคคล ธ รุกได้	หวังได้ไก่อ่ตัวงาม
พี่เลี้ยงตามจอมราช	ครั้นคลาดไก่อ่หยุดท่า
เห็น ธ ซ้ำไก่อ่ขันเรียก	ไก่อ่กระเหียวกตาดู
ครั้นภูธรจะทัน	ไก่อ่คอยผันคอยฝ้าย
ระร่ายสายตีนเดิน	ดำเนินหงส์ยกย่าง
ครั้นเห็นห่างไก่อ่หยุด	ครั้นจะสุดแดนป่า
ครั้นจะผ่าแดนบ้าน	ไก่อ่แก่งคร้านมารยา
เห็นไก่อ่ซ้ำ ธ ก็สาว	ทางยี่ดียวย่นสั้น
เหยาไยไยไก่อ่กระชั้น	ไก่อ่แก่งกระเจิงโผ

- ปี่พาทย์ทำเพลงเชดฉิ่ง -

- ร้องเพลงเชดฉิ่ง -

ไก่อ่เอยไก่อ่แก้ว	กล้าแก่วายสัทธฤทธิพิสัย
เลี้ยวล่อธรรมาดจริง	เพราพริ้งหงอนสร้อยสวยสะอาก
ทำทีเล่นถลาให้คว่ำเหมาะ	ย่างเหยาะกริดปีกไก่อ่หาง
ครั้นพระลอไก่อ่กระชั้นกันกาง	ไก่อ่ขวัญหันห่างราชา
จับเนี่ยวเลี้ยวลัดฉวัดเฉวียน	วนเวียนหลบเวี่ยงเชิงพุกษา
จันเจื้อยเจื้อยก้องห้องวนา	ทำท่าเยาะเย้ย

- ปี่พาทย์ทำเพลงกราวรำ - เชิด -

(ไก่อ่แก้วเยาะเย้ยแล้วหายเข้าโรง)

- เปิดฉาก -

- ร้องเพลงลาวครวญ -

จวนโพล้เพล้ไพรพราว	ไก่อ่เห็นหาวยเนตรภูเบศดู
จรอับทิส	บพิตรคิดถึงพระองค์
อำภุมาหลงแก่ไก่อ่	ไก่อ่ฝืนใจเฝ้า
ท้าว ธ แลดูสองพระพี่เลี้ยง	สองพี่เลี้ยงกล่าวคำกล่อมเกลี้ยง
ถูกถ้วนทุกอัน	นะพี่เอย

- ปี่พาทย์ทำเพลงลาวเดินดง -

- ร้องเพลงลาวเดินดง -

พระลอรัญจวนใจ	ด้วยพระจะไปรณูวา
แด่เคียวเปลี่ยววิญญาน์	เชิญขไม้มามาช่วยขึ้นชีวี
บุญที่บุญน้องเคยสร้างปางสอง	สมปองปรีดี
สองสาวแสนสวย	รินรายนารี
เรียมรักแสนทวี	จึงเฝ้าตามมา
โหมนางแน่นน้อย	แซมซ้อยโสภา
ประคุดดอกฟ้า	กัลยาณามจริง
หาไหนไม่เทียบ	เปรียบยอดเขาว์หญิง
พี่รักเจ้าจริง	สายจิตเรียมเอย

- ปี่พาทย์รับ -

- ปิดม่านเปลี่ยนเป็นฉากภายในสวน -

(มักคุเทศก์ออกเล่นตลกหน้าม่านแดงกับตายาย นัดหมายกันแล้วเข้าไปเชิญพระลอออก)

- ร้องเพลงลาวกระแซ -

เมื่อนั้น	พระลอคิดเลิกละใจ
ปลอมเพศแปลงนามเป็นพราหมณ์จี	เหมือนมุนีศรีเกษตรวงเวทย์มนต์
นายแก้วนายขวัญนั้นเปลี่ยนนาม	ชื่อนายรามนายรัตไม่ขัดสน
มักคุเทศก์นำเสด็จจรด	ผ่านสถลมารคเข้าอุทยาน

- ปี่พาทย์ทำเพลงเสมอลาว -

- เปิดม่าน พระลอ นายแก้ว นายขวัญ ขึ้นบนเวที-

- ร้องเพลงเขมรไล่ควาย-

บัดนั้น	มักคุเทศก์เบิ่งรู้ถิ่นฐาน
เห็นยายตาข้ากระไดง่วนไ้งาน	ละลนละลานไปหาพุดจากัน
กระซิบบอกความลับกำขับกำหา	ว่าพระลอर्मฟ้ามาสวนขวัญ
ปลอมพระองค์เป็นพราหมณ์งามครัน	หมายสมสองสาวสวรรค์ขวัญเมือง
ยายตาข้ากระไดได้ทราบ	ใจหายวาทคประหม่าหน้าเหลือง
กลัวทั้งนายทั้งบุญขุนเคื่อง	เดินเงื่องเงื่องไปเฝ้าเจ้าพราหมณ์
หมอบกราบบาทมุลทุลเชิญ	พระดำเนินล้าลองไม่ต้องห้าม
เห็นดอกไม้ดอกไร่ที่ไ้หนงาม	เชิญเก็บเล่นตามอำเภอใจ

(ตา ยาย มัคคุเทศก์เข้าโรง)

(พระลอ นายแก้ว นายขวัญ ออกชมสวน)

-ร้องเพลงลาวชมดง-

(สร้อย)

การะเกดเหมือนเกศแก้วเกศา	มดูลีเหมือนบุปผาแม่เกี่ยวเกล้า
คู่อ่อนท้าวเพื่ออะคร้าวงมเอย	เพื่อนแพงทองเพื่อพี่ปองสมเอย
นางแย้มเหมือนแค้นแม่แย้มเข้า	ไบโบกเหมือนเจ้าจะกวักร

-สร้อย-

คณานกแมกไม้อยู่เรียงรัน	ร้องเรื่อรับขวัญเหมือนเสียงสมร

-สร้อย-

เห็นโนริสาธิตาใครว่าวอน	ฝากอักษรถวายน้องสองพฐ

-สร้อย-

ถึงสระบัวข่อยพระลอรัก	ใครเก็บฝักหักดอกออกกอดดู

-สร้อย-

ผองภมรว่อนเฝ้าเกล้าเรณู	เหมือนเขี้ยวภูธรระเหอยู่เอื้องค์

-สร้อย-

คณิงพลางเสด็จลีลา	แอบร่มพฤษภาสูงระหง

-สร้อย-

สุคนธรสหอมหวานลำदनดง	เหมือนจะส่งกลิ่นถวาราชา

-สร้อย-

-ปี่พาทย์ทำเพลงฉิ่ง -

(พระลอ นายแก้ว นายขวัญ เดินชมสวนเข้าโรงไป)

-ปี่พาทย์ทำเพลงเร็ว , ลา -

(นางรี้น นางโรย ออก)

- ร้องเพลงล่องน่านใหญ่ -

บัดนั้น

มองไม่เห็นมีใครไปมา	พระพี่เลี้ยงโรยรี้นหยุดยืนา
เห็นใครแขกแปลกหน้ามาหรือเปล่า	เรียกยายตาข้ากระไดมาไซรัช
เห็นสองศิษย์กับพราหมณ์โถมงมนัก	ยายตาเฝ้าละลักละล่ำทำอีกอัก
	เข้ามาพักสักครู่ก็ไป

- ร้องเพลงสวสรว -

สองพี่เลี้ยงแม่เอ๋ยหลากหลายจิต สงสัยคิดประหลาดใจ ฤาพระลอหน่อไ้
ท่านแก่งเป็นพราหมณ์ปลอมเอ๋ย
ศิษย์ทั้งคู่เที่ยง พี่เลี้ยงพระลอแล้ว เห็นหาแก้วปู้ท่าย
หาแก้วปู้ท่าย สมหมายแล้วเอ๋ย
สาวมองเมินหาหนุ่มอะคร้าว เห็นใครน้าวเพิงพุ่ม สองพี่เลี้ยงสองเมียงตะคุ่ม
สุ่มทุมพฤษาโพนเอ๋ย

โน่นนายขวัญนั้นนายแก้ว แน่แล้วบ่สงกา เดี่ยวหวานหลบ
หวานหลบเลียงหน้า ช่อนหาอยู่ไ่วไวยเอ๋ย
สองนวลแม่เอ๋ยรินโรย สองชายโหยตามจับ สองพี่เลี้ยงสองเลียงขยับ
ผลับหาย บ่ให้เห็นเอ๋ย

ล่อสาวสองผลอไล่ผลอ แต่หมายมุ่งตามไป เห็นหลงไกล
หลงไกลได้ช่อง ปลอ่ยให้สองเจอะเอ๋ย

(ทั้งหมดร่ำออกน้ามานแดง)

- ปิดม่านเปลี่ยนเป็นฉากห้องบรรทม -

- ร้องเพลงลาวดำเนินทราย -

สองนางงามก็เล่าโลมถาม พี่เลี้ยงเฉลย ชะคนเคยบ้ายเบียง เลียงหลอกหลอน
เผื่อจากเมืองบุรีรัมย์นคร มโนหร น้อ มโนหร เทียวค้ำมากับพราหมณ์
โอ้วปากเอ๋ยปาก ปากเอ๋ยค้อยอยากจะหยิก ทำกลับกลอกหลอกแพลงพลิก
หัวใจรักริกเคื่องเอ๋ย ช่างใส่สีีทำคดีอำพราง สองนายเอ๋ย เขารู้ถึง ถึงใจพี่เพื่อง เอ๊ะ
ถึงพี่จะเลียง สุดที่จะเถียงแล้วเอ๋ย

สองพี่เลี้ยงร่ำเสียงเส่นหา เว้าสาวสมร จะคัดรอนร้างไล่เห็นไ้ช้ที่
สองรักสองพิสมัยอยู่ในที สองระริกระรื้นน้อ สองระริกชี้
ซิกชีปริดาเข้าหากัน

โอ้นายแก้วเอ๋ยแก้ว โอ้นายขวัญเอ๋ยขวัญ แก้วขวัญจะทำอันใด
ขอกอดโรยรินให้ชื่นใจ พี่ปลอ่ย บ่ ได้แล้วเอ๋ย สองแอบแทบซุ่ม สุ่มทุมพุ่มครีမ်
ดวงตาเอ๋ย แสนสุครัก รักนัก บ่ หน่าย เอ๊ะ รักไปจนตาย ความรัก บ่ หายเหือดเอ๋ย

- ปิดพาทย์ทำเพลงลาวสวสรว -

(พระลอออก)

-ร้องเพลงล่องน่านเล็ก -

บัดนั้น	นางโรยนางรินต้นนักษณา
เห็นพระลอคิลกโลกา	โสกาเพียงเทพจำลอง
แข็งจึงตะลึงชมเป็นครู	จึงรู้สึกตัวทั้งสอง
ตรงเข้ากราบบาทพระทอง	ทูลสนองเชิญสู่ราชสำนัก

- ปี่พาทย์รับ -

(พระลอ นายแก้ว นายขวัญ นางริน นางโรย เข้าโรง)

-ปี่พาทย์ทำเพลงขวนเกล้า -

- เป็ดมาน -

(พระเพื่อนพระแพงออกนั่งเตียง)

-ร้องเพลงขวนเกล้า-

เมื่อนั้น	สองพระราชธิดาฟ้าเมืองสรอง
เนาบรรยงค์รัตนาศน์ปราสาททอง	หม่นหมองกมลห่มม้วยคอยพี่เลี้ยง
สุริยสนธยาราตรีแล้ว	ไยจึงแคล้วนัดหมายเจ็บหายเสียด
พี่โรยรินก็ไม่คืนมาวังเวียง	ยิ่งหวาดก็ยิ่งเพียงพินาสแด
หรือเกิดเหตุพิศุเรศทรงทราบเรื่อง	พระขุนเคืองข่าวลับกลับกริ้วแหว
หรือพี่เลี้ยงเลี้ยงเลี้ยวเทียวเชือนแซ	ยิ่งนึกยังไม่แนยังโสกา

-ปี่พาทย์ทำเพลงโศดลาว -

(พระลอ นายแก้ว นายขวัญ นางริน นางโรย ออก)

- ร้องเพลงเขมรพวง -

เหลือบเห็นนางโรยนางรินยืนเมียง	มาเคียงสามหนุ่มคลุมเกศา
คนงามฟ้อชะรอยพระลอราชา	คนเดินหน้านั้นนายแก้วไม่แคล้วทาย
คนเดินหลังระวังวุ่นนั้นขุนขวัญ	ฝูงก้านัลถูกขับเจียบลับหาย
สมคิดสมจิตสมอุบาย	พระโณมฉายหรรษารีบมาพลัน

-ปี่พาทย์ทำเพลงฉิ่ง -

(สองนางออกมารับพระลอ นายแก้วนายขวัญ นางรินนางโรย หลบเข้าโรงไป)

-ร้องเพลงแพนน้อย -

พระเอยพระลอเจ้า	ยลสองเขาวมิตรขวาน ธ สรวลสันต์
กรตระกองกอดน้องร่วมชีวัน	เฝ้ารับขวัญแฉล้มรินชื่นพระทัย

-ร้องเพลงสร้อยลาว -

สองเอยสองธิดา	วันทาเยี่ยมช่องสนองไข
เชิญเสด็จพระลอหน่อไ้	เข้าในแท่นที่มณีพราว

- ปี่พาทย์รับ -

-ร้องเพลงเสียงเทียน -

เถลิงบัลลังก์สุวรรณรัตน์ชัชวาล	ภายใต้เพดานร่มขาว
ห้อยพวงคำจำปาดาราว	สองพระสาวหมอบเมียงเคียงองค์

- ร้องเพลงลาวดำเนินทราย -

สามกษัตริย์ โสมนัสเยี่ยมสรวลขานเส่นหา สามปรีดาราเรียงบันเทิงสมร
 แสนสุดรัก รักน้องสองบังอร สองจะอ่อน น้อ สองจะอ่อนอ่อนคลอ จ้อจ้านรรจ์
 โอ้พระทองของสองบุปผาฯ พระแสนสุดสาวทสองสาวสวรรค์ ได้ชื่นได้ชมภิรมย์
 ขวัญ บุญเพรงหากสรสมเอย พระเชยโฉม พระโลมวรนุช สองนางเอย แสนรักสาว
 สองสาวสวยสุด เอ๊ะ สวยขอมมนุษย์ หยุคลม ป่ หยุครักเอย
 พระเพื่อนไ้วอนไ้ว้วายสลา พระลอสรวล พระแพงชวน ชื่นชู หยิบพลู
 ป้อน พระเชยปรางนางแนบแอบกำ จุมพิตสมร น้อ จุมพิตสมรมาสาวท ไม่กลาดคลอ
 โอ้อกใครในพิภพ ออกเอยไม่ลบพระลอแล้ว เสียวสร้านร่านจิต เซยชิดพระน้องแก้ว
 เป็นตายไม่แคล้วองค์เอย โคมส่องฟ้า ชื่นหล้าฤาจาง สองสาวเอย ถึงสูญดิน สูญดินสิ้นฟ้า เอ๊ะ
 ความรักสองรา ไ้รู้ชาสร้างเอย

-ปี่พาทย์ทำเพลงตระนอน -

(นางกำนัลออกแอบดู)

-ร้องเพลงนาคราช -

บัดนั้น	สาวสุรางค์นางกำนัลเฝ้าแก่
เห็นอาการจอมขวัญผันแปร	ต่างคอยแต่เลือกสอดคอดมอง
สงสัยไ้ไม่เสด็จออก	พี่เลี้ยงบอกแต่ประจวบอยู่ในห้อง
คู่วิปรีตผิดทำนอง	มีแต่สองแม่เจ้าเข้าข้างใน
สะกิดกันซุบซิบกระหิบบตา	ลอบนินทาสืบสวนป่วนกันใหญ่
คนหนึ่งเห็นเนื้อเต้นครุ่นในใจ	โจษกันไปปาวปาวจนข้าวด้ง

(นางกำนัลเข้าโรง - ท้าวพิชัยพิษณุกรออก)

-ร้องเพลงลาวพุงดำ-

เมื่อนั้น	ท้าวพิชัยพิษณุกรร้อนคลัง
ทราบข่าวพระลอเข้ามาวัง	บังอาจทำลำพังอหังการ
กริ้วโกรธพิโรธดั่งไฟฟ้า	เสด็จมามองดูอยู่นอกม่าน
เห็นพระลอคลอสงนงคราญ	งามปานนารายณ์ก็หายเคือง
ชะรอยบุญเขาสร้างแต่ปางบรรพ์	เทพสรรค์ก็เชกสวัสด์อุบัติเนื่อง
เป็นเกียรติยศปรากฏเฉลิมเมือง	งามประเทืองดูอารมณ์สมปอง
พระทรงพระปรีดีทวีนึก	สมศักดิ์สกุลหงส์วงศ์เมืองสรอง
ฤทธิ์ปราโมทย์โปรดดูพระคู่ครอง	เลยยิ้มย่องเยี่ยมแก้มงำแดงอินทรี

-ร้องเพลงลำปางใหญ่ -

เมื่อนั้น	พระลอเลิศฟ้ารุ่งราศี
กระซิบถามพระน้องสองบุตร	แจ้งว่าจอมธรรณิกี่บังคม
ขอพระราชทานโทษโปรดเกล้า	ที่กล้าเข้าเคียงคู่ผู้สม
เพราะฤทธิ์แสนแสนห็น้องอ่องอารมณ์	ทั้งอุดมราไชยศวรรย์มา
ขอฝากกายถวายชีวิตรัก	แทบพระบาททรงโปรดเกศา
สุดแท้แต่พระราชพิตุลา	จะทรงพระกรุณาปราณี

- ร้องเพลงล่องน่านใหญ่ -

เมื่อนั้น	เจ้าแผ่นดินปิ่นสรองกรุงศรี
ขึ้นขอบตบสุนทรวาทิ	ลุนนี้ไม่ถือโทษทัณฑ์
เธอก็เป็นเจ้าแคว้นกรุงแมนสรวง	ลุนไม่หวงกันน้องสองจอมขวัญ
สมศักดิ์สมสกุลเสมอกัน	สองเขตชั้นที่จะได้เป็นไมตรี
ไพร่ฟ้าประชาชนจะพ้นทุกข์	เกษมสุขปรองดองสองกรุงศรี
ค้าขายไปมาสองธานี	ดังสุพรรณปัดพีแผ่นดินเดียวกัน
ลุนจะให้ไภรหาฤกษ์เอก	อภิเษกก่อนจึงไปโอศวรรย์
พระกอดสามชาติยาปรีดาครัน	สรวลสันต์แล้วเสด็จจรลี

-ปี่พาทย์ทำเพลงล่องน่านใหญ่-

(ท้าวพิชัยพิษณุกรประครองพระลอและสองธิดา)

-จบการแสดง -

ภาคผนวก ข
ตารางสัมภาษณ์วิทยากร

ตารางสัมภาษณ์วิทยากร

วัน/เดือน/ปี	วิทยากร	เรื่อง
20 ตุลาคม 2555	อาจารย์บุญตา เขียนทองกุล อาจารย์สมรัตน์ ทองแท้	- บทละครพื้นทางเรื่อง พระลอ - บันทึกการแสดงละครพื้นทางเรื่องพระลอ - ความเป็นมาของบทละครพื้นทางเรื่อง พระลอ - ผู้เรียบเรียงบทละคร
27 กรกฎาคม 2556	อาจารย์สุวัฒน์ อรรถกฤษณ์	- เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบละครพื้นทาง - ชื่อเพลงและทำนองที่ไม่ปรากฏในบทละคร
22 กันยายน 2556	อาจารย์จุมพล ปัญจะ รศ.ฉันทนา เอี่ยมสกุล	- หน้าทับตะโพน, กลองทัดเพลง เสมอลาว, รัวลาว - การสังเกตทำรำเพลงเร็ว, ลา
18 ตุลาคม 2556	อาจารย์พันเนตร ยิ้มแสง	- ชื่อและทำนองเพลง “เพลงลงสรงลาว”
11 พฤษภาคม 2557	อาจารย์สุวัฒน์ อรรถกฤษณ์	- ทำนองเพลงลาวกระแซะ
15 สิงหาคม 2557	อาจารย์สมรัตน์ ทองแท้	- การสังเกตทำรำเพลงสาธุการ - การสังเกตทำรำเพลงเสมอลาว, รัวลาว
20 พฤศจิกายน 2558	อาจารย์บุญตา เขียนทองกุล อาจารย์วันทนี ม่วงบุญ	- ความชัดเจนเกี่ยวกับชื่อ “สำนักการสังคีต” และ “กองการสังคีต” - การบรรจุเพลงและเรียบเรียงบทละคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	วัชร พานิชยวิจิตร
วันเดือนปีเกิด	6 มิถุนายน 2530
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	136 ม.3 ต.อุ้มทอง อ.อุ้มทอง จ.สุพรรณบุรี 71260
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู อันดับ คศ. 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนรัตนศึกษา
พ.ศ. 2548	การศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต
พ.ศ. 2553	การศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษาด้านจิต ศิลปกรรมศาสตรศึกษา : ดนตรีศึกษา (ดนตรีไทย) คณะศิลปกรรมศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2559	การศึกษาระดับปริญญาโท ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ